

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

PANDEMİ DÖNEMİNDE UZAKTAN EĞİTİM
SÜRECİNDE ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERE
YÖNELİK YAPILAN ÇALIŞMALARIN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Kadriye GÜRDAĞ

İstanbul

Aralık-2022

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

PANDEMİ DÖNEMİNDE UZAKTAN EĞİTİM SÜRECİNDE
ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERE YÖNELİK YAPILAN
ÇALIŞMALARIN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Kadriye GÜRDAĞ

Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Kamil Arif KIRKIÇ

İstanbul
Aralık-2022

TEZ ONAYI

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman Dr. Öğr. Üyesi Kamil Arif KIRKIÇ (İmza)

Üye Doç. Dr. Esra TÖRE (İmza)

Üye Prof. Dr. Bülent DİLMAÇ (İmza)

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Doç. Dr. Erhan İÇENER

Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek lisans tezi olarak hazırladığım “**Pandemi Döneminde Uzaktan Eğitim Sürecinde Özel Yetenekli Öğrencilere Yönelik Yapılan Çalışmaların İncelenmesi**” adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlandığı aşamaya kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığımı, bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

Kadriye GÜRDAĞ

ÖN SÖZ

Global bir etki domino etkisi oluşturan pandemi nedeniyle başta eğitim olmak üzere pek çok sistemde aksaklıklar yaşanmıştır. Uzaktan eğitimin de hayatımıza girdiği bu karmaşık süreçte psikolojik sorunlar ile karşı karşıya kalan üstün zekalı ve özel yetenekli öğrencilerin, rehberliğe ihtiyaç duyduğu gözlenmiştir. Bu bağlamda bilgi okyanusunda bir damla olması niyetiyle yazılmış olan bu tezin kıtlık, savaş, hastalık gibi olmasını asla arzu etmeyeceğimiz pandemi durumlarında, ülkelerin geleceğini emanet ettiğimiz gençlerimize katkı sağlaması temenni edilmiştir.

Lisans ve yüksek lisans dönemlerinde derslerine katılım sağladığım, gerek vizyon ve misyon edindiği tam öğrenme yöntemini bizlere sunuş şekli, gerek yılların tecrübe ve birikimi ile bizlere aktardığı bilgilerle akıllara kazınan tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Kamil Arif KIRKIÇ hocama şükran duymakta olduğumu bildiririm. Tez savunma jürimde bulunarak beni onurlandıran kıymetli hocalarım saygıdeğer Doç. Dr. Esra TÖRE ve Prof. Dr. Bülent DİLMAÇ hocalarıma titizlikle yürütmüş oldukları süreç için, değerli görüşleri ve önerileri için teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Lisans eğitimi ile başlamış olan akademik serüvenimin ilk yıllarıdan beri desteğini üzerimden esirgemeyen, pek çok ortak yazarlı makale ve bildirinin yanı sıra ilk kitap bölümümü yazmama rehberlik eden değerli Doç. Dr. Hatice KADIOĞLU ATEŞ hocama emekleri için tüm kalbimle teşekkür ederim. Öğrencisi olmaktan duyduğum gururun yanı sıra, birlikte yapmış olduğumuz çalışmalarındaki sebat düzeyi, yol göstericiliği, cömert ve şefkatli yaklaşımı ile “iyi ki” ile başlayan cümlelerime ilham kaynağı olduğu için kendisine minnettar olduğumu bildiririm.

Nihai olarak girmiş olduğum akademik yolda, zaman zaman karanlık olduğunu hissettiren dönemeçlerde hayatıma, zihnime, kararlarıma, planlarıma ışık tutan çok kıymetli dostlarıma, İZÜ bünyesinde görev yapmakta olan tüm hocalarıma, bana karşı inançlarını yitirmeyen güzel yürekli aileme gerek projelerde tanıştığım gerek öğretmenliklerini üstlendiğim gözleri ışık saçan her bir öğrencime, onları yetiştiren velilerimize saygıyı, sevgiyi ve teşekkürü borç bilirim.

Kadriye GÜRDAĞ
İstanbul-2022

ÖZET

PANDEMİ DÖNEMİNDE UZAKTAN EĞİTİM SÜRECİNDE ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERE YÖNELİK YAPILAN ÇALIŞMALARIN İNCELENMESİ

Kadriye GÜRDAĞ

Yüksek Lisans, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Kamil Arif KIRKIÇ

Aralık, 2022-220 Sayfa

Pandemi döneminde gerçekleştirilen uzaktan eğitim sürecinde özel yetenekli öğrencilere yönelik yapılmış olan çalışmaların incelenmesinin amaçlandığı araştırmada, amaca uygunluk doğrultusunda nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Çalışmalara YÖK-TEZ, Web of Science, ProQuest ve DergiPark veri tabanlarından erişim sağlanmıştır. 2020-2022 yılları arasında konu ile ilgili yapılan ve araştırmaya dahil edilme kriterini karşılayan 20 makale ve 5 tez, araştırmacı tarafından geliştirilen “Çalışma İnceleme Formu” kullanılarak doküman analizine tabi tutulmuştur. Verilerin analizinde araştırmanın problemleri doğrultusunda betimsel analiz ve içerik analizi kullanılmıştır. Temalar, kategoriler ve kodlar bağlamında çözümlenmeler yapılmıştır. Yapılan analizler ile Excel kullanılarak frekans ve yüzde değerleri tablolarda ayrıntılı biçimde gösterilerek bulguları oluşturmuştur. Araştırmadan elde edilen sonuçlar, araştırmanın problemleri doğrultusunda alt başlıklara ayrılarak gösterilmiştir. İncelenen çalışmalarda oluşturulan kodlar bağlamında, konu dağılımına göre en çok “Psikolojik destek ve rehberlik” kategorisinin ön plana çıktığı dikkat çekmiştir. SWOT analizi yapıldığında en çok çalışmanın “Zayıf Yönler” kategorisinde yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Öneriler bağlamında inceleme yapıldığında ise en çok kodun “Araştırmacılara Yönelik Öneriler” kategorisi altında ele alındığı görülmüştür. Araştırmanın bulguları çerçevesinde, özel yetenekli öğrencilerin sürece ilişkin yaşamış oldukları sorunlar, sürecin güçlü yönleri ile aile, öğretmen ve alan uzmanlarına düşen görevler bağlamında çeşitli öneriler oluşturulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Pandemi Süreci, Covid-19, Uzaktan Eğitim, Özel Yetenekli Öğrenci, Üstün Zekalı Öğrenci, Üstün Zekalı ve Özel Yetenekli Öğrenci

ABSTRACT

INVESTIGATION OF RESEARCHES WRITTEN FOR GIFTED AND TALENTED STUDENTS IN THE PROCESS OF DISTANCE EDUCATION DURING THE PANDEMIC PERIOD

Kadriye GÜRDAĞ

Master, Guidance and Psychological Counseling

Thesis Advisor: Asst. Prof. Dr. Kamil Arif KIRKIÇ

December, 2022-220 Pages

In the research, which aimed to examine the studies conducted for gifted students during the distance education process carried out during the pandemic period, the qualitative research method was used in line with the purpose. Studies were accessed from YÖK-TEZ, Web of Science, ProQuest, and DergiPark databases. Twenty articles and five theses, prepared between 2020-2022 and met the criteria for inclusion in the research, were subjected to document analysis using the "Study Review Form" developed by the researcher. Descriptive and content analysis were used in the data analysis, in line with the research problems. Analyses were made in the context of themes, categories, and codes. With the analyses made, the frequency and percentage values were shown in detail in Excel tables, and the findings were created. The results obtained from the research are shown by dividing them into sub-headings in the context of the research problems. In the context of the codes created in the studies examined, "the psychological support and guidance" category were foremost regarding the subject distribution. When the SWOT analysis was made, it was concluded that most studies were in the "Weaknesses" category. For the context of recommendations, there were many codes in the "Suggestions for Researchers" category. Within the framework of the findings of the research, various suggestions were made in the context of the problems experienced by the gifted students regarding the process, the strengths of the process and the duties of the family, teachers and field experts.

Keywords: Pandemic Process, Covid-19, Distance Education, Special Talented Student, Gifted Student, Gifted and Talented Student

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAYI.....	i
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ	ii
ÖN SÖZ.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar LİSTESİ	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiii
GRAFİKLER LİSTESİ	xiv
KISALTMALAR.....	xv
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
GİRİŞ.....	1
1.1. Problem.....	2
1.2. Amaç	7
1.3.Araştırmanın Önemi	7
1.4. Varsayımlar	9
1.5. Sınırlılıklar	9
1.6. Tanımlar.....	10
İKİNCİ BÖLÜM	11
2.1. Özel Yeteneklilik ve Zekâ	11
2.1.1. Özel Yetenekli Öğrencilerin Sosyal ve Duyuşsal Özellikleri	13
2.1.2. Özel Yetenekli Öğrencilerin Uzaktan Eğitimi.....	14
2.1.3. Özel Yetenekli Öğrencilerin Karşılaşabileceği Sorunlar.....	15
2.1.4. Özel Yetenekli Öğrencilerin Eğitiminden Sorumlu Paydaşlar.....	16
2.2. Uzaktan Eğitim	19
2.2.1. Uzaktan Eğitimin Tarihi	20

2.2.2. Türkiye’de ve Dünyada Uzaktan Eğitim Uygulamaları	21
2.2.3. Uzaktan Eğitimde Aile- Okul Etkileşimi ve Öğrenci Motivasyonu.....	22
2.2.4. Uzaktan Eğitimde Psikolojik Destek ve Rehberlik Hizmetleri	24
2.3. Pandemi Kavramı.....	26
2.3.1. Pandeminin Tarihçesi	26
2.3.2. Pandemiye Yönelik Tıp Perspektifi: Pandemiye Neden Olan Virüsler .	28
2.3.3 Pandemiye Sebebiyet Verebilecek Durumlar	30
2.4. Alanda Yapılmış İlgili Araştırmalar.....	32
2.4.1. Türkiye’de Yapılan İlgili Araştırmalar	32
2.4.2. Dünya Geneline Yapılan İlgili Araştırmalar	35
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	37
ARAŞTIRMA YÖNTEMİ.....	37
3.1. Araştırma Modeli	37
3.2. Çalışma Grubu	40
3.3. Veri Toplama Araçları.....	41
3.4. Verilerin Toplanması Süreci	42
3.4.1. YÖK-TEZ Aracılığıyla Veri Toplama Süreci	45
3.4.2. Web of Science Aracılığıyla Veri Toplama Süreci	49
3.4.3. ProQuest Aracılığıyla Veri Toplama Süreci.....	50
3.4.4. Dergi Park Aracılığıyla Veri Toplama Süreci	52
3.5. Verilerin Analizi	54
3.6. Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliği.....	56
3.6.1. Araştırmada İç Geçerlik (İnandırıcılık)	58
3.6.2. Araştırmada Dış Geçerlilik (Genellenebilirlik)	59
3.6.3. Araştırmada İç Güvenirlik (Tutarlılık)	60
3.6.4. Araştırmada Dış Güvenirlik (Teyit edilebilirlik).....	61
3.7. Araştırmacının Rolü.....	62

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	68
ARAŞTIRMA BULGULARI	68
4.1. Araştırmanın Birinci Problem Durumuna İlişkin: Araştırmaya Dahil Edilen	
Çalışmaların Genel Durumuna Yönelik Bulgular	68
4.1.1. Çalışmaların Yayın Türüne Göre Dağılımı	68
4.1.2. Çalışmaların Yayın Yıllarına Göre Dağılımı.....	69
4.1.3. Çalışmaların Yayınlandığı Veri Tabanına Göre Dağılımı.....	70
4.1.4. Çalışmaların Yayınlandığı Ülkelere Göre Dağılımı	71
4.1.5. Çalışmaların Yayın Diline Göre Dağılımı.....	72
4.1.6. Çalışmaların Çalışma Grubuna/Hedef Kitlesine Göre Dağılımı	73
4.1.7. Çalışmaların Yer Verdiği Anahtar Kelimelere Göre Dağılımı.....	75
4.2. Araştırmanın İkinci Problem Durumuna İlişkin: Araştırmaya Dahil Edilen	
Çalışmaların Konularına İlişkin Bulgular	77
4.2.1. Psikolojik Destek ve Rehberlik Kategorisinde Yer Alan Çalışmalara İlişkin Bulgular	79
4.2.2. Verimi Artırmak Kategorisinde Yer Alan Çalışmalara İlişkin Bulgular	81
4.2.3. Ailelere Yönelik Kategorisinde Yer Alan Çalışmalara İlişkin Bulgular	82
4.2.4. Öğretmenlere Yönelik Kategorisinde Yer Alan Çalışmalara İlişkin Bulgular	82
4.2.5. Sorunlar- Çözümler Kategorisinde Yer Alan Çalışmalara İlişkin Bulgular	83
4.2.6. Eğitim Ortamı Düzenlemeleri Kategorisinde Yer Alan Çalışmalara İlişkin Bulgular	84
4.3. Araştırmanın Üçüncü Problem Durumuna İlişkin: Araştırmaya Dahil Edilen	
Çalışmaların Sonuçlarının SWOT Analizine İlişkin Genel Bulgular.....	84
4.3.1. Güçlü Yönler Kategorisinde Yer Alan Çalışmalara İlişkin Bulgular.....	87
4.3.2. Zayıf Yönler Kategorisinde Yer Alan Çalışmalara İlişkin Bulgular	89
4.3.3. Fırsatlar Kategorisinde Yer Alan Çalışmalara İlişkin Bulgular	91

4.3.4. Tehditler Kategorisinde Yer Alan Çalışmalara İlişkin Bulgular	92
4.4. Araştırmanın Dördüncü Problem Durumuna İlişkin: Araştırmaya Dahil Edilen Çalışmaların Önerilerine İlişkin Genel Bulgular	93
4.4.1. Araştırma Önerileri Kategorisinde Yer Alan Çalışmalara İlişkin Bulgular	97
4.4.2. Uygulama Önerileri Kategorisinde Yer Alan Çalışmalara İlişkin Bulgular	99
4.4.3. Model/Sistem Tasarımı Önerileri Kategorisinde Yer Alan Çalışmalara İlişkin Bulgular	100
4.4.4. Sürece İlişkin Öneriler Kategorisinde Yer Alan Çalışmalara İlişkin Bulgular	101
BEŞİNCİ BÖLÜM	103
5. TARTIŞMA VE SONUÇ	103
5.1. Birinci Araştırma Problemine İlişkin: Araştırmaya Dahil Edilen Çalışmaların Genel Durumuna Yönelik Tartışma ve Sonuç Kısmı	103
5.1.1. Çalışmaların Yayın Türüne Yönelik Tartışma ve Sonuç	104
5.1.2. Çalışmaların Yayın Yıllarına Yönelik Tartışma ve Sonuç	105
5.1.3. Çalışmaların Kullanmış Oldukları Veri Tabanına Yönelik Tartışma ve Sonuç	107
5.1.4. Çalışmaların Yayınlandıkları Ükelere Yönelik Tartışma ve Sonuç	108
5.1.5. Çalışmaların Yayın Diline Yönelik Tartışma ve Sonuç	110
5.1.6. Çalışmaların Hedef Kitlesine Yönelik Tartışma ve Sonuç	112
5.1.7. Çalışmaların Anahtar Kelimelerine Yönelik Tartışma ve Sonuç	113
5.2. İkinci Araştırma Problemine İlişkin: Araştırmaya Dahil Edilen Çalışmaların Konularına Yönelik Genel Tartışma ve Sonuç Kısmı.....	118
5.2.1. Psikolojik Destek ve Rehberlik Kategorisinde Yer Alan Çalışmalara İlişkin Tartışma ve Sonuç	121
5.2.2. Verimi Artırmak Kategorisinde Yer Alan Çalışmalara İlişkin Tartışma ve Sonuç	123

5.2.3. Ailelere Yönelik Kategorisinde Yer Alan Çalışmalara İlişkin Tartışma ve Sonuç	124
5.2.4. Öğretmenlere Yönelik Kategorisinde Yer Alan Çalışmalara İlişkin Tartışma ve Sonuç	127
5.2.5. Sorunlar- Çözümler Kategorisinde Yer Alan Çalışmalara İlişkin Tartışma ve Sonuç	129
5.2.6. Eğitim Ortamı Düzenlemeleri Kategorisinde Yer Alan Çalışmalara İlişkin Tartışma ve Sonuç	130
5.3. Üçüncü Araştırma Problemine İlişkin: Araştırmaya Dahil Edilen Çalışmaların Sonuçlarının SWOT Analizine Yönelik Tartışma ve Sonuç Kısmı	131
5.3.1. Güçlü Yönler Kategorisinde Yer Alan Çalışmalara İlişkin Tartışma ve Sonuç	132
5.3.2. Zayıf Yönler Kategorisinde Yer Alan Çalışmalara İlişkin Tartışma ve Sonuç	134
5.3.3 Fırsatlar Kategorisinde Yer Alan Çalışmalara İlişkin Tartışma ve Sonuç	136
5.3.4. Tehditler Kategorisinde Yer Alan Çalışmalara İlişkin Tartışma ve Sonuç	137
5.4.Dördüncü Araştırma Problemine İlişkin: Araştırmaya Dahil Edilen Çalışmaların Önerilerine Yönelik Tartışma ve Sonuç Kısmı.....	139
5.4.1. Araştırma Önerileri Kategorisinde Yer Alan Çalışmalara İlişkin Tartışma ve Sonuç	141
5.4.2. Uygulama Önerileri Kategorisinde Yer Alan Çalışmalara İlişkin Tartışma ve Sonuç	142
5.4.3. Model/Sistem Önerileri Kategorisinde Yer Alan Çalışmalara İlişkin Tartışma ve Sonuç	144
5.4.4. Sürece İlişkin Öneriler Kategorisinde Yer Alan Çalışmalara İlişkin Tartışma ve Sonuç	145
6. ÖNERİLER.....	147
6.1. Araştırmacılara Yönelik Öneriler	147

6.2. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler	148
6. 3. Özel Yetenekli Öğrencilerin Velilerine Yönelik Öneriler.....	148
6. 4. Özel Yetenekli Öğrencilere Yönelik Öneriler	149
KAYNAKÇA	150
İNCELENEN DÖKÜMANLARIN KAYNAKÇASI.....	187
EK 1: Çalışma İnceleme Formu.....	191
EK 2: Araştırmaya Dahil Edilen Çalışmaların Orijinal İsimleri.....	192
EK 3: Araştırmaya Dahil Edilen Çalışmaların Konulara Göre Dağılımları: Doğrudan Alıntıların Çevirileri	193
EK 4: Araştırmaya Dahil Edilen Çalışmaların SWOT Analizine Göre Dağılımları: Doğrudan Alıntıların Çevirileri.....	196
EK 5: Araştırmaya Dahil Edilen Çalışmaların Önerilerine Göre Dağılımları: Doğrudan Alıntıların Çevirileri.....	200
ÖZGEÇMİŞ.....	203

TABLolar LİSTESİ

Tablo 4.1. Çalışmaların Yayın Türüne Göre Dağılımı.....	68
Tablo 4.2. Çalışmaların Yayın Yıllarına Göre Dağılımı	69
Tablo 4.3. Çalışmaların Yayınlandığı Veri Tabanına Göre Dağılımı	70
Tablo 4.4. Çalışmaların Yayınlandığı Ülkelere Göre Dağılımı	71
Tablo 4.5. Çalışmaların Yayın Diline Göre Dağılımı	72
Tablo 4.6. Çalışmaların Hedef Kitlelerine Göre Dağılımı.....	73
Tablo 4.7. Çalışmaların Yer Verdiği Anahtar Kelimelere Göre Dağılımı	75
Tablo 4.8. Çalışmaların Konularına Göre Dağılımı	78
Tablo 4.9. Çalışmaların Sonuçlarının SWOT Analizi Bağlamında Dağılımı	86
Tablo 4.10. Çalışmaların Önerilerine Göre Dağılımı.....	96

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 3. 1 Niteliksel İçerik Analizi Yönteminin Aşamaları	39
Şekil 3. 2. YÖK-TEZ Anahtar Kelime Tarama Sonuçları	45
Şekil 3. 3. YÖK-TEZ Anahtar Kelime Tarama Ekranı	46
Şekil 3. 4. Web of Science Anahtar Kelime Tarama Ekranı	49
Şekil 3. 5. ProQuest Anahtar Kelime Tarama Ekranı	51
Şekil 3. 6. Dergi Park Anahtar Kelime Tarama Ekranı	52

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 4. 1. Çalışmaların Yayın Türüne Göre Dağılımı.....	69
Grafik 4. 2. Çalışmaların Yayın Yıllarına Göre Dağılımı	69
Grafik 4. 3. Çalışmaların Yayınlandığı Veri Tabanına Göre Dağılımı	70
Grafik 4. 4. Çalışmaların Yapıldıkları Ülkelere Göre Dağılımı	71
Grafik 4. 5. Çalışmaların Yayın Diline Göre Dağılımı	72
Grafik 4. 6. Çalışmaların Hedef Kitlelerine Göre Dağılımı	74
Grafik 4. 7. Çalışmaların Yer Verdiği Anahtar Kelimelere Göre Dağılımı...	76

KISALTMALAR

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
BİLSEM	Bilim ve Sanat Merkezi
DSÖ	Dünya Sağlık Örgütü
EBA	Eğitim Bilişim Ağı
NAGC	The National Association for Gifted Children (Ulusal Üstün Zekalı Çocuklar Derneği)
MEB	Millî Eğitim Bakanlığı
SWOT	Strengths (Güçlü Yönler) Weaknesses (Zayıf Yönler) Opportunities (Fırsatlar) Threats (Tehditler) Baş Harflerinin Kısaltmasını İçeren Bir Analiz Çeşidi.
WHO	World Health Organization
OECD	Organisation For Economic Co-Operation And Development
YÖK-TEZ	Yüksek Öğretim Kurumu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi
COVID	Corona Virus Disease (Korona Virüs Hastalığı)
SARS	Severe Acute Respiratory Syndrome (Ciddi Akut Solunum Yolu Sendromu)
ULAKBİM	Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi
%	Yüzde
f	Frekans
vd	Ve Diğerleri
ed	Editör
çev	Çeviren
www	World Wide Web

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Gelişmekte ve değişmekte olan dünyada sistemlerin dengede olduğu sürece insanoğlunun da psikolojik, fizyolojik ve biyolojik olarak “iyi” nitelendirilebileceği düşünülmektedir. Bahsi geçen dengelerin bozulması söz konusu olduğunda ise sorunların beraberinde geleceği aşıkardır. Nitekim Covid-19 salgınının eğitimdeki dengeleri bozarak 2020'de ve 2021'in ilk yarısında geleneksel okul eğitimini kesintiye uğrattığı ve tüm OECD ülkelerinde okulların kapanmasına neden olduğu bilinmektedir (OECD, 2021: 8). Bahsi geçen kapanma sürecinden sonra uzaktan eğitimin, tarihte ilk kez bu denli yoğun bir şekilde ele alındığı, gündeme geldiği ve tüm dünyada uygulanmaya başlandığı görülmüştür (Eken, Tosun ve Tuzcu Eken, 2020: 118). Uzaktan eğitim sürecinin başlamasıyla BİLSEM'lerde okuyan özel yetenekli öğrencilerin hem kendi örgün okullarında hem de BİLSEM'lerde yürütülen uzaktan eğitim kurslarına katılmaları nedeniyle yükünün diğer öğrencilere göre daha ağır olduğu dikkat çekmiştir (Aktepe vd., 2022: 469). Özel yetenekli öğrencilerin bireysel farklılıklarından dolayı farklılaştırılmış öğretim görmeye ihtiyaç duydukları göz önünde bulundurulduğunda (Tortop ve Kadioğlu, 2018: 185), yüz yüze öğretim süreçlerinde olduğu gibi, uzaktan eğitim süreçlerinde de öğretim ihtiyaçlarının yakından takip edilmesinin gerekli olduğu düşünülmektedir.

Eğitimsel anlamdaki durumlarının yanı sıra, özel yetenekli öğrencilerin -ve yetişkinlerin- aşırı duyarlı, kırılgan ve hatta savunmasız bir kişiliğe sahip olduğu yönünde yaygın bir görüş olduğu bildirilmiştir (David, 2017: 62). Buna ek olarak özel yetenekli öğrencilerin duyarlı ve hassas olmaları nedeniyle psikolojik belirti taşıma risklerinin daha fazla olabileceği belirlenmiştir (Coşar Cığerci, 2006: 67). Buna göre, yetişkinleri dahi psikolojik açıdan sarsan pandemi sürecinde özel yetenekli öğrencilerin psikolojik iyi oluşunu desteklemenin öncelikli ihtiyaçlar arasında olmasının önem arz eden bir konu olduğu düşünülmektedir. Zira eğitim ve öğretim faaliyetlerinde elzem olanın stresten uzak bir ortam ve endişeden yalıtılmış bir zihin olduğu söylenebilir.

Bu bölümde; problem durumu, araştırmanın amacı, problem cümlesi, alt problemler, sayıltılar, sınırlılıklar, tanımlar ve araştırmanın önemi bölümlerine yer verilmiştir.

1.1.Problem

Covid-19, dünyayı derinden sarsan, borsaları çökerten, uluslararası havacılığı durduran ve dünyanın en gelişmiş şehirlerinin dahi sessizliğe gömülmesine neden olan bir enfeksiyon zincirini başlatan pandemiye sebebiyet vermiştir (Honigsbaum, 2020: 273). Bu zincirdeki kırılma etkileri, eğitim ile psikoloji alanlarına ciddi yansımalarda bulunarak bir dizi problemi beraberinde getirmiştir. İnsanlık tarihi boyunca insandan insana ve hayvandan insana geçebilen virüslerin etkileriyle pek çok salgın hastalık ile karşılaşmış olsa da teknolojinin ve tıp ilminin her geçen gün gelişerek ilerlediği, neredeyse sınır tanımadığı 21. yüzyılda pandeminin bu denli insan hayatına etki etmesi beklenmedik bir durumun oluşmasına yol açmıştır.

Virüsün yayılımını azaltmak için özgürlüğün kısıtlanması esas olsa bile, Covid-19 salgını yüksek bir psikolojik maliyete neden olmuştur (Marelli vd., 2021: 8). Covid-19' daki durum nedeniyle birçok öğrencinin stres, kaygı ve depresyon yaşaması muhtemel olduğundan öğrencilere duygusal destek sağlanması gerekmiştir (Chaturvedi, Vishwakarma ve Singh, 2021: 6). Günlük yaşamda, hali hazırda ergenlerin refahını ve dayanıklılığını artırmaya odaklanmak için birçok neden mevcutken Covid-19 salgını gibi kriz zamanlarında, mevcut ihtiyaç her zamankinden daha fazla olmuştur (Ledertoug vd., 2021: 52). Bu bağlamda eğitimcilere, psikolojik danışmanlara ve eğitim politikalarını yürütmek üzere görev alan tüm paydaşlara ciddi sorumluluklar yüklenmiştir.

Dünyanın dört bir yanındaki eğitim kurumlarının çoğunun, Covid-19'un yayılmasını kontrol altına almak amacıyla Mart 2020'de yüz yüze eğitimi iptal ettiği ve uzaktan eğitim ve öğretime geçmiştir (Di Pietro vd., 2020: 4). Eğitimde başarısızlığın, beraberinde duygusal bir maliyet getirdiği de düşünüldüğünde (McCluskey vd., 2003: 169) uzaktan eğitim gibi yeni geçilen bir süreç üzerinde akademik kaygıların yanı sıra öğrencilerin duygusal yapılarının ve psikolojilerinin de gözetilmesi önem arz etmektedir.

Covid-19'un neden olduğu çevrimdışı öğrenmeden çevrimiçi öğrenmeye geçişin, ilk ve ortaokullarda yeni öğrenme ortamına uyum sağlamada daha fazla zorluk çeken çocukları olumsuz etkilemesi muhtemeldir. Geçişin mevcut eğitim eşitsizliklerini daha da kötüleştirilmesi beklenmektedir. Örneğin daha az avantajlı geçmişe sahip olanlar gibi daha savunmasız öğrencilerin, bu acil durum döneminde geride kalmaları kaçınılmaz

olacaktır (Di Pietro vd., 2020: 4). Uzaktan eğitimin yapıldığı pandemi sürecinden en yüksek düzeyde etkilenen dezavantajlı grupların; “yoksul öğrenciler”, “kaynaştırma öğrencileri”, “ebeveyn ilgisinden mahrum öğrenciler”, “özel yetenekli öğrenciler” ve “göçmen öğrenciler” olduğu bulunmuştur (Aydın Ceran ve Ergül, 2022: 282).

Özel yetenekli öğrenciler için ev ve okul ortamlarında alabildiğince yaşantı zenginliği sağlayarak farklı ortamlarda yeteneklerini kullanmalarına fırsat tanınmalıdır. Bu şekilde öğrenciler kendilerini tanımak ve öğrenme stillerini belirlemek noktasında imkân bulacaktır. Özel yetenekli öğrencilerin hem tanılanmaları hem de eğitimleri süreci içinde bu bireylerin her şeyden önce bir çocuk/ genç olduğu, sosyal ve psikolojik ihtiyaçları bulunduğu unutulmamalıdır (Tarhan ve Kılıç, 2014: 41). Üstün zekalı ve özel yetenekli öğrencilerin ilgi alanlarını, eğitimsel motivasyonlarını ve hatta entelektüel potansiyellerini tam olarak gerçekleştirmelerini şekillendirme noktasında içinde yaşadıkları sosyal çevrenin büyük bir etken olduğu uzun zamandır bilinmektedir (Gallagher, 1994: 86).

Ülkemizde özel yetenekli çocukların eğitimine yönelik yapılan çalışmalarda, onların eğitimleri ile direkt olarak ilgilenen anne babalarının bu süreçte pek çok zorlukla karşılaşmalarına rağmen ebeveyn eğitimlerinin göz ardı edildiği gözlenmektedir (Karakuş, 2011: 128). Daha yüksek eğitim niteliklerine sahip ebeveynlerin kaygılarıyla başa çıkması, kaygının olumsuz etkilerini yaşamaktan ve bunları çocuklarına aktarmaktan kaçınmak için gerekli becerileri öğrenmeleri ve bu becerilerde ustalaşmaları daha olası olduğu belirtilmektedir (Inguscio vd., 2022: 20).

Acil uzaktan eğitim kapsamında yaşanan öğrenme kayıplarının giderilmesi adına ailelerin sorumlulukları noktasında sınıf öğretmenlerinin görüşleri alındığında, ebeveynlerin bilinçli ve güvenli internet kullanımı ile ilgili öğrencilere örnek teşkil etmeleri gerektiğini ve konuya ilişkin öğretici yapıda olmalarının önemli olduğu belirtilmiştir. Ebeveynlerin yardımıyla öğrencilerin ekran başında geçirdikleri süreyi olabildiğince azaltmak ya da kaliteli vakit geçirmelerini sağlayacak biçimde planlanmak gerektiğine değinilmiştir. Buna ek olarak öğretmen-veli iş birliğinin sağlanması vasıtasıyla öğrenme kayıplarının azaltılabileceği vurgulanmıştır (Özgürden ve Okur, 2022: 49).

Öğrenme kayıplarının yanı sıra eve kapanmak, fiziksel aktivite seviyesini ve gün ışığına maruz kalmayı azaltabilir ve sosyal izolasyon (örneğin, aile ve arkadaşlarla

sosyal temastan kaçınmak) ve tatmin edici aktivitede bulunamama nedeniyle stres seviyesini artırabilir (Cellini vd., 2020: 1). Normal koşullar altında insan vücudunda bulunan D vitamininin %90-%95'i güneş ışınlarının etkisi ile deride sentez edilir (Fidan, Alkan ve Tosun, 2014: 73). Düşük D vitamini seviyeleri ile kötüleşen Covid-19 sonuçları arasındaki bağlantının oldukça büyük olduğu kanıtlanmıştır. Bununla birlikte, insülin direncinin yanı sıra, D vitamini eksikliği, ciddi Covid-19 enfeksiyonu ve ölüm için birincil risk faktörü olarak ortaya çıkmıştır. Daha yüksek D vitamini seviyelerinin, ilk etapta virüs için pozitif test etme riskini azalttığı bile gösterilmiştir (Mercola, 2021: 133). Bahsi geçen veriler ışığında, Covid-19 pandemisinde uzaktan eğitimin yapıldığı süreç içerisinde öğrencilerin yeterince güneş ışığı alamamasının, gelişim döneminde olan öğrenciler için fiziksel açıdan olduğu kadar psikolojik açıdan da sorun teşkil ettiği çıkarımı yapılabilir.

Araştırmalar eve kapanıp uzaktan eğitim alınan süreçte risk faktörü oluşturabilecek farklı durumları da incelemiştir. Uykuya ilişkin yapılan çalışmalar pandemi döneminde yaşanan ciddi problemlerden bir diğeri olarak kayda geçmiştir. Bireylerin yaşam süresinin ortalama 1/3'ünü oluşturan uykunun; yorgunluğu gidermede, bağışıklık fonksiyonunu güçlendirmede ve hafızayı korumada yeri doldurulamaz düzenleyici bir rolü vardır (Zhaoyang vd., 2022: 5). Covid-19 salgınının, dünya çapındaki öğrencilerin uyku düzenlerinde, cinsel aktivite, ekran kullanımı ve yiyecek alımında değişikliklere neden olduğu görülmüştür. Pandemi ile uyku düzeni, ekran kullanımı, cinsel davranış ve gıda alımındaki değişiklikler yaş, cinsiyet, ekonomik ve bölgesel profile göre farklılık göstermiştir. Bu bulgular, Covid-19 pandemisinin ve ilgili evde kalma kısıtlamalarının bazı alt popülasyonlar için daha kötü sağlık sonuçlarına yol açtığını göstermiştir (Ellakany, 2022: 8). Pandeminin etkisi ile uyku kalitesinde düşüş gözlenen, kaygı ve düşünceler nedeniyle yatağa gitme sürecinde gecikmeler yaşandığını ve uyanma sürelerinde zorluklar çekildiğini gösteren çalışmaların da olduğu görülmüştür (Alsabih vd., 2022: 2668; Cellini vd., 2020: 3; Conte vd., 2020: 228; Huang ve Zhao, 2020: 5; Marelli vd., 2021: 8; Zhaoyang vd., 2022: 7).

Obezite, kalp hastalığı ve diyabet gibi alta yatan sağlık koşullarının da gerçek salgını oluşturduğuna dikkat çekmek gerekmektedir. Zira obezitenin tek başına Covid-19 için hastaneye yatırılma riskini ikiye katladığı ve düzeye bağlı olarak ölüm riskini 3,68 seviyelerinden 12 kat seviyesine çıkardığı bildirilmektedir. Bununla birlikte işlenmiş

gıdaların (endüstriyel olarak işlenmiş bitkisel yağlarla doldurulmuş) ve alkolsüz içeceklerin (şekerle dolu) kronik hastalıkların gelişiminde kilit rol oynadığı, bu durumun da Covid-19'un hastaneye yatışlarında ve ölümlerinde de kilit rol oynadığı dikkat çeken bir diğer durum olarak gösterilmektedir (Mercola, 2021: 121). Sağlık alanındaki problemlerin yanı sıra, “dijital bölünme” olarak adlandırılan kavramın da pandemi sürecinde ciddi anlamda ele alındığı pek çok çalışmaya rastlanmıştır (Bozkurt, 2020: 112; Er Koçoğlu, 2020: 373; Lai ve Widmar, 2021: 458; Mathrani, Sarvesh ve Umer, 2022: 625; Sezgin, 2021: 289).

Dijital bölünme, internete hazır erişimi olmayanlar için fırsatları sınırlandıran bir durum olmaktadır. Covid-19 sırasında temel faaliyetlerin çevrimiçi olarak yapılması, birçok hane için yetersiz internet hizmetini uygunsuz durum noktasından acil durum/kriz noktasına getirmiştir. Kırsal alan için verilen mücadeleyi vurgulayan ilçe düzeyinde kırsallık ve internet hızı arasında negatif bir ilişki bulunmuştur. Okullar, öğrencilere erişim sağlamaya çalışarak adil eğitim erişimi sağlamanın zorluklarıyla mücadele ederken, hizmete sahip haneler bile yeterli internet hızı seviyesine ulaşmak için mücadele etmektedir. Temel faaliyetler çevrimiçi ortama taşındığı halde yeterli internet, birçok ABD hanesi için erişilemez olan temel bir kamu hizmeti olmuştur (Lai ve Widmar, 2021: 458). Türkiye’de de durumun benzer olduğu söylenebilir. İnternet erişimi bağlamındaki sorunları azaltmak noktasında MEB’in cep telefonu operatörleri ile iş birliğine gittiği ve tüm operatörlerin öğrencilere özel yalnızca EBA platformunda kullanmaları üzere 6 veya 8 GB kadar olacak şekilde ücretsiz internet erişimi sağladığı bildirilmiş (Öpengin, 2020b: 247) olsa da bu durumun internet ile ilgili problemleri tümüyle çözdüğü yönünde bir veriye ulaşılamamıştır.

Dijital bölünme bilgiye erişim sağlayabilme, sahip olabilme ve tam aksi bir durumda ortaya çıkan eşitsizlik üzerine kurulmuş olan iki zıt kutuplu bir dünyanın varlığını eleştirel yaklaşımla sorgulayan bir kavramdır. Acil uzaktan eğitim uygulamalarının çoğunun internet erişimi ve bilgisayarlar aracılığıyla kurgulanması toplumda halihazırda mevcut olan dijital bölünmeyi daha belirgin kılmıştır. Bilgiye sahip olanlar ile sahip olmayanlar arasındaki uçurum daha da büyük hale gelmiştir (Bozkurt, 2020: 125). Uzaktan eğitim sürecinde bilgiye ihtiyaç duyan öğrencilerin ilgili dijital öğrenme kaynaklarına (örneğin, dizüstü bilgisayar/bilgisayar, geniş bant internet bağlantısı) erişimleri ve uygun bir evde öğrenim ortamına (örneğin, ders çalışmak için sessiz bir yer veya kendi masaları) sahip olma olasılıkları daha düşüktür. Ek olarak öğrenciler,

ebeveynlerinden destek almak noktasında da daha avantajlı mesleklerde görev alan ebeveynlere göre (doğrudan veya dolaylı olarak) zorluk yaşayabilmektedir. Daha varlıklı ailelerde, ebeveynlerin evden çalışma olasılığı daha yüksektir ve ayrıca özel çevrimiçi eğitim alma olasılıkları daha yüksektir (Di Pietro vd., 2020: 4). Dolayısıyla pandemi döneminde gerçekleştirilen uzaktan eğitim uygulamalarında her öğrencinin eğitim hakkından eşit düzeyde yararlanabilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Yeni teknolojik yenilikler ortaya çıktıkça, yeni öğrenme alanları, yeni uygulamalar ve dolayısıyla uzaktan eğitime yönelik eğilimler ortaya çıkmaktadır. Farklı öğrenme deneyimleri ve süreçleri, uygun öğrenme etkinliklerinin ve bağlamlarının kullanılmasını gerektirir. Bu nedenle, uzaktan eğitim uzmanlarının teknoloji ve pedagojinin en etkili karışımını formüle etmeleri gerekmektedir (Saykılı, 2018: 14). Covid-19 pandemisi seyrini tamamladığında, ardında bıraktığı yıkım düzeyi ne olursa olsun, durumu değerlendirmenin ve yetersiz pandemi savunmasını nasıl düzeltebileceğimizi yeniden düşünmenin zamanı gelecektir. Uygulanacak politikalar iş birliğine dayalı bir küresel girişim olmalıdır. Zira pandemik zorluklarla tekrar tekrar yüzleşmek kaçınılmaz olabilir ve küresel pandemi tehditlerinin ulusal müdahalelerle yönetilemez olduğu bilinmektedir (Morens vd., 2020: 8).

Bahsi geçen problem durumları bağlamında, bu araştırmada pandemi döneminde uygulanan uzaktan eğitim sürecinde özel yetenekli öğrencilere yönelik yapılan çalışmaların incelenmesi sağlanmıştır. Konu ile ilgili gerçekleştirilen, araştırmaya dahil edilme kriterlerini sağlayan toplamda 20 makale ve 5 tez üzerinde derinlemesine incelemeler yapılmıştır. Gerçekleştirilen incelemeler yardımıyla özel yetenekli öğrencilerin uzaktan eğitimdeki ihtiyaçları, bu öğrencilerin eğitiminden sorumlu olan kişilerin görüşleri ve pandeminin özel yetenekli öğrenciler üzerine etkileri eğitsel ve psikolojik disiplinler kapsamında incelenerek derlenmiştir. Nihai olarak konu ile ilgilenen araştırmacıların, incelenen dökümanlardaki bilgilere kolaylıkla ulaşmalarını sağlayacak sistematik bir yayın ortaya çıkarılmıştır. Bu doğrultuda günümüzde yaşanan Covid-19 pandemisinden çıkarılan dersler ile gelecekte yaşanabilecek pandemi süreçleri için özel yetenekli öğrencilere sağlanacak eğitimin ve psikolojik desteğin nasıl olabileceği konusuna ışık tutulmuştur.

1.2. Amaç

Araştırmanın temel amacı pandemi döneminde uygulanan uzaktan eğitim sürecinde özel yetenekli öğrencilere yönelik yapılan çalışmaların incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda oluşturulan araştırma problemleri şu şekilde gösterilebilir:

1. Pandemi sürecinde uzaktan eğitime katılan özel yetenekli öğrenciler ile ilgili yapılan çalışmaların durumu (yayın türü, yayın yılı, yayınların veri tabanı, yayınların yapıldığı ülke, yayın dili, yayınların çalışma grubu ve yayınların yer verdiği anahtar kelimelerin dağılımları) nedir?
2. Pandemi sürecinde uzaktan eğitime katılan özel yetenekli öğrenciler ile ilgili yapılan çalışmaların konularına göre dağılımı nasıldır?
3. Pandemi sürecinde uzaktan eğitime katılan özel yetenekli öğrenciler ile ilgili yapılan çalışmaların sonuçlarının SWOT analizi bağlamında incelenmesi nasıldır?
4. Pandemi sürecinde uzaktan eğitime katılan özel yetenekli öğrenciler ile ilgili yapılan çalışmaların önerileri nasıl oluşturulmuştur?

1.3. Araştırmanın Önemi

Salgın süreci eğitim faaliyetlerini büyük ölçüde etkilediğinden, enfeksiyon ve virüsün yayılma riskini azaltmak noktasında uzaktan eğitim, sınıflarda gerçekleştirilen yüz yüze eğitimin yerini almak için en uygun seçenek haline gelmiştir. Covid-19'un bir anda ortaya çıkmasıyla birlikte eğitim sistemine dahil olan zorlu durumlar göz önüne alındığında alternatif eğitim fırsatları geliştirmek önem arz etmiştir (Seeletso, 2021: 120). Aynı zamanda pandemi sürecinde bilgi toplumu/bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT) alt yapısına ve onu kullanabilme becerisine sahip olmanın da büyük önem kazandığı görülmüştür. Günümüz dünyası bilgiye erişim için öncelikle teknolojik yeterliliğe ve sonrasında dijital okuryazarlık becerilerine sahip olmayı gerektirdiğinden (Er Koçoğlu, 2020: 373) bilgi akışının gerçekleştiği eğitim kurumlarında yeni bir dönem başlamıştır.

Pandemi döneminde yaşanan dijital dönüşüm sürecinde, yalnızca teknolojiye dayalı altyapının değişimi ve dönüşümünden bahsetmek yeterli olmamıştır. Aynı zamanda zihinsel dönüşümün de sağlanması ile dönüşen ekosistemdeki paydaşların dönüşümü kabullenerek süreci hızlandırması beklenmiştir. Pandeminin getirisi olarak gözlenen durumlardan olan, bazı kurumların altyapı olarak dönüşümü gerçekleştirilmesine karşın

zihinsel dönüşüm gerçekleşmediği için öğretmenlerin ve öğrenenlerin direnç göstermesi, değişimi ve yeni paradigmayı anlamakta zorlanmaları kaçınılmaz olmuştur (Bozkurt, 2020: 124).

Pandemi sürecinde uzaktan eğitim uygulanan öğrenciler üzerinde gerçekleştirilen bir araştırmada, lisede bilgisayar dersi alan yükseköğretim öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik tutum düzeylerinin bilgisayar dersi almayanlara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Kepenek, 2021: 35). Buradan yola çıkarak, uzaktan eğitim sürecinde pek çok öğrencinin bilgisayar başında olduğu düşünüldüğünde, bilgisayar dersi almış olmanın önemine değinmek gereklilik arz edecektir. 1990'lar ile 2000'lerin başı arasında doğanların ortak adının ve ortak yönünün internet olduğu bilinmektedir. Buna ek olarak Z kuşağı / internet kuşağı olarak da adlandırılan bu kuşağın içinde doğanlara dijital yerliler adı verilmektedir (Kapil ve Roy, 2014: 10). Bu bağlamda öğrencilerin teknolojinin içine doğmuş olsalar dahi uzaktan eğitim tutumlarının bilgisayar dersi alıp alınmaması durumuna göre değişmesi durumu önemli bir farkındalık oluşturmaktadır. Zira günümüzdeki öğrencilerin ve öğretmenlerin Z kuşağı olduğu ve hali hazırda teknolojinin içinde oldukları için uzaktan eğitime olağan bir biçimde uyum sağlayabilecekleri düşünülürken yaşanan durum farklı olabilmektedir. Pek çok çalışmada önerildiği üzere uzaktan eğitim derslerini yürüten öğretmenlerin teknolojiyi kullanımı noktasında eğitim alması gerekli görülmektedir (Afonso vd., 2020: 820; Bakioğlu ve Çevik, 2022: 297; Başaran vd., 2021: 4639; Çınar ve Bavlı, 2022: 10; Erarslan, 2021: 359; Rahayu vd., 2022: 6; Reimers vd., 2020: 3; Safa ve Arabacıoğlu, 2021: 379). Benzer biçimde uzaktan eğitim alan öğrencilerin de temel düzeyde bilgisayar eğitimine tabi tutulmalarının önemli olduğu düşünülmektedir.

Covid-19 pandemisinin başlangıcından bu yana, sosyal duygusal öğrenmenin, eğitim ekosistemlerinin tam başarısı için giderek daha fazla vazgeçilmez olduğu kanıtlanmıştır. Zorluklara dayanabilen ve sürekli değişen dış koşullara uyum sağlayabilen dirençli toplumları yeniden inşa etmek için ise pedagojik yaklaşımların oldukça önemli olduğu vurgulanmıştır (Reimers vd., 2022: 28).

Zekâ alanının psikolojinin merkezinde yer aldığı ve alanında yetkin, başarılı pek çok psikoloğun insan zekasının doğasıyla yıllar boyunca ilgilendiği ifade edilmektedir (Gardner ve Hatch, 1989: 4). Zekanın insanların ve diğer türlerin tehlikeli zamanlarda hayatta kalmasına ve gelişmesine yardımcı olmak için en geniş anlamda adaptasyonla

ilgili bir bağlama yerleştirildiği bilinmektedir (Sternberg, 2021:10). Aynı zamanda zekâ özümseme ve uyumun dengede olduğu bir dinamiktir, entelektüel faaliyet alanına bağlı olarak farklı biçimlerde ortaya çıkan iki küresel süreç aracılığıyla sağlanmaktadır (Naidenova, 2001: 210). Covid-19 salgınının liderler için bir uyarlanabilir zekâ testi olduğunun kanıtlandığı (Sternberg, 2021: 4), göz önünde bulundurulduğunda, pandemi sürecinin özel yetenekli öğrenciler için önemli bir süreç olduğu düşünülmektedir.

YÖK-TEZ incelendiğinde gerek eğitim gerek psikoloji alanında spesifik olarak üstün zekalı ve özel yetenekli öğrencilerin pandemi dönemindeki uzaktan eğitim sürecine ilişkin geniş kapsamlı bir çalışmaya ulaşılamamıştır. Bahsi geçen geniş perspektif ifadesi ile öğrencilerin kendilerine, aileleri, öğretmenleri, sürecin psikolojik yansımaları, uzaktan eğitimin özel yetenekli öğrencilere sağladığı avantaj ve dezavantajlarına aynı anda değinen, sorunları ve çözüm önerilerini bir arada bulunduran bir kaynağa erişilememiştir. Dolayısıyla bahsi geçen durumları bir arada barındırmak adına doküman analizi yöntemiyle pek çok farklı çalışmadan tümevarım yöntemi ile özgün bir araştırma oluşturmanın literatüre katkı sağlayacağı düşünülmüştür.

1.4. Varsayımlar

- Araştırmada kullanılan anahtar kelimelerin, tarandıkları veri tabanlarında yer alan yayımları saptamak konusunda yeterlikte olduğu varsayılmıştır.
- Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan dokümanların, araştırmaya dahil edilme kriterlerini karşıladığı, araştırmanın konusu ve kapsamı bağlamında olduğu varsayılmıştır.
- Araştırmada kullanılan ve uzman görüşleri alınarak araştırmacı tarafından geliştirilen veri toplama aracının, incelenen dokümanlardaki genel durum ile eğilimleri kapsayacak ve ortaya çıkaracak nitelikte olduğu varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

- 2020-2022 (Son erişim tarihi: 12.05.2022) yılları ile sınırlıdır.
- YÖK-TEZ, Web of Science, ProQuest ve DergiPark veri tabanlarında taranan yayımlar ile sınırlıdır.
- İngilizce ve Türkçe dilinde yazılmış eserler ile sınırlıdır.

- Araştırmanın problem sorularına yanıt oluşturabileceği düşünölen, konu ile ilişkili görölen çalışmalarla sınırlıdır.
- Araştırılan anahtar kelimeleri kapsayan çalışmalarla sınırlıdır.
- Erişime açık olma kriterini karşılayan çalışmalarla sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Özel yetenekli Öğrenci/Çocuk: “Üstün zekalı ve özel yetenekli çocuklar, özel yetenekleri sayesinde yüksek performans gösterme yeteneğine sahip profesyonel olarak nitelikli (alanında yetkin) kişiler tarafından tanımlanan çocuklardır. Bu çocuklar, kendilerine ve topluma katkılarını gerçekleştirmek için normal okul programı tarafından sağlananların ötesinde farklılaştırılmış eğitim programlarına ve/veya hizmetlere ihtiyaç duyarlar” (Marland, 1972: 8). Marland Raporunun 50 yıldır kalıcılığını koruyan tanım olmasındaki en önemli etki, özel sayı makalelerinde ele alınan üstün zekalı ve özel yetenekli çocukların ilk federal tanımı olmasıdır (Jolly ve Robbins, 2022: 3).

Uzaktan Eğitim: Uzaktan eğitim, telekomünikasyon teknolojileri ve internet kaynakları kullanılarak gerçekleştirilen, birbirinden uzakta yer alan öğretmen ve öğrenciler arasındaki eğitsel etkileşimine dayalı bir eğitim türüdür (Hritchenko vd., 2021: 248).

Pandemi: "Pandemi, Yunanca “hepsi” kelimesi için kullanılan “pan” ve “halk” kelimesi olarak kullanılan “demos” kelimelerinden gelmektedir. Genellikle bir ülkenin tamamında veya aynı anda bir veya daha fazla kıtada yaygın bir bulaşıcı hastalık salgınına tanımlamak için kullanılır (Honigsbaum, 2009: 1939).

İKİNCİ BÖLÜM

Bu kısımda özel yetenekli öğrenci, uzaktan eğitim ve pandemi tanımlarına yer verilmiştir. Kuramsal açıdan ise geleneksel ve çağdaş yaklaşımlar ele alınarak temel teoriler incelenmiştir. Pandemi döneminde uzaktan eğitim sürecinde özel yetenekli öğrencilerin eğitimini destekleyen paydaşların rollerine ve sorumluluklarına yer verilmiştir. Pandemi sürecinde gerçekleştirilen uzaktan eğitime dair farklı ülkelerde yapılan çalışmalardan örnekler sunulmuştur. Pandemi sürecinin psikolojik etkileri ve Covid-19 pandemisi ile farklı pandemi türlerine ilişkin yapılmış olan çalışmalara yer verilmiştir. Ayrıca özel yetenekli öğrenci, pandemi dönemi, uzaktan eğitim ve pandemi döneminde uzaktan eğitim kavramları, ilgili araştırmalarla açıklanmaya çalışılmıştır.

2.1. Özel Yeteneklilik ve Zekâ

Millî Eğitim Bakanlığı'na göre özel yetenekli birey “Yaşlıtlarına göre daha hızlı öğrenen, yaratıcılık, sanat, liderliğe ilişkin kapasitede önde olan, özel akademik yeteneğe sahip, soyut fikirleri anlayabilen, ilgi alanlarında bağımsız hareket etmeyi seven ve yüksek düzeyde performans gösteren birey” olarak tanımlanmıştır (MEB, 2018: 2). Üstün zekalılık tanımlarına bakıldığında, zaman içinde çok çeşitli beceri ve duyguları kapsamak üzere geliştiği görülmektedir. IQ testi puanları üstün zekalılığı tanımlamak için temel oluştururken zaman içinde zekayı tanımlamak için pek çok faktör tanımlara dahil edilmiştir. Motivasyon, mizah, sebat, sosyal beceriler ve mantıksal düşünme gibi bir dizi etkileşimli faktörden söz edilmektedir. Üstün yeteneklilikle ilgili literatür genişlemiş olsa da özellikle Orta Doğu'daki birçok kültür, öğrencileri hala yüksek IQ puanlarına göre aday göstermektedir. Literatür ile pratikte olup bitenler arasında büyük bir boşluk var gibi görünmektedir. Birçok ülkenin üstün yeteneklilik konusunda hala kararsız olduğu ve bunun yüzyıllardır süren bir durum olduğu bilinmektedir. Üstün zekalılığın tanımları sadece belirsiz olmakla kalmadığı gibi aynı zamanda azınlık popülasyonların, kültürel, dil, klişe engeller nedeniyle tanımlanmayan farklı sosyoekonomik geçmişlerden gelen öğrencilerin yeterince temsil edilmediği birçok durumun var olduğu görülmektedir (Al Hroub ve El Houry, 2018: 32). Bu öğrencilerin tanımlanmasına ilişkin dünya genelinde mevcut olan uygulamaların doğrulara ve avantajlara sahip olmasının yanı sıra yanlışlara ve sorunlara da gebe olduğu bilinmektedir. Konuya ilişkin en etkili, en verimli, en

ekonomik biçimde tanılama yapmayı sağlayan evrensel olarak kabul görmüş tek bir modelin de mevcut olmadığı ifade edilmiştir (Güçyeter ve Sak, 2018: 185).

Alan yazına bakıldığında zekaya ilişkin bulunan ve her yıl yapılan yeni araştırma ve bulguların ışığında sayıları artan birbirinden farklı tanım ve teorinin yer aldığı bilinmektedir. Zekâ kavramının tek bir boyut, tanım ve yaklaşım bağlamında açıklanamadığı da bir gerçektir. Bu durum üstün zekâ kavramını da kaçınılmaz bir biçimde etkilemektedir. Zekâ tanımları üzerinde yaşanan duruma benzer biçimde fikir birliği sağlanamadığı gibi alanda çalışan bilim insanları da üstün zekâ kavramını tek bir tanım olacak biçimde bir çatı altında toplayamadıkları için çeşitli zekâ tanım ve teorileri ortaya koymaktadırlar (Leana Taşçılar ve Kanlı, 2014: 4). Benzer biçimde özel yetenekliliğin de yaygın olarak kullanılan ve kabul edilen bir tanımı bulunmamaktadır (Taşdelen ve Emir, 2022: 66). Öğrencilerin üstün zekalı ve özel yetenekli olup olmadığının tanımı da yıllar içinde önemli ölçüde değişmiştir (Al Hroub ve El Khoury, 2018: 10). Üstün zekâlık olgusu, geliştirilen teorinin odağına, teorisyenin uzmanlık alanına ve en önemlisi dönemin bilimsel ve politik eğilimine göre tarih boyunca farklı şekillerde tanımlanmıştır (Iliman Güllühalı vd., 2021: 260).

Tarihsel sürece bakıldığında üstün zekâ kavramlarının ve tanımlamalarının konservatif tanımlardan liberal tanımlara doğru evrildiği ve 21. Yüzyıla yaklaşıldıkça daha ziyade liberal tanımlamaların kullanılmaya başlandığı belirtilerek “üstün zekâ” yerine “üstün yetenek” kavramının kullanılmaya başlandığı dikkat çekmiştir (Sak, 2017: 543). Ülkemizdeki literatüre bakıldığında “üstün zekalı” ve “üstün yetenekli” kavramlarının yanı sıra “özel yetenekli” ifadesinin de sıkça kullanıldığı bilinmektedir. Yabancı literatüre bakıldığında da genellikle “gifted and talented (üstün zekalı ve yetenekli)”, “high ability (üstün yetenek)” kavramlarının kullanıldığı görülmektedir. Gerçekleştirilen tezde metodolojik olarak bütünlüğün korunması için genel itibarıyla “özel yetenek” ifadesinin kullanılması tercih edilmiştir. Dolayısıyla özel yetenek ifadesi üstün zekâ ve üstün yetenek kelimelerini de karşılayacak biçimde kullanılmıştır.

Ulusal Üstün Zekalı Çocuklar Derneği'ne göre özel yetenekli öğrencilerin tanımlanmasında ve doğasının anlaşılır olması noktasında 5 madde sunulmuştur:

1. Tüm ekonomik katmanların yanı sıra tüm ırksal, etnik ve kültürel nüfuslardan gelmekte olan öğrencilerdir.

2. Potansiyellerini gerçekleştirmek için uygun öğrenme fırsatlarına yeterli düzeyde erişebilmeleri gerekmektedir.
3. Özel müdahale ve uyum gerektiren öğrenme ve işleme bozuklukları olabilmektedir.
4. Yetenek alanlarında olduğu kadar sosyal ve duygusal olarak da gelişmek için desteğe ve rehberliğe ihtiyaç duyan öğrencilerdir.
5. Değişen ihtiyaçlarına göre çeşitli hizmetler gerektirir (NAGC, 2019:1).

Bahsi geçen tanımlamadan yola çıkılarak 4. ve 5. Maddelere bakıldığında özel yetenekli öğrencilerin, pandemi sürecinde almakta oldukları uzaktan eğitim kapsamında değişen eğitim biçimi dahilinde kendilerine göre farklılaştırılmış bir eğitime ihtiyaç duyabilecekleri düşünülmektedir. Bu bağlamda öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişimlerinin incelenmesi ve uzaktan eğitim sürecinde ihtiyaç duyabilecekleri rehberliğin sunulması önemli görülmektedir.

2.1.1. Özel Yetenekli Öğrencilerin Sosyal ve Duyuşsal Özellikleri

Özel yetenekli öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişimi birçok faktörden etkilenebilmektedir. Genetik, deneyimler, öğrenme, aile değerleri, algılar ve etkileşimlerin tümü özel yetenekli çocukların gelişimine katkıda bulunmaktadır ve deneyimler başlığı altında öğrencilerin bilgisayar kullanımının da yer aldığı dikkat çekmektedir (Cross, 2011: 139). Dolayısıyla bilgisayar kullanımının arttığı pandemi döneminde gerçekleştirilen uzaktan eğitim süreci çerçevesinde özel yetenekli öğrencilerin sosyal ve duyuşsal özelliklerine vurgu yapanın gerekli olduğu düşünülmektedir.

Çeşitli koruyucu faktörlerin, yüksek başarı gösteren öğrencilerde dayanıklılığın gelişimine katkıda bulunduğu görülmektedir ve bunlara şunlar dahildir: Kendine inanç, kişisel özellikler (duyarlılık, bağımsızlık, başarılı olma kararlılığı, kültürel çeşitliliği takdir etme, içsel irade); destek sistemleri (onur sınıfları, yüksek başarılı öğrenciler için bir ağ, aile desteği, destekleyici yetişkinler); özel programlara, ders dışı etkinliklere ve yaz zenginleştirme programlarına katılım; ve uygun şekilde zorlu ileri sınıflar (Reis, Colbert ve Hébert, 2004: 116). Pandemi döneminde sosyal anlamda kısıtlanan özel yetenekli öğrenciler için bahsi geçen destek sistemlerini canlı tutmanın ve koruyucu faktörleri yeterli olacak biçimde kullanmanın önemli olduğu söylenebilmektedir.

Özel yetenekli öğrencilerin duygusal gelişimi günümüzde yeni yeni anlaşılmaktayken, karakteristik özelliklerinden biri olan yüksek duygu duyarlılığı ve empati düzeyleri gibi faktörlerin, normal gelişim göstermekte olan akranlarına göre daha yüksek duygusal zekâ düzeyine sahip olmalarında etkili olabileceği varsayılmaktadır (Taşdelen ve Emir, 2022: 80). Genel bir eğilim olarak, üstün yetenekli öğrenciler değerlere ve ahlaki konulara daha duyarlı olmaktadır. Bununla birlikte belirli davranışların neden “iyi” ve diğer davranışların “kötü” olduğunu sezgisel olarak anlamaktadırlar (Davis, Rimm ve Siegle, 2014: 40). Bununla birlikte üstün zekâlı ve özel yetenekli çocukların akranlarına nazaran daha farklı duygusal özellikler taşıdığı bilinmektedir. Bu öğrencilerin öncelikli olarak içinde buldukları çevre tarafından bahsi geçen farklılıklarının bilinmesi ve kabul edilmesi gerekir. Farklılıklara saygı duyulan koşullar altında bu çocuklarla iletişime geçilebildiği noktada hem toplum kazanması hem de birey olarak bu çocukların ruh sağlığının daha da iyi olacağı görülecektir (Oğurlu ve Yaman, 2010: 220). Nihayetinde özel yetenekli öğrencilerin özelliklerini bilmek, zorluk yaşadıkları süreçlere destek olmak ve zorunlu uzaktan eğitim sürecinde daha verimli eğitim almalarını sağlamak için gereklidir.

2.1.2. Özel Yetenekli Öğrencilerin Uzaktan Eğitimi

Özel yetenekli bireylere her tür ve kademedeki kayıtlı buldukları okulların destek eğitim odalarında ve BİLSEM’lerde destek eğitim hizmeti verilir (MEB, 2018: 4). Toplumun %2’lik kısmını oluşturan üstün zekâlı ve özel yetenekli öğrencilerin keşfedilmesi önemli olduğu gibi yetenekleri doğrultusunda eğitim almalarına fırsat tanınması da önem arz etmektedir. Bu bağlamda eğitim ortamlarının, teknolojik alt yapının özel yetenekli öğrencilerin ihtiyaçları doğrultusunda düzenlenmesi öğrencilerin yeteneklerinin geliştirilmesi açısından etkili olacaktır (Koç, 2016: 8).

Ortalama öğrencilerle karşılaştırıldığında, özel yetenekli öğrencilerin düşünme süreçlerinin hızlı ve mantıklı bir biçimde olduğu bildirilmiştir. Bu durum sabırsız ebeveynleri ve öğretmenleri rahatsız edebilecek iki özellik olarak ifade edilmektedir. Diğer taraftan bu özellikler doğal bir merak ve öğrenme dürtüsüyle birleştiğinde, erken gelişmiş çocuk sürekli olarak sorular sorabilmekte ve “Neden?” yanıtlarını bilmek istemektedir. “Neden?” sorusunu sorduklarında ani bir “Çünkü” kelimesini kabul etmekte ve diğer herhangi bir eksik veya mantıksız yanıt ile karşılaştıklarında güçlük çekebilmektedirler. Hızlı ve mantıklı düşüncelerinin ışığında, sorgulama yeteneği,

neden-sonuç ilişkilerini iyi anlama, yakınsak problem çözme, sebat ve içgörünün sıklıkla özel yetenekli çocukların özellikleri olarak anılması şaşırtıcı olmamaktadır (Davis, Rimm ve Siegle, 2014: 35-36). Bununla birlikte özel yetenekli öğrenciler sıklıkla sorular sorarlar, oldukça meraklıdırlar ve zihinsel ve fiziksel olarak dahil olmaktan keyif alırlar (Türkman, 2020: 22). Dolayısıyla özel yetenekli öğrencilere sunulacak eğitimin, öğrencilerin zihnindeki sorulara yeterince cevap verebilecek nitelikte olması gerekmektedir. Bunu gerçekleştirebilmek için de öğretmenlerin okulda, ebeveynlerin de ev ortamında öğrencilerinin eğitimini desteklemeyi sürdürmeleri gerekir.

2.1.3. Özel Yetenekli Öğrencilerin Karşılaşabileceği Sorunlar

Yaşam hedeflerine ulaşmak için gereken pozitif davranışları harekete geçirmek için bir parça stres kesinlikle gereklidir. İnsanlar zorlanana kadar ne yapabileceklerini bilememektedirler. Her başarı, yeterlilik duygusuna katkıda bulunmaktadır. Bununla birlikte, üstün zekalı çocukların, “üstün zekalı olarak tanımlanmayan” akranlarının deneyimlediklerinin üzerinde ve ötesinde üstün zekalılıklarıyla ilişkili stresörler olan bazı stresli deneyimlerle tek tek başa çıkmaları gerekebilmektedir (Meckstroth, 1991: 114). Pandemi döneminde gerçekleştirilen uzaktan eğitimin de stresi beraberinde getirdiği düşünüldüğünde, özel yetenekli öğrencilerin bu stresle başa çıkmaya çalışması, karşılaşılabilecekleri sorunlardan biri olarak değerlendirilmektedir.

Özel yetenekliler için teknoloji, yaratıcılıklarını, biliş ihtiyaçlarını, meraklarını uygun yollarda değerlendirmeleri için gerekli olsa da bu öğrencilerin internetin sorunlu ve riskleri içeren dünyasından uzak kalmalarını sağlamak önemlidir (Akgül, Atalan Ergin ve Uzunpınar, 2021: 181). Günümüzde teknolojideki gelişmeler, internet kullanımının yaygınlaşması gibi sebeplerden dolayı siber zorbalığın arttığı (Ağaoğlu, Öner ve Kanıbir, 2020: 29; Akgül, Atalan Ergin ve Uzunpınar, 2021: 169; Dursun, Gökçe ve Aytaç, 2020: 469; González Cabrera vd., 2019: 1; Smith vd., 2012: 112; Türk ve Şenyuva, 2021: 464; Yiğit ve Seferoğlu, 2017: 14) ve özel yetenekli öğrencilerin karşılaşılabileceği sorunlardan biri olduğu bilinmektedir. Özel yetenekli öğrencilerin siber zorbalıkla ilişkisine bakılan bir çalışmada örneklemin, genel popülasyonla ilgili diğer çalışmalarda gözlemlenenden daha fazla siber mağduriyet yaşamakla birlikte daha az siber zorbalık sergilediğini gözlenmiştir (González Cabrera vd., 2019: 1). Bu noktada özel yetenekli öğrencilerin internete erişimlerinin arttığı uzaktan eğitim

süreçlerinde öğrenciler arasındaki iletişimin öğretmenler ve ebeveynler gibi otorite figürleri tarafından takibi sağlanmalı ve siber zorbalığın öğrencileri bekleyen bir tehdit olduğuna dair farkındalık kazanılmalıdır.

Özel yetenekli öğrencilerin mutsuz ve izole olma nedenleri arasında “etiketlenme”, “aile ilişkileri”, “öğretmenlerden gelen baskı” ve “akranlarını rahatsız eden kişilik özellikleri” yer aldığı bildirilmiştir (Goodhew, 2009: 119-120). Bununla birlikte özel yetenekli öğrencilerin hızlı düşünme ve ilişkileri görme yeteneklerinin getirisi olarak doğasında var olan üstün mizah anlayışı sosyal etkileşimlerinde de ortaya çıkabildiği için (Davis, Rimm ve Siegle, 2014: 40) akranları tarafından kolaylıkla yanlış anlaşılabilirler. Örgün eğitimde dahi izole olma ve mutsuzluk sorunları ile karşılaşma durumu olası iken uzaktan eğitim sürecinde bu durumun daha ciddi boyutlara taşınabileceğini göz ardı edilmemelidir. Zira pandemi sürecinin getirisi olan kapanma durumları, sokağa çıkma yasağı ve/veya sokağa çıkma endişesi gibi nedenlerden ötürü öğrencilerin arkadaşlarıyla etkileşimi kısıtlı olmaktadır. Bu bağlamda özel yetenekli öğrencilerin akranları ile iletişimi noktasında ebeveynlerin kontrolü dahilinde çevrimiçi konuşma platformları yardımıyla iletişimde kalmalarının sağlanmasının izole olma durumundan kurtulmalarına yardımcı olacağı düşünülmektedir. Bir diğer taraftan özel yetenekli öğrencilerin mutsuz olmalarına sebebiyet verebilecek akranlar arasındaki zorbalık durumları, bireysel farklılıklarından dolayı ortaya çıkabilecek sorunlar noktasında da öğretmenlerin tedbirli olmasında yarar vardır. Öğrenciler uzaktan eğitim dersleri içerisinde evde bulunan farklı bir cihazı kullanarak ya da dersin verilmekte olduğu uygulamayı arka plana alarak ders esnasında “chat” kısmını kullanmaya meyilli oldukları için bu süreçlerin takibi titizlikle yürütülmelidir. Dersi vermekle sorumlu olan öğretmen, öğrencilerin hareketlerini izleyerek, dersi alan öğrencinin velisi de çocuğunu zaman zaman kontrol ederek süreci takip ettiğinde ders esnasındaki öğrenciler arası konuşmalar ve varsa bu konuşmaların içinde yer alan kırıcı söylemler duygusal açıdan hassas olan özel yetenekli öğrencileri derinden etkilemeden önlenebilir.

2.1.4. Özel Yetenekli Öğrencilerin Eğitiminden Sorumlu Paydaşlar

Tüm insanların iyi bir gelişim göstermek ve başarılı bir şekilde büyüme için yakın kişisel ilişkiler kurmaya ihtiyacı vardır. Bazı insanlar bu ilişkileri kolayca geliştirebilirken, bazıları ise zor bulmaktadır. Bu minval üzere, üstün yetenekli

çocukların yaşlılarından hiçbir farkı olmadığını belirtmek gerekmektedir. Popüler medyada üstün zekalı çocuklar ve ergenler genellikle sosyal açıdan becerisi olmayan ve “sıradan” olarak tanımlanabilecek çocuklar arasında arkadaş bulamayan kişiler olarak tasvir edilmektedir. Bazı özel yetenekli çocukların bu klişeye uyduğu, ancak çoğunun, akranlarıyla yüksek kaliteli ilişkiler kurarak farklılıklarıyla başa çıkmanın yollarını bulduğu görülmektedir. Özel yetenekli çocukların karşılaştığı zorlukları daha iyi anlayan yetişkinler, onların arkadaş edinme çabalarını kolaylaştırabilmektedir (Cross, 2016: 41). Bu öğrencilerin gelişimi, eğitimi, psikolojik iyi oluşu ve bütünsel biçimde desteklenmeleri için öğretmenlerin ve ailelerin iş birliği içinde harmoni ile çalışıp emek vermeleri gerekmektedir. Bu bağlamda özel yetenekli öğrencilerin eğitiminden ve hayati önem arz eden gelişim süreçlerinden yükümlü paydaşlar olan ebeveynlerin ve öğretmenlerin sorumluluklarına dair farkındalık kazandırılmak gerekmektedir.

Ailelerin de öğretmenlerin de, çocuğun özel yetenekli olduğunu öğrendiklerinde öğrencinin hatalarına hoşgörü ile yaklaşmalarının zor olduğu görülmüştür. Bu durum, öğrencilerde ek bir yük oluşturmakla birlikte psikolojik açıdan da yıpranmalarına sebep olabilmektedir. Öğretmenlerin özel yetenekli olma durumunun mükemmel olmaktan farklı bir durum olduğunu kabul etmeleri ve ebeveynleri de bu konuda uyarmaları gerekmektedir (Vuran, 2014: 46). Özel yetenekli öğrencinin özelliklerine ve farklılıklarına dair yanlış ve eksik bilgi sahibi olmanın sonucunda öğrencinin yönlendirilmesinde sağlıklı bir yol izlenecektir. Bu noktada doğru bilgi kaynaklarının kullanımı, işinin ehli kişilerin rehberlik sağlaması ve bilgi eksikliklerinin danışmanlık hizmetleri ile giderilmesi önem arz etmektedir.

Öğretmen yetiştirme programlarında verilmekte olan Özel Eğitim derslerinin içeriği, özel yetenekli öğrencilerin özelliklerini anlamak ve bu öğrenciler adına yapılabilecek çok genel uyarlamaları kapsayacak bilgilerden öteye geçemeyecektir. Öğretmen adaylarının özel yetenekli olduğu bilinen bu öğrencilerle birlikte çalışırken onlar için geliştirilmiş farklı öğretim strateji ve modellerinden yararlanmaları, bu bilgileri elde edebilmek için de daha detaylı, derinlemesine yapılandırılmış eğitimler yahut dersler almış olmaları gerektiği aşıkardır (Camcı Erdoğan, 2021: 294). Öğretmenlerin görev ve sorumlulukları arasında “özel yetenekli öğrencilerin danışman rehber öğretmeni veya öğretmenleriyle iş birliği içinde gelişimini takip etmek” yer almaktadır (MEB, 2018: 20). Öğretmenlerin kendilerini yetiştirmek ve geliştirmek noktasında

sorumlulukları olduğu gibi öğrencilerinin gelişimleriyle ilgilenirken de süreç içerisinde danışmanlık ve müşavirlik hizmetleri almaları gerekmektedir. Okul bünyesinde görev yapmakta olan rehberlik ve psikolojik danışmanlık öğretmenleri ile iş birliği içinde çalışarak hem akademik anlamda hem de psikolojik anlamda çok yönlü gelişimin sağlanması için yol alınmalıdır.

Ebeveynlerin (ve öğretmenlerin) rolleri, yetenekli çocukları için iyi eğitim fırsatları bulmak ve sağlamaktır. Bununla birlikte, ebeveynlerin daha öncelikli rolü, çocuklarının kişiliklerini, inançlarını, değerlerini ve motivasyonlarını şekillendirmek ve etkilemektir, çünkü bunlar nihayetinde başarıyı, edinimleri ve mutluluğu belirlemektedir. Başarılı insanlar, olasılıklara açık olan, zorlukları kucaklayan, risk alan, başarısızlıklardan sonra dirençli olan ve herkesten daha çok çalışmaya istekli olan kişilerdir. Bir çocuğun, özellikle de özel yetenekli bir çocuğun yetiştirilmesine ilişkin hiçbir yönerge olmadığı gibi, başarılı ve yaratıcı yetişkinlerin bulunduğu, çeşitliliğin sağlandığı aileler, özel yetenekli çocukları için daha iyi rehber olabilecektir (Cross, 2011: 67). Yine bu rehberliğin öğretmenler ve rehberlik ve psikolojik danışmanlık uzmanları eşliğinde yürütülmesi sürecin sağlıklı ilerlemesi noktasında elzemdir. Özel yetenekli öğrencilerin gelişimi için evinde ailesi sayesinde çok iyi bir eğitim almak ya da okulda öğretmenleri tarafından çok iyi eğitime tabii tutulmak tek kriter olamayabilir. Evde verilen eğitimin okuldaki öğretmenler tarafından yapılan hatalı davranışlar neticesinde bozulması gibi, okulda muazzam biçimde verilen eğitimin evdeki aile ortamı içinde bozulması da söz konusu olabilmektedir. Dolayısıyla eğitimin ve gelişimin sürdürülebilir olması için okul-aile iş birliği ve iletişimi kuvvetli olmalı, eğitimin de sıkı bir biçimde takibi yapılmalıdır.

Uzaktan eğitim çerçevesinde ailelerin çocuklarıyla daha fazla zaman geçirdikçe daha önce gözlemlene fırsatı bulamadıkları sorunları fark etmeye başladıkları görülmüştür. Çalışan anneler, duygusal ve dikkat sorunları olan çocukları fark ederken, çalışan babalar, çocuklarına okul ödevlerinde rehberlik etmelerine yardımcı oldukları için ortaya çıkan öğrenme güçlüklerini görme fırsatı yakalamıştır. Pandemi sırasında yeni hizmetlere başvurmak ve yeni hizmetler almak kolay olmamıştır. Bununla birlikte birçok ebeveyn, “yeni normale” uyum sağlamakta zorlanan bir sistemde sanal değerlendirmeler düzenlerken yeni bir hayal kırıklığı yaşamıştır (Shapiro, 2022: 24).

Dijital teknoloji, bazı okullarda, ebeveynlere çocuklarının gelişimiyle ilgili güncel bilgiler aktarmak, internete girip öğrencinin son aldığı notlarına ve devam kayıtlarına bakabilmelerini sağlamak için kullanılmaktadır. Kullanılan bu teknolojiler sayesinde eğer yetenekli bir öğrenci gerilemeye ve başarısız olmaya başlarsa, veliler hemen uyarılmaktadır. Bu sayede teknoloji velilerin, dönemlik veya yıllık veli buluşmalarına kadar beklemek yerine doğru zamanda sorunun nedenini bulmalarına yardımcı olmaktadır (Goodhew, 2009: 102). Pandemi döneminde gerçekleştirilen uzaktan eğitim kapsamında teknolojinin ve yeni bir düzene geçilme durumunun getirdiği olumsuz durumlar bir kenara bırakılıp, teknolojinin olumlu yönleri işler biçimde okul-aile iş birliği sürecine entegre edilmelidir.

2.2. Uzaktan Eğitim

Uzaktan eğitim; uygun zamanda, her yerde ve bireysel hızda çalışma fırsatı sunan; birden fazla kaynaktan, medya dosyalarından, öğretmenlerin yorumlarından, makale bağlantılarından vb. bilgileri kullanma fırsatı veren, ders dışı etkinlikler için zaman ayırmaya fırsat sunan; modern bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma becerilerini kazanmaya teşvik eden avantajlı yapıya sahip bir eğitim biçimi (Syvyi vd, 2020: 378) olarak tanımlanmaktadır. Tanımında da yer verildiği üzere uzaktan eğitimin “bireysel hızda çalışma fırsatı sunma” noktasında, her biri farklı hızda gelişim göstermekte olan özel yetenekli öğrencilerin eğitimi açısından önem arz eden yapısı olduğu düşünülmektedir.

Uzaktan eğitim, genellikle, öğretimin çoğunluğu sırasında öğrenen ve eğitmenin ayrı olduğu bir eğitim biçimi olarak tanımlanmaktadır. Ancak bağımsız veya kendi kendini yöneten bir çalışmadan söz etmenin aksine, uzaktan eğitim genellikle müfredatı planlayan ve öğrencileri için kaynak ve hizmetler sağlayan bir kurumun varlığını ima etmektedir. Yıllardır yazışma kursları, radyo ve televizyon yayıncılığı ile sınırlı olan uzaktan eğitimin, yeni telekomünikasyon ve bilgi teknolojilerinin ortaya çıkmasıyla son yıllar içinde olgunlaştığı söylenebilmektedir (Johnson, 2003: 1).

Covid-19 virüsünün dünya üzerinde bir pandemiye dönüşmesi, salgının yaşanmakta olduğu tüm ülkelerde, eğitim ve yükseköğretim sistemlerini etkilemiştir. Bununla birlikte eğitim yapılarında bahsi geçen salgını yavaşlatmak amacıyla devletlerin desteği alınarak yüz yüze eğitim yerine uzaktan eğitime geçiş yapılması sağlanmıştır (Telli Yamamoto ve Altun, 2020: 32). Okullar aniden uzaktan eğitime geçerken,

birçok evin uzaktan eğitim için temel gerekliliklere sahip olmadığı gerçeği ortaya çıkmıştır. Tüm evlerde öğrencilerin derse katılmak için kullanabilecekleri bilgisayarları olmadığı görülmüştür. Bazı düşük gelirli ailelerin yalnızca bir bilgisayarı olduğu, ancak mevcut olan bu tek aygıtın aniden ortaya çıkan pandemi nedeniyle bir ailedeki birden fazla kişinin ihtiyaçlarını karşılaması gerekmiştir. Birçok evde Wi-Fi olmadığı ve bu nedenle çocukların uzaktan eğitime giriş yapamadıkları da bir başka gerçek olarak su yüzüne çıkmıştır (Shapiro, 2022: 44).

Çevrimiçi acil uzaktan eğitime geçişte, Öğrenim Yönetim Sistemleri (LMS) (ör. Moodle, Canvas, Blackboard, Edmodo, Google Classroom vb.), eşzamanlı iletişim ve konferans araçları (ör. Zoom, Microsoft Teams, Google Meet, Webex vb.) ve sosyal paylaşım sitelerinin (Facebook Live, Instagram Live vb.) canlı yayın özellikleri yaygın olarak kullanılmıştır. Genişbant internetin kısmen mevcut olduğu veya gerekli altyapının bulunmadığı ülkelerde, eğitim içeriğinin iletilmesi ve haberleşmenin sağlanması için mobil teknolojiler kullanılmıştır. Bu gibi durumlarda genellikle sosyal ağ ve anlık iletişim araçlarının (örn. Facebook, WhatsApp vb.) öğrenciler, veliler, eğitimciler ve okul yöneticileri arasında iletişim kanalları oluşturmak için kullanıldığı görülmüştür. Böyle bir gözlem, serbestçe kullanılabilen araçların önemine dikkat çekmekte ve sosyal öğrenmenin ana bileşenlerini, yani iletişimi daha da vurgulamaktadır (Bozkurt vd., 2020: 10).

2.2.1. Uzaktan Eğitimin Tarihi

Türkiye’de uzaktan eğitim 1923 yılından 1960’lı yıllara kadar kavramsal olarak tartışılan bir olgu olmuştur. 1970 yıllarından sonra farklı girişimlerle orta eğitim düzeyinde uzaktan eğitim adına çalışmalar yapılarak birtakım tecrübeler edinilmiş ve sınırlı da olsa ilerleme kaydedilmiştir. 1980 yılı sonrasında bu uygulamaların Anadolu Üniversitesi Açık öğretim Fakültesi’nin de kurulmasıyla yükseköğretim düzeyine taşındığı görülmüştür. 1980 ve 1990 yıllarında uzaktan eğitim ilk, orta ve yükseköğretim düzeylerinde olgunlaşarak, büyük öğrenci kitlelerini bünyesinde barındıran bir sistem haline gelmiştir. Bu yıllar içinde kazanılan başarılar sayesinde uzaktan eğitime ilgi artmış ve kabul görmesi sağlanmıştır. 1990’lı yılların sonundan 2000’li yılların başından itibaren bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT) kapsamında gerçekleşen gelişmeler çerçevesinde uzaktan eğitim ile sunulan eğitim fırsatları artmış

ve uzaktan eğitim sayısı milyonları bulan öğrencinin sürece dahil edildiği, Türkiye eğitim sisteminin içinde yer alan ana akımın bir parçası olmuştur (Bozkurt, 2017: 86).

Uzaktan eğitimin ilk nesillerinde, bilişsel-davranışçı pedagojik modellerin öne çıktığı, bu dönemin teknolojisi ile iki yönlü veya çok yönlü iletişim olanaklarının kısıtlı olduğu ve öğrenme/öğretme etkinliklerinin çoğunun basılı eğitime dayandığı bilinmektedir. Bilişsel-davranışçı modeller bugün hala yürürlükte olsa da günümüzde sosyal yapılandırmacı modeller ile çok yönlü etkileşime izin veren web 2.0 teknolojileri sayesinde iletişim olanakları artmış ve teknolojinin öğrenme üzerindeki etkisini zirveye ulaştırmıştır. Önceki öğrenme modellerinin geride kalmaya başlamasıyla ve yeni teknolojilerin eğitime dahil edilmesiyle yeni nesil uzaktan eğitim kavramını sunan bir döneme geçilmiştir (Saykılı, 2018: 14).

2.2.2. Türkiye’de ve Dünyada Uzaktan Eğitim Uygulamaları

Türkiye’de uzaktan eğitim uygulamalarında, ilk olarak TRT EBA kanalları vasıtasıyla asenkron şekilde öğrencilere ulaşmak amaçlı dersler başlatılmıştır. Akabinde ise öğretmenlerden halihazırda aktif olarak var olan e-öğrenme ortamı ve içerik deposu Eğitim Bilişim Ağını (EBA) aktif olarak kullanmaları istenmiştir. Nihayetinde de ders öğretmenlerinin senkron şekilde eğitim verebilmesi için canlı ders sınıfları da dahil olmak üzere uzaktan öğrenimi desteklemenin birkaç yolu bulunup öğretmenlerden bu süreci hem senkron hem de asenkron şekilde yönlendirmeleri istenmiştir (Tunç Toptaş, 2022: 9). Özel eğitimdeki öğrenciler için özel ders ve etkinlik videoları hazırlanarak EBA portalına yüklenmesi sağlanmıştır (Özer, 2020: 1127).

Pandemi sürecinde EBA platformunun yanı sıra uzaktan eğitim çerçevesinde birbirinden farklı internet programlarının kullanılması noktasında artış yaşandığı görülmektedir. Bahsi geçen süreçte uzaktan eğitim için “Zoom”, “Google Hangouts”, “Adobe Connect” ve “Skype” gibi görüntülü konuşmaya ve bağlantı kurmaya imkân sunan platformların özel okullar tarafından sıkça kullanılmasının yanı sıra çeşitli devlet okullarında da uzaktan eğitimde canlı dersleri gerçekleştirmek için kullanıldığı görülmektedir. Bazı öğretmenlerin ise eğitim vermekte olduğu öğrencileri için “metin, resim, şekil, fotoğraf, ses ve video” gibi dijital içerikler hazırladıkları, hazırlamış olduğu içerikleri e-posta veya WhatsApp uygulaması yardımı ile öğrencilere gönderdikleri bilinmektedir (Öpengin, 2020a: 229).

Latin Amerika bölgesinde, salgını kontrol altına alma çabaları bu bölgenin karakterinde hali hazırda yer alan derin eğitim ve ekonomik boşluklarını büyüteceğinden, Covid-19 salgını nedeniyle bir eğitim krizi yaşanmıştır. Salgın sırasında, Meksika'nın temel eğitim sisteminde öğretim faaliyetlerine devam etmek için yaptığı merkezi müdahale, eğitici televizyona dayalı uzaktan eğitimi uygulamak yönünde olmuştur (Cárdenas, Lomelí ve Ruelas, 2022: 153).

2.2.3. Uzaktan Eğitimde Aile- Okul Etkileşimi ve Öğrenci Motivasyonu

Uzaktan eğitimin kriz durumu oluşturan bir etkide bulunduğu ve krizlerin, hayatın ve kesinlikle okul deneyiminin bir parçası olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Kriz ve kargaşa durumları; okulları, sınıfları, öğrencileri ve aile-okul etkileşimlerini etkilemektedir (Shapiro, 2022: 109). Çoğu yüksek öğretim kurumu, müfredatlarını metodoloji veya teori öğreten derslere odaklamış durumdadır. Dikkatleri, öğrencilerin sertifika için gerekli olan kursları tamamlamalarına veya federal veya yerel olarak dayatılan standartları karşılamalarına yardımcı olmaya yöneliktir. Ancak, öğretmenleri yalnızca kargaşa ve krizle yüzleşmeye hazırlamak yeterli olmamaktadır. Bununla birlikte öğretmenleri günümüz sınıflarının ve okullarının gerçekleriyle yüzleşmek ve başarılı bir şekilde dümeni tutmak için donatmak çok önemlidir. Geleceğin öğretmenlerinin yeterli biçimde hazırlığa sahip olmadığında sahaya hazırlıksız bir biçimde çıkacağı, tükenmişliğe ve aşırı strese karşı savunmasız bırakılacağı bildirilmiştir. Bu gibi yüksek maliyetli hatalar hem finansal hem de duygusal düzeyde öğretmenlere ve öğrencilerine zarar vermektedir. Pandemi gibi gelişen sorunlar hakkında yazmanın zor olduğu, bununla birlikte virüsün bildiğimiz şekliyle eğitimin çehresini etkili bir şekilde değiştirdiği görülmektedir. Öğretmenler gruplar halinde mesleği bırakmakta ve çocuklar çok önemli ölçüde öğretim süresini kaçırmaktadır. Mevcut durumun düşünülmemesi ve tartışılmaması noktasında hatalardan ders alamama, eğitimci ve insan olarak gelişememe tehlikesiyle karşı karşıya kalacağımız açıktır (Shapiro, 2022: 111). Böyle bir durumun yaşanmaması için öğretmenlerin ve ailelerin uzaktan eğitim gibi kriz etkisi oluşturan bir süreçte öncelikle kendi psikolojik iyi oluşunu sağlamaları, ardından da özel yetenekli öğrencilere ihtiyaçları dahilindeki eğitim olanaklarını sunmak için iş birliği içinde çalışmalarını gerekmektedir.

Uzaktan eğitimde sürecin desteklenmesi ve kolaylaştırılması noktasında öğretmen ve öğrenci arasında iki yönlü bir iletişim olması gereklilik olarak görülmüştür. Etkileşimi

artırması planlanan bu iletişimi de sağlamanın yolu teknolojiyi kullanmaktan geçmektedir (Garrison ve Shale, 1987: 11). Uzaktan eğitim alan öğrencilerin ihtiyaç duydukları yardıma erişimi için öğretmenleriyle iletişim halinde olmaları gerektiği gibi, izolasyondan kurtulmaları için de akranlarıyla olan ilişkilerini sürdürmeleri gerekmektedir (Hafeez, Gujjar ve Noreen, 2014: 171). Akranlarıyla sağlıklı bir ilişki kurabilmeleri için de ailelerin ve öğretmenlerin desteği önemlidir. Öğretmenler dersleri kapsamında öğrenciler arasında yaşanan herhangi bir sorunu aileye bildirmekle sorumlu oldukları gibi, aile de evde yaşanan sıkıntıları öğretmenleri ile paylaşarak çözüm arayışına gidebilir.

Etkili uzaktan eğitim için öğrenenler arasındaki bireysel farklılıklara izin vermek ve bu farklılıkları kabul etmek gerekir. Öğrenme stilleri ve öğretim yöntemleri arasındaki orantı, öğrenme sonucunu iyileştirmektedir (Farajollahi ve Zarifsanee, 2012: 29). Bu bağlamda özel yetenekli öğrencilerin doğaları gereği farklılıklara sahip olduğu göz önünde bulundurularak uzaktan eğitim süreçlerinden daha iyi verim alabilmek adına öğrenciye özel bir sistem oluşturulmasının yararlı olabileceği düşünülmektedir. Bu, evde öğrencinin çalışma yaptığı ortamı öğrencinin kişisel ihtiyaçlarına göre düzenleme sürecinden, öğretmenlerin uzaktan eğitimde özel yetenekli öğrencilere vermekle yükümlü oldukları ödevleri farklılaştırmak boyutuna kadar uzanabilir.

Okulların fiziksel olarak kapatılmasının ardından eğitimin sürekliliğini sağlamak için uzaktan eğitimin benimsenmesi kilit önemde olsa da öğrencilerin ortalama olarak karantina sırasında öğrenme kaybı yaşamaları muhtemeldir. Bunu açıklamak için çeşitli argümanlar ileri sürülebilir. Birincisi, karantinaya alınan öğrencilerin okulların açık olduğu zamana kıyasla öğrenmeye daha az zaman ayırma eğiliminde olduklarını gösteren kanıtlar var. İkincisi, Covid-19 nedeniyle eve kapatılan birçok öğrenci stresli ve endişeli hissedebilir ve bu onların okul çalışmalarına konsantre olma yeteneklerini olumsuz etkileyebilir. Üçüncüsü, fiziksel okulun kapanması ve yüz yüze temasın olmaması, öğrencileri öğrenme etkinliklerine katılmak için dışsal olarak daha az motive edebilir (Di Pietro vd., 2020: 4).

Uzaktan eğitimde motivasyon, özellikle yetişkin öğrenenler için önemli bir rol oynamaktadır. Uzaktan eğitimin temel eksikliklerinden öğretici, öğrenci ve akran grupları arasındaki ilişkinin olmamasıdır. Böyle bir sorunun üstesinden gelmek için önemli bir faktör, düzenli öz değerlendirme, çevrimiçi ve çevrimdışı iletişim için bir

şansa sahip olmaktır (Farajollahi ve Zarifsanæe, 2012: 15). Üretken özel yetenekli öğrencilerin ve seçkin yetişkinlerin en belirgin tekrarlayan özelliklerinden birinin, süreklilik arz eden yüksek motivasyon olduğu belirtilmiştir. Pek çok özel yetenekli çocukta mevcut olan yüksek motivasyon ile öğrenme isteği, merak duyguları, gelişmiş kavrayışları ve mantıksal yetenekleriyle birleştiğinde, hayret uyandıracak derecede ileri düzeyde başarılar elde etmelerini sağlayabilmektedir (Davis, Rimm ve Siegle, 2014: 36).

Acil uzaktan eğitim durumlarında motivasyonu olumsuz etkileyen en önemli faktörlerden biri olan sistemsel belirsizlikleri en aza indirmek için danışmanlar tarafından çevrimiçi oryantasyon programları düzenlenebilir. Acil uzaktan eğitimin olumlu ve güçlü yanlarının, dezavantaj gibi görünen durumların avantaja dönüştürülebileceğinin farklı platformlarda örneklerle vurgulanması, sürecin motivasyon üzerindeki olumsuz etkilerini en aza indirebilir. Üniversitelerin psikolojik destek sağlayabilecek ilgili uygulama ve araştırma merkezleri ve bölümleri aracılığıyla, Covid-19 salgınının psikolojik sonuçlarına yönelik çalışmalar yapılabilir. Öğretmenlerin ve öğrencilerin psikolojik dayanıklılığı artırma ve etkili baş etme yöntemleri konusunda ihtiyaç duydukları destek çevrimiçi ortamlarda profesyonel olarak sağlanabilir (Tatlı, Er Nas ve Şeyihoğlu, 2022: 387)

2.2.4. Uzaktan Eğitimde Psikolojik Destek ve Rehberlik Hizmetleri

Öğrenciler, ilgi duydukları çalışma alanlarında almış oldukları yol, süreç içerisindeki gidişat ve çalışmalarının neye benzediği hakkında bilgiye, geri dönüte ihtiyaç duymaktadırlar. Çoğu durumda hem çalışmaya başlama kararından önce hem de çalışmaları sırasında kişisel tavsiyeye erişmek istemektedirler. Uzaktan eğitim alan bu öğrencilerin genellikle kendi çalışmalarında karşılaştıkları kaygı ve problemler bağlamında destek olmak ve çözüm getirmek noktasında uzaktan eğitim kurumlarının rehberlik hizmeti sunması önem arz etmektedir (Holmberg, 1995: 128).

Covid-19 pandemisi döneminde gerçekleştirilen uzaktan eğitimde mentorluk hizmetlerinin üstün yetenekli öğrencilerin de dahil edileceği biçimde tüm öğrencilere sunulması gerektiği bildirilmiştir. Bununla birlikte üstün zekalı ve özel yetenekli öğrencilerin içinde buldukları uzaktan eğitim sürecinde, teknolojiyi ve interneti birlikte kullanarak kendi kendilerine öğrenmeleri sağlanmalıdır (Kadioğlu Ateş ve Gürdağ, 2021: 137). Öğrencinin ilgili olduğu alanda çalışan profesyoneller olarak

tanımlanan akıl hocası (mentor) (Öznacar ve Bildiren, 2012: 40) uzaktan eğitim sürecinde özel yetenekli öğrenciler için süreci kolaylaştırmak ve yol gösterici olmak noktasında kolaylık sağlar. Rehberlik sistemlerinin yanı sıra mentorluk uygulamalarının kullanılması pandemi döneminde uygulanan uzaktan eğitimde verimli bir etkileşim sağlanmasına yardımcı olacaktır.

Okulların iletişim stratejilerini yeniden gözden geçirmeleri ve yalnızca yardımcı olabilecek geniş teknoloji yelpazesinden (örn. e-postalar, tartışma forumları, sosyal medya) faydalanmakla kalmayıp, aynı zamanda tercih ettikleri iletişim yöntemleri konusunda ailelere danışmaları gerekebilir (Bond, 2020: 207). Evde eğitim sağlama konusunda ebeveynlerin yüksek düzeyde depresyon ve stres özelliği gösterdiği görülmüştür. 2020-2021 eğitim yılında devam eden pandemi sürecinde, ebeveynler ve çocuklar, zihinsel sağlık sorunlarını azaltmak için daha fazla zihinsel sağlık müdahalesine ve ayrıca evde eğitim faaliyetlerini yürütmek için yardıma ihtiyaç duymuştur. Tele-sağlığın yanı sıra toplum temelli kuruluşlarla ortaklıklardan yararlanan yenilikçi çözümlerin bu zorlukların üstesinden gelmeye yardımcı olabileceği öngörülmüştür (Lee vd., 2021: 9). Yenilikçi çözümler için özel yetenekli öğrenciler gibi normal gelişim gösteren bireylerin dışında yer alan kitleler için de farklı öneriler sunulması gereklidir.

Uzaktan eğitim alan öğrencilerin bir dizi günlük durumu, performanslarını etkilemektedir. Öğrenciler bazen çalışma hayatına sahip ve farklı sorumlulukları olan yetişkinler olabilir. Bu gibi durumlarda iş ve eğitim sürecini birleştirme çabalarının bir sonucu olarak ortaya çıkan zorlukların üstesinden gelmek için yardıma ihtiyaç duyabilirler. Çalışma güçlükleri ve kişisel problemlerin kombinasyonları bazen o kadar önemli hale gelir ki psikoterapik tavsiye gerekli olabilir. Pek çok geleneksel üniversitenin aksine, birkaç uzaktan eğitim kuruluşu bu tür zorluklarla başa çıkmak için donanımlıdır. Ancak çoğu, daha genel bir karaktere sahip danışmanlık yaparak öğrencilerine yardım etmeye çalışmaktadırlar (Holmberg, 1995: 128). Bu noktada rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerinin uzaktan eğitim sürecine katkı sağlayacak biçimde yapılandırıldığından emin olunmalıdır. Öğrencilerin özel yetenekli olmasından kaynaklanan farklılıklara, ihtiyaçlara hizmet eden, sağlıklı gelişimi destekleyici yapıda olan ve yaşam boyu devam eden öğrenme sürecine katkı sağlayacak psikolojik danışmanlık hizmetlerine erişimleri kolaylaştırılmalıdır.

2.3. Pandemi Kavramı

Salgın, bir bölgede yeni olan bir hastalığın aniden ortaya çıkması veya daha önce endemik olan bir hastalığın yeni vakalarının sayısında ani bir artıştır. Salgın ve pandemi arasındaki farkın yalnızca bir derece meselesi olduğunu bildirmekte fayda vardır. Bir salgın hızla dünyaya veya dünyanın büyük bir bölümüne yayıldığında ve nüfusun büyük bir bölümünü etkilediğinde buna pandemi denilmektedir (Youngerman, 2008: 5-6).

Pandemilerin psikolojik fenomenler olduğu ve konvansiyonel doğal afetlerden farklı olarak Covid-19 enfeksiyon pandemisinin, yeri ve zamanı ne olursa olsun insanları etkileyen bir travma olduğu bildirilmiştir. Beklenmedik bir şekilde sosyal hareketlilik, ekonomik hareketlilik ve beden rahatlığı döngüsü içinde olan modern insanların hayatına giriş yapan pandemi ile biyo-psiko-sosyo-ruhsal bir varlık olan insanın hayatında ciddi değişimler olmuştur. Bahsi geçen değişimler konforun bozulması, özgürlüğün kısıtlanması, hız ve zevk odaklı hayatın değiştirilmek zorunda kalınması şeklinde açıklanabildiği gibi değişen ilk şey yakın ilişkiler ve deneyimler olmuştur (Tarhan, 2020: 701).

İlkokul sınıf öğretmenlerinin, ilkokul öğrencilerinin ve öğrenci velilerinin Covid-19 pandemi deneyimlerine ilişkin görüşlerini incelemeyi amaçlayan bir araştırmada katılımcıların çoğunluğunun pandemi kavramını sonradan öğrendiği, az da olsa bilgi sahibi olan katılımcılarında pandeminin etkisinin bu kadar uzun süre olacağını tahmin edemedikleri sonucuna ulaşılmıştır (Sağlam, 2022: 118).

2.3.1. Pandeminin Tarihçesi

İnsanların bulaşıcı hastalık korkusunun uzun bir geçmişi vardır ve bu korku tıp bilimindeki gelişmelerle mutlak bir azalma göstermemektedir. Herhangi bir yeni virüsün ortaya çıkması bulaşıcı hastalıklara yönelik birincil korku oluşturmakta uygun bir oynar ve geçmiş salgınlarla pandemilerin korkulu anılarını uyandırma eğilimindedir (Xie ve Gao, 2022: 50). Buna ek olarak pandemilerin toplumların hafızalarında yer edindiği bilinmektedir. Geniş kitlelerin korku ve endişe içinde yaşamasına neden olarak hayatın doğal akışını bozan pandemilere ilişkin herkesin ayrı bir tecrübesi bulunmaktadır. Bu tecrübeler neticesinde nesilden nesile aktarılan bir tıbbi geçmiş ortaya çıkmaktadır. Ortaya çıkan salgınlar toplumun kesimleri üzerinde farklı etkiler yaratabilmektedir. Bu etkiler hastalığın türüne göre değişebileceği gibi

kültürel özelliklere bağılı olarak toplumdan topluma da değişebilmektedir (Bostan vd., 2020: 1).

Antik çağlardan beri endemik, salgın ve pandemik karakterde birçok salgın hastalık yaşanmış ve bu salgınlarda milyonlarca insan hayatını kaybetmiştir. Veba, sıtma, kolera, sarı humma, çiçek hastalığı, grip, tüberküloz, tifo, tifüs ve frengi toplu ölümlere neden olan önemli salgın hastalıklardır. Ancak bunların hepsi dünyanın birçok kıtasını etkileyecekken pandemik salgınlar oluşturmamıştır. Sadece veba, kolera ile grip hastalıklarının pandemik salgınlara neden olduğu ve dünya çapındaki insanları etkilediği bilinmektedir (Kılıç, 2020: 17). Bahsi geçen etkilerin, yalnızca sağlık alanında sınırlı kalmadığı, insanların günlük hayatlarına da sirayet ettiği gözlenmiştir.

Pandemiler ekonomik, sosyal, psikolojik, kültürel, siyasi, dini, coğrafi ve daha birçok yönden toplumsal yaşamı derinden etkilemiştir (Kılıç, 2020: 17). Pandemiye ilişkin tarihin incelenmesindeki en belirgin kullanım, gelecekteki krizlerin yönetimine yardımcı olacak dersler çıkarmaktır (Huf ve McLean, 2020: 26). Günümüzde tartışılan Covid-19 baskın bozulma olarak görülse de gelecekte; doğal afetler, savaş, ekonomik yıkım veya yaşanması muhtemel farklı bir pandemi durumu yeni bir tartışma konusu olabilir. Araştırmacıların bazılarının yaşadıkları dönem içinde karşı karşıya kalınan acil zorlukları anlamlandırmaya çalışırken, birçoğunun da 1910–1911 Kolera Pandemisi ve 1918 İspanyol gribi salgını da dahil olmak üzere daha önceki aksaklıklara yöneldiği görülmektedir (White, 2021: 176-177). Yirminci yüzyılın ilk on yılındaki İspanyol gribi salgınının, ilk gerçek küresel salgın olduğu (Huremović, 2019: 19) ileri sürülse de pandemi tarihine bakıldığında pek çok farklı virüsün salgın ve pandemi etkisi oluşturduğu görülmüştür.

Çok eski tarihlerde, kitlesel ölümlere sebebiyet veren ve günümüzde, yeryüzünden silindiği düşünülen hastalıklar bile, bugünün imkanları dahilinde, kendilerini yenileyerek farklı bölgelerdeki insanların ve toplumların hayatlarını tehdit etmeyi sürdürmektedir. Bu noktada önemli olan husus; dünyanın hangi noktasında olursa olsun, tüm hastalıkların tedavisinde, dünya kamuoyunun ortak bir akıl ve sorumluluk ile hareket edebilmesini sağlamak ve bu salgınların daha fazla yayılmasına fırsat vermeden müdahale edebilmektir (Budak ve Korkmaz, 2020: 75). Dolayısıyla tarihten ders çıkarıp, öğrendiklerini uygulayabilen toplumların kazananlar içinde olacağı söylenebilir.

2.3.2. Pandemiye Yönelik Tıp Perspektifi: Pandemiye Neden Olan Virüsler

Yirmi birinci yüzyılda yaşayan insanlar, şiddetli akut solunum sendromu koronavirüsü (SARS-CoV), Ebola virüsü, Orta Doğu solunum sendromu koronavirüsü (MERS-CoV) ve Nipah virüsü dahil olmak üzere zoonotik kökenli en patojenik, en bulaşıcı virüs salgınlarına tanık olmuştur (Soman Pillai, Alkhatlan ve Valiya Veetil, 2020:1). Yine yirmi birinci yüzyılda kendini gösteren yeni koronavirüslerle ilişkili üç ölümcül pandeminin SARS, Orta Doğu solunum sendromu (MERS) ve Covid-19 olduğu bir dile getirilmiştir. Bununla birlikte akut solunum yolu enfeksiyonlarına neden olan bu virüslerin tümünün, doğası gereği oldukça bulaşıcı ve yüksek ölümlere neden olan koronavirüsler olduğuna dikkat çekilmiştir (Khan vd., 2021: 1). Ölüm söz konusu olunca, hastalığın hızla yayılması, etkilenen çok sayıda insan olması, sağlık sistemine güvensizlik, cehalet ve dezenformasyon nedenlerinden dolayı genç üniversite öğrencilerinin Covid-19 korkusu yaşamasına önemli ölçüde katkıda bulunmuş olabileceği ifade edilmiştir (Rodríguez Hidalgo vd., 2020: 6). Bahsi geçen korku durumunun yeni çıktığı belirtilen farklı varyantlarda ve hastalık şüphelerinde pekiştiği görülmüştür. Çoğu sağlık çalışanının, SARS-CoV2 B.1.1.7 varyantının ortaya çıkışının farkında olduğu ve bununla ilgili önemli seyahat endişelerini dile getirdiği belirtilmiştir (Temsah vd., 2021: 9).

Çin'in Shandong ve Henan eyaletlerinde "Langya (LayV)" yeni henipavirus olarak adlandırılan virüsün de yeni çıkan bir tür olduğu belirlenmiştir. Yapılan araştırmada virüsün hayvan kaynaklı olduğu; %2 keçilerden, %5 köpeklerden ve %27 oranında kır faresi gibi küçük memeli gruplarından insanlara bulaştığı görülmüştür. İlk olarak 35 hastanın tespit edildiği ve bunlardan 26'sının virüs ile enfekte olduğu bildirilmiştir. 9 hasta ve 15 yakın temaslı bireyin incelenmesi sonucu virüsün insandan insana geçtiğine dair kesin bir kanıt bulunamamış olsa da bu durum örneklemin küçük olması ile ilişkilendirilmiştir. Ateş, öksürük, yorgunluk, baş ağrısı, kusma gibi belirtileri olan bu virüs ateşli hastalıklar bağlamında değerlendirilmiş ve hastalığın daha iyi anlaşılabilmesi ile insandan insana geçme durumunun tespiti için daha derin araştırmalara ihtiyaç olduğu belirtilmiştir (Zhang vd., 2022: 470-472). Langya Hepinavirüs'ün bir solunum yolu hastalığı olarak, kapalı ortamlarda hava yoluyla yayılma potansiyelinin ciddi olasılığından söz edilmiş olsa da (Kowalski, 2022: 1) uzmanlar son verilerde Langya virüsünün pandemi düzeyinde endişeye ulaşabileceğini düşündürecek bir sorun görmemiştir. Ancak bu virüsü kontrol altında tutmak için

araştırmacıların insanları ve hayvanları düzenli olarak test etmeye devam etmesinin önemli olduğu bildirilmiştir (WebMD, 2022: 1).

Hendra virüsü ve Nipah virüsü insanlarda ciddi solunum yolu hastalığına ve ensefalite (beyin iltihabı) neden olan zoonotik virüslerdir ve Henipavirus cinsinin üyelerini oluşturmaktadır (Broder, 2012: 176; Mbu'u vd., 2019: 455; Rockx ve Wang, 2013: 354). Zoonozlar, diğer bir deyişle zoonotik virüsler hayvanlardan insanlara doğrudan veya dolaylı olarak bulaşan bulaşıcı hastalıklardır (İbrahim vd., 2022: 1). Malezya'da domuzlarda ve insanlarda Nipah virüsü enfeksiyonlarının ve Avustralya'da atlarda ve insanlarda Hendra virüsü enfeksiyonlarının ilk ortaya çıkışı, insan ve hayvan sağlığı üzerinde ciddi etkiler yaratmıştır. Bununla birlikte Güneydođu Asya ve Avustralya'da insan ve çiftlik hayvanlarının yaşamlarını tehdit etmeye devam etmektedir. Son zamanlarda, bir dizi Sahra altı Afrika ülkesinde ve Brezilya'da meyve yarasalarında henipavirüse özgü antikorlar da tespit edilmiştir ve böylece henipavirüslerin bilinen coğrafi dağılımını önemli ölçüde artırmıştır (Mbu'u vd., 2019: 455). Covid (SARS-COV 2) ilk ortaya çıktığında, bu virüsün yarasa kökenli olabileceğinden şüphelenilmiştir (Gentles vd., 2020: 407). Nitekim yarasalar, Ebola, Nipah, Marburg, lyssavirüsler, kuduz, henipavirüsler ve devam eden Covid-19 pandemisi de dahil olmak üzere çok sayıda salgına neden olan koronavirüs gibi birçok zoonotik virüsün doğall depoları olarak bilinmektedir (Dimkić vd., 2021: 1407). Zoonotik bir virüs olduğu bilinen Covid-19'un sürekli olarak geliştiği, asemptomatik taşıyıcılar yoluyla yayıldığı, ayrıca yüksek bir küresel sağlık tehdidi olduğunu bildirilmiştir (Sharma, Ahmad Farouk ve Lal, 2021: 1).

İlk olarak 1999 yılında domuz çiftçileri arasında bir salgın sırasında tanınan ve Dünya Sağlık Örgütü'nün 2018 yılı yıllık incelemesine göre öncelikli hastalıklar listesinde gösterilen Nipah virüsü için hızlandırılmış araştırma ve geliştirmeye acil bir ihtiyaç olduğu belirtilmiş ve Ar-Ge çalışmaları yapılması istenmiştir (WHO, 2018). Bununla birlikte mevcut Covid-19 pandemisinden öğrenilen derslerin, çeşitli paydaşlarla bağlantı kurmak ve henipavirüsler tarafından oluşturulanlar da dahil olmak üzere gelecekteki virüs tehditlerine daha iyi hazırlanmak için bir platform sağlayacağı düşünölmektedir (Gómez Román, 2022: 13). Nihayetinde virüslerin genel itibariyle salgınlar ve pandemiler için etkin sebepler olduğu görölmektedir. Bu noktada pandemiye sebep olabilecek virüsler hakkında bilgi edinilmesinin önleyici çalışmalar için rehberlik sağlayacağı düşünölmektedir.

2.3.3 Pandemiye Sebebiyet Verebilecek Durumlar

Pandemilerin insanoğlunun hayatına ne denli etki ettiği uzunca tartışılmış ve pandemi kaynaklı olumsuzluklara literatürde genişçe yer verilmiştir. Eğitimin kesintiye uğraması gibi etkileri de bulunan pandemiler yalnızca virüs ve hastalıklar ile sınırlı kalmamıştır. Pandemiye sebebiyet verebilecek durumların, gelecekte karşılaşılabileceği olası deprem, sel ve diğer doğal krizleri de kapsamakta olduğunun altı çizilmiştir. Buna ek olarak savaşlar, sivil çatışmalar, kültürel kısıtlamalar, sosyal kısıtlamalar ve daha fazlasının da bu tür kesintilere yol açabildiği ifade edilmiştir (Bozkurt vd., 2020: 11).

Daha önce, SARS Çin'de meydana geldiğinde, halkın salgınla ilgili ruh sağlığı konusundaki farkındalığı düşüktü ve pandemi döneminde halkın ihtiyaç duyduğu psikolojik kılavuzlar mevcut değildi. Bu nedenle, salgın potansiyeli olan, yaşamı tehdit eden hastalıklar için süregelen psikolojik sonuçların gözetimi ve izlenmesi, erken önlem almaya ve hedefe yönelik zihinsel sağlık müdahalelerinin oluşturulması, dünya çapında hazırlık çabalarının bir parçası olarak rutin hale gelmelidir (Huang ve Zhao, 2020: 5). Yaşanan Covid-19 pandemisinde ulusal ve uluslararası düzeyde çıkarılan dersler, gelecek yıllarda karşılaşılabilecek potansiyel salgınlara karşı daha hazırlıklı olunmasına imkân sağlayacaktır (Polat, 2020: 29). Bu nedenle pandemi durumu teşkil edebilecek her türlü tehdide karşı hazırlıklı olunması ve eğitim, sağlık, politika gibi organların disiplinler arası çalışmalar yapıp teyakkuzda olması önem arz etmektedir.

Monkey Pox virüsünün Afrika kökenli olduğu bilinen ve genellikle bu ülkelere seyahat edenlerle çok açık bir şekilde bağlantılı olan anekdot vakaları bildirilmeye devam etmekte olan, ancak Mayıs 2022'de, insan vakalarında ortaya çıkmasıyla birlikte, günümüzde birkaç kıtayı etkileyen bu hastalığın geniş bir salgını başlattığı görülmektedir (Martín Delgado vd., 2022: 509). Maymun çiçeğinin (MonkeyPox), çoğu durumda ilerleyen bir ateş seyri sunan (Benites Zapata vd., 2022: 15), klinik görünümü, semptom başlangıcı, döküntü oluşma zamanlaması ve döküntü dağılımı açısından çiçek hastalığına benzemekte olduğu bildirilmiştir (Peterson vd., 2019: 1028). Monkeypox virüsü, çiçek hastalığına benzemesinin yanı sıra, daha az şiddetli semptomları olan bir hastalığa sebebiyet veren bir ortopoks virüsüdür. Çiçek hastalığı 1980'de ortadan kaldırılırken, maymun çiçeği orta ve batı Afrika ülkelerinde ortaya çıkmaya devam etmiştir. Bir zoonoz olan Monkeypox, hayvanlardan insanlara bulaşan bir hastalıktır. Vakalar genellikle virüsü taşıyan hayvanların bulunduğu tropik yağmur

ormanlarının yakınında bulunur (WHO, 2022: 1). Türkiye’de henüz doğrulanmış 1 vaka Dünya Sağlık Örgütü’nün kayıtlarına geçmiş bulunsa da doğrulan vaka sayısı tüm ülkeler için toplamda 27.814 olarak bildirilmiştir (WHOa, 2022: 11). Avrupa’da şimdiye kadar görülen en büyük ve en yaygın maymun çiçeği salgını olduğundan, nüfusun yaz aylarında partiler ve festivaller için toplanmasıyla Avrupa’daki enfeksiyonların hızlanacağı endişesi taşımaktadır (Velavan ve Meyer, 2022: 605).

Hayvan besleme, avlanma, ıslak pazarlar (balık, canlı et satışı vb. gerçekleştirilen) ve egzotik evcil hayvanların ticareti yoluyla insanlar ve hayvanlar arasında artan temaslar da zoonotik patojenlerin yayılma riskini destekler. Bu nedenle, insan faaliyetleri ve bunların çevre üzerindeki etkileri nedeniyle bulaşıcı hastalıkların yayılmasının artması beklenmektedir. Salgınların ve pandemilerin daha sık ortaya çıkıp halk sağlığı için yeni zorlukları temsil edeceği de olası senaryolar içinde yer almaktadır (Piret ve Boivin, 2021: 10).

Çoğunluğun gününün büyük bir bölümünü, karantinaların korkunç bedelini ortaya çıkaran en son araştırmayı inceleyerek geçirmekte olduğu söylenmiştir. Kaçınılmaz korkuların pandeminin kendisinden değil, karantinaların doğrudan bir sonucu olduğu belirtilmiştir. Bununla birlikte karantinaların gerçekten hayat kurtardığına dair hiçbir kanıt olmadığına dikkat çekilmiştir. Aksine kanıtların, önemli sayıda ölümün nedeni olarak Covid-19’un değil, aşırı dozda uyuşturucu, depresyon ve intihar kaynaklı olduğu belirtilmiştir (Cummins, 2021: 99). Özellikle ergenlerin savunmasız olduğu ve karantinaya karşı ruh sağlığı desteği göz önüne alındığında kendilerine bakan kişiler ve sağlık sistemi tarafından dikkatli bir şekilde değerlendirilmesi gerektiği bildirilmiştir. Covid-19 pandemisinin, depresyon, anksiyete, travma sonrası stres bozuklukları gibi psikiyatrik bozuklukların yanı sıra yaşla ilgili semptomların artmasına neden olabileceği belirtilmiştir. Sokağa çıkma kısıtlamaları nedeniyle eve kapanmanın aile içi şiddette artışa neden olduğu, internet ile sosyal medyanın aşırı kullanımının sonuçları arasındaki bağlantının araştırılması gerektiği bildirilmiştir. Ergenlerin bireysel, ailevi ve sosyal savunmasızlığı ile bireysel ve ailesel başa çıkma yetenekleri, kriz zamanlarında ergen ruh sağlığı ile ilgili faktörlerdir. Pandeminin devam edebilir ya da tekrarlayabilir özellikleri olduğundan, ergen ruh sağlığı üzerine araştırma yapılmasının gerekli olduğu belirtilmiştir (Guessoum vd., 2020: 4). Bu bağlamda gerçekleştirilen tezin ergen grubunu kapsadığı ve ruh sağlığı üzerine de yapılan incelemeleri içerdiğini hatırlatmanın faydalı olacağı düşünülmektedir.

2.4. Alanda Yapılmış İlgili Araştırmalar

Pandemi döneminde gerçekleştirilen uzaktan eğitim sürecinde özel yetenekli öğrencilerle ilgili yapılan çalışmaların incelendiği bu araştırmada, “pandemi süreci”, “uzaktan eğitim” ve “özel yetenekli öğrenciler” konularını ayrı ayrı ele alan çalışmalara yer verildiği gibi bu konuların kombinasyonlarından oluşan çalışmalara da yer verilmiştir. Yurt içinde ve yurt dışında bahsi geçen kavramlara ilişkin yapılan araştırmalar yalnızca bu başlık altında sunulmakta sınırlı kalmayıp, tartışma sonuç kısmında da zengin bir literatür sağlayacak şekilde ele alınmıştır.

2.4.1. Türkiye’de Yapılan İlgili Araştırmalar

“Türkiye’de Özel Yetenek / Üstün Yetenek Alanındaki Lisansüstü Eğitim Tezlerinin İncelenmesi (2015-2020)” adlı yüksek lisans tezi kapsamında incelenen çalışmalarda bazı konuların diğerlerine göre daha az çalışıldığı görülmüştür ve öneriler kısmında bu konu alanlarındaki çalışmaların artırılabilirliği ifade edilmiştir. Buna göre, “Özel yeteneklilerin 21. yüzyıl becerilerinin geliştirilmesi”, “Ebeveyn eğitimi”, “Özel yeteneklilerin kariyer gelişimleri” konularında son 5 yıl içerisinde yer alan çalışmaların diğer konulara göre oldukça az olduğu gözlenmiş ve bu konular dahilinde yapılacak çalışmaların artırılabilir olduğuna dikkat çekilmiştir. Bununla birlikte incelenen çalışmaların konularına göre detaylı dağılımına bakıldığında özel yeteneklilerin uzaktan eğitimine ilişkin çalışmaya rastlanmadığı dikkat çekmiştir (Kara, 2021: 70). Bu bağlamda bahsi geçen konulara ek olarak “uzaktan eğitim sürecinde özel yetenekli öğrencilere yönelik mentorluk uygulamaları”, “uzaktan eğitim sürecinde özel yetenekli öğrencilerin ihtiyaçlarının belirlenmesi”, “özel yetenekli öğrenciler için çevrimiçi rehberlik” gibi konularda yapılacak olan çalışmaların da artırılması dahilinde alana katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

“Üstün yetenekli öğrenciler için çevrimiçi eğitimin değerlendirilmesinde veli görüşlerinin” incelendiği çalışmada, katılımcı olan her velinin çevrimiçi eğitim konusunda kendine özgü görüşlere sahip olduğu ve birbirinden farklı görüş bildirdiği görülmektedir. Buna göre üstün yetenekli öğrencilerin bir kısmının çevrimiçi eğitim sürecine uyum sağladıkları ve evde en sevdikleri etkinlikler ile vakit geçirebildikleri için mutlu olduğu gözlenirken, bir kısmının da motivasyon kaybı, dikkat dağınıklığı ve psikolojik gerilim yaşadığı bildirilmiştir. Bu durum normal gelişim gösteren öğrenciler arasında bireysel farklılıkların olduğu gibi üstün yetenekli öğrenciler

arasında da bireysel farklılıkların olması ile açıklanmıştır. Ayrıca velilerin yanıtlarına göre çevrimiçi eğitimin sağladığı en önemli avantajın, bu çocukların ilgi ve yeteneklerine uygun bireyselleştirilmiş öğrenme fırsatı bulması yönünde olduğu kaydedilmiştir. En yaygın olarak ifade edilen dezavantaj ise, sosyalleşme fırsatlarının azalması olarak görülmüştür. Ebeveynler ayrıca psikolojik destek ve bireyselleştirilmiş öğrenme ihtiyacı duyduklarını da ifade etmişlerdir (Kaya ve Akgül, 2022: 154)

“Üstün yetenekli öğrencilerin uzaktan eğitim öğretim sürecinde uygulanan zenginleştirme ve farklılaştırma etkinliklerinde öğretmenlerin uyguladıkları etkinliklere bakılan” bir araştırmada öğretmenler genelde etkinliklerinde görsel ve işitsel etkinlikler kullanmaya özen gösterdiklerini ifade etmiştir. Görsel ve işitsel etkinliklerin her zaman öğrenmede kalıcılığı artırdığına değinilmiştir. Ailelerin de evde öğrenciler ile yapabilecekleri etkinliklere yer verdikleri görülmüştür. Zekâ ve akıl oyunları eşliğinde yapılan desteklemelerin, özel yetenekli öğrencilerin bireysel farklılıklarına göre uygulanan etkinlikler arasında olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca çalışmanın bir başka araştırma probleminde ele alındığı üzere, uzaktan eğitim-öğretim süreçlerinde özel yetenekli öğrencilerle iletişim kurarken karşılaşılan sorunların neler olduğu da irdelenmiştir. Bu noktada da internet kesintisi, elektrik kesintisi, teknolojik aletlerde şarj sorunları gibi dijital sorunların yanı sıra, göz teması eksikliği, iletişimin güçlü olmaması, öğretmenlerin ve öğrencilerin birbirlerini tam olarak anlayamaması gibi sosyal problemler ile dikkat dağınıklığı sorunlarının yaşandığı sonucuna ulaşılmıştır. Bazı öğretmenler de herhangi bir sorun yaşamadığını ifade etmişlerdir (Turhan, 2022: 80-82).

Covid-19 pandemi döneminde uygulanmakta olan acil uzaktan eğitim dahilinde “K12 düzeyinde öğrenme kayıplarını incelemek ve yaşanan öğrenme kayıplarına çözüm aramak” amacıyla yapılan araştırmada öğretmenlerle görüşmeler yapılarak sürece ilişkin sorunlar saptanmış ve çözüm önerileri sunulmuştur. Buna göre sınıf öğretmenleri ile gerçekleştirilen görüşmeler dahilinde pandemi döneminde uygulanan K12 düzeyindeki acil uzaktan eğitimde sosyal öğrenmede yaşanan kayıpların diğerlerine nazaran daha çok olduğu görülmekle birlikte, tüm dersler dahilinde öğrencilerin kazanım eksikliği yaşadığı, teknoloji ile internet konusunda sorunların olduğu ve ebeveyn desteğinin olmaması gibi faktörlerin yanı sıra fiziksel uzaklığın öğrenme sürecini olumsuz etkilediği görülmüştür (Özgürden ve Okur, 2022: 36).

“Pandemi sürecinde uzaktan eğitimde yaşanan etik sorunlara ilişkin öğretmen ve öğrencilerin görüşlerinin” incelendiği araştırmada öğretmenlerin yaşadığı etik sorunlar içerisinde en çok görülen sorunlar “davranışa yönelik sorunlar” olmuştur. Buna karşın öğrencilerin yaşamış olduğu etik sorunlar bağlamında ise “eşitsizlik sorunları” ön plana çıkmıştır. Öğretmenler “doğruluk” kavramına ilişkin etik ihlal yaşandığını ifade ederken; bu durum öğrenciler tarafından “doğruluk” ve “kişisel mahremiyet” bağlamında etik ihlaller yaşandığını göstermiştir (Levent ve Şallı, 2022: 135).

“Pandemi sürecinde öğretmenlerin öz yeterlik algıları ile uzaktan eğitim tutumlarını” inceleyen bir araştırmada, öğretmenlerin uzaktan eğitim konusundaki görüşleri üç farklı grup altında kategorize edilmiştir. “Kendilerini yeterli görenler” bir grup, “zümre desteğine ihtiyaç duyanlar” bir diğer grup ve “uzaktan eğitim konusunda daha kapsamlı destek almak isteyenler” de bir başka grup olmak üzere farklı görüşler bildirmişlerdir (Tunç Toptaş, 2022: 94). Bu noktada görüşlere dair kişisel farklılıkların ve öğretmenlerin kendilerini geliştirme düzeylerinin verilen cevaplara etki ettiğini söylemek mümkün olacaktır.

“Pandemi (Covid-19) sürecindeki uzaktan eğitim uygulamalarına ilişkin lisansüstü öğrenci görüşlerinin” incelendiği araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde yapılan uygulamalarda verimi arttırdığını düşündükleri faktörleri ifade ettikleri görülmüştür. Bu ifadelerden yola çıkarak öğrencilerin, “dersler için gereken fiziksel hazırlığın ortadan kalkmasını”, “ders kayıtlarının ve materyallerinin ulaşılabilir olmasını”, “dersi yürüten eğitimci ile iletişimin hızlanmasını”, “öğretim elemanlarının destekleyici tavır ve yeterliklerini”, “üniversitenin uzaktan eğitim uygulamalarına hızlı adapte oluşunu” verimli buldukları kaydedilmiştir. Bununla birlikte uzaktan eğitimin sunduğu olumlu yönler öğrencilerin nitelikli olması, uzaktan eğitimin “zaman-para-emek” açısından ekonomik olma durumu, süreç içerisinde verilen ödevlerin öğrencileri derse hazırlaması ve öğrencilerin dersten kopmasını önlemesi, öğretimsel görevlere ilişkin geribildirimlerin sağlıklı bir şekilde sağlanması, kaynaklara erişimde kolaylık yaşanması, online eğitimlere katılım olanağı sağlaması da yine uzaktan eğitime ilişkin olumlu görüşler arasında yer almıştır (Genç, Engin ve Yardım, 2020: 151-152).

“Ortaokul Öğrencileri Gözünden Acil Uzaktan Öğretim (AUÖ) Döneminde Yabancı Dil Olarak İngilizce Öğrenimi” adlı çalışmada elde edilen bulgular, dijital oyun tabanlı

uygulamalarla uzaktan İngilizce öğrenmenin öğrencileri derse karşı motive ettiğini ve derse katılmaya teşvik ettiğini ortaya koymuştur (Çınar ve Bavlı, 2022: 2). Yine aynı çalışmada pandeminin çalışma grubunu duygusal olarak etkilediği de çıkan bir sonuç olarak kaydedilmiştir. Paydaşların, Covid-19'un ortaokul öğrencileri üzerindeki psikolojik etkileri için önlem almak gerektiği, okul danışmanlarının, öğrencilere pandemi sırasında stres, kaygı ve ders çalışma konusunda rehberlik edebileceği (Çınar ve Bavlı, 2022: 10) de çalışmanın öneriler kısmına yazılmıştır.

“Covid-19 pandemi sürecinde öğretmen adaylarının uzaktan eğitime ilişkin görüşlerinin” incelendiği çalışmada, Covid-19 salgın sürecinin, öğretmen adaylarına dijital öğrenme dünyasını keşfetmek noktasında önemli fırsatlar sunduğu belirlenmiştir. Covid-19 pandemisinin öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık becerilerini geliştirmek gibi olumlu etkileri göz önüne alındığında öğretmen ve öğretmen adayları için öğretim programlarının ve ders kitaplarının dijital yetkinlikler bağlamında geliştirilmesi önerilmiştir (Tatlı, Er Nas ve Şeyihoğlu, 2022: 378).

2.4.2. Dünya Geneline Yapılan İlgili Araştırmalar

“Covid-19 salgını sırasında ruh sağlığı sorunları ve sosyal medyaya maruz kalma” adlı çalışmada elde edilen sonuçlara göre Covid-19 salgını sırasında sıklıkla sosyal medyaya maruz kalma ile pozitif olarak ilişkili olan zihinsel sağlık sorunlarının yüksek yaygınlığı olduğu bulunmuştur. Bu bulguların, hükümetin Covid-19 ile mücadele ederken genel nüfus arasında ruh sağlığına daha fazla dikkat etmesi gerektiğini ima ettiği sonucuna ulaşılmıştır (Gao vd., 2020: 8).

“Covid-19 salgını sırasında ebeveynlik faaliyetleri ve evde eğitime geçişin” incelendiği çalışmada, Covid-19 nedeniyle günlük program kesintileri ile ilgili olarak, okul ve/veya kreşlerin kapanması ve fiziksel aktivitenin olmaması, ebeveynler tarafından bildirilen en tutarlı sorun olarak dile getirilmiştir. Ebeveynlerin belirttiği bir diğer belirgin sorun ise genel olarak diğerlerinden ve akrabalarından yana yaşanan sosyal izolasyon olmuştur. Bununla birlikte ebeveynlerin, çocuklarının temel rutinlerinde (örneğin, yeme ve uyku düzenlerinde değişiklikler) bir bozulma olduğunu bildirdiği gözlenmiştir. Nispeten seyrek olarak bildirilmesine rağmen, çocukların olağan özel eğitim kaynaklarını alamamaları nedeniyle bir program aksaması yaşadığı ve doktor randevularında da aksamalar olduğu ifade edilmiştir (Lee vd., 2021: 6).

“Covid-19 salgını sırasında Birleşik Krallık'taki üstün zekalı ve özel yetenekli öğrencilerin evde öğrenimlerinin mükemmeliyetçiliği, önemsenmesi, stresi ve öz düzenlemesi” adlı çalışmada, 311 özel yetenekli öğrenci ile çalışılmıştır. Öğrenciler, okullar kapalıyken ve evde ders çalışırken çevrimiçi bir anketi yanıtlayarak araştırmaya katılım sağlamıştır. Yapılan analizler sonucunda, mükemmellik için gayret etmenin daha iyi çaba düzenlemesinin yanı sıra daha iyi zaman yönetimi ve çevre yönetimi ilişkili olduğu bulunmuştur. Bununla birlikte, kusurluluğa karşı olumsuz tepkiler ve önemsizmiş gibi hissetme (önemsizleşme karşıtı), daha yüksek akademik stresin yanı sıra daha kötü çaba düzenlemesi ve daha kötü zaman ve çevre yönetimi ile ilişkili bulunmuştur. Bulgular, üstün zekalı ve özel yetenekli öğrencilerin Covid-19 salgını sırasında etkili bir şekilde ders çalışabilmeleri için hem mükemmeliyetçiliğin hem de önemsenmenin önemli olabileceğini düşündürmektedir (Hill ve Madigan, 2022: 1).

“Suudi Arabistan'da Covid-19 salgını sırasında karantina ve kısıtlayıcı önlemlerin özel yetenekli öğrencilerin akademik başarıları ile davranışları üzerindeki etkisini eğitimsel ve psikolojik yönler” bağlamında inceleyen bir araştırmada özel yetenekli öğrencilerin velilerine anket verilerek 378 katılımcıya ulaşılmıştır. Çalışmanın sonuçlarına bakıldığında çoğu özel yetenekli öğrencinin çevrimiçi uzaktan eğitim sırasında farklı sorunlarla karşılaştığı, bazılarının uykusuzluk problemi çektiği ve karantina sürecinde büyük çaplı davranış değişiklikleri yaşadığı görülmüştür. Bunun yanı sıra akademik başarılarının artış gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumun özel yetenekli öğrencilerin benzersiz zihinsel yetenekleri ile açıklanabileceği ifade edilmiştir (Alsabih vd., 2022: 2668).

“Meksika'daki yüksek öğretim öğretim üyelerinde Covid-19 kilitlenmesinin uyku süresi, uyku kalitesi ve tükenmişlik üzerindeki etkilerini” inceleyen çalışmada yükseköğretim kurumlarında görev almakta olan öğretim üyelerinin Covid-19 pandemisi nedeniyle yaşadıkları uyku değişikliklerine dair kanıtlara ulaşılmıştır. Yükseköğretim kurumlarının, uzaktan çalışırken düzenli ve yeterli bir uyku süresi, uyku saatleri ve günlük rutinlerini sürdürmenin önemini anlamaları için öğretim üyelerine uyku konusunda psikolojik destek ve psikoeğitimsel müdahaleler sunmaları önerilmiştir (Arrona Palacios vd., 2022: 2991). Bahsi geçen durumun öğrencilerde de benzerlik gösterebileceği düşünülmektedir. Bu nedenle ilgili araştırmaların yeni araştırmalara ışık tuttuğu için önemli olduğunun altı çizilmelidir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, araştırmada kullanılan verilerin toplanma ve analiz süreçleri, araştırmanın geçerliliği ve güvenilirliği ile araştırmacının rolüne ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmanın amacı, Türkiye’de ve dünya genelinde pandemi döneminin başlamasıyla uzaktan eğitime geçiş noktasında özel yetenekli öğrenciler ile ilgili yapılan çalışmaları incelemektir. Bu inceleme bağlamında 2020-2022 yıllarını kapsayan pandemi sürecinde yapılan çalışmalar içerisinde yer alan ve araştırmaya dahil edilme kriterlerini karşılayan tez ve makaleler araştırmanın soruları doğrultusunda değerlendirilmiştir.

Bilimsel araştırmaların, temel alındıkları felsefeye ve bakış açısına göre nicel ve nitel araştırma olarak ikiye ayrıldıkları (Büyüköztürk, 2014:12) ve araştırmalarda hangi yaklaşımın kullanılacağına ilişkin alınacak kararın; araştırılan araştırma problemi veya konusu, araştırmacının kişisel deneyimleri ve araştırmacının yazdığı hedef kitleden etkilendiği (Creswell, 2014: 21) bilinmektedir. Bu doğrultuda araştırmanın bahsi geçen kıstaslar göz önünde bulundurulduğunda nitel araştırma yöntemi ile gerçekleştirilmesi sağlanmıştır.

Nitel araştırmalarda, çoğunlukla araştırmacılar genel yasalar önermekle ilgilenmekten ziyade, bağlamsallaştırılmış faaliyetin açıklamalarını üretmeye odaklanır ve zengin nitel veriler bu tür amaçlar için son derece değerlidir (Tracy, 2020: 253). Nitel araştırmacılar tipik olarak tümevarımsal çalışırlar, veriler üzerinde giderek daha soyut bilgi birimleri halinde düzenleyerek aşağıdan yukarıya kalıplar, kategoriler ve temalar oluştururlar. Bu tümevarım süreci, araştırmacılar kapsamlı bir tema seti oluşturana kadar temalar ve veri tabanı arasında ileri geri çalışmayı gösterir. Ardından, tümdengelimsel olarak, araştırmacılar her bir temayı daha fazla kanıtın destekleyip destekleyemeyeceğini veya ek bilgi toplamaları gerekip gerekmediğini belirlemek için temalardan elde ettikleri verilere bakarlar. Böylece süreç tümevarımsal olarak başlarken, analiz ilerledikçe tümdengelimsel düşünme de önemli bir rol oynar (Creswell ve Creswell, 2018: 257-258).

Bu araştırmada amaca uygunluk ve problem sorularına yanıt arama esasları dahilinde nitel araştırma yöntemlerinden “betimsel içerik analizi” ve “içerik analizi” kullanılmıştır. Betimsel içerik analizinde bulgulara ulaşmak amacıyla betimsel istatistikler temelinde hareket edilmekte ve genellikle frekans ve yüzde dağılımları analiz için kullanılmaktadır (Dinçer, 2018: 18). Ierik analizinde ise metinlerden (veya diğer anlamlı materyallerden) kullanım bağlımlarına ilişkin tekrarlanabilir ve geçerli çıkarımlar yapılmaktadır (Krippendorff, 2004: 18). Ierik analizinde süreç dahilinde araştırmanın temel sorularıyla ilgili kategoriler belirlenerek, bilgiler düzenlenmektedir (Bowen, 2009: 32). Betimsel analizle özetlenen ve yorumlanan veriler, içerik analiziyle derinlemesine bir işleme tabi tutularak yeni kavramlar veya kavramlar arası ilişkiler keşfedilmektedir (Baltacı, 2019: 377). Nitel araştırmalarda en sık kullanılan analiz tekniklerinin içerik analizi (tümdengelimsel analiz) ve betimsel analiz (tümevarımsal analiz) olduğu göz önünde bulundurulduğunda (Akdemir ve Kılıç, 2021: 499), gerçekleştirilen tezde de araştırma soruları bağlılamında tümevarımsal analiz ile ilgili konu alanında yapılan çalışmaların genel tablosuna bakılması ve ardından tümdengelimsel analiz ile bahsi geçen çalışmaların derinlemesi incelenmesi sağlanmıştır.

Araştırma soruları içerisinde yer alan “Pandemi sürecinde uzaktan eğitime katılan özel yetenekli öğrenciler ile ilgili yapılan çalışmaların durumu (yayın türü, yayın yılı, yayınların yapıldığı veri tabanı, yayınların yapıldığı ülke, yayın dili, çalışma grubu dağılımları ve yayınların yer verdiği anahtar kelimeler) nedir?” sorusunun yanıtlarını inceleme noktasında “betimsel içerik analizi” kullanılmıştır. Bu bağlılamda betimsel içerik analizinin kullanılması ile ulaşılan çalışmaların yayın türü, yayın yılı, yayınların yapıldığı ülke ve çalışma grubu dağılımları gibi bilgiler frekans değerleri ve yüzdelikleri ile tablolar halinde açıklanmıştır. Ardından araştırma soruları içerisinde yer alan; pandemi döneminde uzaktan eğitime katılan özel yetenekli öğrenciler ile ilgili yapılan çalışmaların konularının elde edilebilmesi adına içerik analizi kullanılarak derinlemesine incelemeler yapılmıştır. Buna ek olarak araştırmaya dahil edilen çalışmaların sonuçlarının SWOT analizi bağlılamında değerlendirilmesi betimsel analiz ile sağlanmıştır. Son araştırma sorusu bağlılamında çalışmaların nerileri de içerik analizi ile gerçekleştirilmiştir. Yapılan incelemelere dair detaylı anlatım aşamalarıyla birlikte aşağıda yer alan Şekil 3.1.’de gösterilmiştir:

Şekil 3. 1 Niteliksel İçerik Analizi Yönteminin Aşamaları (Schreier, 2012: 6)

Araştırma dahilinde ilk olarak araştırma problemlerini oluşturacak soruların neler olacağına karar verilmiştir. Bunun için öncelikle ilgili literatür taranarak araştırılan konu ile ilgili yapılmış olan çalışmalarda işlenen konuların neler olduğuna genel hatlarıyla bakılmıştır. Bu bağlamda araştırma sorularına literatürde yer alan veriler ışığında son hali verilmiştir. Ardından materyallerin seçimi noktasında 2020-2022 yılları arasında uzaktan eğitim sürecinde özel yetenekli öğrenciler ile yapılmış olan çalışmalar arasından, araştırma sorularının yanıtlarının bulunmasına destek sağlayacak, araştırmaya dahil etme kriterlerini karşılayan tez ve makalelerin seçimi tamamlanmıştır.

Kodlama çerçevesi oluşturma kısmında ulaşılan çalışmalarda yer alan veriler ile araştırmanın soruları arasındaki ilişkiyi açıklayan ve kavramsal bağlantıların kurulmasını destekleyen kodlamalar atanmıştır. Materyallerin (ulaşılan tez ve makalelerin) kodlama birimlerine bölünmesi noktasında araştırma soruları doğrultusunda kodlanan veriler kategorilere yerleştirilmesi sağlanmıştır. Akabinde uzman görüşleri alınarak kodlama çerçevesinin denenmesi tamamlanmıştır. Atanan kod ve kategoriler üzerinde yapılan değerlendirmelerin neticesinde gerekli görülen değişiklikler de tamamlanarak esas analiz kısmına geçilmiştir. Nihayetinde verilerin analiz edilerek, yorumlanması ile bulgular bölümünde detaylı anlatımı sağlanmıştır.

3.2. Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu Türkiye’de ve dünya genelinde pandemi sürecinden sonra yaşanan uzaktan eğitime geçiş noktasında özel yetenekli öğrenciler ile ilgili yapılan ve araştırmaya dahil edilme kriterlerini karşılayan tez ve makaleler oluşturmaktadır. Araştırmanın evrenini, 2020-2022 (Son erişim tarihi: 12.05.2022) yılları arasında, YÖK-TEZ, Web of Science, ProQuest ve DergiPark veri tabanlarında yayımlanan araştırmalar oluştururken, araştırmanın örneklemini, bahsi geçen evrenin içinde yer alan, konu ile ilişkili olma ve araştırmaya dahil edilme kriterlerini karşılayan çalışmalar oluşturmuştur. Evren, araştırma sonuçlarının geçerli olacağı, genelleneceği büyük grup, örneklem ise özellikleri hakkında bilgi toplamak için çalışılan ve evrenden seçilen sınırlı parça olarak tanımlanmıştır (Büyüköztürk vd., 2014: 99). Bu bağlamda evrenden seçilen sınırlı çalışmaların seçimi noktasında gereken özen gösterilerek 5 teze ve 20 makaleye ulaşılmıştır.

Nitel araştırmalarda genellemelerden ziyade bilginin derinliği ve özgünlüğünün önemli olduğu iddiası savunulur. Bu nedenle nitel çalışmalarda büyük örneklemelerden ziyade daha küçük çalışma gruplarından elde edilen derin ve özellikli verilere odaklanılır (Baltacı, 2019: 369). Nitel araştırmalarda örneklem büyüklüğü için herhangi bir kural olmamakla birlikte örneklem büyüklüğü, ne bilmek istediğinize, araştırmanın amacına, neyin desteklendiğine, neyin yararlı olacağına, neyin güvenilir olacağına, mevcut zaman ve kaynaklarla neler yapılabileceğine bağlıdır (Patton, 2015: 470). Nitel araştırma yoğun ve karışık bir veri toplama sürecine dayandığından, örneklemin dikkatli bir şekilde belirlenmesi ve örnekten elde edilen verilerin de sistematik bir şekilde düzenlenmesi gereklidir (Baltacı, 2018: 263). Bahsi geçen bilgiler ışığında çalışmadan alınabilecek en yüksek verimin sağlanması adına örneklem seçimi aşaması titizlikle yürütülmüştür.

Araştırmanın örneklemine ulaşmak için, amaçlı örnekleme yönteminden yararlanılmıştır. Niteliksel araştırmanın temel ayırt edici stratejik temalarından biri olarak amaçlı örnekleme (Patton, 2015: 400) nitel araştırma yöntemlerinde en yaygın kullanılan örneklemedir (Baltacı, 2018: 266; Ekiz, 2013: 105; Gentles vd., 2015: 1778; Merriam ve Tisdell, 2016: 294; Omona, 2013: 179; Palinkas vd., 2015: 534) Çoğu durumda, araştırmacılar, verilerin ve araştırma sorularının/hedeflerinin/amaçlarının birbirini tamamladığı (Tracy, 2020: 85), çalışılan soruları aydınlatacak bilgi açısından zengin vakaların seçilmesine odaklandığı (Patton, 2015: 401) için bu yöntemi

kullanmaktadır. Bu bağlamda araştırmanın amacı ve problem sorularının zengin bilgiler dahilinde yanıtlanması esası gözetilerek seçim sürecinin yapılandırılması sağlanmıştır.

Amaçlı örnekleme, bir örneklemden bir popülasyona genelleme yapmak yerine, önemli durumları anlamak ve aydınlatmak için bilgi açısından zengin örnekleri derinlemesine ve ayrıntılı olarak incelemeyi içerir (Patton, 2015: 953). Açık uçlu verilerin toplanması, metin veya görüntülerin analizi (örneğin, resimler), bilgilerin şekil ve tablolarda temsili ve bulguların kişisel yorumlanması gibi nitel yöntemler hakkında bilgi verir (Creswell ve Creswell, 2018: 33). Araştırma soruları içerisinde yer alan açık uçlu soruların cevabına ulaşmak bağlamında kullanılan bu yöntemin yanı sıra araştırmaya dahil edilme kriterlerinin de örnekleme seçimi sürecine büyük katkıları olmuştur.

Araştırmaya dahil edilme kriterleri, genişletilmiş hali ile aşağıdaki özellikleri taşımaktadır:

- 2020-2022 (Son erişim tarihi: 12.05.2022) yılları arasında yapılmış ve YÖK-TEZ, Web of Science, ProQuest ve DergiPark veri tabanlarında taranan yayınlar olmak,
- İngilizce ve/veya Türkçe dilinde yazılmış eserler olmak,
- Çalışmanın problemi ve ana konusu ile ilişkili olmak,
- Araştırılan anahtar kelimeleri kapsıyor olmak,
- Erişime açık olmak.

Araştırmaya dahil edilen verilerin seçim süreci “Verilerin Toplanması Süreci” başlığı altında detaylarıyla anlatılmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Veri toplama tekniği ile veriyi ölçmede kullanılan araçların çoğu zaman birbirine karıştırıldığı bilinmektedir (Karasar, 2012: 157). Nitel araştırma süreci epey karmaşık bir veri çeşitliliğine sahiptir. Bu nedenle araştırmacılar, farklılaşan veri setlerinden araştırdıkları konu bağlamında olan verileri toplama amacıyla olurlar (Baltacı, 2018: 266). Buna ek olarak genellikle çeşitli örnekleri, fenomenleri veya vakaları analiz ederek ve karşılaştırarak genelleştirilebilir ifadeler üretmeye izin veren materyallere ulaşmak için de (Flick, 2018: 7) veri toplama araçlarına ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak uzman görüşü alınarak araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan ve EK-1’de yer verilen ‘‘Çalışma İnceleme Formu’’ndan yararlanılmıştır. Formun geliştirilmesinde ilk olarak ilgili alanyazın incelenmiştir. Daha önce içerik analizi kullanarak yapılmış olan çalışmalar incelendiğinde, genellikle yalnızca tezlerin doküman olarak ele alındığı ve Tez İnceleme Formları’nın kullanıldığı (Akdoğan, 2021: 84-87; Başar, 2019: 46-50; Baydar Işık, 2021: 97; Bayraklı, 2019: 137-138; Bayram, 2019: 85-88; Coşkun, 2022: 82-87 Duman, 2019: 148- 154; Kurtuluş stn 2020: 111-113; şanlı, 2021: 136-141) dikkat çekmiştir. Mevcut araştırma içerisinde hali hazırda tez ve makalelerin aynı anda incelenmesine olanak sağlayacak bir inceleme formuna ihtiyaın hasıl olduğu grlmştir. Bu bağlamda araştırmacı tarafından, yapılmış olan çalışmanın amacı ve problem soruları doğrultusunda tez ve makaleleri aynı anda incelemeye olanak sağlayacak bir form geliştirilmiştir. Bu aşamada formda araştırma sorularını/problemlerini kapsayacak kategoriler eklenmiştir. Uzman görüşlerinin alınmasıyla ilgili olmadığı dşnlen kategoriler çıkarılmıştır. Çalışma ile ilişkili olabileceği dşnlen yeni kategoriler eklenerek düzenlemelere gidilmiş ve forma son hali verilmiştir.

Oluşturulan alışma İnceleme Formu EK 1’de detaylı bir şekilde verilmiş olmakla birlikte şu başlıkları içermektedir: Çalışmaya atanan kod (makaleler için M1, tezler için T1 olacak şekilde), çalışmaların; ‘‘yayın türü’’ (tez/makale), ‘‘yayın tarihi’’, ‘‘yayına erişim sağlanan veri tabanı’’, ‘‘yayının yapıldığı ülke’’, ‘‘yayın dili’’ ‘‘yayının çalışma grubu/hedef kitlesi’’ ve ‘‘yayında yer verilen anahtar kelimeler’’ ile ‘‘alışmaya ilişkin genel bilgiler başlığı’’ oluşturulmuştur. Buna ek olarak ‘‘alışmaların konusu’’, ‘‘sonuçları’’ ve ‘‘nerileri’’ ile araştırma problemlerinde yer alan soruların cevaplanmasına olanak sağlayan başlıkların yer aldığı form vasıtasıyla verilerin toplanması sağlanmıştır.

3.4. Verilerin Toplanması Süreci

Verilerin toplanması sürecinde araştırmacı, araştırmanın amacına ve problem sorularına bağlı kalacak şekilde amaçlı örnekleme yöntemi kullanarak 2020-2022 (Son erişim tarihi: 12.05.2022) yılları arasında YK-TEZ, Web of Science, ProQuest ve Dergi Park veri tabanlarında yayınlanmış olan çalışmaların yer aldığı evrenin içinden örnekleme ulaşmaya odaklanmıştır. Araştırmanın bu aşamasına yaklaşık 3 ay (90 iş günü) süre ayrılmıştır ve verilerin toplanması noktasında titiz, seçici davranılan bir

süreç geçirilmiştir. Bu süreç içerisinde araştırmacı, öncelikle özel yetenekli öğrencilerle ilgili yapılmış çalışmalara erişmek adına genel bir literatür çalışması yaparak, alanda yapılan çalışmaların hangi veri tabanlarında ya da hangi dergilerde daha yoğun olduğunu incelemiştir. Akabinde Özsoy (2019: 40-53) tarafından yazılmış olan “Türkiye’de Özel Yetenekli Öğrenciler ve Eğitimleri Alanında Faaliyet Gösteren Akademik Dergilere Genel Bir Bakış” adlı makalede yer alan dergiler araştırılarak çalışma konusuyla ilgili veri toplanması sağlanmaya çalışılmıştır. “Türk Üstün Zekâ ve Eğitim Dergisi”, “Üstün Yetenekliler Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi”, “Üstün Zekâlılar Eğitimi ve Yaratıcılık Dergisi”, “Üstün Yetenekli Genç Bilim Adamları Dergisi” ve “Journal for the Inclusion of the Gifted Student” bu kapsamda taranan dergiler olmuştur. Fakat dergilerde yapılan taramalar sonucu araştırma konusu ile ilişkili çalışmalara bu kaynaklarda rastlanmamıştır. Ardından konu ile ilgili yapılmış olan tezlere erişim sağlamak adına YÖK-TEZ ulusal tez merkezinden veri toplama işlemi gerçekleştirilmiş olsa da burada da konu ile ilgili olan ve araştırmaya dahil edilme kriterlerini taşıyan çok fazla teze yer verilmediği görülmüş olup yalnızca 5 tezin araştırmaya dahil edilmesi uygun bulunmuştur.

Ulaşılan sayının öngörülen örneklem için yetersiz bir sayı olduğu düşünülerek alternatif kaynaklar araştırılmaya başlanmıştır. Bu bağlamda araştırma alanının genişletilmesi kararı alınarak öneriler edinebilmek adına uzman görüşlerine başvurulmuştur. “Özel eğitim”, “üstün zekâlılar eğitimi” ile “rehberlik ve psikolojik danışmanlık” alanlarında çalışmalar yapan uzmanlardan konu ile ilgili veri toplama sürecinde yararlanılabilecek alternatif dergi ve veri tabanı önerileri alınmıştır. Bu doğrultuda Türkçe ve İngilizce yayınların yer aldığı, araştırma konusuna dünya genelinden bakış açısı sunacağı düşünülen Web of Science, ProQuest ve Dergi Park veri tabanlarının araştırılmasına başlanmıştır. Bu veri tabanlarının araştırılması ile toplamda 20 makale araştırmaya dahil edilmiştir.

Verilerin toplanması sürecinde, araştırmaya dahil edilen çalışmalara erişim sağlanan kaynaklara genel itibarıyla “veri tabanı” denilmiştir. Kullanılan bu kavramın seçimi bilimsel verilere dayanarak açıklanmıştır. Veri tabanı yönetim sistemi, birbiriyle ilişkili veriler topluluğu ve bu verilere erişmek için bir dizi program olarak tanımlanır. Buna ek olarak veri tabanı sistemleri, değerli, nispeten büyük ve genellikle aynı anda birden fazla kullanıcı ile uygulama tarafından erişilmeyi sağlayan veri koleksiyonlarını yönetmek için kullanılır. Belge veri tabanlarının tanımı ise yeni makaleler, patentler,

yayınlanmış araştırma makaleleri vb. koleksiyonlarını korumak için kullanılan sistemler olarak tanımlanır (Silberschatz, Korth ve Sudarshan, 2020: 1-3). Bu doğrultuda araştırmada kullanılan veri tabanı ifadesinin kavramsal olarak doğru bir tanımlama olduğu varsayılmıştır. YÖK-TEZ sisteminde yer alan tezlerin, ProQuest içindeki makalelerin, Dergi Park ve Web of Science sistemlerindeki makalelerin erişime açıldığı ve aynı anda birden fazla kullanıcının veri dizinlerine ulaşmalarına imkân sağlayan sistemler olduğu göz önünde bulundurulduğunda “veri tabanları” olarak adlandırılması uygun görülmüştür.

Süreç içerisinde veri tabanlarından veri toplama işlemi yapılırken de veri tabanlarının belirlenmesinde kullanılmış olan benzer işlemler dizisi uygulanarak anahtar kelimelerin tespiti sağlanmıştır. İlk olarak literatür taraması yapılarak konu ile ilgili yapılan diğer çalışmalarda yer verilen anahtar kelimeler incelenmiştir. En çok karşılaşılan anahtar kelimelerin Türkçe kaynaklar için “üstün zeka”, “üstün yetenek”, “özel yetenek”, “uzaktan eğitim” ve “Covid” olduğu görülmüştür. İngilizce kaynaklarda ise üstün zekâ, üstün yetenek ve özel yetenek kelimelerinin karşılığı olarak “gifted” kullanımının daha yaygın olduğu görüldüğü için aranacak anahtar kelimelerden birinin “gifted” olmasına karar verilmiştir. Bu anahtar kelimenin yanı sıra İngilizce çalışmalar için “distance learning”, “distance education” “online learning” ve “online education” kelimeleri kullanılmıştır. Ek olarak “Covid” kelimesi evrensel olarak kullanıldığı için İngilizce çalışmalar da taranırken tercih edilen bir diğer anahtar kelime olmuştur. Anahtar kelimelerin seçimi sürecinde “pandemi”, “pandemic”, “pandemik süreç” ve “pandemic process” gibi kelimelerle de tarama yapılmış fakat “Covid” anahtar kelimesi ile yapılan çalışmalardan farklı sonuçlara ulaşamadığı için “Covid” anahtar kelimesi ile tarama yapılmasına karar verilmiştir. Bu kararı etkileyen unsurlardan bir diğeri “Covid” taramasının Türkçe ve İngilizce araştırmalar için de kullanılabilir olmasıdır. Anahtar kelimelerin seçimi noktasında da sürecin genelinde yapıldığı üzere uzman görüşlerinin alınması sağlanmıştır. Görüşler doğrultusunda kullanılacak anahtar kelimelerin tespiti gerçekleştirilmiş ve nihai şekli verilmiştir. Bu işlemler dizisinin yanı sıra aşağıdaki tabloda yer verilen “YÖK-TEZ taramalarında kullanılan anahtar kelimeler” ve “ulaşılan tezler” eşleştirmesi de anahtar kelimelerin seçimi sürecinde referans olarak kullanılmıştır. Nihai olarak veri toplama sürecinde farklı verilere ve bilgi çeşitliliği sunacak kaynaklara erişim sağlamak adına anahtar kelimelerin kullanılmasında özenli ve titiz davranılmıştır.

YÖK-TEZ Taramalarında Kullanılan Anahtar Kelimeler	Ulaşılan Tezler
"üstün yetenek" ve "uzaktan eğitim"	T1, T2, T5
"özel yetenek" ve "uzaktan eğitim"	T2, T3
"özel yetenek" ve "pandemi"	T3
"gifted" and "distance learning"	T1
"gifted" and "distance education"	T2, T5
"gifted" and "online learning"	T4
"gifted" and "online education"	T2
"gifted" and "Covid"	T5

Veri toplama sürecinde anahtar kelimeler, araştırmanın konusu ve araştırma problemleri bağlamında ilişkili olma düzeyini karşılaması için ikili anahtar kelime grupları halinde “ve” bağlacı ile aranmıştır. Her veri tabanının kendine ait olan tarama sisteminin algılayabileceği şekilde “gifted” ve “distance education” örneğindeki gibi taramalar gerçekleştirilmiştir. Özel yetenekli birey kavramı araştırma konusunun ana yapısı içerisinde yer aldığı için değişmeyen anahtar kelime grubu olarak farklı varyasyonlarda olmak üzere (“gifted”, “özel yetenek”, “üstün yetenek”, “üstün zekâ” şeklinde) sabit bırakılmış ve ikinci anahtar kelime gruplarında değişime gidilerek farklı verilerin toplanması sağlanmıştır. Araştırmada kullanılan anahtar kelimeler ile yapılan taramalar ulaşılan tez ve makalelerin sayıları, araştırılmaya dahil edilme süreçleri her veri tabanında yapılan araştırmalar için detaylı bir biçimde alt başlıklar halinde detaylarıyla açıklanmıştır.

3.4.1. YÖK-TEZ Aracılığıyla Veri Toplama Süreci

YÖK- TEZ ulusal tez merkezinde yapılan tarama sürecinde, daha fazla veri toplama amacıyla “gelişmiş tarama” butonu kullanılarak çalışmalara erişim sağlanmıştır. “Gelişmiş tarama” butonu altında yer alan “aranacak kelime(ler)” sekmesinde ilk alana sırasıyla “özel yetenek”, “üstün zekâ”, “üstün yetenek”, “gifted” anahtar kelimeleri yazılmıştır. Aranacak kelime(ler) kısmının ikinci sekmesine “ve” bağlacı kullanılmak sureti ile farklı anahtar kelimelerin kombinasyonları girilerek veriler toplanmıştır. Bunun yanı sıra yine erişilebilecek veri sayısını artırmak amacıyla “aranacak alan” kısmında “tümü” seçeneği işaretlenerek, araştırmaların tez adında, yazar kısmında, dizin, özet, konu ve danışman bilgilerinin tümü içinde anahtar kelimelerin aranması

sağlanmıştır. Arama tipi kısmında ise “sadece yazılan şekilde” ve “içinde geçsin” seçeneklerinden “içinde geçsin” fonksiyonu işaretlenerek yalnızca konu ile ilgili olacak tüm çalışmalara ulaşılması hedeflenmiştir. Son olarak daha fazla çalışmaya erişim sağlamak adına; yıl, tez durumu, izin durumu, enstitü, üniversite, araştırmaların dili, grubu ve durumu sekmelerinde herhangi bir daraltma yapılmaksızın taramalar gerçekleştirilmiştir. Veri toplama sürecinde her bir tarama için gerçekleştirilen adımlar araştırmacı tarafından detayları ile not edilerek paylaşılmıştır:

Şekil 3. 3. YÖK-TEZ Anahtar Kelime Tarama Ekranı (YÖK-TEZ, 2022)

The screenshot shows the 'Gelişmiş Tarama' (Advanced Search) interface of the YÖK-TEZ system. The search criteria are as follows:

Aranacak Kelime(ler)	Aranacak Alan	Arama Tipi	Yıl	Tez Türü	İzin Durumu	Üniversite	Enstitü	Grubu	Durumu
özel yetenek ve uzaktan eğitim ve	Tümü	İçinde geçsin	<=Yıl<=	Seçiniz	Seçiniz			Seçiniz	Seçiniz

Buttons: Bul, Temizle

Gelişmiş Tarama özelliği kullanılarak “Üstün zekâ” “ve” “uzaktan eğitim” anahtar kelimeleri aranacak alan “tümü” ve arama tipi “içinde geçsin” şeklinde tarandığında elde edilen sonuçların 0 olduğu görülmüştür. Dolayısıyla tarama sonucu bahsi geçen anahtar kelimeler için “eşleşme bulunmamıştır” olarak kaydedilmiştir.

“Üstün yetenek” ve “uzaktan eğitim” anahtar kelimeleri, aranacak alan “tümü” ve arama tipi “içinde geçsin” şeklinde tarandığında elde edilen sonuçların 5 olduğu görülmüştür. Çalışmaların ilk aşamada özetleri incelenerek anahtar kelimelerin her ikisini de kapsadığı görülmüştür. Ardından tezlerin tam metin halleri indirilerek detaylı tarama yapılarak araştırmaya dahil edilme kriterlerini karşılayıp karşılamadığı incelenmiştir. Burada yapılan incelemelerde 2 tezin içeriğinde “uzaktan eğitim” anahtar kelimesinin yalnızca süreci tanımlamak için kullanıldığı görülmüştür. Bir başka deyişle, uzaktan eğitime dair tezin içeriğinde kapsamlı bir bilgiye rastlanmamıştır. Nihayetinde araştırma problemlerine yanıt niteliği içeren verilere yer verilmediği için bu tezler araştırmaya dahil edilmemiştir. Bununla birlikte ilk incelemeler sonucu araştırmaya dahil edilme kriterlerini karşılayan tezler, T1, T2 kodları atanarak çalışmaya dahil edilmiştir. Ulaşılan bir başka tez ise uzman görüşü alınmak üzere bekletilmeye alınmıştır. Süreç sonunda farklı anahtar kelimeler sonucu

da görüntülenen ve uzman görüşleri dahilinde çalışmaya dahil edilmesi uygun görülen bu tezin sürece dahil edilmesi geciktirildiği için son tez olarak T5 kodu atanmıştır.

“Özel yetenek” ve “uzaktan eğitim” anahtar kelimeleri aranacak alan “tümü” ve arama tipi “içinde geçsin” şeklinde tarandığında elde edilen sonuçların 3 olduğu görülmüştür. Burada yer alan tezlerden birinin üstün yetenek ve özel yetenek kavramları bir arada kullanıldığı için önceki aramada bulunan ve T2 olarak kodlanan tez ile aynı olduğu fark edilerek mevcut anahtar kelimeler bağlamında ulaşılan sonuç sayısı 2 olarak kayıtlara geçilmiştir. Fakat bir çalışma ilk incelemeler kapsamında araştırmaya dahil edilme kriterlerini kapsamadığı için elenmiştir. Sona kalan çalışmanın ilk olarak özeti incelendiğinde her iki anahtar kelimeyi kapsadığı görülmüştür. Tam metin halinin incelemesi yapıldığında da konu ile ilgili olduğu ve araştırmaya dahil edilme kriterlerini karşıladığı teyit edilmiştir. Dolayısıyla bu tez de T3 kodu ile araştırmaya dahil edilmiştir.

“Özel yetenek” ve “pandemi” anahtar kelimeleri, aranacak alan “tümü” ve arama tipi “içinde geçsin” şeklinde tarandığında elde edilen 2 tez olduğu görülmüştür. Fakat bu tezlerden birinin konu ile ilişkili olmadığı, diğerinin de daha önce farklı anahtar kelimelerin kullanımı sonucu bulunduğu (T3) görülmüştür. Dolayısıyla bahsi geçen anahtar kelimeler kapsamında “farklı sonuç bulunmamıştır” olarak kaydedilmiştir.

“Gifted” ve “distance learning” anahtar kelimeleri aranacak alan “tümü” ve arama tipi “içinde geçsin” şeklinde tarandığında elde edilen yalnızca 1 tez olduğu görülmüştür. Daha önce farklı anahtar kelimeler sonucu bulunan ve T1 olarak kodlanan tez ile aynı olduğu görülen bu tarama sonucu da “farklı sonuç bulunmamıştır” olarak kaydedilmiştir.

“Gifted” ve “distance education” anahtar kelimeleri, aranacak alan “tümü” ve arama tipi “içinde geçsin” şeklinde tarandığında elde edilen 4 tez olduğu görülmüştür. Bu tezlerden ikisinin daha önce tam metinlerinin detaylıca incelenmeleri sonucu araştırmaya dahil edilme kriterlerini karşılamayan tezler olduğu görülmüştür. Bununla birlikte diğer iki tezin de daha önce farklı anahtar kelimelerin kullanımı sonucu bulunan (T2 ve T5) tezlerle aynı olduğu için, bahsi geçen anahtar kelimeler kapsamında “farklı sonuç bulunmamıştır” olarak kaydedilmiştir.

“Gifted” ve “online learning” anahtar kelimeleri, aranacak alan “tümü” ve arama tipi “içinde geçsin” şeklinde tarandığında 1 tez sonuç ekranına yansımıştır. Bu tezin daha

önce aratılan anahtar kelimelerde bulunmayan farklı bir tez olduğu görülmüştür. İlk aşamada özet kısmı incelenen tezin, araştırma konusu ile ilgili olduğu ve araştırmaya dahil edilme kriterlerini karşıladığı teyit edilmiştir ve T4 olarak kodlanarak çalışmaya dahil edilmesi uygun bulunmuştur.

“Gifted” ve “online education” anahtar kelimeleri, aranacak alan “tümü” ve arama tipi “içinde geçsin” şeklinde tarandığında 1 tez sonuç ekranına yansımıştır. Fakat bu çalışmanın da daha önce farklı anahtar kelimeler ile tarandığında erişilen T2 kodlu tez olduğu dikkat çekmiştir. Dolayısıyla bu anahtar kelime ile gerçekleştirilen tarama sonucu da “farklı sonuç bulunmamıştır” olarak kaydedilmiştir.

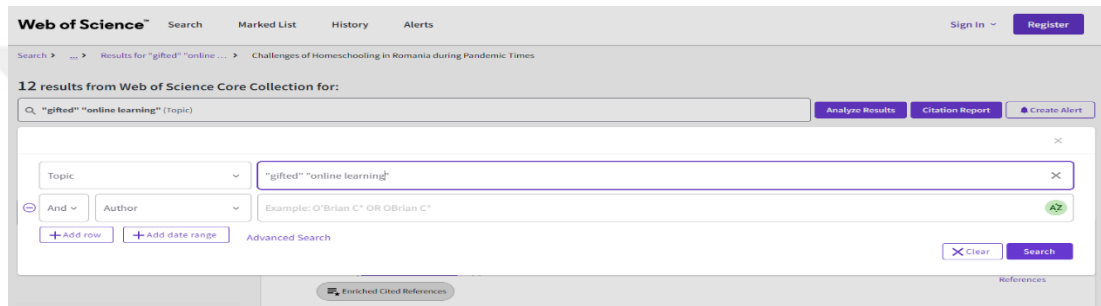
“Gifted” ve “Covid” anahtar kelimeleri, aranacak alan “tümü” ve arama tipi “içinde geçsin” şeklinde tarandığında 3 tez sonuç ekranına yansımıştır. Fakat bu çalışmalardan ikisinin konu ile ilişkili olmadığı görüldüğü için araştırmaya dahil edilmemiştir. Sona kalan tezin ise konu ile ilgili olduğu ve ilk anahtar kelimeler ile aratılan (üstün yetenek ve uzaktan eğitim kelimeleri) fakat uzman görüşü gerektiği için bekletilen tez ile aynı tez olduğu fark edilmiştir. Dolayısıyla nihai taramalar sonucu uzman görüşü de alındığında bu teze T5 kodu atanarak çalışmaya eklenmesi sağlanmıştır.

YÖKTEZ merkezinde “Çevrimiçi eğitim”, “online eğitim”, “pandemi”, “Covid” anahtar kelimeleri ile “üstün zekâ”, “üstün yetenek”, “özel yetenek” kelimeleri farklı sıralamalar ve kombinasyonlar ile yine gelişmiş tarama kullanılarak aranmıştır fakat tabloda ve açıklamalarda yer alan tezler dışında konu ile ilgili olduğu düşünülen tezlere rastlanmamıştır. Araştırmanın sınırlarını genişletmek adına “ve” bağlacı yerine “veya” bağlacı ile yeni verilerin tespit edilmesi adına taramalar yapılmış olsa da her iki anahtar kelimeyi aynı anda içeren bir sonuca rastlanmadığı görülmüştür. Bir diğer ifade ile “veya” bağlacı ile aratılan tarama sonuçlarındaki çalışmaların üstün yeteneklilerin farklı alanlarda yapılan çalışmalarını içeren veya uzaktan eğitim alanında yapılmış olan fakat üstün yetenekli öğrencilerle ilgisi olmayan çalışmaları içerdiği görülmüştür. Dolayısıyla özel yetenekliler alanında uzaktan eğitim sürecine ilişkin yapılmış olan tez sayısının 4’ü doktora düzeyinde, 1’i yüksek lisans düzeyinde yapılmış olmak üzere toplamda 5 tez ile sınırlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

3.4.2. Web of Science Aracılığıyla Veri Toplama Süreci

Web of Science veri tabanında “topic” daraltması yapılarak yapılan arama sonuçlarına göre “gifted” ve “online learning” anahtar kelimeleri ile bulunan sonuç sayısı 12 olarak görülmüştür. Fakat çalışmaların yalnızca 2 tanesi 2020-2022 yılları arasında yapılmış olduğu fark edilmiştir. Bununla birlikte çalışmalardan birinin “gifted” anahtar kelimesini tam olarak kapsamadığı görülerek yalnızca bir çalışma araştırma konusu ile ilgili görüldüğü ve araştırmaya dahil edilme kriterlerini karşıladığı için M1 kodu atanarak çalışmaya dahil edilmiştir.

Şekil 3. 4. Web of Science Anahtar Kelime Tarama Ekranı (WoS, 2022)

Web of Science veri tabanında “topic” daraltması yapılarak yapılan arama sonuçlarına göre “gifted” ve “online education” anahtar kelimeleri ile bulunan sonuç sayısı yalnızca 1 olmuştur. Bu çalışmanın özet kısmı ve kendi anahtar kelimeleri incelendiğinde araştırma konusu ile ilgili olmadığı görüldüğü için çalışmaya dahil edilmemiştir. Bir başka anahtar kelime grubu olan “gifted” ve “distance learning” anahtar kelimeleri ile bulunan sonuç sayısı 19 olmuştur. 2020-2022 yıllarında yapılan çalışma sayısı ise toplamda 7 iken erişime açık olma kriteri de dahil edildiğinde bulunan sonuç sayısı 5’e düşmüştür. Çalışmalardan 2 tanesi Rusça olduğu için dil kriterini karşılamadığından araştırmaya dahil edilmezken, diğer iki çalışma da konu ile ilgili olma kriterini karşılamadığı için çalışmaya dahil edilmemiştir. Nihayetinde dahil olma kriterlerini karşılayan çalışma M2 olarak kodlanarak araştırmaya eklenmiştir.

Diğer bir anahtar kelime grubuna bakıldığında “gifted” ve “distance education” anahtar kelimeleri ile bulunan sonuç sayısı 5 olmuştur. Bu çalışmalar içinde erişime açık olan 2 makale yer almaktayken, bu makalelerden biri konu ile ilgili olma kriterini karşılamadığı ve diğeri de Rusça olduğu için araştırmaya dahil edilmemiştir.

"Gifted" "e-learning" anahtar kelimeleri tarandığında 26 sonuç olduğu görülmüştür. 2020-2022 yılları içinde yapılmış olan toplam 5 çalışma mevcuttur. Erişime açık olma kriteri de arama sonuçlarına dahil edildiğinde toplam sayının 3 olduğu görülmüştür. Konu ile ilgili olma kriterine göre araştırmaya dahil edilmesi uygun görülen çalışmalar M13 VE M14 olarak kodlanmıştır. "Gifted" ve "pandemic" anahtar kelimeleri arandığında ise 13 sonuç olduğu görülmüştür. Fakat çıkan sonuçlar araştırma konusu ile ilişkili görülmediği için çalışmaya dahil edilmemiştir.

Web of Science veri tabanında “topic” daraltması yapılarak yapılan arama sonuçlarına göre “gifted” ve “Covid” anahtar kelimeleri ile bulunan sonuç sayısı 120 olmuştur. Konu ile ilgili olan ve her iki anahtar kelimeyi de karşılayan yalnızca bir çalışma olduğu gözlemlenirken, bu çalışma da erişime açık olmaması nedeniyle (farklı platformlarda arandığı halde bulunamamıştır) araştırmaya dahil edilememiştir. Araştırmaların, yalnızca Covid anahtar kelimesini içeren (gifted kelimesini kapsamayan) ve genellikle sağlık bilimleri üzerine yapılmış olduğu gözlenmiştir. Arama kriterleri değiştirilerek tekrar aynı anahtar kelimeler ile arama yapıldığında erişime açık ve konu ile ilgili olma kriterini karşılayan iki çalışma bulunmuştur ve bu çalışmalar da M15 ve M16 kodları atanarak araştırmaya dahil edilmiştir.

3.4.3. ProQuest Aracılığıyla Veri Toplama Süreci

ProQuest veri tabanında “advanced search (gelişmiş tarama)”, “index term (key Word (anahtar kelimeler)) DISKW” ve “full text (tam metin)” daraltması yapılarak yapılan arama sonuçlarına göre “gifted” ve “online learning” anahtar kelimeleri ile bulunan sonuç sayısı 9 olmuştur. 2020-2022 yılları arasında yer alan yalnızca bir tez bulunmaktayken bu tezin içeriğine bakıldığında araştırma konusu ile ilgili olma kriterini karşılamadığı görüldüğü için çalışmaya dahil edilmemiştir.

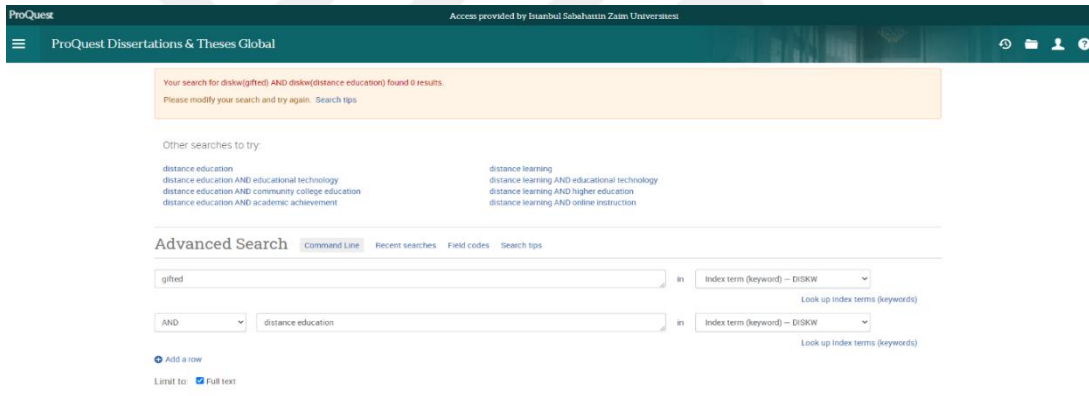
ProQuest veri tabanında “advanced search (gelişmiş tarama)”, “index term (key word(anahtar kelimeler)) DISKW” ve “full text (tam metin)” daraltması yapılarak yapılan arama sonuçlarına göre “gifted” ve “online education” anahtar kelimeleri ile bulunan sonuç sayısı 5 olmuştur. 2020-2022 yılları arasında yer alan yalnızca bir tez bulunmaktayken, araştırmanın konusu ile ilişki bakımından yetersiz görüldüğü için çalışmaya dahil edilmemiştir.

ProQuest veri tabanında “advanced search (gelişmiş tarama)”, “index term (key word(anahtar kelimeler)) DISKW” ve “full text (tam metin)” daraltması yapılarak

yapılan arama sonuçlarına göre “gifted” ve “distance learning” anahtar kelimeleri ile bulunan sonuç sayısı 1 olmuştur. 2020-2022 yılları arasında yer almadığı için araştırmaya dahil edilmemiştir.

ProQuest veri tabanında “advanced search (gelişmiş tarama)”, “index term (key word(anahtar kelimeler)) DISKW” ve “full text (tam metin)” daraltması yapılarak yapılan arama sonuçlarına göre “gifted” ve “distance education” anahtar kelimeleri ile herhangi bir sonuç bulunamamıştır. Konuyla ilişkili olması için tarama seçeneklerinde yapılan daraltmaların bir kısmı kaldırılarak, aynı anahtar kelimelerle tekrar tarama yapılmıştır. Bu noktada yapılan ikinci taramada, advanced search (gelişmiş tarama) sekmesinde “gifted” ve “distance education” anahtar kelimeleri ile ilgili 106.658 sonuç ile karşılaşılmış olsa da sonuçlar ilgili olma kriterine göre (relevance) sıralandığında her iki anahtar kelimeyi de aynı anda içeren bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Şekil 3. 5. ProQuest Anahtar Kelime Tarama Ekranı (ProQuest, 2022)

ProQuest veri tabanında “advanced search (gelişmiş tarama)”, “index term (key word (anahtar kelimeler)) DISKW” ve “full text (tam metin)” daraltması yapılarak “gifted” ve “Covid” anahtar kelimeleri ile yapılan arama sonuçlarında herhangi bir sonuç bulunamamıştır. Konuyla ilişkili olması için tarama seçeneklerinde yapılan daraltmaların bir kısmı kaldırılarak, aynı anahtar kelimelerle tekrar tarama yapılmıştır. Bu noktada yapılan ikinci taramada, advanced search (gelişmiş tarama) sekmesinde “gifted” ve “Covid” anahtar kelimeleri ile ilgili 5092 sonuç ile karşılaşılmıştır. Sonuç sayısının fazlalığından ötürü çıkan sonuçlar ilgili olma kriterine göre (relevance) sıralanmıştır. Buradan yola çıkılarak araştırmanın konusu ile ilgili görülen ve araştırmaya dahil edilme kriterlerini karşılayan çalışmaya M17, olarak kod atanarak araştırmaya dahil edilmiştir.

3.4.4. Dergi Park Aracılığıyla Veri Toplama Süreci

Dergi Park içinde anahtar kelimeler bağlamında arama yapılması sağlanarak “üstün zekâ” “ve” “uzaktan eğitim” anahtar kelimeleri tarandığında elde edilen sonuçların 221.003 olduğu görülmüştür. Çalışma alanını daraltmak adına yıl kriteri kısıtlaması yapıldığında sayı 57.594’e düşmüş olsa da bulunan çalışmalar ilgili olma kriterine göre sıralandığı halde her iki anahtar kelimeyi de aynı anda içeren ve konuyla ilgili olma kriterini karşılayan tek bir çalışma olduğu görülmüştür. Bu çalışma da daha önce farklı bir veri tabanında karşılaşılan bir çalışma ile aynı olduğu için tekrar veri girişi yapılmamıştır.

Gelişmiş Tarama özelliği kullanılarak “özel yetenek” “ve” “uzaktan eğitim” anahtar kelimeleri tarandığında elde edilen sonuçların yalnızca 1 adet çalışma ile sınırlı görülmüştür. Bu çalışma da 2016 yılına ait olduğu için araştırmaya dahil edilmemiştir. “Üstün yetenek” ve “uzaktan eğitim” taramasında da aynı makaleye ulaşılmıştır. Dolayısıyla bu anahtar kelimeler bağlamında sonuçlara ulaşamamıştır.

Dergi Park veri tabanında gelişmiş arama rehberinde yer alan kelime gruplarını aramak için kullanılması önerilen tırnak işareti ve iki farklı anahtar kelimeyi büyük harfle yazılmış AND içinde birleştirme metodu sonucu herhangi bir çalışmaya ulaşamayınca arama kriterlerinde değişikliğe gidilmiştir. Buna göre kelimeler sıralı bir biçimde arada bağlaç olmadan ve tırnak işareti içine alınmadan taratıldığında pek çok sonuca ulaşıldığı görülmüştür. Ulaşılan sonuçların içinden araştırmaya dahil edilme kriterlerine uygun olanları çalışmaya eklenmiştir.

Şekil 3. 6. Dergi Park Anahtar Kelime Tarama Ekranı

(Dergi Park, 2022).

Yapılan ikinci taramada “özel yetenek uzaktan eğitim” kelimeleri için toplam 230.696 sonuca ulaşılmıştır. Veri tabanının izin verdiği ölçüde yıla göre sınırlama yapılarak 2019 yılı sonrası (2020 ve sonrasında şeklinde bir sınırlama ölçütü mevcut olmadığı

için) sonuçlarına bakıldığında sayı 59.972'ye düşmüştür. Mevcut sayının büyük bir kısmında iki anahtar kelimenin bir arada yer almadığı görülerek arama kriterlerinde tekrar değişikliğe gidilme kararı alınmıştır. Normal koşullarda Türkçe kaynakların daha büyük oranda yayınlandığı bir veri tabanı olmasına karşın makalelerin İngilizce özetleri olduğu ve İngilizce yayınların da yer aldığı düşünülerek araştırmaya İngilizce anahtar kelimelerle devam edilmiştir. Buna göre özel yetenek/üstün zekâ/üstün yetenek kavramlarını karşılayan “gifted” kelimesi ve “online learning” anahtar kelimeleri taratıldığında toplam arama sonuçlarının 13 olduğu görülmüştür. 3 çalışma 2020 yılı öncesine ait olduğu için araştırmaya dahil edilmemiştir. İncelenen 10 çalışma içinden 4 çalışmanın araştırmanın konusu ile ilgili olduğu ve araştırmaya dahil edilme kriterlerini karşıladığı teyit edilmiştir. Bu doğrultuda bulunan 4 makaleye M3, M4, M5, M6 kodları atanarak çalışmaya dahil edilmiştir.

“Gifted” ve “online education” anahtar kelimeleri taratıldığında yalnızca 3 makaleye ulaşılmıştır. Bu makalelerin “online learning” taramasında çıkan makaleler ile aynı oldukları gözlenmiştir. “Gifted” ve “distance learning” taramasında ise toplam 12 sonuç bulunmuştur. 3 makale 2020 yılından önce yayınlandığı için araştırmaya dahil edilmemiştir. Diğer bulunan sonuçlar içerisinde konu ile ilgili olma ve araştırmaya dahil edilme kriterlerini karşılayan 2 çalışma M7, M8 kodlarının atanması ile çalışmaya dahil edilmiştir.

“Gifted” ve “distance education” taramasında ise toplam 27 sonuç bulunmuştur. Bunlardan 14 tanesi 2020 öncesi yıllara ait olduğu için araştırmaya dahil edilmezken, konu ile ilgili olma kriterlerini karşılamayan çalışmalar da elenmiştir. M9, M10, M11 ve M12 olarak kod atanan çalışmaların, diğer anahtar kelimelerle aranan çalışmalardan farklı olduğu ve araştırmaya dahil olma kriterlerini karşıladığı görülmüştür.

“Gifted” ve “Covid” taramasında ise 9211 sonuç görüntülenmiştir. Sonuçlara genel itibariyle bakıldığında, ilgili olma kriterine göre sıralandığında çoğu çalışmanın her iki anahtar kelimeyi aynı anda kapsamadığı görüldüğü için arama kriterlerinde daraltma yoluna gidilmiştir. Bu bağlamda yeni arama methodunda, anahtar kelimelerin başına “keywords:” ifadesi yazılarak AND ifadesi ile birleştirilmiştir. Bu şekilde aranacak çalışmaların anahtar kelimelerinde de “gifted” ve “Covid” kelimelerinin geçmesi sağlanmıştır. Düzenlenen arama kriterleri neticesinde toplam karşılaşılan araştırma sayısı 12 olarak görüntülenmiştir. Çalışmalardan bazılarının daha önce M3, M4, M5,

M6, M7, M8 olarak kodlanarak araştırmaya dahil edilen çalışmalar ile aynı olduğu görülmüştür. Konu ile ilgili olma ve araştırmaya dahil edilme kriterlerini karşılayan iki makale olduğu tespit edilmiştir ve bu makaleler de M18, M19 ve M20 kodları atanarak araştırmaya dahil edilmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Nitel araştırmalarda, araştırmacının yaratıcılığının ön plana çıkarılması ve desteklenmesi gerektiğinden, veri analizi kapsamında spesifik bir standardın olmadığı söylenilmektedir. Araştırmacıdan beklenenin, veriler doğrultusunda kendine özgü analiz planını tasarlayarak özgünlüğünü yansıtan analizler gerçekleştirmesi olduğu belirtilmektedir. Buna ek olarak analizlerin nasıl gerçekleştirildiğinin, bulunan sonuçlara nasıl ulaşıldığının da aşamaları ile birlikte açıklanması gerekmektedir (Ekiz, 2013: 73). Nitel veri analizi sürecinde; verilerin organize edilmesi, yönetilmesi daha rahat olacak formlara oturtulması, örüntülerin meydana çıkarılması, temaların belirlenmesi, kavramların oluşturulması, teorilerin üretilmesi ve elde edilen sonuçların raporlaştırılması yer almaktadır (Güçlü, 2019: 157).

Betimsel nitel yaklaşımlarda eşzamanlı olarak yürütülen veri toplama ve analiz etme süreci, veri analizinin derinliğine ve kalitesine katkıda bulunmaktadır. (Vaismoradi, Turunen, ve Bondas, 2013: 401). Bu bağlamda yapılan araştırmada da verilerin toplanma süreci ile birlikte yapılması planlanan veri analizi için gereken çalışmaların altyapısı oluşturulmuştur. Veri toplama sürecinde bulunan çalışmalar, araştırmanın problemlerine yanıt sağlayacak biçimde kodlanarak, kategorilere ayrılmış ve farklı klasörler altında kayıt altına alınmıştır. Buna ek olarak veri toplama araçları içerisinde yer alan EK 1’de detayları ile paylaşılmış olan ‘alışma İnceleme Formu’ da her bir tez ve makale için veri girişi sağlanacak şekilde doldurulmuştur. Verilerin kayıt altına alınması ile analiz sürecinin hazırlıklarına geçiş sağlanmıştır.

Nitel araştırmalarda veri analizi sürecinin, araştırmacılar tarafından araştırma problemlerinin akla düştüğü ilk an itibariyle başladığı (Kabak Yurdakul, 2016: 7) göz önüne alındığında araştırmanın veri analizi sürecine dair tasarımın da araştırma problemlerinin bulunması ile başladığını söylemek gerekir. Sistematik bir biçimde kayıt altına alınan verilerin analizinde araştırma sorularında yer alan; yayın türü, yayın yılı, yayın dili, anahtar kelimeler, veri tabanları, yayınların yapıldığı ülke ve çalışma grubu dağılımları durumlarının saptanması için betimsel içerik analizi yapılmıştır. Bu

noktada verilerin Microsoft Excel programına girişleri sağlanarak her bir grupta yer alan verilerin frekans (f) ve yüzde (%) değerlerinin analizi yapılmıştır. Yapılan betimsel içerik analizi sonuçları birinci araştırma sorusunun bulguları başlığı altında tablolar halinde bulgular kısmına eklenmiştir.

Araştırma sorularının açık uçlu yanıtlar gerektiren kısmında yer alan; pandemi sürecinde uzaktan eğitime katılan özel yetenekli öğrenciler ile ilgili yapılan çalışmaların konuları kapsamında yer alan özel yetenekli öğrencilerin yaşamış oldukları sorunların neler olduğu, bahsi geçen sorunlara getirilen çözüm nerileri, pandemi sürecinde uzaktan eğitime katılan özel yetenekli öğrencilerin ailelerine ve öğretmenlerine düşen roller, öğrencilerin ihtiyaçlarını destekleyecek eğitim ortamının özellikleri yapılan çalışmaların nerileri şeklindeki bulgulara erişebilmek için farklı bir veri analizi sürecine gidilmiştir. Bu noktada veri analizi için yayınlanmış raporlarda, gazetelerde, reklamlarda, kitaplarda, web sayfalarında, dergilerde ve diğer belge biçimlerinde yer alan yazıların incelenmesiyle ilişkilendirilen (Leavy, 2014: 360) içerik analizinden yararlanılmıştır. Buna ek olarak araştırmaya dahil edilen çalışmaların sonuçları SWOT analizi bağlamında incelenmiştir. Bu noktada da SWOT analizine özgü olan güçlü yanlar, zayıf yanlar, fırsatlar ve tehditler başlıkları kendi içinde kategori olarak görülerek betimsel içerik analizi yapılmıştır.

Nitel içerik analizi, araştırma sorularında belirtilen şekilde, analizin kullanılan materyallerin seçilen yönlerine odaklanmasını gerektirdiğinden (Schreier, 2012: 8) veri analizinde araştırma sorularını kapsayacak yönde kodlamalar, kategoriler ve temalar oluşturulmuştur. Bu veri analizi sürecinin tüm aşamalarında mutlak suretle uzman görüşlerinin alınmasına dikkat edilmiştir. Analiz sürecinin kesin çizgilerle ayrılamayacak, aksine i içe geçen ve birbiriyle yoğun etkileşimde olunan bir süreç olduğu (Güçlü, 2019: 162) göz önünde bulundurulduğundan araştırmanın veri analizi noktasında da kesin geçişler yapılmadan sürecin yapılandırılması sağlanmıştır. Daha net açıklamak gerekirse, yapılan veri analizi sürecinde kodlama çerçevesini belirleme işleminin ardından bir sonraki aşamaya geilse de, her aşamada uzman görüşü alındığı için bir önceki aşamaya dönüş yapılarak, analizi gerçekleştirilen verilerin teyit edilmesi sağlanmıştır. Nihayetinde araştırma sorularına cevap niteliği taşıması için analizi yapılan veriler frekans (f) ve yüzdelik (%) değerleri ile tablolar halinde, detaylı açıklamaları ile bulgular kısmında yerini almıştır.

Verilerin analizi sürecinde oluşturulan kodların doğruluğunun tespiti noktasında uzman görüşlerinden yararlanılarak araştırmanın geçerlik ve güvenilirliği artırılmaya çalışılmıştır. İçerik analizinde güvenilirliğin içeriğin kategorilere ayrılması konusunda kodlayıcılar arasındaki uyum olarak tanımlanmıştır (Riffe, Lacy ve Fico, 2004: 94). Bununla birlikte nitel verilerde analiz yapılırken, kodlama doğruluğunun nasıl gerçekleştirildiğinin, bu süreç sonucunda oluşturulan kod ve temalar için son hali verilen çalışmada neler yapıldığının açıklanmasının analiz sürecinin inandırıcılığı açısından oldukça önemli olduğu (Kabakçı Yurdakul, 2016: 16) vurgulandığı için bu sürecin titiz bir biçimde yönetilmesine özen gösterilmiştir. Çalışmaların her biri için atanan kodlar alanında uzman öğretim üyelerine, nitel araştırmalarda yetkin düzeyde olan araştırmacılara ve konu ile ilgili tez yazımı gerçekleştirmiş olan yüksek lisans mezunlarından oluşan bir gruba gösterilerek kod- kategori- tema uyumunun teyidi sağlanmıştır.

3.6. Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliği

Nitel araştırmacılar, araştırma geçerliliği ve güvenilirliğinden bahsettiğinde, genellikle güvenilir (ölçülebilir) bir araştırmaya atıfta bulunurken, nitel bir araştırmanın güvenilirliği araştırmacının yeteneğine ve çabasına bağlıdır. Nicel araştırmalarda güvenilirlik ve geçerlik ayrı ayrı ele alınsa da nitel araştırmalarda bu terimler ayrı olarak ele alınmaz. (Golafshani, 2003: 600). Geçerlik ve güvenilirlik genellikle birbirini tamamlayan kavramlardır, ancak bazı durumlarda birbirleriyle çatışırlar. Bazen, geçerlilik arttıkça güvenilirliğin elde edilmesi daha zor hale gelir ve bunun tersi de geçerlidir (Neuman, 2014: 220). Nihai olarak bilimsel araştırmaların en önemli ölçütlerinden kabul edilen geçerlilik ve güvenilirlik için birinin diğerine tercih edilmesi söz konusu olmadığı gibi her ikisi de çalışmaların tasarımı için önemli işlevlere sahiptir (Güçlü, 2019: 389). Bu nedenler göz önünde bulundurularak, araştırmada geçerlik ve güvenilirlik kavramları birlikte olacak biçimde detaylıca ele alınarak incelenmiştir.

Nitel araştırmaların geçerli ve güvenilir olmasının önemine vurgu yapılmasına rağmen, araştırmalarda öznelliğin ön planda olmasının, geçerlik ve güvenilirliğin düşük olmasına (Arastaman, Fidan ve Fidan, 2018: 47) neden olduğu görülmüş ve nitel araştırmalar bu eksik yönüyle eleştirilmiştir. Yönteme ilişkin yapılan taramalarda pek çok makalede geçerlik güvenilirliğe ilişkin bulguya rastlanmamış olması da verilen

önemin göz ardı edildiğini destekler nitelikte bir bulgu olmuştur (Akdemir ve Kılıç, 2021: 499). Yapılmış olan çalışmalarda, geçerlik ve güvenilirlik analizlerine önem verilmemesinin, çalışmaların bilimsel olma durumuna gölge düşürecek nitelikte olduğu (Ağbulut, 2019: 58), bu nedenle bilimsel alan yazınına katkı sağlamak amacıyla yazılan eserlerde, nicel- nitel ayrımı yapılmaksızın geçerlik ve güvenilirliği sağlamanın önem arz ettiği görülmektedir.

Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenirliliğin sağlanması, araştırmancının etik bir şekilde yürütülmesini içermektedir. Araştırmanın etik yürütülmesi için iyi bilinen ana esaslar 1940'ların sonlarına kadar uzanıyor olsa da yalnızca son birkaç on yıl içinde nitel araştırmaya özgü etik kaygılara dikkat çekilmektedir (Merriam ve Tisdell, 2016: 237). Kavramsal olarak, etik ve kalite kavramlarının aynı amaca hizmet ettiği ve her ikisinin de iyiyi, güzeli ve doğruyu çağrıştırdığı bilinmektedir (Halis, Akova ve Tagraf, 2007: 139). Nitel araştırmanın kalitesi de oluşturulan çalışmaların güvenilir ve geçerli olması ile yakından ilgili olmaktadır (Güçlü, 2019: 389). Bu bağlamda, nitel araştırma yapan araştırmacıların, örneklemelerini kabul görececek bir büyüklüğe getirdiklerinde ve araştırmacıların, oluşturdukları çalışmalarında inandırıcılığı yakaladıklarında, araştırmalarının kalitesinin de artacağı bildirilmiştir (Başkale, 2016: 27). Gerçekleştirilen tez kapsamında da kaliteli bir araştırmanın ortaya çıkması ilke edinilerek titizlikle yürütülen süreçte geçerlik ve güvenirliliğe gereken önem verilmiştir.

Nitel araştırmalarda geçerlilik kavramı, araştırmacıların topladıkları verilere dayanarak yaptıkları belirli çıkarımların uygunluğu, doğruluğu, anlamlı ve kullanışlı olma durumu olarak tanımlanmıştır. (Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2012: 148). Buna ek olarak araştırmada elde edilen bilgilerin geçerli olması durumunda, aynı türden yapılan başka bir araştırmada aynı olmasa bile benzeşim gösteren bilgilerin elde edilme olasılığının yüksek olduğu bildirilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 1999: 77). Güvenirlilik kavramına bakıldığında ise, araştırmada yer alan veri toplama, yorumlama ve/veya analizin tutarlı olma, tekrarlanabilme durumu (Güçlü, 2019: 403) olarak tanımlanmıştır. Nitel araştırmalarda güvenirliliği artırmak için araştırma süreci içerisinde yer alan tüm aşamaların ve izlenen yolun detaylı bir şekilde tanımlanması gerektiği belirtilmiştir (Büyüköztürk vd., 2014: 245; Güçlü, 2019: 409). Bununla birlikte içerik analizinde güvenirliliğin çok önemli olduğu ve kabul edilebilir güvenirlilik seviyeleri olmadan içerik analizi ölçümlerinin anlamsız (Neuendorf, 2002:12) olduğu bildirilmiştir. Bu bağlamda yapılan araştırmada gerçekleştirilen

içerik analizi sürecinde iç ve dış geçerliliğin yanında iç ve dış güvenilirliğin sağlanması için titizlikle çalışılmıştır.

Geçerlik ve güvenilirlik kavramlarının tanımları incelendiğinde, gerçekleştirilen tezin geçerli ve güvenilir bir araştırma niteliğine sahip olması için, araştırmanın konusunun belirlenmesi sürecinden itibaren kullanılan tüm yöntem basamakları ve oluşturulan bulgular bölümü araştırmacının rolü kısmında da detaylı olarak paylaşıldığı üzere “Araştırmacı Günlüğü” ne kaydedilerek titizlikle yürütülmüştür. Böylece gelecekte benzeri bir araştırma yapılmak istendiğinde izlenen yolun adım adım takibinin sağlanmasına imkan kılacak şekilde paylaşımı sağlanmıştır. Ek olarak tezin yöntem ve bulgular kısmını oluşturan tüm aşamalarda uzman görüşlerine başvurularak tez akışına dair geri dönütler alınarak gerekli görülen düzeltmeler yapılmıştır. Bununla birlikte araştırmada geçerlik ve güvenilirliğin sağlanması noktasında gerçekleştirilen uygulamalara literatür ile desteklenen iç geçerlik, dış geçerlik, iç güvenilirlik, dış güvenilirlik alt başlıklarında detaylarıyla yer verilmiştir.

3.6.1. Araştırmada İç Geçerlik (İnandırıcılık)

Nitel araştırmalarda iç geçerlik araştırmacının belirlemiş olduğu kategorilerin ve yapmış olduğu yorumların gerçekleşen doğrularla örtüşmesine ve de gerçeği yansıtmasına bağlı olduğu bilinmektedir (Büyüköztürk vd., 2014: 245). İç geçerlik, nicel araştırmacıları en çok ilgilendiren bir konu olan nedensel bir bağlantı belirten bulguların sağlamlığı ile ilgilidir (Bryman, 2012: 48). Ek olarak iç geçerlik, araştırma bulgularının gerçeklikle nasıl örtüştüğü soruları ile ilgilenir: “Bulgular gerçeklikle ne kadar uyumlu?”, “Bulgular gerçekten araştırılan durumu kapsıyor mu?”, “Araştırmacılar ölçtüklerini düşündükleri şeyi gerçekten gözlemliyor veya ölçüyor mu?” Bu doğrultuda tüm araştırmalarda iç geçerliliğin gerçekliğin anlamına bağlı olduğu belirtilmiştir (Merriam ve Tisdell, 2016: 242). Dolayısıyla bu araştırmada iç geçerliğin sağlanması adına bahsi geçen sorulara “Evet” cevabını verebilmek hedeflenmiş ve gerçekliğin yakalanması ile inandırıcılığın artırılması sağlanmıştır. Bu bağlamda yapılan araştırmada edinilen bulgular, tartışma ve sonuç bölümünde literatürde yer alan benzer çalışmalar ile desteklenmiştir. Araştırmada elde edilen bulgular ile alan yazında yer verilen çalışmaların tamamıyla benzer olmasının gerçeklikten uzak olduğu, inandırıcı olmadığı ve ütöpik bir durum olduğu göz önünde bulundurularak, araştırma bulgularından farklı olan çalışmalar da tartışma bölümüne

eklenmiştir. Araştırmanın bulguları ile farklılık gösteren çalışmaların sonuçlarına, nedenleri ile birlikte detaylı karşılaştırmalar ile yer verilerek çalışmanın inandırıcılığını artırmak adına zengin bir tartışma ve sonuç kısmı oluşturulmuştur.

Nitel araştırmalar öznel olduğu için, çok az iç geçerliliğe sahip olduğu varsayılmaktadır (Borman, LeCompte ve Goetz, 1986: 49). Nitel araştırmalarda inanılabilirliği sağlamanın en iyi yolunun uzun süreli etkileşimden (prolonged engagement) geçtiği bilinmektedir. Çalışmanın yapıldığı ortamda kalmak araştırmacının önyargılarını kontrol etmesine katkı sağlamaktadır. Veri toplamak için yeterli zaman ayırmak, çalışma yapılan grubun kültürünü, dilini ve de görüşlerini idrak edebilmesi adına araştırmacının derinlemesine anlayış geliştirmesini sağlamaktadır (Başkale, 2016: 23). Bu bağlamda yapılan araştırmada iç geçerliği sağlamak adına, veri toplama süreci için 90 iş günü (3 ay) süre ile çalışılmıştır. Bununla birlikte araştırmanın bölümlerine ayrılan iş takvimi bağlamında tartışma ve sonuç kısmına da uzun bir süre ayrılarak inandırıcılığın artırılmasına katkı sağlanmıştır.

3.6.2. Araştırmada Dış Geçerlilik (Genellenebilirlik)

Nitel araştırmalarda dış geçerlik, bir araştırmada ulaşılan bilgilerin genelleştirilebilmesi olarak tanımlanır (Yin, 2014: 93). Bir başka deyişle, dış geçerlilik, bir çalışmanın sonuçlarının belirli araştırma bağlamının ötesinde genelleştirilip genelleştirilemeyeceği sorusuyla ilgilidir (Bryman, 2012: 47). Nitel araştırmalarda büyük olasılıkla en yaygın genellenebilirlik anlayışı, çalışmanın okuyucusu veya kullanıcısı açısından düşünmektir. Okuyucu veya kullanıcı genellenebilirliği, bir çalışmanın bulgularının diğer durumlara ne ölçüde uygulanacağını o durumlardaki insanlara bırakmayı içerir. Çalışmayı okuyan kişi, bulguların kendi özel durumuna uygulanıp uygulanmayacağına karar verir (Merriam ve Tisdell, 2016: 256). Bu bağlamda yapılan araştırmada okuyucunun ya da gelecek araştırmacıların konuyu daha iyi kavrayıp, çalışmayı düşündükleri konuya katkı sağlaması adına anlaşılır bir dil kullanımı tercih edilerek kavramsal ifadeler net bir biçimde açıklanmıştır. Araştırmacının rolünde detaylıca açıklandığı üzere, araştırmacı yapılan tezin her bir aşamasında “dışarıdan bir göz” ile bakıp, objektif biçimde okuyucu rolünü de üstlenerek çalışmasındaki ifadeler bağlamında sıklıkla iyileştirmede bulunmuştur. Bununla birlikte alan uzmanlarının görüşleri de alınarak

yapılan ekleme ve düzeltmeler neticesinde okuyucuya kolaylık sağlayacak son hali ile araştırmanın genellenebilir olma düzeyi artırılmaya çalışılmıştır.

Nitel araştırmalarda araştırma sonuçlarının benzer ortamlara genellenebilirliği artırılmak istendiğinde araştırmacının yapması gereken, yazılan araştırmayı tüm aşamalarını ayrıntılı bir şekilde açıklayacak biçimde okuyucuya bildirmektir (Baştürk, Dönmez ve Dicle, 2013: 166). Veri toplama ve analizine ilişkin süreçte, geçerlilik ve güvenilirliğin desteklenmesi için araştırmacılar, yöntemlerini net bir şekilde sunmaya çalışmalıdır. Veri toplamak için kullanılan tüm stratejiler tam olarak ve kapsamlı bir şekilde tanımlamalı ve diğer araştırmacıların geçerli yargılar oluşturmasını sağlamak için gözlemlenenler bağlamında alan notları dikkatli bir şekilde belgelenmelidir (Brink, 1993: 37). Bu bağlamda araştırmada dış geçerliği sağlamak adına veri toplama sürecine ilişkin adım adım yapılan tüm işlemler ‘‘Araştırmacı Günlüğü’’ ne not edilmiştir. Araştırmacının rolü kısmında da detaylı olarak değinildiği üzere verilere ulaşılırken kullanılan anahtar kelimeler, bu kelimeler ile yapılan taramalar sonucu elde edilen çalışma sayısı, kodlama süreçleri gibi durumların kayıtları tutularak, yöntem kısmında detaylı bir biçimde anlatılmıştır. Dolayısıyla gelecek zamanda benzeri bir araştırma gerçekleştirilmek istendiğinde yapımı tamamlanan ve yapım aşamaları özenle not edilerek paylaşılan araştırma referans alınabilir halde olduğu için araştırmanın dış geçerliliğinin sağlandığı düşünülmektedir. Bir başka deyişle yapılan araştırma genellenebilir özellikte olduğu söylenebilir.

3.6.3. Araştırmada İ Güvenirlik (Tutarlılık)

Nitel araştırmalarda i güvenirlik, araştırmanın aynı bağlamda tekrarlanması durumunda aynı sonucun elde edileceğini garanti eden durum olarak tanımlanır. Bu bağlamda bağımsız bir araştırmacının aynı çalışmayı yapıp benzer sonuçlar elde edip edemeyeceği veya çalışmanın verilerini analiz edip benzer bulgular elde edip edemeyeceği sorusunu gündeme getirmektedir. Yapılan araştırma tasarımı ve sürecinin şeffaflığı sayesinde i güvenirliğin yükseltilmesi mümkündür (Ahmed vd., 2022: 65-66). İ güvenirlik bağlamında en önemli olan nokta, birden çok gözlemci tarafından sahip olunan anlam kümelerinin, olguları aynı şekilde tanımlamaları ve onlar hakkında aynı sonuçlara varmaları için yeterince uyumlu olmaları, ölçütler arası veya gözlemciler arası güvenilirlikte mutakabatın sağlanmasıdır (LeCompte ve Goetz, 1982: 41). Bu bağlamda yapılan araştırmada gerçekleştirilen içerik analizi sonucu,

kod atamaları ve kategori eşleştirmeleri süreçlerinde birden fazla alan uzmanından (özel yetenekliler alanı, rehberlik ve psikolojik danışmanlık alanı ve Covid-19 literatürüne hakim sağlık bilimleri alan uzmanı) görüşleri alınarak, farklı gözlemcilerin aynı sonuca varmaları noktasında tutarlılık durumu incelenmiş ve araştırmanın iç güvenilirliği sağlanmıştır.

3.6.4. Araştırmada Dış Güvenirlik (Teyit edilebilirlik)

Dış güvenilirlik, birbirinden bağımsız araştırmacıların aynı olguyu keşfedip keşfetmeyeceğini, aynı veya benzer ortamlarda aynı yapıları oluşturup oluşturmayacağı konusunu ele almaktadır (LeCompte ve Goetz, 1982: 32). İnsan davranışlarının sürekli değişen ve karmaşık bir süreci içinde barındıran yapısı nedeniyle hiçbir zaman durağan olmadığı göz önünde bulundurulduğunda yapılan çalışmalarda kullanılan yöntemin ne olduğu fark etmeksizin birebir tekrarının mümkün olmayacağı belirtilmiştir. Bir araştırmayı iki farklı araştırmacının aynı biçimde algılamayacağı ve yorumlamayacağı aşikâr olsa da alınabilecek önlemler doğrultusunda dış güvenirlığın sağlanabileceği de ifade edilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 1999: 80-81). Bu bağlamda gerçekleştirilen tezin dış güvenirlüğünü sağlamak noktasında yine iç güvenirlikte açıklandığı üzere araştırma sürecinin tüm aşamalarının adım adım detaylı bir biçimde anlatılması öncelik olmuştur. Araştırmanın problem sorularının oluşturulması sürecinden başlayarak, elde edilen verilerin toplanma sürecinin detaylı anlatımına, kullanılan veri toplama aracının seçimine, veri analiz yönteminin detaylarına ilişkin bilgiler yöntem kısmında detayları ile verilmiştir. İngilizce çalışmalara ilişkin bulgular kısmında yer verilen doğrudan çevirilerin açık ve net bir biçimde gösterimine EK kısmında yer verilmiştir. Bununla birlikte kullanılan veri toplama aracı EK kısmına eklenerek gelecek araştırmalar için fikir edinmeye yardımcı olmak amacıyla saklanmıştır. Dolayısıyla yapılan tüm bu önlemler ve açıklamalar neticesinde araştırmanın teyit edilebilir düzeye gelmesi sağlanmıştır.

Öğretim teknolojisi araştırmalarında ortak güvenirlilik ve geçerlilik stratejilerinin incelendiği bir araştırmada elde edilen verilere göre, incelenen çalışmalarda geçerlik ve güvenirliliğe ilişkin eksik olan önlemler belirtilmiştir. Bahsi geçen araştırma kapsamında “değerlendiriciler arası güvenirlilik ve ekran değerlendirmesinin yapılması, veriler arasında tutarlığın kontrol edilmesi, katılımcı görüşünün alınması ve uzmanlarca dil kontrolünün yapılması” durumlarının geçerlik ve güvenirlilik önlemleri

bağlamında alt sıralarda yer alan durumlar olduğu gözlenmiştir (Topu vd., 2013:110). Buna göre geçerlik ve güvenilirlik kapsamında alınacak önlemlere ilişkin yetersizlik olarak nitelendirilen bu durumların çalışmalara yansıtılması halinde çalışmanın kalitesini artıracak etmenler olduğu düşünülerek yapılan tezde bu hususlar göz önünde bulundurulmuştur. Dolayısıyla İngilizce olarak incelenen dökümanların dil bilimi uzmanlarınca incelenmesi sağlanmıştır. Bununla birlikte alan uzmanlarının yanı sıra yüksek lisans ve doktora çalışmalarını yürütmekte olan akranlar tarafından tezin gözden geçirilerek değerlendirilmesi istenmiştir. Veriler arası tutarlılık noktasında da kod-kategori uyumunun sorgulanması bağlamında yine uzman görüşlerine başvurulmuştur. Bahsi geçen işlem adımlarına araştırmacının rolü ve yöntem kısımlarında detaylarıyla yer verilmiştir.

Güvenilirliği güçlendirmenin bir çalışmanın geçerliliği ve bulgularıyla da yakından ilgili olduğu bilinmektedir. Geçerli bir çalışmanın, sonuçlarını doğru bir şekilde yansıtan ve üzerinde çalışılan gerçek dünyayı temsil etmesi için verilerini uygun şekilde yorumlayan çalışma olduğu ifade edilmiştir (Yin, 2016: 88). Buna göre yapılan çalışmanın geçerli ve güvenilir olarak kabul edilmesi hususunda inandırıcılığı ve tutarlılığı sağlayan, genellebilir ve teyit edilebilir olma özellikleri taşıyan, gerçekliği yansıtan bir çalışma olduğu düşünülmektedir. Nihai olarak iç-dış geçerlik ve iç-dış güvenilirlik faktörlerine de dikkat edildiği göz önüne alındığında yapılan tezin geçerli ve güvenilir olduğu ortaya konmuştur.

3.7. Araştırmacının Rolü

Araştırmacı, lisans döneminde gerçekleştirmiş olduğu Çift Anadal Programı (ÇAP) bağlamında Üstün Zekalılar Öğretmenliği ile Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bölümlerinin ikisini de tamamladığı için, eğitimini almış olduğu iki farklı disiplini içeren bir araştırma oluşturma gayretine girmiştir. Gerek iş hayatında gerek projeler bağlamında gerçekleştirdiği gözlemler neticesinde, içinde bulunulan pandemi döneminde uzaktan eğitim noktasında özel yetenekli öğrencilerin eğitim almakta güçlük çektiğine tanık olmuştur. Bu gözlemler neticesinde, araştırma probleminin konusunu belirlemek noktasında yaşanan bu zorluklara çözüm önerisi geliştirmeyi ilke edinmiştir. Pandemi döneminin ilk ortaya çıkış zamanlarında okullar kapandığı için, sorunların analizi noktasında özel yetenekli öğrencileri kapsayacak örneklem elde edilmesinde güçlük yaşanmıştır. Çalışma konusu ilk olarak özel yetenekli öğrencilerin,

pandemi döneminde gerçekleştirilen uzaktan eğitimde yaşamış olduğu psikolojik sorunları incelemek ve alan uzmanları ile yapılan görüşmeler bağlamında bu sorunlara çözüm önerisi geliştirmeyi içeren bir model yönünde belirlenmiş olsa da örnekleme ulaşma gücü ve modelin uygulanması noktasında okulların kapanmış olması sorunları ile karşılaşıldığından araştırma konusu revize edilerek son halini almıştır. Bu bağlamda araştırmanın içinde bulunulan koşullarda doküman incelemesi ile yürütülmesi uygun görülmüştür. Araştırmacı tarafından, pandemi sürecinin farklı zamanlarda tekrür edebileceği göz önünde bulundurularak, bir model geliştirme düşüncesi doktora düzeyinde uygulanmak üzere ertelenmiş olsa da yüksek lisans düzeyine uygun bir çalışma ile soruna dair literatüre destek olacak bir tez yazımı sağlanmıştır.

Doküman incelemesi ile evrensel bir sorun olan araştırma problemi bağlamında nitel desende gerçekleştirilen araştırmanın yazım sürecinde dünyanın farklı yerlerinde yayınlanmış çalışmaların araştırmaya dahil edilmesi süreci titizlikle yürütülmüştür. Araştırmacı Covid tedbirleri kapsamında kütüphane desteği alamadığı tam kapanma sürecinde uzun bir süre incelenecek dokümanların seçimi için evden çalışmak durumunda kalmıştır. Bununla birlikte araştırmacı, kısıtlamaların azalması ile kütüphanelerin açılması sürecinde, şehir değişikliği yaparak yüksek lisans tezini gerçekleştirmiş olduğu İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi'ne yerleşip, İstanbul'un en geniş kütüphanesi olma özelliği taşıyan kütüphanede çalışmalarına ivme kazandırmıştır. Hem internet tabanında yer alan geniş katalog taramaları hem de geniş kitap havuzu bulunan kütüphane desteği ile zengin bir literatürü içeren çalışmaya son halinin verilmesi bu süreç bağlamında sağlanmıştır. Buna ek olarak şehir değişikliği sonucunda çalışma içerisinde aşamalar dahilinde gerçekleştirilen uzman görüşüne başvurmak noktasında da kısıtlamaların azaldığı dönemde çalışmaların hız kazandığı söylenebilir. Araştırmacının rolüne dair değinilmesi gereken süreç bağlamındaki bir diğer durum ise tez danışmanı ile görüşmelerin yapıldığı takvime ilişkindir. Araştırma içinde yer alan her bölüm için süreç dahilinde geri dönütler alınmaya gayret edilmiştir. Yapılan araştırmanın nitel yöntem ile ele alınması nedeniyle tüm süreç detaylı bir biçimde analiz edilmiş ve gerçekleştirilen faaliyetler aşamalar ile açıklanmıştır. Nitel araştırma hareketinin en heyecan verici, zorlu ve umut verici boyutlarından birinin disiplinler arası olması (Wertz vd., 2011: 400) göz önüne bulundurulduğunda, özel yetenekliler öğretmenliği ile rehberlik ve psikolojik danışmanlık kimliklerine sahip

araştırmacı tarafından, araştırmanın nitel desende yapılmasının uygun olacağı düşünölmüştür.

Nitel araştırmalarda, araştırmacının; araştırma sürecinin tasarımında, yürütölmesinde, sonlandırılmasında ve raporlaştırılmasında rol ve sorumlulukları vardır (Balcı, 2013: 38) ve bu rollerini araştırmacı raporunda dikkatlice yansıtması gereklidir (Creswell ve Creswell, 2018: 254). Etik ilkeler dahilinde bakıldığında; araştırmacının araştırmada yetkin biçimde rol alması, araştırmayı titizlikle ve doğru prosedürlerle yürütmesi, gelecekteki çalışmaları riske atmamak için raporunu açıkça, dürüstlikle yazarak araştırmanın özerkliğini ve bütönlüğünü koruması gerektiği de (Cohen, Manion ve Morrison, 2018: 142) bildirilmektedir. Bu bağlamda nitel araştırmalarda analiz ve yorumlamayı veri toplamanın devam eden bir parçası haline getirmeye yardımcı olacak ve araştırma sürecinin tamamlanması noktasında araştırmalara destek olacak öneriler (Bogdan ve Biklen, 2007: 160) doğrultusunda araştırmacının rolleri detayları ile öneriler ve karşılığında araştırmacının gerçekteleştirdiği roller olacak şekilde açıklanmıştır:

Çalışmayı daraltan kararlar almaya kendinizi zorlayın (Bogdan ve Biklen, 2007: 160). Bu öneri dahilinde araştırmacı geniş bir veri kitlesi bulunan evrenden, örneklem için seçilecek veri topluluğunu oluşturmak noktasında çalışmayı daraltan kararlar almıştır. Bu noktada çalışmanın geçerlilik ve güvenilirliğini, dolayısıyla kalitesini artırmak amacıyla uzman görüşlerine başvurarak araştırma sürecinde almış olduğu kararların teyidini sağlamıştır. Bununla birlikte araştırmaya dahil edilen çalışmaların sonuçlarının incelenmesi noktasında ortaya çıkan kategorilerin çok ve ilgi düzeylerinin düşük olduğu gözlenince araştırmacı duruma farklı bir perspektiften bakarak yeni kararlar almak noktasında kendisini zorlamıştır. SWOT analizi ile inceleme yapılmasına karar kılınarak araştırmanın üçüncü problem durumunda yer verilen kategorilerde daraltmaya gidilmiştir. Böylece dört farklı kategorinin önceden seçimi ile betimsel analiz yapılarak daha ilişkili sonuçlara ulaşılmıştır.

Başarmak istediğiniz çalışma türüyle ilgili kararlar almaya kendinizi zorlayın (Bogdan ve Biklen, 2007: 161). Araştırmacı tarafından çalışma türünün seçiminde geniş bir yelpaze sunan yöntem ve teknikler içinden “döküman analizi” ve “metasentez” alanlarında okumalar yapılarak, çalışılması istenen esas yöntemin keşfi bağlamında

süreç içerisinde pek çok kaynak taranmıştır. Metodolojiye ilişkin uzman görüşleri alınarak, çalışmanın ana hatlarını belirleme noktasında nihai karara varılmıştır.

Analitik sorular geliştirin (Bogdan ve Biklen, 2007: 161). Araştırmanın problem sorularını oluşturma aşamasında, araştırmacı farklı analitik sorular hazırlamıştır. Hazırlanan sorulara alınabilecek tahmini cevaplar uzmanlar ile tartışılarak yeni sorular keşfedilmiştir. Soru köklerini oluştururken kullanılan “Nedir?”, “Nasıldır?” gibi ifadelerin dahi ne anlamlar taşıdığı ve ne tür cevaplara götürebileceği, araştırmanın seyrini nasıl değiştirebileceği üzerine geniş zamanlı fikir alışverişleri yapılarak sorulara son şeklinin verilmesi sağlanmıştır.

Veri toplama oturumlarını önceki gözlemlerde bulduklarınıza göre planlayın (Bogdan ve Biklen, 2007: 163). Verilerin toplanması sürecinde araştırmacı anahtar kelimeler seçiminde titiz davranmıştır. Önceki taramalar noktasında yapılan gözlemler ışığında revizyonlara gidilerek her bir anahtar kelimenin doğru kaynağı bulmak noktasında yeterli olup olmayacağı tüm süreç boyunca kontrol edilmiştir. Tabanında “â” (şapkalı a) ve “a” harfleri içeren anahtar sözcüklerinin bile farklı tezlere ulaştırdığı (Kara, 2021: 28) göz önünde bulundurulduğunda, araştırmacı her bir anahtar kelimenin seçimi noktasında süreç boyunca uzman görüşü olarak düzenlemeye gitmiştir. Aratılan anahtar kelimeler noktasında yeterli sonuç elde edilemediğinde anahtar kelime sayısı artırılarak yeni kelimelerle taramalar gerçekleştirilmiştir.

Ürettiğiniz fikirler hakkında birçok "gözlemci yorumu" yazın (Bogdan ve Biklen, 2007: 163). Araştırmacı, tezin yazım sürecinde, zaman zaman kendisini gözlemci konumunda bulundurarak “Thinking outside the box (kutunun dışından düşünmek)” düşünme biçimini çalışmasına yansıtıp gözlemci yorumları oluşturduğu bir kayıt oluşturmuştur. “Kutunun dışında düşünmek” kavramının bir iş klişesinden daha fazlası olduğu belirtilmiştir. Buna ek olarak bahsi geçen düşünme biçiminin, alışılmışın dışında veya yeni bir bakış açısıyla düşünmek anlamına gelen bir metafor olduğu ifade edilmiştir (Hakak, vd., 2016: 345). Araştırmacı farklı bölümlerde çalışmakta olan eğitimcilerden ve editörlerden destek alınarak gözlemci yorumları alınması sağlanmıştır.

Öğrendikleriniz hakkında kendinize notlar yazın. (Bogdan ve Biklen, 2007: 164). Araştırmacı süreç içerisinde gerek tez danışanından gerekse uzman görüşlerine başvurmuş olduğu kişilerden öğrendiği bilgileri tez sürecinde kullanmış olduğu

“Araştırmacı Günlüğü” ne kaydetmiştir. Bir rehber niteliği taşıyan araştırmacı günlüğünde yazılmış olan notlar sürecin her aşamasında titizlikle takip edilmiştir. Buna ek olarak, nitel araştırma sürecinde araştırmacının raporu yazan kişi olmakla birlikte, raporu okuyacak okuyucu olarak da düşünmesi gerektiği göz önünde bulundurarak okuyucuya da notlar yazılmıştır. Okuyucuların farklı alanlardan olabileceği göz önünde bulundurularak rehberlik ve psikolojik danışmanlık alanında kullanılan terimlerin anlamlarına dair açıklamalara dipnotlar vasıtasıyla yer verilmiştir.

Bilgi kaynağıyla ilgili fikirleri ve temaları deneyin. (Bogdan ve Biklen, 2007: 165). Bir diğer deyişle kategorilerinizin ne olması gerektiğini ve içindeki bilgileri nasıl sınıflandırmanız gerektiğini belirlemek bazen zordur. İçerik analizinin kullanıldığı ilgili araştırmaları gözden geçirmek, kategorilerinizi geliştirmenize ve net bir şekilde tanımlamanıza yardımcı olabilir (Bordens ve Abbott, 2018: 252). Araştırmacı bahsi geçen öneriler doğrultusunda araştırma sürecinin zorlayan aşamalarında deneme-yanılma yöntemine sıkça başvurmuştur. Daha detaylı olarak açıklamak gerekirse, içerik analizinde kodların seçimi ve kategorilerin belirlenmesi sürecinde zorluk yaşandığında, ilgili araştırmalar rehber alınmış ve aynı zamanda alan uzmanlarına danışılarak farklı fikirler, görüşler edinilmesi sağlanmıştır. Edinilen yeni fikirler dahilinde farklı kod atamaları denenmiş ve nihayetinde kod- kategori uyumunu sağlayacak yönde seçimler yapılarak bulgular kısmı oluşturulmuştur.

Alanındayken literatürü keşfetmeye başlayın (Bogdan ve Biklen, 2007: 169). Araştırmacı bu madde ışığında tezin başlık ve amacının belirlendiği süreç itibarıyla literatür taramalarına zengin kaynaklar eklemek noktasında okumalara devam etmiştir. Çevrimiçi kaynakların kullanımı ile yabancı literatüre erişilmesinin yanı sıra, İstanbul’un en büyük kütüphanelerinden biri olarak tanımlanan ve bulunmakta olduğu vakıf üniversitesinde yer alan kaynaklara da erişim sağlayarak geniş bir bilgi havuzu sunan kütüphaneden yararlanılarak literatür derinlemesine keşfedilmiştir. Eğitim araştırmalarında araştırmacıların, kullanacakları dokümanların güvenilir ve geçerli kaynaklar olup olmadıklarını incelemeleri ve araştırma konusuyla ilgili birincil kaynaklara ulaşmaya çalışmaları gerektiğinden (Sak, Sak, Şendil ve Nas, 2021: 232) araştırmaya eklenen her bir kaynakça için mümkün olduğunca ilk kaynağa erişim sağlanmaya çalışılmıştır. Spesifik konularda kaynak yetersizliği yaşandığında uzman

eğitimcilerden ve eğitim alanında yer alan akademisyenlerden farklı kaynak kullanımı noktasında görüş alınarak literatüre zengin bir perspektif kazandırılması sağlanmıştır.

Metaforlar, analogiler ve kavramlarla oynayın. Yakın görüşlülük çoğu araştırmayı rahatsız eder (Bogdan and Biklen, 2007: 169). Araştırmanın zel yetenekli öğrencileri kapsamasa bağlamında eğitim alanını ilgilendirdiği düşünülse de Covid-19 pandemisi gibi sağlık bilimlerinin de yakın bir konusunu içine aldığı göz önünde bulundurularak, farklı alanlardan görüşler tüm çalışma sürecine dahil edilmiştir. Sağlık bilimleri alanından elde edilen verilerde yer alan Latince ifadelerin Türkçe anlamları ile gösterimi sağlanarak araştırma sürecinde kavram bütünlüğünün korunması sağlanmıştır.

Görsel araçlar kullanın (Bogdan and Biklen, 2007: 170). Araştırmacı, araştırma sürecinde yazılı olarak beyan ettiği ifadelerin daha anlaşılır olması için veri toplama sürecinde kullandığı kaynakların tarama aşamalarından ekran görüntüleri paylaşarak görsel araçlar ile çalışmasını desteklemiştir. Bunun yanı sıra elde edilen bulgular tablolar halinde sunulurak çalışmaya zenginlik ve derinlik kazandırılması amaçlanmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULARI

Araştırmanın bu bölümünde, 2020-2022 yılları arasında Türkiye’de ve dünya genelinde pandemi sürecinden sonra yaşanan uzaktan eğitime geçiş noktasında özel yetenekli öğrenciler ile ilgili yapılan tez ve makale çalışmalarının bulgularına yer verilmiştir. Nitel araştırma yöntemlerinden döküman analizinin kullanıldığı çalışmada bulgular, örneklem grubunu oluşturan ulusal/uluslararası 20 makale ve 5 tezin veri analizi sonucu elde edilmiştir. Veriler araştırmanın problem durumunda yer alan sorular temelinde betimsel analiz ve içerik analizine tabii tutularak çözümlenmiştir. Bu bağlamda, bulgular araştırma sorularına cevap niteliği taşıyacak biçimde alt başlıklara ayrılarak frekans (f) ve yüzde (%) değerleri ile tablolar halinde gösterilmiştir.

4.1. Araştırmanın Birinci Problem Durumuna İlişkin: Araştırmaya Dahil Edilen Çalışmaların Genel Durumuna Yönelik Bulgular

Araştırmanın birinci problemini oluşturan “Pandemi sürecinde uzaktan eğitime katılan özel yetenekli öğrenciler ile ilgili yapılan çalışmaların durumu (yayın türü, yayın yılı, yayınların veri tabanı, yayınların yapıldığı ülke, yayın dili, yayınların çalışma grubu ve yayınların yer verdiği anahtar kelimelerin dağılımları) nedir?” sorusuna yönelik bulgular alt başlıklar halinde verilmiştir. Görsel detaylar ile zenginleştirilen bulguların açıklamalarında tablo ve grafiklerden yararlanılmıştır.

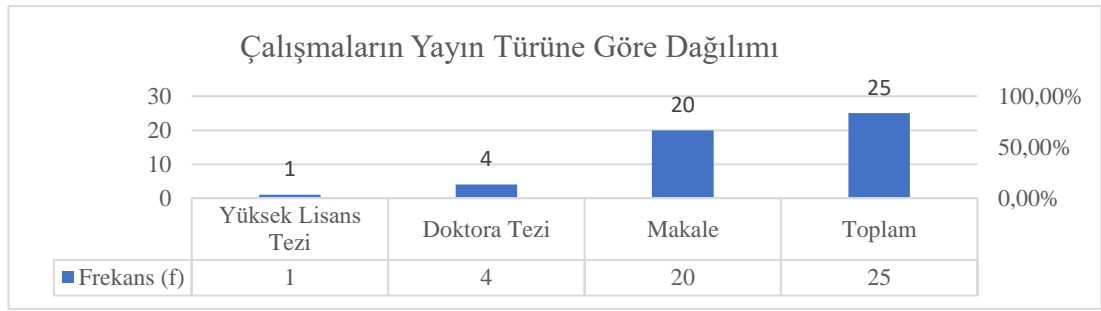
4.1.1. Çalışmaların Yayın Türüne Göre Dağılımı

Pandemi sürecinde uzaktan eğitime katılan özel yetenekli öğrenciler ile ilgili yapılan çalışmaların yayın türüne göre dağılımı Tablo 4.1. ‘de gösterilmiştir.

Tablo 4.1. Çalışmaların Yayın Türüne Göre Dağılımı

Çalışmaların Yayın Türü	Frekans (f)	Yüzde (%)
Yüksek Lisans Tezi	1	4,00%
Doktora Tezi	4	16,00%
Makale	20	80,00%
Toplam	25	100,00%

Grafik 4. 1. Çalışmaların Yayın Türüne Göre Dağılımı

Tablo 4.1. ve Grafik 4.1. incelendiğinde, pandemi sürecinde uzaktan eğitime katılan özel yetenekli öğrenciler ile ilgili yapılan çalışmaların, %80’ini makalelerin, %20’sini ise tezlerin oluşturduğu bulgusuna ulaşılmaktadır. Lisansüstü düzeyde yapılan tezlerin sayısının toplamda 5 olduğu, bunlardan 4’ünün (%16) doktora düzeyinde, 1’inin (%4) yüksek lisans düzeyinde olduğu görülmektedir. Bu bağlamda çalışmaların büyük çoğunluğunun makalelerden oluştuğu, bununla birlikte yapılmış olan tezlerin çoğunluğunun da doktora düzeyinde olduğu bulgusuna ulaşılmaktadır.

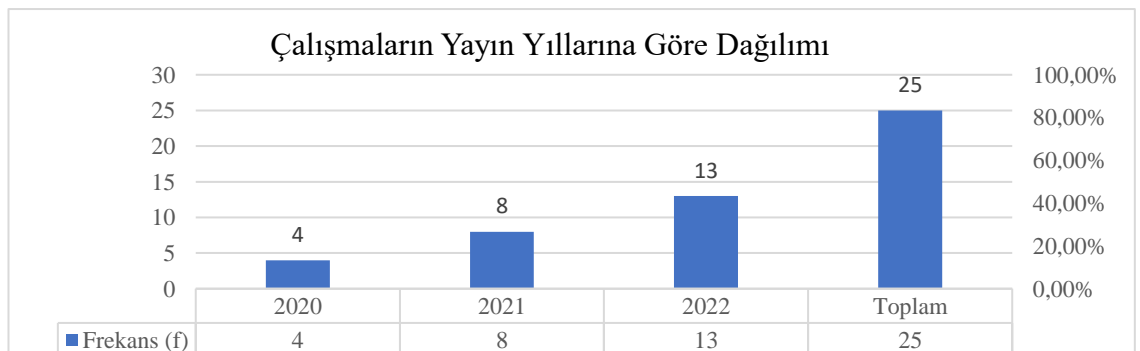
4.1.2. Çalışmaların Yayın Yıllarına Göre Dağılımı

Pandemi sürecinde uzaktan eğitime katılan özel yetenekli öğrenciler ile ilgili yapılan çalışmaların yayın yıllarına göre dağılımı Tablo 4.2.’de gösterilmiştir.

Tablo 4.2. Çalışmaların Yayın Yıllarına Göre Dağılımı

Çalışmaların Yayın Yılları	Frekans (f)	Yüzde (%)
2020	4	16,00%
2021	8	32,00%
2022	13	52,00%
Toplam	25	100,00%

Grafik 4. 2. Çalışmaların Yayın Yıllarına Göre Dağılımı

Tablo 4.2. ve Grafik 4.2. incelendiğinde, pandemi sürecinde uzaktan eğitime katılan özel yetenekli öğrenciler ile ilgili yapılan çalışmaların, yayın yıllarına göre dağılımlarının düzenli bir artış eğilimi gösterdiği görülmüştür. 2020 yılında yapılmış olan 4 çalışmayı (%16), 2021 yılında yapılmış olan 8 çalışma (%32), akabinde 2022 yılında yapılmış olan 13 çalışma (%52) takip etmiştir. Bu bağlamda, tablo ve grafiklerde görsel olarak belirtildiği üzere yapılan çalışmaların yıllara göre artış gösterdiği bulgusuna ulaşılmıştır.

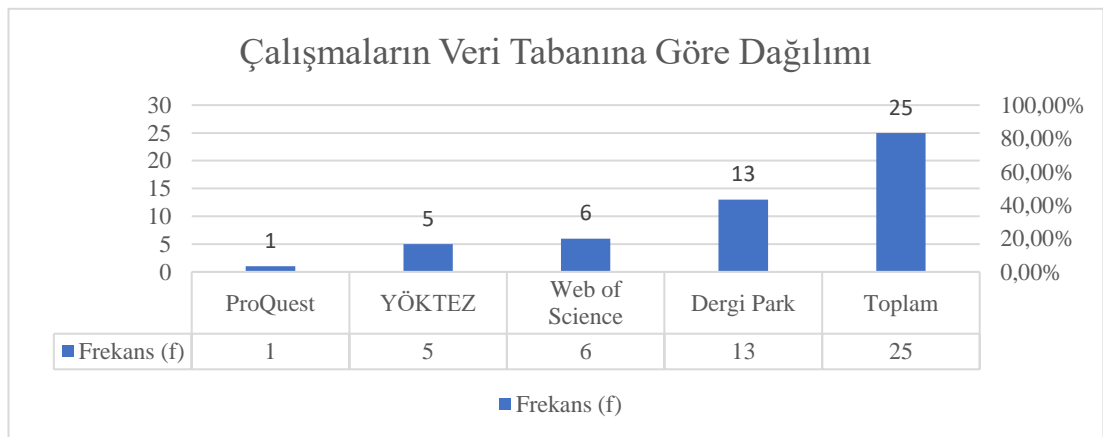
4.1.3. Çalışmaların Yayınlandığı Veri Tabanına Göre Dağılımı

Pandemi sürecinde uzaktan eğitime katılan özel yetenekli öğrenciler ile ilgili yapılan çalışmaların veri tabanına göre dağılımı Tablo 4.3.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.3. Çalışmaların Yayınlandığı Veri Tabanına Göre Dağılımı

Çalışmaların Veri Tabanı	Frekans (f)	Yüzde (%)
ProQuest	1	4,00%
YÖKTEZ	5	20,00%
Web of Science	6	24,00%
Dergi Park	13	52,00%
Toplam	25	100,00%

Grafik 4. 3. Çalışmaların Yayınlandığı Veri Tabanına Göre Dağılımı

Tablo 4.3. ve Grafik 4.3. incelendiğinde, pandemi sürecinde uzaktan eğitime katılan özel yetenekli öğrenciler ile ilgili yapılan çalışmaların yayınlandığı veri tabanlarına göre çalışmaların %52’lik dilimini (n=13) oluşturan verilere Dergi Park’tan ulaşıldığı görülmüştür. Çalışmaların %24’ünü oluşturan (n=6) verilere is Web of Science veri tabanından ulaşılırken, YÖK-TEZ üzerinden ulaşılan tezler araştırmannın %20’sine (n=5) kaynaklık etmiştir. Son olarak araştırmannın örneklem grubunu oluşturan %4’lük dilime (n=1) de ProQuest veri tabanından ulaşıldığı bulgularına yer verilmiştir.

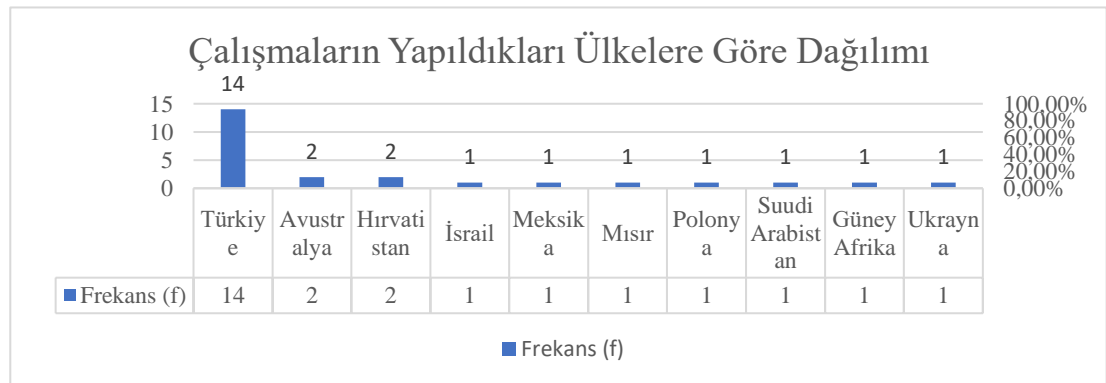
4.1.4 Çalışmaların Yayınlandığı Ülkelere Göre Dağılımı

Pandemi sürecinde uzaktan eğitime katılan özel yetenekli öğrenciler ile ilgili yapılan çalışmaların yayınlandıkları ülkelere göre dağılımı Tablo 4.4.’te gösterilmiştir.

Tablo 4.4. Çalışmaların Yayınlandığı Ülkelere Göre Dağılımı

Çalışmaların Yapıldığı Ülkeler	Frekans (f)	Yüzde (%)
Türkiye	14	56,00%
Avustralya	2	8,00%
Hırvatistan	2	8,00%
İsrail	1	4,00%
Meksika	1	4,00%
Mısır	1	4,00%
Polonya	1	4,00%
Suudi Arabistan	1	4,00%
Güney Afrika	1	4,00%
Ukrayna	1	4,00%
Toplam	25	100,00%

Grafik 4. 4. Çalışmaların Yapıldıkları Ülkelere Göre Dağılımı

Tablo 4.4. ve Grafik 4.4. incelendiğinde, pandemi sürecinde uzaktan eğitime katılan özel yetenekli öğrenciler ile ilgili yapılan çalışmaların yayınlandığı ülkelere göre dağılımı çerçevesinde, Türkiye’de gerçekleştirilen yayınların %56’lık (n=14) bir dilimi oluşturduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Avustralya ve Hırvatistan’da %8’lik (n=2) yayına ulaşılmış olduğu diğer ülkelerde yayınlanan sayılara bakıldığında ise %4’ün (n=1) üzerine çıkılmadığı görülmüştür.

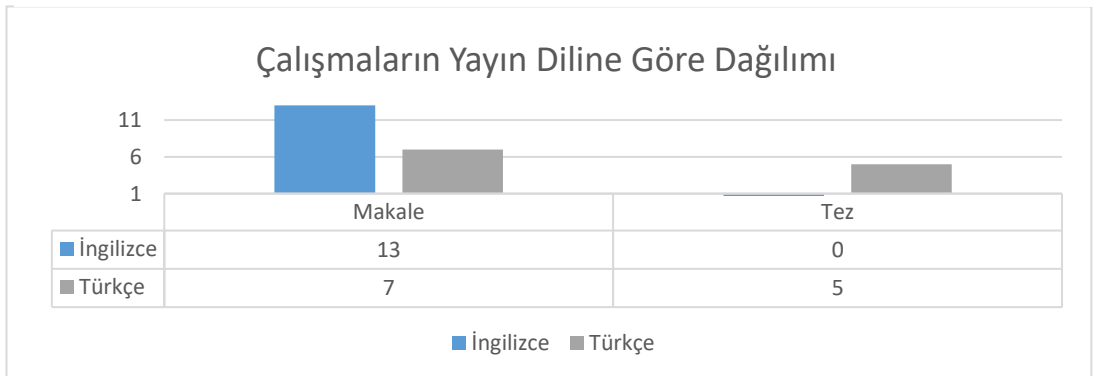
4.1.5 Çalışmaların Yayın Diline Göre Dağılımı

Pandemi sürecinde uzaktan eğitime katılan özel yetenekli öğrenciler ile ilgili yapılan çalışmaların yayın diline göre dağılımı Tablo 4.5.’te gösterilmiştir.

Tablo 4.5. Çalışmaların Yayın Diline Göre Dağılımı

Çalışmaların Yayın Dili	Çalışma Türleri		Toplam	Yayın Diline Göre Yüzde Değerleri (%)	
	Makale	Tez		Makaleler İçinde	Toplam Çalışmalar İçinde
İngilizce	13	0	20	65,00%	52,00%
Türkçe	7	5	5	35,00%	48,00%
Toplam	20	5	25	100,00%	100,00%

Grafik 4. 5. Çalışmaların Yayın Diline Göre Dağılımı

Tablo 4.5. ve Grafik 4.5. incelendiğinde, pandemi sürecinde uzaktan eğitime katılan özel yetenekli öğrenciler ile ilgili yapılan çalışmaların yayın diline göre dağılımı çerçevesinde 13 makalenin İngilizce yazıldığı, fakat tezlerin içinde İngilizce dilinde

yayınlanan çalışma olmadığı görülmektedir. Buna göre çalışmaların yayın dili kriterine göre yüzdeleri hesaplanırken, yapılan makalelerin toplam sayısı referans alınmıştır. Buna göre toplamda 20 makale içinde İngilizce olanların yüzdesi %65 (n=13) iken, Türkçe yazılan makalelerin yüzdesi %35 (n=7) şeklinde bulunmuştur. Çalışmaların toplam sayısından hareketle genel yüzde hesaplaması yapıldığında ise toplam 25 çalışma (tezlerin dahil edildiği net örneklem sayısı) için, çalışmaların %52'sinin (n=13) İngilizce, %48'inin (n=12) Türkçe yayın dilini kullandıkları bulgusuna ulaşılmaktadır.

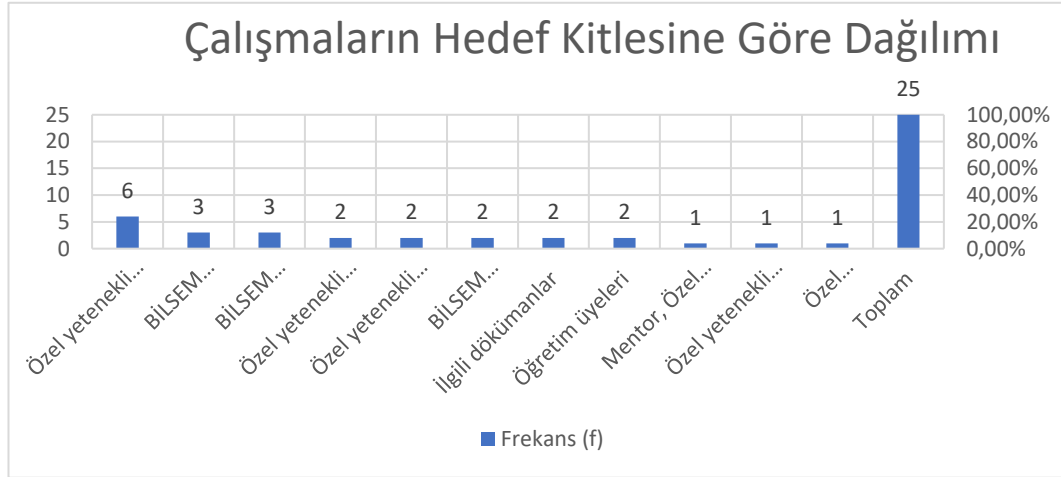
4.1.6 Çalışmaların Çalışma Grubuna/Hedef Kitesine Göre Dağılımı

Pandemi sürecinde uzaktan eğitime katılan özel yetenekli öğrenciler ile ilgili yapılan çalışmaların hedef kitlesine göre dağılımı Tablo 4.6.'da gösterilmiştir.

Tablo 4.6. Çalışmaların Hedef Kitesine Göre Dağılımı

Araştırmaların Hedef Kitesi	Frekans (f)	Yüzde (%)
Özel yetenekli öğrenciler	6	24,00%
BİLSEM öğrencileri	3	12,00%
BİLSEM öğretmen ve öğrencileri	3	12,00%
Özel yetenekli öğrencilerin velileri	2	8,00%
Özel yetenekli öğrenciler ve velileri	2	8,00%
BİLSEM öğretmenleri	2	8,00%
İlgili dökümanlar	2	8,00%
Öğretim üyeleri	2	8,00%
Mentor, Özel yetenekli öğrenciler ve teknik araştırma ekibi	1	4,00%
Özel yetenekli olan ve olmayan öğrenciler	1	4,00%
Özel yeteneklilerin öğretmenleri	1	4,00%
Toplam	25	100,00%

Grafik 4. 6. Çalışmaların Hedef Kitlesine Göre Dağılımı

Tablo 4.6. ve Grafik 4.6. incelendiğinde, pandemi sürecinde uzaktan eğitime katılan özel yetenekli öğrenciler ile ilgili yapılan çalışmaların hedef kitlesine bakıldığında “özel yetenekli öğrenciler”, “öğrencilerin aileleri”, “öğrencilerden sorumlu olan öğretmenler”, “uzmanlar” ve “alanla ilgili dökümanlar” olarak görülmektedir. Çalışmalarda “özel yetenekli öğrenciler” ifadesini hedef kitlesi olarak belirleyenler %24 (n=6) iken, BİLSEM öğrencileri ifadelerinin kullanıldığı çalışmalar %12’lik (n=3) dilimi oluşturmuştur. BİLSEM öğrencileri “ve” öğretmenleri ile yapılan çalışmalar da %12’lik (n=3) dilimi oluştururken, özel yetenekli öğrencilerin velileri ile yapılan çalışmalar %8 (n=2), özel yetenekliler “ve” velileri ile yapılan çalışmalar da yine benzer biçimde %8’lik (n=2) kısmı oluşturmuştur. BİLSEM öğretmenlerinin tek başlarına araştırıldığı çalışmalar da %8’lik (n=2) bir bölüme sahip olmuştur.

Hedef kitlesinde kişilere yer veren çalışmaların yanı sıra, hedef kitlesi döküman olanlar %8’lik (n=2) bir dilimi oluşturmuştur. Uzaktan eğitim ve özel yetenekli öğrenciler alanlarında uzman olan öğretim üyelerinin, akademisyenlerin yer aldığı çalışmalar da yine %8’lik (n=2) bir dilime sahip olmuştur. Mentor, özel yetenekli öğrenciler ve uzman ekibin bir arada yer aldığı çalışma da %4 (n=1) iken yine farklı grupları hedef kitlesine dahil eden, özel yetenekli olan ve özel yetenekli olmayan öğrencilerin bir arada bulunduğu bir çalışma da %4’lük (n=1) dilimi oluşturmuştur. Özel yeteneklilerin öğretmenlerini hedef kitlesine dahil eden bir diğer çalışma da araştırmanın örnekleminde yer alan çalışmaların %4’lük (n=1) dilimini oluşturmuştur. Konu ile ilgili bulgularda açıklandığı üzere farklı isimler ile tanımlamalar yapılmış olsa da genel itibariyle hedef kitlelerini oluşturan gruplarda; öğrenciler, öğretmenler,

uzmanlar, alanda görevli olan akademisyenler/ öğretim üyeleri, yine alanla ilgili verilere sahip olan dökümanlar yer almaktadır. Bununla birlikte daha az sayıda rastlansa da hedef kitlelerinde mentor ve teknik ekipten kişilere de yer verildiği görülmüştür.

4.1.7. Çalışmaların Yer Verdiği Anahtar Kelimelere Göre Dağılımı

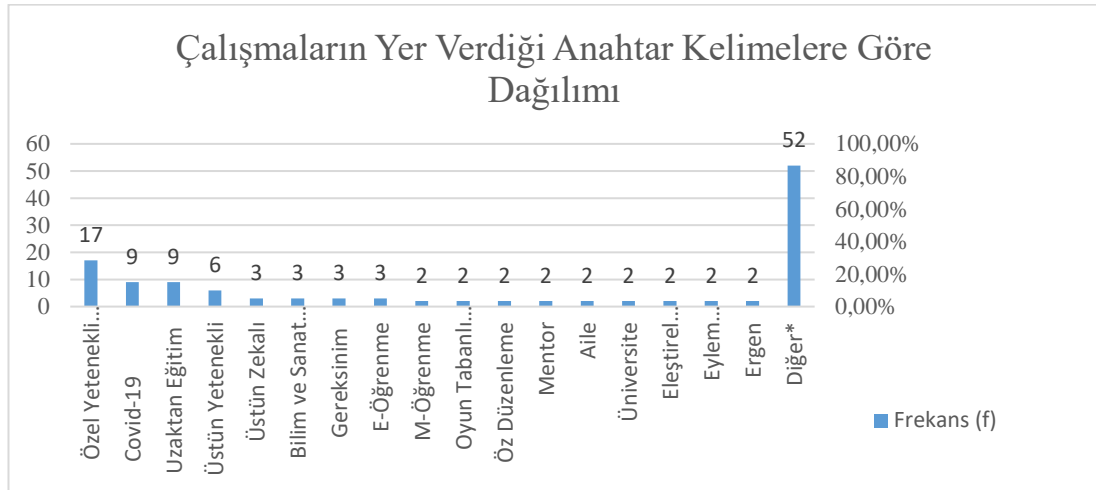
Pandemi sürecinde uzaktan eğitime katılan özel yetenekli öğrenciler ile ilgili yapılan çalışmaların yer verdiği anahtar kelimelere göre dağılımı Tablo 4.7.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.7. Çalışmaların Yer Verdiği Anahtar Kelimelere Göre Dağılımı

Anahtar Kelimeler	Frekans (f)	Yüzde (%)
Özel Yetenekli Öğrenci	17	13,82%
Covid-19	9	7,32%
Uzaktan Eğitim	9	7,32%
Üstün Yetenekli	6	4,88%
Üstün Zekalı	3	2,44%
Bilim ve Sanat Merkezleri	3	2,44%
Gereksinim	3	2,44%
E-Öğrenme	3	2,44%
M-Öğrenme	2	1,63%
Oyun Tabanlı Öğrenme	2	1,63%
Öz Düzenleme	2	1,63%
Mentor	2	1,63%
Aile	2	1,63%
Üniversite	2	1,63%
Eleştirel Düşünme	2	1,63%
Eylem Araştırması	2	1,63%
Ergen	2	1,63%
Diğer*	52	42,28%
Toplam	123	100,00%

*Diğer adı altında verilen anahtar kelimeler, çalışmalarda bir kez kullanılan anahtar kelimeler olmakla birlikte bulgular kısmında tek tek detaylı biçimde yazılmıştır.

Grafik 4. 7. Çalışmaların Yer Verdiği Anahtar Kelimelere Göre Dağılımı

Tablo 4.7. ve Grafik 4.7. incelendiğinde, pandemi sürecinde uzaktan eğitime katılan özel yetenekli öğrenciler ile ilgili yapılan çalışmaların yer verdiği anahtar kelimelere göre dağılımı noktasında, toplamda 100’den fazla anahtar kelimenin kullanıldığı görülmüştür. Çalışmalarda en fazla kullanılan anahtar kelimelerin, %13,82 (n=17) ile “özel yetenekli öğrenciler”, %7,32 (n=9) ile “Covid 19” ve yine %7,32 (n=9) ile “uzaktan eğitim” olduğu görülmektedir. “Üstün yetenekli” anahtar kelimesi %4,88 (n=6),” üstün zekalı” anahtar kelimesi ise %2,44 (n= 3) olarak kullanılmıştır. “Bilim ve sanat merkezleri (BİLSEM)”, “gereksinim” ve “e-öğrenme” anahtar kelimelerinin de yine %2,44 (n= 3) olacak şekilde kullanıldığı görülmektedir. “M-öğrenme”, “oyun tabanlı öğrenme”, “öz düzenleme”, “mentor”, “aile”, “üniversite”, “eleştirel düşünme”, “eylem araştırması” ve “ergen” anahtar kelimelerinin %1,63 (n=2) olacak şekilde çalışmalarda kullanıldığına ulaşılmıştır. Çalışmalarda kullanılan ve “diğer” başlığı altında yer verilen anahtar kelimelerin yüzdeleri ise %42,28 (n=52) şeklinde tabloda gösterilmiştir. Çalışmalarda yalnızca bir kez kullanıldığı için, tablonun bütünlüğünün bozulmaması adına alt alta 1 frekans olacak biçimde yazılmayan anahtar kelimeler şu şekilde sıralanmaktadır: “eğitimci liderliği”, “çevrimiçi öğrenme ortamı”, “bilgi-eğitim ortamı”, “yetenekli çocuk”, “gelişim”, “talimatlar”, “eğitim bilişim teknolojileri laboratuvarı”, “Kharkiv bölgesel ihtisas yatılı okulu 2. – 3. Derece”, “ikili eğitim”, “girişimcilik merkezi”, “yüksek öğretim”, “online eğitim”, “eğitim sorunları”, “Polonya”, “öğretmen”, “teknoloji kullanımı”, “sorun”, “okur tepkileri”, “anlama”, “öğrenmeyi düzenleme”, “koronavirüs”, “acil uzaktan öğretim”, “psikososyal destek”, “özel eğitim”, “matematik”, “akış”, “madencilik”, “kavram kayması”, “STEM”, “duygular”, “gençler”, “sanal çevre”,

“memnuniyet”, “motivasyon”, “üstbiliş tutkusu”, “sıralama yargılarıyla ölçekleme”, “pandemi”, “dijital çağ”, “özel yetenekli öğrenciler için rehberlik ve danışmanlık”, “öğrenciler”, “yaşam kalitesi”, “güvenirlilik ve geçerlik”, “öz-inceleme”, “yaratıcı öz-yeterlik”, “fen bilgisi eğitimi”, “program farklılaştırma”, “değerler eğitimi”, “görsel kültür”, “duygusal zeka”, “eğitim teknolojisi”, “yaratıcı problem çözme”, “yaratıcı problem çözme stilleri”.

4.2. Araştırmanın İkinci Problem Durumuna İlişkin: Araştırmaya Dahil Edilen Çalışmaların Konularına İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci problemini oluşturan “Pandemi sürecinde uzaktan eğitime katılan özel yetenekli öğrenciler ile ilgili yapılan çalışmaların konularına göre dağılımı nasıldır?” sorusuna yönelik yapılan içerik analizi ile bulgulara ulaşılmıştır. Ulaşılan bulgular, veri analizi sürecinde oluşturulan tema, kategori ve kodlamalar bağlamında alt başlıklara ayrılarak tablolar halinde açıklanmıştır. Araştırmanın bu kısmında iki aşamalı bir analiz uygulanmakla birlikte, veriler öncelikle konu başlıkları temayı oluşturacak biçimde, kodlanarak kategorilere ayrılmıştır. Bu işlem süreci Tablo 4.8.’de detayları ile gösterilmiştir. İkinci aşamada, konu başlıkları teması altında kodlanarak kategorilere ayrılan çalışmaların tam metinleri analiz edilerek, kategori- kod uyumunu teyit etmek adına, metinlerin tam halindeki bulgulardan doğrudan alıntılar yapılmıştır. İngilizce çalışmalardan alınan alıntıların çevirileri noktasında EK 3’te yer alan form oluşturularak uzman görüşü alınmış ve çevirilerin teyidi sağlanmıştır. Tırnak içinde ve italik olacak biçimde yazılan alıntılarının desteklediği kategorilerde yer alan çalışmalara ilişkin bulgular, alt başlıklar halinde detaylı bir biçimde gösterilmiştir. Okuyucu tarafından kolaylık sağlanması adına bahsi geçen bulguların yer aldığı sayfaların sayıları da tırnak içinde yer alan ifadelerin sonlarında gösterilmiştir.

Tablo 4.8. Çalışmaların Konularına Göre Dağılımı

Tema	Kategori	Kodlar	Frekans (f)	Yüzde (%)	Çalışmalar	
Çalışmalara İlişkin Konu Başlıkları	Psikolojik Destek ve Rehberlik	“Eğitimci Liderlik, Öğrencilerin Denetimi, Algı, Öz Düzenleme Duygular, Mentorluk, Yaşam Kalitesi”	7	28,00%	M1, M4, M5, M9, M15, M16, M20	
	Verimi Artırmak	“Katkı, Ev Etkinlikleri, Eğitsel Bilgisayar Oyunları, Başarı, Verimliliğinin Yordayıcıları, Dijital Öğrenenler”	6	24,00%	T3, M8, M13, M14, M17, M19	
	Ailelere Yönelik	“Ebeveynler Açısından, Ailelerine Yönelik, Aileler”	3	12,00%	M3, M11, M12	
	Öğretmenlere Yönelik	“Öğretmen, Matematik Öğretmenleri, Öğretmenler”	3	12,00%	T1, T5, M7	
	Sorunlar-Çözümler	“Sorunlar, Görüşler, Yaşadıkları Sorunlar”	3	12,00%	M6, M10, M18	
	Eğitim Ortamı Düzenlemeleri	“Farklılaştırılmış, Bilim ve Sanat Merkezi, Bilgi Eğitim Ortamı”	3	12,00%	T2, T4, M2	
	Toplam			25	100,00%	

Tablo 4.8. incelendiğinde, pandemi sürecinde uzaktan eğitime katılan özel yetenekli öğrenciler ile ilgili yapılan çalışmaların konu başlıklarının; “Psikolojik Destek ve Rehberlik”, “Verimi Artırmak”, “Sorunlar- Çözümler”, “Ailelere Yönelik”, “Öğretmenlere Yönelik” ve “Eğitim Ortamı Düzenlemeleri” olacak şekilde 6 farklı kategoriye ayrıldığı görülmektedir. Çalışmaların yüzdelik dağılımlarına bakıldığında %28’lik dilimi oluşturan “Psikolojik Destek ve Rehberlik” kategorisinin en çok çalışmayı (n=7) içine alan kategori olduğu dikkat çekmektedir. Bu kategoriyi, sırasıyla %24’lük dilime sahip olan “Verimi Artırmak” (n=6) ve %12’lik eş dilimlere sahip olan “Sorunlar- Çözümler” (n=3), “Ailelere Yönelik” (n=3), “Öğretmenlere Yönelik” (n=3), “Eğitim Ortamı Düzenlemeleri” (n=3) kategorileri izlemektedir. Kodların bahsi geçen kategoriye dahil edilmesinde konu başlıkları referans alınmış olsa da araştırmanın teyit edilebilirliğini, inandırıcılığını ve güvenilirliğini artırmak bağlamında, konu başlıkları verilen çalışmaların tam metinlerinin içeriği taranmıştır. Dolayısıyla kodların doğruluğu ile kod-kategori uyumu, çalışmalardan alınan doğrudan alıntılar ve bulgularla desteklenmiştir. Bulgularda yer alan kategorilerin içerik analizlerine ilişkin detaylı açıklamalara, kategorilerin alt başlıklarında yer verilmiştir.

4.2.1. Psikolojik Destek ve Rehberlik Kategorisinde Yer Alan Çalışmalara İlişkin Bulgular

Psikolojik destek ve rehberlik kategorisi içinde yer alan kodlar; “Eğitimci Liderlik, Öğrencilerin Denetimi, Algı, Öz Düzenleme, Duygular, Mentorluk, Yaşam Kalitesi” sırasıyla M1, M4, M5, M9, M15, M16, M20 olarak numaralandırılmış çalışmaların konu başlıklarından yola çıkılarak oluşturulmuştur. “Eğitimci liderlik” kodunun atandığı M1 çalışmasında “*Uzman eğitimcilerinden oluşan bir ekip liderinin, özel yetenekli öğrencilerin kim olduğunu anlamak, nasıl öğrendiklerini bilmek ve çevrimiçi öğrenme ortamlarının gelişen doğasını anlamak noktasında önemli olduğu (s.8)*” bulunmuştur. Bu bağlamda çalışmanın psikolojik destek ve rehberlik kategorisine eklenmesi uygun görülmüştür. “Öğrencilerin denetimi” kodu atanan M4 çalışmasında “*Bir rehber olarak hareket ederek öğrencinin uzaktan öğrenme sürecinde denetlenmesi, kaynaklara, bilgiye erişmesine ve ortaya çıkan teknik sorunları çözmeye öğrenciye yardımcı olunması (s.71)*” gerektiği bildirilmiştir. “Algı” kodu atanan M5 çalışmasında “*Pandemi döneminde özel yetenekli öğrenciler ile yapılan görüşmeler*

sonucu genel olarak olumsuz bir algı oluştuğuna (s.187)” dikkat çekilmiştir. Ayrıca çalışmada öğrencilerin evde kalmaları ile yalnızlaşp, sosyal ilişkilerden uzak kaldıkları, uzaktan eğitime yönelik algılarının “yetersiz” yönünde olduğu bulunmuştur. Dolayısıyla özel yetenekli öğrencilerin pandemi sürecinde psikolojik yönden ihtiyaçlarını gidermek noktasında çalışmanın bulgularının ışık tutacağı düşünülmektedir. “Öz düzenleme” kodu atanan M9 çalışmasında *“Özel yetenekli öğrencilerin çoğunun okuldan ilk kez uzak kalmış oldukları uzaktan eğitim sürecinde başlangıçta zorlandıkları sonrasında ise öz düzenleme becerileri sayesinde kendi öğrenme sorumluluklarını alarak kendi öğrenmelerini planladıkları (s.471)*” bulunmuştur. Bu çalışmanın bulguları ışığında, uzaktan eğitim sürecinde yaşanan aksaklıklar bağlamında, özel yetenekli öğrencilerin öz düzenleme becerilerini kullanmalarına destek olarak sürecin olumlu yapılandırılmasına destek olunabilir. “Duygular” kodunun atandığı, pandemi dönemine ilişkin yaşanan duygular noktasında, topluluk örnekleme ve üstün yetenek örnekleminin karşılaştırıldığı M15 çalışmasında oluşturulan bulgular tablosuna bakılarak *“Topluluk örnekleminin temel bağlam birimi açısından 3 ana duyguyu daha yoğun yaşadıkları (evde rahat olma, endişe ve üzüntü) görülürken, üstün yeteneklere sahip olan grubun 7 farklı duyguyu (Umut, endişe, korku, üzüntü, neşe, enfeksiyon kapmamaya özen gösterme, evde rahat olma) yoğun olarak yaşadıkları (s.12)*” bulunmuştur. “Mentorluk” kodunun atandığı M16 çalışmasında *“Sanal öğrenme ortamları, mentorluk atölyelerinde olduğu gibi, mentinin* diğer mentiler ile etkileşime girebileceği, yetkinliklerin kazanılmasını ve geliştirilmesini destekleyen kaynaklara erişimi olan mentor ile etkileşime girebileceği, bilginin inşası için yapılandırmacı bir alanın oluşturulduğu, (s.9)*” bulunmuştur. “Yaşam kalitesi” kodu atanan ve Covid-19 sürecinin özel yetenekli öğrencilerin yaşam kalitesine etkisi için ölçek geliştirilen M20 çalışmasında *“Pandemi sürecinin, özel yetenekli öğrencilerin yenilikçilik ve yaratıcılık becerilerinin gelişmesini engellediği ve bazı olumsuz psikolojik sonuçlara neden olduğu (s.43)*” bulunmuştur. Nihai olarak konu başlıklarına bakılarak, psikolojik destek ve rehberlik kategorisi altında verilen kodların, kategorileriyle uyum gösterdikleri teyit edilmiştir. Kategoride yer alan çalışmaların içeriklerindeki bulgularla desteklenme sağlanmıştır.

4.2.2. Verimi Artırmak Kategorisinde Yer Alan Çalışmalara İlişkin Bulgular

Verimi artırmak kategorisi içinde yer alan “Katki, Ev Etkinlikleri, Eğitsel Bilgisayar Oyunları, Başarı, Verimliliğinin Yordayıcıları, Dijital Öğrenenler” kodları, sırasıyla T3, M8, M13, M14, M17, M19 olarak numaralandırılan çalışmaların konu başlıkları temelinde oluşturulmuştur. “Katki” kodunun atandığı T3 çalışmasında yer verilen “*Uzaktan eğitim sürecinin daha fazla verimli olabilmesi adına etkinlik içerikleri ve uygulama araçları çeşitlendirilmiştir (s.136)*” ifadesi kod ve kategori uyumunu destekleyen bir bulgu olmuştur. “Ev etkinlikleri” kodunun yer aldığı M8 çalışmasında “*katılımcıların ev etkinlikleri sürecinde yapılan okumalarla kaliteli vakit geçirdiklerini, kitap okuma sürecinde eğlendiklerini (s.699)*” ifade ettikleri görülmüştür. Bunun yanı sıra, akademik başarıyı artıran ev etkinlikleri, sanat ve spor faaliyetleri ile özel yetenekli öğrencilerin pandemi sürecinden alınabilecek verimi artırabilecekleri çıkarımı yapılarak verimi artırmak kategorisine eklenmesi uygun görülmüştür. “Eğitsel bilgisayar oyunları” kodunun atandığı M13 çalışmasında “*Eğitsel bilgisayar oyunlarına dayalı mobil sistemlerde matematikte özel yetenekli öğrencilerin tespiti için akış madenciliğinin kullanılabilmesine (s.166)*” ışık tutan bu çalışma ile matematikte özel yeteneğe sahip öğrencilerin erken keşfinin sağlanabilmesinin, öğrencilerin alacağı eğitimin kalitesini ve dolayısıyla öğrencilerin alacağı verimi artırabileceği öngörülmüştür. “Başarı” kodunun atandığı M14 çalışmasında “*Başarı için farklı kriterlerin analiz edilmesiyle, matematikte özel yetenekli öğrencilerin eğitsel bilgisayar oyunlarını bitirme seviyelerinde beklenenden daha yüksek doğrulukta oldukları (s.93)*” bulunmuştur. Bu bağlamda verimi artırmak noktasında, başarı kriterlerinin ve bilgisayar oyunlarının kullanılabilmesi çıkarımı yapılabilir. “Verimliliğin yordayıcıları” kodunun atandığı M17 çalışmasında “*Multimedya programlarının, uzaktan eğitimin kalitesini, verimliliğini artırmada önemli bir rol oynadığı (s.48) ve özel yetenekli öğrencilerin motivasyonunun uzaktan eğitim sisteminin verimliliğini etkilediği (s.54)*” bulunmuştur. “Dijital öğrenenler” kodunun atandığı M19 çalışmasında dijital göçmen olarak tanımlanan ebeveynlere ve dijital yerli olarak tanımlanan özel yetenekli öğrencilerin öğretmenlerine “*Covid-19 sırasında eğitimciler ve ebeveynler için kaynaklar (s.163)*” başlıklı, içeriğinde; pandemi sürecinde öğrencilerin çalışma verimlerini artırmayı sağlamak adına kullanılacak web siteleri, makaleler, pod cast ve video önerilerinin yer aldığı bulunmuştur. Bu bağlamda pandemi sürecinde uzaktan eğitim almak durumunda kalan

özel yetenekli öğrenciler için, içinde bulunmuş oldukları durumu en yüksek verimi elde edebilecek şekilde lehine çevirebilmeleri adına, “verimi artırmak” kategorisi altında yer verilen çalışmaların bulgularından yararlanılabilir.

4.2.3. Ailelere Yönelik Kategorisinde Yer Alan Çalışmalara İlişkin Bulgular

Ailelere yönelik kategorisi içinde yer alan, “Ebeveynler Açısından, Ailelerine Yönelik, Aileler” kodları sırasıyla M3, M11, M12 çalışmalarının konu başlıkları bağlamında bulunmuştur. “Ebeveynler açısından” kodunun atandığı M3 çalışmasında *“okulların kapanması ve yalnızlığın, özel yetenekli çocukların ebeveynleri için normalden daha fazla psikolojik yük ve daha fazla aile stresi ile sonuçlandığı (s.19)”* bulgusuna ulaşılmıştır. “Ailelerine Yönelik” kodu atanan M11 çalışmasında *“Aileler uzaktan eğitimin başlangıç sürecinde, özel yetenekli çocuğunun akademik olarak gerileyebileceği düşüncesiyle endişelenmişlerdir (s.147)”* bulgusuna yer verilmiştir. Ek olarak çalışmada sürecin yönetimi noktasında ailelere öneriler bölümü de oluşturulmuştur. “Aileler” kodu atanan M12 çalışmasında *“Ebeveynlerin en fazla karşılaştıkları sorunların stres ve sorumluluk artışı olduğu (s.456)”* bulgusuna yer verilmiştir. Bu bağlamda ailelere yönelik yapılan çalışmalara bakıldığında genel itibariyle pandemi sürecinin özel yetenekli öğrencilerin aileleri üzerinde stres, endişe, psikolojik baskı ve aile içi tartışmalar gibi olumsuz yönde etkilerinin olduğu bulgularına yer verilmiştir. Bu bağlamda ailelerin süreci olumlu yönde yapılandırmaları için önerilerde bulunulmuştur.

4.2.4. Öğretmenlere Yönelik Kategorisinde Yer Alan Çalışmalara İlişkin Bulgular

Öğretmenlere yönelik kategorisi içerisinde yer alan, “Öğretmen, Matematik Öğretmenleri, Öğretmenler” kodları sırasıyla T1, T5, M7 çalışmalarının konu başlıkları bağlamında bulunmuştur. “Öğretmen” kodunun atandığı ve bir öğretmenin fen dersinde yapmış olduğu öz incelemesini sunduğu T1 çalışmasında *“Üstün yetenekli öğrencilerinin yaratıcı öz-yeterliklerini geliştirmek isteyen öğretmenlerin uzaktan eğitimde fen bilimleri derslerini gerçekleştirirken (s.319-320)”* dikkat etmeleri gereken noktalara detaylıca maddeler halinde yer verilmiştir. “Matematik öğretmenleri” kodu atanan ve uzaktan eğitimde matematik öğretmenlerinin görüşlerinin araştırıldığı T5 çalışmasında *“Öğretmenler, özel yeteneklilerle*

çalışmanın uzaktan eğitimde bazı zorluklara sebep olduğunu (s.64) ” belirtmişlerdir ve bulgular kısmında yer alan öğretmen görüşlerinde bu zorluklara detayları ile yer verilmiştir. “Öğretmenler” kodu atanan M7 çalışmasında Covid-19 sürecinde özel yeteneklilerin uzaktan eğitiminde öğretmenlerin teknoloji kullanımına yönelik görüşleri incelendiğinde “İnternet kaynaklı sorunlar, dijital içerikle ilgili sorunlar, teknolojik araçlardan kaynaklı sorunlar, dijital güvenlikle ilgili sorunlar ve teknolojinin finansmanı ile ilgili sorunlar olmak üzere beş alt kategoride (s.40)” bulgular oluştuğu görülmüştür. Öğretmenlerin yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerilerinin neler olduğuna dair içerik analizi yapılmıştır. Bu bağlamda pandemi sürecinde özel yetenekli öğrencilerin, öğretmenlerine ilişkin yapılacak geliştirici araştırmalarda bahsi geçen çalışmaların bulguları referans olarak kullanılabilir.

4.2.5. Sorunlar- Çözümler Kategorisinde Yer Alan Çalışmalara İlişkin Bulgular

Sorunlar ve çözümler kategorisinde yer alan “Sorunlar, Görüşler, Yaşadıkları Sorunlar” kodlar sırasıyla M6, M10, M18 çalışmalarının konu başlıkları bağlamında bulunmuştur. “Sorunlar” kodunun atandığı M6 çalışmasında pandemi döneminde özel yetenekli öğrenciler için “Ekipman eksikliği ve öğrencilerin internet bağlantısı en büyük sorun (s.40)” olarak bulgularda yerini almıştır. “Görüşler” kodunun atandığı M10 çalışmasında pandemi sürecinde özel yetenekli öğrencilerin eğitimi bağlamında “Öğretmen kaynağı, altyapı yetersizliği ve program çeşitliliğinin kısıtlı olması sorun olarak görülürken, öğretmenlerin özel yetenekliler konusunda eğitim alması, altyapı çalışmalarının yapılması ve alternatifler eğitim ortamları ile programlar üretilmesi (s.134)” çözüm önerisi olarak görülerek bulgularda yerini almıştır. “Yaşadıkları sorunlar” kodunun atandığı M18 çalışmasında pandemi sürecinde özel yetenekli öğrencilerin sorunlarının sıralama yargularıyla ölçeklendirildiğinde “İçsel huzursuzluk kriterinin en yüksek ölçek değerine sahip olduğu, bunu sırasıyla gelecek kaygısı, uyku düzensizliği, sağlık sıkıntıları, asosyallik, yeme alışkanlıklarındaki değişim, tüketim bağımlılığı, hareketsizlik, eğitime erişim sorunlarının izlediği, en düşük kriterin de ekonomik sıkıntı (s.282)” olduğu bulguları elde edilmiştir. Bu bağlamda sorunlar ve çözümler kategorisinde yer alan kodların bulgularına bakıldığında, alandaki sorunların tespit edildiği çalışmaların farklı çözümlere ışık tutabileceği, yeni araştırmalara ve programlara zemin hazırlayabileceği düşünülmektedir.

4.2.6. Eğitim Ortamı Düzenlemeleri Kategorisinde Yer Alan Çalışmalara İlişkin Bulgular

Eğitim ortamı düzenlemeleri kategorisinde yer alan “Farklılaştırılmış, Bilim ve Sanat Merkezi, Bilgi Eğitim Ortamı” kodlar sırasıyla T2, T4, M2 çalışmalarının konu başlıkları doğrultusunda bulunmuştur. “Farklılaştırılmış” kodu atanan T2 çalışmasında farklılaştırılmış fen öğretiminin sunulduğu eğitim ortamında “*Çözüm önerileri incelendiğinde, uzaktan eğitim ortamında düzeltilecek sorunların bir kısmı öğretmenlerin elindeyken, bir kısmının da onları aştığı görülmektedir. Sorunlar incelendiğinde aslında çoğunun temelinde uzaktan eğitim ortamının olduğu (s.209)*” bulgularına ulaşılmıştır. “Bilim ve Sanat Merkezi” kodu atanan T4 çalışmasında eğitim ortamı olarak Bilim ve Sanat Merkezleri’nde gerçekleştirilmiş olup aynı zamanda “*çalışma ortamı değişkenleri (s.60)*” alan yazın dahilinde incelenip, eğitim ortamına ilişkin düzenlemelere dair farklı kaynaklar bağlamında bilgiler sunulmuştur. Buna ek olarak araştırmanın yapıldığı ortamın (s.102-104) detaylı açıklamalarına yer verilmiştir. Nihai anlamda yüz yüze ve online ortamlar olmak üzere iki farklı eğitim ortamında gerçekleştirilen çalışmada özel yetenekli öğrencilerin görüşleri doğrultusunda “*Online öğrenme ortamlarına karşı olumsuz görüşlerin (s.182)*” olduğu bulgularına ulaşılmıştır. “Bilgi eğitim ortamı” kodu atanan M2 çalışmasında “*Toplumun, devletin ve toplumsal gelişme eğilimlerinin çağdaş teknolojik gelişme düzeyine uygun hale getirilmesi için eğitim ortamının yenilenmesi (s.66)*” gerektiğinin altı çizilerek yapılan çalışma sonucu bilgi eğitim ortamına dair yapılması gerekenlere geniş bir biçimde bulgular bölümünde yer verilmiştir.

4.3. Araştırmanın Üçüncü Problem Durumuna İlişkin: Araştırmaya Dahil Edilen Çalışmaların Sonuçlarının SWOT Analizine İlişkin Genel Bulgular

Araştırmanın üçüncü problemini oluşturan “Pandemi sürecinde uzaktan eğitime katılan özel yetenekli öğrenciler ile ilgili yapılan çalışmaların sonuçlarının SWOT analizi bağlamında incelenmesi” problemine yönelik bulgulara betimsel analiz yapılarak ulaşılmıştır. Ulaşılan bulgular, SWOT analizi bağlamında alt başlıklara ayrılarak tablolarda detaylı bir biçimde açıklanmıştır. Araştırmanın bu kısmında verilere ulaşılması noktasında, araştırmaya dahil edilen 25 çalışmanın sonuç kısımları incelenmiştir. Sonuç kısmında verilen bilgiler ile kodlamalara ulaşılmadığında çalışmanın tam metin olarak incelenmesi sağlanmıştır.

SWOT analizi, pandemi sürecinde yapılan çalışmalarda ulaşılan sonuçların “Güçlü Yönler”, “Zayıf Yönler”, “Fırsatlar” ve “Tehditler” çerçevesinde incelenmesine olanak sunduğu için, bulgulara ulaşmak ve sürece farklı perspektiflerden ışık tutmak bağlamında tercih edilmiştir. SWOT analizinin muhteviyatında bulunan bu alt başlıkların önceden belirlendiği göz önünde bulundurulduğunda, çalışmanın bu kısmındaki veriler, tündengelim yönteminin kullanıldığı betimsel analiz ile analiz edilmiştir. Halihazırda SWOT analizinin içinde bulunan alt başlıklar, kategoriler şeklinde değerlendirilmiş ve çalışmalara atanan kodlar ile kategorilere yerleştirilmeleri sağlanmıştır.

SWOT analizi içeriğinde yer alan kategorilere, kodların yerleştirilmesi noktasında İngilizce ve Türkçe olarak araştırmaya dahil edilen çalışmaların içeriğinde “(S)trengths = Güçlü Yönler”, “(W)eaknesses = Zayıf Yönler”, “(O)pportunitie = Fırsatlar” ve “(T)hreats = Tehditler” kelimeleri taranmıştır. Kelimelerin direkt olarak verildiği çalışmaların var olduğu gibi, yakın anlamları ihtiva eden çalışmaların da olduğu görülmüştür. Bu bağlamda gerçekleştirilen betimsel analiz ile araştırmaya dahil edilen çalışmaların sonuçları referans alınarak kodlar atanmış ve kategorilere yerleştirilmesi sağlanmıştır. Çalışmalara atanan kodların yer verildiği kategori ile uyumunu teyit etmek adına, çalışmaların içinden doğrudan alıntılar yapılmıştır. Uzman kontrolü ile gerçekleştirilen doğrudan alıntıların çevirileri EK 4’te açık biçimde gösterilmiştir. Araştırmaya dahil edilen çalışmaların yer verdiği sonuçların SWOT analizi bağlamında dağılımı Tablo 4.9.’da sonuçlar teması dahilinde frekans ve yüzde değerleri ile gösterilmiştir.

Tablo 4.9. Çalışmaların Sonuçlarının SWOT Analizi Bağlamında Dağılımı

Tema	Kategori	Kodlar	Frekans (f)	Yüzde (%)	Çalışmalar
Çalışma Sonuçlarının SWOT Analizi	Güçlü Yönler	"öğrenme sorumluluğu", "ihtiyaçların karşılanması", "rehberlik desteği", "eğitici bilgisayar oyunları", "avantajlar ve faydalar", "motivasyon", "telafi eğitimi"	7	28%	M9, M10, M11, M14, M16, M17, T3
	Zayıf Yönler	"az veya yetersiz EBA içeriği", "sınırlı ölçüde destekleyici eğitim", "teknoloji kullanımındaki sorunlar", "olumsuz duygu", "zayıf altyapı", "olumsuz psikolojik sonuç", "program yoğunluğu", "derse bağlanma sorunları", "sorunlar ve eksiklikler"	9	36%	M5, M6, M7, M15, M19, M20, T2, T4, T5
	Fırsatlar	"potansiyele ulaşma", "topluma uyum sağlama fırsatı", "kaliteli kaynaklar", "ev etkinlikleri ile kaliteli vakit geçirme", "m-öğrenme sistemi", "öz-yeterlik inançlarının gelişimi"	6	24%	M1, M2, M3, M8, M13, T1
	Tehditler	"veri güvenliği", "ekran bağımlılığı", "içsel huzursuzluk"	3	12%	M4, M12, M18
Toplam			25	100%	

Tablo 4.9. incelendiğinde, pandemi sürecinde uzaktan eğitime katılan özel yetenekli öğrenciler ile ilgili yapılan çalışmaların sonuçlarının SWOT analizi bağlamında yer verilen kategorilerin; “Güçlü Yönler”, “Zayıf Yönler”, “Fırsatlar”, “Tehditler” şeklinde başlıklar altında incelendiği görülmektedir. Çalışmaların yüzdelik dağılımlarına bakıldığında %36’lık dilimi oluşturan “Zayıf Yönler” kategorisinin en çok çalışmayı (n=9) içine alan kategori olduğu dikkat çekmektedir. Bu kategoriyi, sırasıyla %28’lük dilime sahip olan “Güçlü Yönler” (n=7), %24’lük dilime sahip olan “Fırsatlar” (n=6) ve %12’lik dilime sahip olan “Tehditler” (n=3) kategorileri izlemektedir. Kodların bahsi geçen kategorilere dahil edilmesi noktasında, çalışmalarda yer verilen sonuçlar referans alınmış olsa da araştırmanın teyit edilebilirliğini, inandırıcılığını ve güvenilirliğini artırmak bağlamında, çalışmaların tam metinlerinin içeriği de taranmıştır. SWOT analizi bağlamında farklı kategorilere ayrılan çalışmaların analizindeki kod atama süreci, kod-kategori uyumunu göstermek adına çalışmalardan alınan doğrudan alıntılarla desteklenerek alt başlıklar halinde gösterilmiştir.

4.3.1. Güçlü Yönler Kategorisinde Yer Alan Çalışmalara İlişkin Bulgular

“Güçlü Yönler” kategorisi içinde yer alan kodlar; “Öğrenme Sorumluluğu”, “İhtiyaçların Karşılanması”, “Rehberlik Desteği”, “Eğitici Bilgisayar Oyunları”, “Avantajlar ve Faydalar”, “Motivasyon” ve “Telafi Eğitimi” sırasıyla M9, M10, M11, M14, M16, M17, T3 olarak numaralandırılmış çalışmaların sonuçlarından yola çıkılarak oluşturulmuştur. “Öğrenme Sorumluluğu” kodunun atandığı M9 çalışmasında *“Elde edilen veriler doğrultusunda uzaktan eğitim sürecinde özel yetenekli öğrencilerin büyük çoğunluğu kaygı düzeyini kontrol ederek ve motivasyon sağlayarak kendi öğrenme sorumluluğunu aldılar. Bu süreçte ben nasıl öğrenirim sorununu kendileri çözdüler, zamanı etkili kullanmada başarılı oldular, kendi öğrenmelerini düzenlediler (s.460)”* ifadesi pandemi sürecinde özel yetenekli öğrenciler ile gerçekleştirilen uzaktan eğitim sürecinin güçlü yönlerini gösteren bir sonuç olmuştur. “İhtiyaçların Karşılanması” kodunun atandığı M10 çalışmasının *“Araştırma sonucunda Üstün Zekâlılar / Üstün Yetenekliler Eğitimi Bölümlerinde görevli öğretim üyelerinin genel olarak uzaktan eğitim hakkında olumlu bir görüşe sahip oldukları ve bu alanda uzaktan eğitim sistemlerinin öğrencilerin birçok ihtiyacına cevap vereceğini düşündükleri sonucuna varılmıştır (s.145)”* yer vermiş olduğu bu ifade de yine pandemi sürecinde gerçekleştirilmiş olan çalışmanın güçlü bir

yönünü vurgulamıştır. "Rehberlik Desteği" kodunun atandığı M11 çalışmasında *"Bu araştırma sonucunun Türkiye'nin okul kapanışlarına verdiği yanıtlarda çeşitli yaklaşımları ve birçok örnek uygulamayı vurgulayarak, Covid-19'da yeni dalgaların yaşanma ihtimaline dair ilerideki zorlu günleri ele almak ve gelecekteki okul kesintilerine hazırlanmak için yararlı bir rehberlik sunabileceğine inanılmaktadır (s.151)"* sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmada yer verilen rehberlik desteğinin önleyici rehberlik hizmetleri grubuna girdiği göz önüne alındığında, ileride yaşanması muhtemel pandemi süreçlerine hazırlık bağlamında literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. "Eğitici Bilgisayar Oyunları" kodu atanan M14 çalışmasında *"Başarı için farklı kriterler analiz edilerek, Matematikte üstün yetenekli öğrencilerin eğitsel bilgisayar oyunlarını bitirme seviyelerinde beklenenden daha yüksek doğrulukta oldukları gösterilmiştir (s.93)"*. "Avantajlar ve Faydalar" kodu atanan M16 çalışmasında *"Bu yayında sanal bir modaliteye başvurma gerekliliği, çevrimiçi öğrenmenin bilişsel becerilerin gelişimi ve bilginin yapılandırılması için sağladığı avantajları ve faydaları doğrulamıştır (s.9)"* sonucu paylaşılmıştır. Buna göre pandemi sürecinde gerçekleştirilen çevrimiçi öğrenmenin özel yetenekli öğrenciler için güçlü ve avantaj sağlayan etkileri olduğu görülmüştür. "Motivasyon" kodu atanan M17 çalışmasında *"Çalışmanın sonuçları ayrıca, uzaktan öğrenme verimliliğinin yordayıcılarından biri olan üstbilis alanında hem motivasyon hem de araştırma tutkusu ölçeklerinde üstün zekalı ve üstün zekalı olmayan öğrencilerin ortalama tepkileri arasında üstün yetenekli öğrenciler lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar olduğunu ortaya koymuştur (s.55)"* yer verilen ifadeye bakıldığında da benzer biçimde uzaktan öğrenmenin güçlü yönlerini gösteren bir sonuca ulaşıldığı görülmüştür. "Telafi Eğitimi" kodu atanan T3 çalışmasında *"Uzaktan eğitim sürecinin araştırmacı açısından olumlu görülen yönü öğrencilerin derse erişimlerinin kolay olması şeklindedir. Öğrencilere, yüz yüze eğitimde kişisel sebeplerle katılamadıkları dersler için telafi eğitimi uygulanmamaktadır. Ancak uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin, kendi grubunda katılamadıkları derse farklı gün ve grupla katılımları sağlanmış, böylece öğrenme kayıpları en aza indirilmiştir (s.246-247)"* sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda öğrencilerin öğrenme kayıplarının önüne geçilmesi yönüyle uzaktan eğitimin yüz yüze eğitime nazaran güçlü bir yönü olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Nihai olarak "Güçlü Yönler" kategorisine dahil edilen çalışmaların, pandemi sürecinin olumlu yönlerine, bu süreçte gerçekleştirilen uzaktan eğitimin güçlü yönlerine ışık tutan sonuçlara ulaşan çalışmalar olduğu bulunmuştur.

4.3.2. Zayıf Yönler Kategorisinde Yer Alan Çalışmalara İlişkin Bulgular

“Zayıf Yönler” kategorisi içinde yer alan kodlar; "Az veya Yetersiz EBA İçeriği", "Sınırlı Ölçüde Destekleyici Eğitim", "Teknoloji Kullanımındaki Sorunlar", "Olumsuz Duygu", "Zayıf Altyapı", "Olumsuz Psikolojik Sonuç", "Program Yoğunluğu", "Derse Bağlanma Sorunları" ile "Sorunlar ve Eksiklikler" sırasıyla M5, M6, M7, M15, M19, M20, T2, T4, T5 olarak numaralandırılmış çalışmaların sonuçlarından yola çıkılarak oluşturulmuştur. "Az veya Yetersiz EBA İçeriği" kodunun atandığı M5 çalışmasında *“Geniş araştırma yelpazesi göz önüne alındığında; EBA'da yer alan içeriğin az veya yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Bu açıdan EBA henüz yeterli bir portal değildir. Çalışmanın verilerinde, salgının kısıtlamalarına dikkat çekilmekte, uzaktan eğitime yönelik eleştiriler de kısıtlamalarla paralel ilerlemektedir (s.188)”* sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda pandemi sürecinde gerçekleştirilen uzaktan eğitim çalışmalarında EBA içeriklerinin az veya yetersiz olmasının özel yetenekli öğrencilerin eğitimi noktasında büyük bir zayıflık olduğu düşünülmektedir. "Sınırlı Ölçüde Destekleyici Eğitim" kodu atanan M6 çalışmasında *“Pandemi, üstün yetenekli öğrencilerin gerçek potansiyellerini ortaya çıkaracak etkinliklere katılmalarını imkânsız hale getirmiştir. Öğrencilerin bireysel ihtiyaçları doğrultusunda destekleyici eğitimler ancak sınırlı ölçüde sağlanabilmiştir. Bu durum öğrencilerin yeteneklerini geliştirebilecek etkinliklerden uzak durmalarına neden olmuştur. Üstün yetenekli bireyler için yarışmalar pandemi nedeniyle yapılamamıştır. Bu nedenle, bu tür eğitim kurumlarına yapılan başvuru sayısı önceki yıllara göre daha az olmuştur (s.43)”* şeklinde ciddi sınırlılık ifade eden sonuçlara ulaşılmıştır. Çalışmanın sonuçlarının, pandemi döneminde özel yetenekli öğrenciler için gerçekleştirilen uzaktan eğitim sürecinin, öğrencilere yeterince destek sağlayamadığı ve sürecin zayıf noktalarına ışık tuttuğu bulgusuna ulaşılmıştır. "Teknoloji Kullanımındaki Sorunlar" kodu atanan M7 çalışmasında *“Araştırma sonucunda öğretmenlerin özel yetenekli öğrencilerin uzaktan eğitiminde teknoloji kullanımında karşılaştıkları sorunlar, internet kaynaklı sorunlar, dijital içerikle ilgili sorunlar, teknolojik araçlardan kaynaklı sorunlar, dijital güvenlikle ilgili sorunlar ve teknolojinin finansmanı ile ilgili sorunlardır (s.32)”* ifadesine yer verilmiştir. Bu doğrultuda çalışma kapsamında ulaşılan sonuçların, özel yetenekli öğrencilerin öğretmenlerinin yaşadığı sorunları işaret ederek sürecin zayıf yönlerine ışık tuttuğu bulgusuna ulaşılmıştır. "Olumsuz Duygu" kodu atanan M15 çalışmasında *“Topluluk örneği, yüksek yeteneklere sahip olandan daha fazla olumsuz*

duygu göstermiştir (s.13)” sonucu ile sürece yönelik bakılan duyguların olumsuz yönde olduğu görülmüştür. "Zayıf Altyapı" kodu atanan M19 çalışmasında *“Bulgular, öğrencilerin öğretmenler arasındaki bilgi ve beceri eksikliği ve zayıf altyapı ile ilgili görüşlerini vurguladı (s.159)*” ifadesine yer verilmiştir. Buna göre pandemi sürecinde gerçekleştirilen uzaktan eğitim çerçevesinde öğretmenlerin özel yetenekli öğrencilere bilgi vermek noktasında zayıf noktaları olduğu görülmüştür. Ek olarak altyapı ile ilgili yaşanan sorunların da uzaktan eğitim sürecini olumsuz etkileyen bir zayıflık olarak nitelendirildiği bulgusuna ulaşılmıştır. "Olumsuz Psikolojik Sonuç" kodu atanan M20 çalışmasında *“Sonuçlara göre Covid-19'un yenilikçilik ve yaratıcılık becerilerinin gelişmesini engellediği ve bazı olumsuz psikolojik sonuçlara neden olduğu anlaşılmaktadır (s.43)*”. "Program Yoğunluğu" kodu atanan T2 çalışmasında *“Özel yetenekli öğrenciler ifadelerine göre uzaktan eğitimde yoğun programlara maruz kalmışlar ve bu durum onları yormuştur (s.225)*”. Dolayısıyla program yoğunluğunun sürecin zayıf bir yönü olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. "Derse Bağlanma Sorunları" kodu atanan T4 çalışmasında *“Öğrencilerin online öğrenme ortamı, atölye süresi, materyallerin içeriği, YPÇ (Yaratıcı Problem Çözme) sürecini bütün olarak sürdürmemeye, iraksak düşünmede zorlanma, grup çalışmalarına katılmada isteksizlik ve derse bağlanma konularında sorunlar yaşadığı tespit edilmiştir (s.199)*”. Yine sorunlara işaret edilmesi ve bağlantının zayıf olmasının açık bir biçimde ifade edilmiş olması, sürecin zayıf yönlerine işaret eden bir sonuç olarak saptanmıştır. "Sorunlar ve Eksiklikler" kodu atanan T5 çalışmasında *“Öğretmenler kendilerinin ve öğrencilerin donanımsal eksikleri veya internet bağlantısının zayıf olması sebebiyle senkron (eş zamanlı) uzaktan eğitim ile ilgili sorunları ve eksiklikleri olduklarından bahsetmişlerdir (s.76)*”. Zayıf yönler kategorisine dahil edilen çalışmaların genel itibarıyla sürece yönelik zayıflıkları, sorunları ve eksiklikleri işaret ettiği bulgusuna ulaşılmıştır. Burada yer verilen sorunların tehdit boyutunda olmadığı ve çözüm getirilmesi olası sorunlar olduğu göz önünde bulundurularak sürecin zayıf yönlerine hitap ettiği düşünülerek tehdit kategorisine dahil edilmediği söylenebilir. Bununla birlikte SWOT analizinde farklı olarak ele alınmış olsa da zayıf yönlerin çözüme ulaştırılmadıkları ve güçlendirilmedikleri sürece tehdit unsuru oluşturabileceği düşünülmektedir.

4.3.3. Fırsatlar Kategorisinde Yer Alan Çalışmalara İlişkin Bulgular

“Fırsatlar” kategorisi içinde yer alan kodlar; "Potansiyeye Ulaşma", "Topluma Uyum Sağlama Fırsatı", "Kaliteli Kaynaklar", "Ev Etkinlikleri ile Kaliteli Vakit Geçirme", "M-Öğrenme Sistemi", "Öz-Yeterlik İnançlarının Gelişimi" sırasıyla M1, M2, M3, M8, M13, T1 olarak numaralandırılmış çalışmaların sonuçlarının yola çıkılarak oluşturulmuştur. "Potansiyeye Ulaşma" kodunun atandığı M1 çalışmasında *“Özel yeteneklilerin eğitim liderliğine yönelik dönüşümsel yaklaşımlarla ilgili bu araştırma bulguları, özel yetenekli öğrencilerin eğitimcilerinin ortaya çıkan zorlukların üstesinden gelmek için kendilerini güvende hissetmelerini sağlamaya ve nihayetinde üstün yetenekli öğrencilerin tam potansiyelerine ulaşmaları için olumlu ilgi çekici öğrenme deneyimleri sağlamalarına yardımcı olacaktır (s.10)”* sonucuna ulaşılmıştır. Bu doğrultuda özel yetenekli öğrencilerin tam potansiyelerine ulaşmalarının sürecin sunduğu bir fırsat niteliğinde olduğu düşünülmektedir. "Topluma Uyum Sağlama Fırsatı" kodu atanan M2 çalışmasında *“Bilgi-eğitim ortamının hem okul çağındaki çocukların bilgi-dijital yeterliliklerinin oluşumunu etkilediği hem de eğitim ve yetiştirme süreçlerinin kolaylaştırılması, kişisel niteliklerin geliştirilmesi ve topluma uyum sağlayıp adapte olması için fırsatlar yarattığı belirtilmelidir (s.72)”* ifadesine yer verilmiştir. Açıkça görüldüğü üzere sürecin sağlayabileceği fırsatlara ışık tutan bir başka bulgu olmuştur. "Kaliteli Kaynaklar" kodu atanan M3 çalışmasında *“Üstün yetenekli öğrenciler için çevrimiçi öğrenme çok etkilidir çünkü onlara yerel topluluklarında erişilemeyecek yüksek kaliteli kaynakları ve öğretmenleri bulma esnekliği sağlar (s.20)”* sonucuna ulaşılmıştır. Bahsi geçen esneklik özel yetenekli öğrencilerin uzaktan eğitim sürecine dair bir fırsat olarak değerlendirilmiştir. "Ev Etkinlikleri ile Kaliteli Vakit Geçirme" kodu atanan M8 çalışmasında *“Bu araştırmanın sonuçlarına göre salgın sürecinde veli ve öğrenciler akademik faaliyetler, sanatsal ve sportif faaliyetlerde birlikte vakit geçirmektedirler (s.705)”* ifadesine yer verilmiştir. Bu ifadeden yola çıkılarak salgın sürecinde veli ve öğrencilerin ev etkinlikleri ile kaliteli vakit geçirmek için fırsat bulduğu görülmüştür. "M-Öğrenme Sistemi" kodu atanan M13 çalışmasında *“Bu araştırma kapsamında geliştirilen kestirimci sınıflandırma modelleri, Matematikte üstün yetenekli çok sayıda öğrencinin yaşları dışında başka bir özelliği bilinmeden önceden seçilmesinde kullanılabilir, bir başka deyişle öğrenciler yalnızca eğitici bilgisayar oyunlarında kullanılan m-öğrenme sistemi ile etkileşimlerine göre sınıflandırılabilir (s.166)”*

sonucuna ulaşıldığı görülmüştür. Bu sonuçtan yola çıkılarak m- öğrenme sisteminin uzaktan eğitim sürecinde özel yetenekli öğrencilerin belirlenmesi bağlamında fırsat sunan sistemler olduğu bulgusuna ulaşılmaktadır. "Öz-Yeterlik İnançlarının Gelişimi" kodu atanan ve bir öğretmen öz incelemesi olan T1 çalışmasında "Öz-incelemem sayesinde bir öğretmen olarak kim olduğumu dışarıdan gözlemlene ve kendimi değerlendirme imkânı yakaladım. Öğrencilerimle gerçekleştirdiğim uzaktan eğitim uygulamalarının başlarında kendim ve süreç yönetimim ile ilgili kaygılarım olsa da süreç içerisinde bunların üstesinden gelerek öğrencilerimin yaratıcı öz-yeterlik inançlarını geliştirmeye katkı sağladığımı fark ettim (s.294-295)" sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonucun muhteviyatına bakıldığında, öğretmenin süreç yönetimine ilişkin kaygıları olduğu halde başarılı olma fırsatını yakaladığı ve öğrencilerin öz-yeterlik inanç gelişimine katkı sunma imkânı sunduğu bulgularına ulaşılmıştır. Genel itibariyle fırsatlar kategorisinde yer verilen çalışmaların pandemi sürecinde özel yeteneklilere yönelik gerçekleştirilen uzaktan eğitim uygulamalarında kritik öneme sahip olan, öğrenciler, aile ve öğretmenler üçgenine sunabileceği katkıları ve fırsatları ele aldığı bulgularına ulaşılmıştır.

4.3.4. Tehditler Kategorisinde Yer Alan Çalışmalara İlişkin Bulgular

"Tehditler" kategorisi içinde yer alan kodlar; "Veri Güvenliği", "Ekran Bağımlılığı", "İçsel Huzursuzluk" sırasıyla M4, M12, M18 olarak numaralandırılmış çalışmaların sonuçlarından yola çıkılarak oluşturulmuştur. "Veri Güvenliği" kodunun atandığı M4 çalışmasında "Danışmanlar, teknolojik sınırlamaların yanı sıra kültür sorunları nedeniyle uzaktan izleme sağlamada engellerle karşılaşabilirler. Örneğin, teknoloji, veri güvenliği ile ilgili yasal ve etik kaygıları gündeme getirebilir (s.71)" ifadesine yer verilmiştir. Burada yer alan sonuç ve paylaşılan örnek göz önünde bulundurulduğunda pandemi döneminde gerçekleştirilen özel yeteneklilere yönelik uzaktan eğitim sürecinde veri güvenliğinin tehditler kategorisine dahil edilmesi tercih edilmiştir. Veri güvenliğinin ucu açık bir yelpazeyi kapsayan içeriği olduğu göz önünde bulundurulduğunda, özel yetenekli öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde doğru bilgiye ulaşmasında ve zararlı yazılımlar, internet dolandırıcıları, teknolojik tehditler gibi durumlardan uzak durması noktasında veri güvenliğinin sağlanmasının önem arz ettiği düşünülmektedir. Bunun yanı sıra pandemi sürecinde uzaktan eğitim noktasında bir diğer tehdit olarak karşılaşılan durum, M12 çalışmasından yola çıkılarak kod atandığı üzere "Ekran Bağımlılığı" konusu olmuştur. M12 çalışmasında "Ebeveynler

çocuklarının en fazla karşılaştıkları sorunun ekran bağımlılığı olduğunu belirtmişlerdir. Çocukların karantina uygulaması nedeniyle dışarıda vakit geçirememeleri, arkadaşları ile iletişim kuramamaları onları evlerinde tablet, oyun konsolu, telefon, televizyon ve bilgisayar gibi dijital araçlarla daha fazla zaman geçirmeye yöneltmektedir (s.456)” ifadelerinde yer verildiği üzere ekran bağımlılığının nedenlerine ilişkin ebeveyn görüşleri sunulmuştur. Bu bağımlılığın uzaktan eğitim sürecinde kolaylıkla tehdit unsuru oluşturabileceği düşünülmektedir. "İçsel Huzursuzluk" kodu atanan M18 çalışmasında “Ölçek değerlerinin hesaplanması sonucu özel yetenekli öğrencilerin pandemi sürecinde karşılaştıkları sorunların ölçeklenmesinde “içsel huzursuzluk” kriterinin en yüksek ölçek değerine sahip olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla gelecek kaygısı, uyku düzensizliği, sağlık sıkıntıları, asosyallik, yeme alışkanlıklarındaki değişim, tüketim bağımlılığı, hareketsizlik, eğitime erişim sorunları izlemekte olup en düşük kriter ekonomik sıkıntı olarak tespit edilmiştir (s.287)” ifadelerine yer verildiği görülmüştür. Buna göre pandemi sürecinin getirdiği tehditlerden birinin de içsel huzursuzluk, bunun devamında yaşanan kaygı durumu ve bu psikolojik sıkıntıların neticesinde ortaya çıkan sıkıntı ve bozukluklar olduğu görülmektedir. Tehditler kategorisine genel çerçeveden bakıldığında, pandemi döneminde özel yetenekli öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde “bağımlı olma” ve kaygı, bozukluklar gibi psikolojik tehditler içeren durumların öne çıktığı bulgusuna ulaşılmıştır. Bunun evde kalınan zamanın artması sonucu, özel yetenekli öğrencilerin boşluğa düşmüş olmaları ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Bununla birlikte, pandemi sürecine ilişkin fırsatlar ve güçlü yönler kategorilerine dahil edilen çalışmalarda yer verilen sonuçlar doğrultusunda tehdit unsuru arz eden durumlara müdahale stratejileri geliştirilebileceği öngörülmektedir.

4.4. Araştırmanın Dördüncü Problem Durumuna İlişkin: Araştırmaya Dahil Edilen Çalışmaların Önerilerine İlişkin Genel Bulgular

Araştırmanın dördüncü problemini oluşturan “Pandemi sürecinde uzaktan eğitime katılan özel yetenekli öğrenciler ile ilgili yapılan çalışmaların önerileri nasıl oluşturulmuştur?” sorusuna yönelik yapılan içerik analizi ile bulgulara ulaşılmıştır. Ulaşılan bulgular, veri analizi sürecinde oluşturulan tema, kategori ve kodlamalar bağlamında alt başlıklara ayrılarak tablolar halinde açıklanmıştır. Araştırmanın bu kısmında verilere ulaşabilmek için, araştırmaya dahil edilen toplam 25 çalışmanın

öneriler bölümü incelenmiştir. Bahsi geçen çalışmaların içinden birkaçında “öneriler” başlığına net bir biçimde yer verilmediği dikkat çekmiştir.

Araştırmaya dahil edilen; M1, M4, M7, M9, M10, M11, M12, M17, M18 kodlu makaleler ile T1, T2, T3, T4 ve T5 kodlu tezlerin öneriler başlıklarına net bir şekilde yer verdiği saptanmıştır. Bunun yanı sıra M13 ve M14’te “sonuç ve gelecek araştırmalar”, M16’da “sınırlılıklar ve gelecek araştırmalar” başlıkları oluşturularak, çalışmalara dair öneriler bu başlıklar altında sunulmuştur. “M2, M3, M5, M6, M8, M15, M19 ve M20” olarak kod atanmış olan çalışmalarda önerileri içeren herhangi bir başlık atanmadığı görülmüştür. M20’de başlık olmadığı halde öneriler sonuç ve tartışma kısmında net bir biçimde maddeler halinde verilmiştir. Önerilere net bir biçimde ulaşılamayan çalışmalar için dil faktörü de göz önünde bulundurularak içerik analizi yapılırken “recommendation (öneri)” ve “suggestion (öneri/tavsiye)” kelimeleri ile metin içi taramalar gerçekleştirilmiştir. Bu kelimeler doğrultusunda öneriye ulaşılmadığında “can be (-ebilmek)” kalıbının kullanıldığı cümleler üzerine odaklanılmıştır. “Oluşturulabilir”, “kullanılabilir”, “uygulanabilir” gibi kelimeler ile biten cümlelerin öneri niteliğinde olduğu varsayılarak öneriler içine alınmıştır. Çalışmalar içerisinde yer alan atıflar ve çalışmanın kendi verilerini oluşturan görüşlerin yer aldığı bilgiler içerisinde yer alan öneriler bulgulara dahil edilmemiştir. Bahsi geçen incelemeler doğrultusunda öneriler başlığına yer vermeyen çalışmalar için gerçekleştirilen içerik analizinde, genel itibariyle sonuç ve tartışma kısımlarından önerilerin elde edilmesi sağlanmıştır. Nihai olarak net bir biçimde öneri paylaşımında bulunulmayan çalışmalar içinden içerik analizi ile bulgular kısmına dahil edilen önerilerin oluşturulması süreci, aşağıda yer verilen maddeler bağlamında detaylıca açıklanmıştır:

- M2 çalışmasında öncelikle “recommendation (öneri)” ve “suggestion (öneri/tavsiye)” kelimelerini içeren cümleler incelendiğinde herhangi bir öneri bulunamamıştır. Bununla birlikte tüm çalışma detaylı analiz edildiğinde “requirement (gereklilik)” kelimesine yer veren bir alt başlık olduğu dikkat çekmiştir.
- M3 çalışması içinde yer alan önerinin tespitinde ise yine il olarak öneri/ tavsiye anlamı içeren kelimelerin varlığı sorgulanmıştır. Bu doğrultuda çalışmanın sonuç ve tartışma kısmında yer verilen bilgi öneri niteliğinde görülerek bulgulara eklenmiştir.

- M5 çalışmasının tartışma kısmında yer alan "can be created (oluşturulabilir)" kalıbının kullanıldığı cümle öneri niteliğinde görülerek bulgulara eklenmiştir.
- M6 çalışmasında öneri anlamı taşıyabilecek kelimelerin tümüne bakılmış olsa da net bir bulguya ulaşılamamıştır. Bu nedenle sonuç kısmında yer verilen bilgiden yola çıkılarak "faydalı olabilecek" kelime dizisi referans alınarak araştırmacı tarafından öneri ifadesi oluşturulmuştur.
- M8 çalışmasının sonuç kısmında yer alan yorumun öneri niteliği taşıdığı düşünülerek bulgulara dahil edilmesi sağlanmıştır.
- M15 çalışmasında öneriye ulaşmayı sağlayacak kelimeler analiz edilmiş olsa da herhangi bir sonuca ulaşamadığından, çalışmanın sonuç kısmında "ana sınırlılık" olarak ifade edilen duruma ilişkin öneri oluşturularak bulgulara eklenmiştir.
- M19 çalışmasında ise özet kısmında yer alan öneri bulgulara eklenmiştir.

Önerilerin tespitinin ardından kodlanma süreci ve kodların kategorilere dahil edilmesi sağlanmıştır. Kategoriler dahilinde alt başlıklar oluşturularak bulguların detaylıca ele alınması sağlanmıştır. Çalışmalara atanan kodların yer verildiği kategori ile uyumunu teyit etmek adına, çalışmaların içinden doğrudan alıntılar yapılmıştır. Uzman kontrolü ile gerçekleştirilen doğrudan alıntılar çevirilerine EK 5'te yer verilmiştir. Araştırmaya dahil edilen çalışmaların yer verdiği öneriler Tablo 4.10.'da öneriler teması dahilinde frekans ve yüzde değerleri ile gösterilmiştir.

Tablo 4.10. Çalışmaların Önerilerine Göre Dağılımı

Tema	Kategori	Kodlar	Frekans (f)	Yüzde (%)	Çalışmalar
Çalışmalarda Yer Verilen Öneriler	Araştırma Önerileri	"daha fazla araştırma", "nicel ve nitel", "ilgili araştırmalar", "çevrimiçi anket", "araştırma önerisi", "el kitabı", "örneklem", "öğrenci sayısı"	8	32%	M1, M4, M9, M15, M16, M19, T2, T4
	Uygulama Önerileri	"ek içerik oluşturma", "bireysel öğrenme uygulaması", "dijital içerik havuzu", "uzaktan eğitim buluşmaları", "yarışmalar ve projeler", "uygulamaların verimliliği", "dijital temelli eğitim araçları",	7	28%	M5, M6, M7, M18, M20, T1, T3
	Model/Sistem Tasarımı Önerileri	"sistem geliştirme", "model oluşturma", "mobil öğrenme modeli", "uzaktan eğitim sistemi", "plan"	5	20%	M10, M13, M14, M17, T5
	Sürece İlişkin Öneriler	"gereklilik", "izolasyon süreci", "salgın süreci", "salgın süreci-örgün eğitim süreci", "uzaktan eğitim süreci"	5	20%	M2, M3, M8, M11, M12
	Toplam			25	100%

Tablo 4.10. incelendiğinde, pandemi döneminde uzaktan eğitime katılan özel yetenekli öğrenciler ile ilgili yapılan çalışmaların önerilerinin; “Araştırma Önerileri”, “Uygulama Önerileri”, “Sistem/Model Tasarımı Önerileri”, “Sürece İlişkin Öneriler” olmak üzere 4 farklı kategoriye ayrıldığı görülmektedir. Çalışmaların yüzdelik dağılımlarına bakıldığında %32’lik dilimi oluşturan “Araştırma Önerileri” kategorisinin en çok çalışmayı (n=8) içine alan kategori olduğu dikkat çekmektedir. Bu kategoriyi, sırasıyla %28’lük dilime sahip olan “Uygulama Önerileri” (n=7) ve %20’lik dilimlere sahip olan “Sistem/Model Tasarımı Önerileri” (n=5) ve “Sürece İlişkin Öneriler” (n=5) kategorileri izlemektedir. Kodların bahsi geçen kategorilere dahil edilmesi noktasında, çalışmalarda yer verilen öneriler referans alınmış olsa da araştırmanın teyit edilebilirliğini, inandırıcılığını ve güvenilirliğini artırmak bağlamında, çalışmaların tam metinlerinin içeriği taranmıştır. Bu bağlamda kodların doğruluğu ile kod-kategori uyumu, çalışmalardan alınan doğrudan alıntılar ile desteklenmiştir. Oluşturulan kategorilerin içerik analizlerine ilişkin detaylı açıklamalara, kategorilerin alt başlıklarında yer verilmiştir.

4.4.1. Araştırma Önerileri Kategorisinde Yer Alan Çalışmalara İlişkin Bulgular

“Araştırma Önerileri” kategorisi içinde yer alan kodlar; "Daha Fazla Araştırma", "Nicel ve Nitel", "İlgili Araştırmalar", "Çevrimiçi Anket", "Araştırma Önerisi", "El Kitabı", "Örneklem" ve "Öğrenci Sayısı" sırasıyla M1, M4, M9, M15, M16, M19, T2, T4 olarak numaralandırılmış çalışmaların önerilerinden yola çıkılarak oluşturulmuştur. “Daha fazla araştırma” kodunun atandığı M1 çalışmasında yer alan *“Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerin öğrenimini ve katılımını desteklemelerini sağlayan ve güçlendiren liderlik uygulamalarını ve özelliklerini özel olarak araştıran çok az deneysel araştırma olduğundan, daha fazla araştırmaya ihtiyaç vardır (s.9)”* ifadesinden yola çıkılarak çalışmanın “araştırma önerileri” kategorisine eklenmesi uygun bulunmuştur. "Nicel ve Nitel" kodu atanan M4 adlı çalışmada yer verilen önerilerden biri ise *“Gelecekte, üniversite düzeyinde üstün yeteneklilerin geliştirilmesinde e-mentorluk, e-egitim ve e süpervizyon uygulamalarına yönelik ölçüt tabanlı nicel ve nitel araştırmaların yapılması önerilmektedir (s.57)”* şeklinde olmuştur. "İlgili Araştırmalar" kodu atanan M9 çalışmasında yer alan önerilere bakıldığında da *“Özel yetenekli öğrenciler ile ilgili araştırmalar sadece belli bir alandaki öğrenmelerle sınırlı kalmamalıdır. Bu öğrencilerin farklı yönleri de araştırmalarda ele alınmalıdır (s.471)”* ifadesine yer verilmiştir. "Çevrimiçi Anket"

kodu atanan M15 adlı çalışmanın yer verdiği öneri *“Bu çalışmanın ana sınırlaması, çevrimiçi bir anket kullanmamızdır; bu, ebeveyn etkisi olmadan çocuk tarafından yanıtlandığının garantisi olmadığı anlamına gelir (s.13)”* ifadesinden yola çıkılarak araştırmacı tarafından oluşturulmuştur. Çalışmanın sınırlılık olarak ifade ettiği bu yorum referans alınarak öğrencilerle yapılması planlanan anket uygulamalarında imkân dahilinde görüşme eşliğinde ve/veya online olması, gerektiğinde görüntülü arama uygulamalarından yararlanılarak görüşmeler sağlanması önerilebilir. Böylece çocuğun-öğrencinin anket sorularını *“etki altında kalarak mı?”* yoksa *“kendi bağımsız düşünceleri ile mi?”* yanıtladığı görülebilir. "Araştırma Önerisi" ifadesinin açık bir biçimde yazıldığı bu kodlama, M16 olarak numaralandırılan çalışmada yer verilen *“Birkaç araştırma kaynağına sahip olabilecek ileriye dönük bir araştırma önerilmiştir (s.13)”* cümlesi referans alınarak önerilere eklenmiştir. "El Kitabı" kodunun yer aldığı M19 adlı çalışmada, *“Covid-19 düzenlemelerine uyum sağlamak için eğitim tesislerinin yükseltilmesi ve simülasyon sürecini standart hale getirmek için klinik simülasyon hakkında ayrıntılı bir el kitabı geliştirilmelidir (s.159)”* önerisine yer verilmiştir. Ayrıca bu çalışmanın bulgular kısmı incelendiğinde de özel yetenekli öğrencilerin ailelerine ve öğretmenlerine yaşamış oldukları zorlu süreci kolaylaştırmaya yönelik kaynakları içeren önerilerde bulunduğu görülmüştür. "Örneklem" kodunun atandığı T2 çalışmasında *“Araştırmadan elde edilen bulgular özel yetenekli 12 yedinci sınıf öğrencisi ile sınırlıdır. Örneklem genişletilerek farklı sınıf seviyelerindeki özel yetenekli öğrenciler, normal gelişim gösteren öğrenciler ya da farklı demografik yapıdaki öğrenciler ile karşılaştırmalı çalışmalar yapılabilir (s.226)”* şeklinde araştırmaya yönelik öneri getirilmiştir. T2 ile benzer olarak çalışma grubu ve örneklem durumuna dikkat çeken ve "Öğrenci Sayısı" kodu atanan T4 çalışmasında ek olarak spesifik bir biçimde analiz yöntemine ilişkin öneri sunulmuştur. *“Araştırmada öğrenci sayısının az olmasından dolayı parametrik olmayan testler kullanılmıştır. Regresyon analizi gibi ileri düzey istatistiksel yöntemler kullanılamamıştır. Yapılacak olan çalışmalarda katılımcı sayısının artırılarak ileri düzey istatistikler kullanılabilir (s.201)”* ifadeleri ile önerilere yer verilmiştir. Araştırmaya yönelik kategorisine ilişkin bulgulara genel perspektiften bakıldığında, ileride yapılabilecek farklı araştırmaların iyileştirilmesine dair önerilerde bulunulmuştur. Bahsi geçen bulguların derlenip bir arada sunulmasının konu ile ilgili çalışma yapmayı düşünen araştırmacılara yeni fikir kapıları açacağı düşünülmektedir.

4.4.2. Uygulama Önerileri Kategorisinde Yer Alan Çalışmalara İlişkin Bulgular

“Uygulama Önerileri” kategorisi içinde yer alan kodlar; "Ek İçerik Oluşturma", "Bireysel Öğrenme Uygulaması", "Dijital İçerik Havuzu", "Uzaktan Eğitim Buluşmaları", "Yarışmalar ve Projeler", "Uygulamaların Verimliliği", "Dijital Temelli Eğitim Araçları" sırasıyla M5, M6, M7, M18, M20, T1, T3 olarak numaralandırılmış çalışmaların önerilerinden yola çıkılarak oluşturulmuştur. “Ek içerik oluşturma” kodunun atandığı M5 çalışmasında *“EBA’ da üstün yetenekli çocukların eğitimi için ek içerikler oluşturulabilir (s.188)”* önerisine yer verilmiştir. "Bireysel Öğrenme Uygulaması" kodunun atandığı M6 çalışmasında *“Uzaktan eğitim sisteminin profesyoneller arasında uygulanmasının gelecekte örneğin derslere devam etmeyen öğrenciler için veya bireysel öğrenmenin uygulanmasında faydalı olacağı düşünülmektedir (s.43)”* ifadeleri ile öneri niteliğinde bir yargı bildirilmiştir. “Dijital İçerik Havuzu" kodunun atandığı M7 çalışmasında *“Özel yetenekli öğrencilerin öğrenme stillerine göre MEB tarafından dijital içerik havuzu oluşturulabilir, var olan içerikler çoğaltılabilir (s.44)”* önerisine yer verilmiştir. "Uzaktan Eğitim Buluşmaları" kategorisinde yer alan M18 çalışmasına bakıldığında, *“Özel yetenekli öğrenciler, ortak ilgi alanlarına göre gruplandırılıp uzaktan eğitim buluşmaları düzenlenebilir (s.288)”* önerisine yer verilmiştir. Bu önerinin öğrencilerin sosyalleşmeleri ve psikolojik anlamda iyi hissetmeleri açısından da kritik öneme sahip olduğu düşünülmektedir. "Yarışmalar ve Projeler" kodu atanan M20 çalışmasında, *“Covid-19 pandemisi sürecinde üstün yetenekli öğrencilerin yenilikçilik ve yaratıcılık özelliklerini geliştirebilecek yarışmalar ve projeler düzenlenebilir (s.45)”* önerisi sunulmuştur. Yapılacak yarışma ve projelerin pandemi sürecinde özel yetenekli öğrencilere kalan boş zamanı değerlendirmek noktasında iyi bir opsiyon olduğu ve aynı zamanda öğrencilerin kaliteli zaman geçirmelerine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. "Uygulamaların Verimliliği" kodu atanan T1 çalışmasında *“Öğretmenlerin gelecekte gerçekleştirecekleri benzer çalışmalarda kullanılacak çevrim içi platformlar ve Web 2.0 araçları hakkında öğrencilerini bilgilendirmeleri ve o araçların nasıl kullanılacağına ilişkin iki dakikayı geçmeyecek videolar hazırlayıp öğrencileriyle paylaşımları uygulamaların verimliliğini arttıracaktır (s.319)”* önerisi paylaşılmıştır. "Dijital Temelli Eğitim Araçları" kodu atanan T3 çalışmasında ise, *“Öğretmenin dersinde kullanacağı farklı dijital temelli eğitim araçları dersi daha zengin ve keyifli bir hale getirecektir (s.263)”* önerisinin yer aldığı bulunmuştur. Genel

itibariyle uygulama önerileri kategorilerinde yer verilen öneriler incelendiğinde, bulguların pandemi sürecine, özel yetenekli öğrencilerin geliştirilmesine yönelik uygulamaları içeren yönde olduğu görülmüştür. Bu amaçla pek çok çalışmada uzaktan eğitim sürecini zenginleştirecek, özel yetenekliler için daha faydalı olacağı düşünülen içerik geliştirmeleri önerilmiştir. Buna ek olarak öğrencilerin süreçte psikolojik iyi oluşlarını destekleyecek online grup çalışmaları, kaliteli zaman geçirmelerini sağlayacak proje ve yarışma önerilerine bulgularda yer verilmiştir.

4.4.3. Model/Sistem Tasarımı Önerileri Kategorisinde Yer Alan Çalışmalara İlişkin Bulgular

“Model/Sistem Tasarımı Önerileri” kategorisi içinde yer alan kodlar; "Sistem Geliştirme", "Model Oluşturma", "Mobil Öğrenme Modeli", "Uzaktan Eğitim Sistemi", "Plan" sırasıyla M10, M13, M14, M17, T5 olarak numaralandırılmış çalışmaların önerilerinden yola çıkılarak oluşturulmuştur. “Sistem Geliştirme” kodunun atandığı M10 çalışmasında maddeler halinde sunulan önerilerin ardından genel özet yapılan bir öneri bölümüne yer verildiği görülmüştür. *“Bu bağlamda ileriki çalışmalarda, bu önerilerden ve yurt dışındaki uygulamalardan yola çıkılarak bir sistem geliştirilip pilot uygulamalar yapılarak Türkiye’de özel yeteneklilere yönelik olarak uzaktan eğitimin kullanımı gerçekleştirilebilir (s.146)”* ifadesinden ve çalışmada maddeler halinde verilen “Sistem esnek olmalı” ve “Öğrencilerin özgürlükleri desteklenmeli” gibi önerilerden yola çıkılarak özel yetenekli öğrencilerin ihtiyaç duydukları biçimde, detaylı tanımlamalara yer verilen bir sistem tasarımı önerisi sunulmuştur. "Model Oluşturma" kodu atanan M13 çalışmasında *“Motivasyonu ve kazanılan bilgi seviyesini, başka bir deyişle oyun oynama sayısı ve düşünmek için geçen süreyi yansıtan özellikleri göz önünde bulundurarak ve analiz ederek, ön öğrenci değerlendirmesine olanak tanıyan bir model oluşturulabilir (s.166)”* önerisine yer verilmiştir. "Mobil Öğrenme Modeli" kodu atanan M14 çalışmasında *“Mobil öğrenme modeli genel yeterliklere dayandığından, öğretim alanını, STEM bileşenlerinin konu müfredatının diğer ilk veya orta okul içeriğiyle değiştirerek diğer derslerin müfredatlarında kullanılabilir (s.93)”* ifadesine yer verilmiştir. Bu ifadenin öneri niteliğinde olduğu varsayılarak bulgulara eklenmiştir. "Uzaktan Eğitim Sistemi" kodu atanan M17 çalışmasında *“Kalite standartlarına uygun olarak uzaktan eğitim sistemi için iddialı planlar geliştirin, uzaktan eğitim sistemi için kalite süreçlerine ve e-öğrenme ortamlarının sürekli gözden geçirilmesine*

dikkat etmeye çalışın (s.56)” ifadeleri ile sıralı bir öneri dizisi sunulmuştur. "Plan" kodu atanan T5 çalışmasında *“Eğitim yöneticilerinin salgın gibi durumlara hazırlıklı olması, bu gibi durumlar için planları olması ve tüm bu planlara özel gereksinimler ve üstün yeteneklilerin de dahil edilmesi önerilmektedir (s.79)*” ifadesi ile planlama doğrultusunda bir sistem ve/veya model geliştirilebileceği düşünülmektedir. Sistem/Model önerilerine genel bağlamda bakıldığında eğitim sistemleri için yeni olan uzaktan eğitim sürecine alışılabilmesi ve sürecin olumlu yönde yapılandırılabilmesine yönelik önerilere yer verildiği bulunmuştur. Pandemi sürecinin etkileriyle “yeni normal” olarak adlandırılacak özelliklerin yer aldığı ortamda köklü sistem değişiklikleri yapılmasının gerekli olduğu düşünülmektedir. Çalışmaların önerilerinde yer verildiği üzere bahsi geçen sistem tasarımları noktasında özel yetenekli öğrencilerin bireysel özelliklerinin, bilişsel özelliklerinin dikkate alınmasının önem arz ettiği bulgulara eklenebilir bir çıkarım olarak değerlendirilmektedir.

4.4.4. Sürece İlişkin Öneriler Kategorisinde Yer Alan Çalışmalara İlişkin Bulgular

“Sürece İlişkin Öneriler” kategorisi içinde yer alan kodlar; "Gereklilik", "İzolasyon Süreci", "Salgın Süreci", "Salgın Süreci-Örgün Eğitim Süreci", "Uzaktan Eğitim Süreci" sırasıyla M2, M3, M8, M11, M12 olarak numaralandırılmış çalışmaların önerilerinden yola çıkılarak oluşturulmuştur. “Gereklilik” kodunun atandığı M2 çalışmasında, *“Bilgi-eğitim ortamının özgüllüğünü ve içindeki faaliyetlerin ayırt edici yönlerini dikkate alarak, bilgi-eğitim ortamının gerekliliklerini ve üstün yetenekli çocukların çalışmalarının düzenlenmesini belirleyebiliriz (s.69)*” önerisi yer almıştır. "İzolasyon Süreci" kodu atanan M3 çalışmasında *“İzolasyon sürecinde ergenlerin kendilerini daha mutlu ve memnun hissettiklerini öne süren ebeveynler, bu değişiklikleri gençlerin kişisel ilgi alanlarına veya hobilerine odaklanmak zorunda kaldıkları süreye bağladılar (s.17)*” sonucundan yola çıkılarak araştırmacı tarafından öneri oluşturulmuştur. Buna göre izolasyon sürecinde özel yetenekli öğrencilerin kendi kişisel ilgi alanları doğrultusunda hobi edinmeleri için online rehberlik hizmeti sunulması önerilebilir. Bu durumun pandemi sürecinde evde kalma zorunluluğu bulunan özel yetenekli öğrenciler için kaliteli zaman geçirme, pozitif duygular içinde olma gibi etkileri olabileceği düşünülmektedir. "Salgın Süreci" kodu atanan M8 çalışması, özel yetenekli öğrencilerin salgın sürecinde ev etkinliklerini inceleyen bir çalışmadır. Bu amaçla yola çıkılan çalışmanın sonuçlarında yer verildiği üzere *“Bu ve*

benzeri yapılacak çalışmalar salgın sürecinde eğitim bağlamında öğrencilerin durumlarının ortaya konulmasına ve gerekli önlemlerin alınmasına katkı sağlayacaktır (s.707)” ifadesi öneri niteliği taşıdığı için bulgulara eklenmiştir. Pandemi sürecinde özel yetenekli öğrencilerin uzaktan eğitime ilişkin durumlarının ortaya konulması öneri olarak nitelendirilmekle birlikte, bu durum tespitinin ihtiyaç analizi ve sorun giderme bağlamında pozitif yönde etki sağlayabileceği düşünülmektedir. "Salgın Süreci-Örgün Eğitim Süreci" kodu atanan M11 çalışmasına bakıldığında, *“Salgın sürecinde etkili olan teknolojik araçların kullanımı örgün eğitim sürecine de aktarılmalıdır (s.153)”* önerisine yer verildiği bulunmuştur. Çalışmada “Yeni Normal ve İkinci Dalga Olasılığına Yönelik Öneriler” başlığı altında verilen bu öneri ile farklı bir pencereden bakış açısı edinilmesi sağlanmıştır. Pandemi sürecinde zorunlu olarak getirilen uzaktan eğitimde kullanılan teknolojik araçlar noktasında eğitimciler yeni bilgiler kazanmıştır. 4 yıllık lisans bölümlerinde çok sınırlı olarak yer verilen teknolojik araç kullanımı konusunda her eğitimcinin uzmanlık düzeyinde bilgisi olamayabileceği göz önünde bulundurulduğunda, pandemi süreci sayesinde kazanılan bu öğretileri örgün eğitim sürecine de entegre etmelerinin önemli bir öneri olduğu düşünülmektedir. “Uzaktan Eğitim Süreci” kodu atanan M12 çalışmasında *“Ebeveynlere uzaktan eğitim sürecini daha sağlıklı yürütmelerine yardımcı olmak amacıyla rehberlik hizmeti verilebilir (s.457)”* ifadesi ile öneride bulunulmuştur. Bu bulgudan yola çıkılarak, pandemi sürecinde başlanan uzaktan eğitimin ebeveynler için de yeni bir durum olduğu göz önünde bulundurulduğunda, ebeveyn- öğrenci çatışmalarını önlemek, evde iç huzuru sağlamak, evde geçirilen zamanın yönetiminde düzenlemeye gitmek, pozitif duygular içinde olmak, ebeveyn olarak çocuğunu yönlendirmek noktasında “yeterli” hissetmek gibi durumlar bağlamında rehberlik hizmetlerinin maksimum düzeyde yarar sağlayacağı düşünülmektedir. Sürece ilişkin öneriler genel bağlamında incelendiğinde, süreçte kilit rol oynayan öğretmenlerin ve ebeveynlerin gelişimine dair öneriler verildiği bulgularına ulaşılmıştır. Buna ek olarak pandemi sürecinin geçici bir dönem olmaktan ziyade tekrarlanabilir yapıda olduğuna dikkat çekilerek önlem almanın önemine yer veren öneriler olduğu da görülmüştür. Sürecin bütün içinde değerlendirilmesinin ve gelecek zamanda ortaya çıkabilecek farklı varyasyonlar noktasında özel yetenekli öğrencilere verilecek olan uzaktan eğitimin kalitesinin artırılması için bu önerilere uyulmasının önem arz ettiği düşünülmektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırmanın tartışma ve sonuç kısmında, bir önceki aşamada yer verilen bulgular temelinde literatür taraması yapılarak araştırmanın problem sorularına cevap niteliği taşıyacak bilgilere yer verilmiştir. Genel itibariyle küresel olarak nitelendirilebilecek pandemi sorunun ele alındığı araştırma kapsamında edinilen bulgular, ulusal/uluslararası literatürde yer verilen benzer çalışmaların bulguları ile karşılaştırılmıştır. Bu bağlamda araştırma sonuçlarının diğer araştırmalar ile benzeyen ve farklılaşan yönleri üzerinde durulmak suretiyle tartışma bölümünün yazımı sağlanmıştır. Nihayetinde araştırmacının yorumları ile sentezlenen bilgiler ışığında sonuca varılmıştır. Tartışma ve sonuç bölümüne ilişkin detaylı bilgilere, araştırma problemleri doğrultusunda alt başlıklar halinde yer verilmiştir.

5.1. Birinci Araştırma Problemine İlişkin: Araştırmaya Dahil Edilen Çalışmaların Genel Durumuna Yönelik Tartışma ve Sonuç Kısmı

Bu bölümde araştırmanın birinci problemi bağlamında, araştırmaya dahil edilen çalışmaların genel durumuna (yayın türü, yayın yılı, yayınların veri tabanı, yayınların yapıldığı ülke, yayın dili, yayınların çalışma grubu ve yayınların yer verdiği anahtar kelimelerin dağılımları) ilişkin edinilen bulgular ışığında varılan sonuçlara değinilmiştir. Pandemi döneminde uzaktan eğitime katılan özel yetenekli öğrencilere ilişkin hazırlanan tez ile benzerlik gösterecek bir çalışmaya, yapılan literatür taramalarında rastlanmamıştır. Bu durum çalışmanın özgünlüğünü kanıtlar nitelikte olsa da tartışma ve sonuç kısmının oluşturulması noktasında iki aşamalı bir yol izlenmesine sebep olmuştur. Bahsi geçen iki aşamalı yol; araştırmaya benzer veya araştırma ile farklılık gösteren çalışmalara erişmek için ilk olarak “pandemi döneminde uzaktan eğitim” ile ilgili konulara dair derinlemesine bir alanyazın taraması yapılmasını, ikinci adımda da “özel yetenekli öğrenciler” ile ilgili ikinci bir tarama yapılmasını gerektirmiştir. Araştırmanın kapsam geçerliliğini sağlayıcı özellikte olması adına her iki konu alanını da içine alan, araştırılan alt problemlerin yer aldığı, alt başlıklardan oluşan detaylı bir tartışma ve sonuç kısmı oluşturulmaya gayret edilmiştir.

5.1.1. Çalışmaların Yayın Türüne Yönelik Tartışma ve Sonuç

Pandemi sürecinde uzaktan eğitime katılan özel yetenekli öğrenciler ile ilgili yapılan çalışmaların yayın türüne göre dağılımı incelendiğinde, 20 makale ve 5 tez dahilinde toplam 25 sayılı bir örnekleme ulaşılmıştır. İnceleme kriterleri ve anahtar kelimeler aynı olduğu halde makalelerin tezlerden daha çok sayıya sahip olduğu dikkat çekmiştir. Buna ek olarak araştırmaya dahil edilme kriterlerini içeren 5 tezin, 4'ünün doktora düzeyinde, 1'inin yüksek lisans düzeyinde olması da dikkat çeken ve araştırılan literatür ile farklılık gösteren bir sonuç olmuştur. Çalışmaların yayın türüne göre incelendiği araştırmalarda genel itibarıyla yüksek lisans tezlerinin, doktora düzeyinde yapılan tezlere oranla daha fazla frekansa sahip olduğunu bildiren sonuçların yoğunlukta olduğu gözlenmiştir. “Türkiye’de matematik ve fen bilimleri eğitimi alanında yayımlanan tezlerde kullanılan öğretim teknolojilerinin incelendiği” (Tercan Çiltaş, 2021: 75), “Türkiye’de e-öğrenme ortamlarına ilişkin yapılan araştırmalardaki eğilimlerin incelendiği” (Delen, 2021: 70), “Uzaktan ve çevrim içi eğitim yoluyla yapılan Türkçe eğitimi çalışmalarının incelendiği” (Geben, 2021: 103) ve “Pandemi sürecinde Türkiye’deki uzaktan eğitim üzerine yapılan araştırmaların incelendiği” (Bilgin, 2022: 58) tezlerde ulaşılan sonuçlarda, yüksek lisans tezlerinin doktora düzeyindeki tezlere oranla daha fazla olduğu görülmüştür. Pandemi sürecinin yanı sıra araştırmanın konusu bağlamında özel yetenekli öğrencilere yönelik yapılan çalışmaların sonuçları da incelenmiştir. Bu bağlamda özel yetenekliler alanında yapılan tezlerin incelendiği çalışmalarda da yüksek lisans tezlerinin, doktora düzeyindeki tezlere oranla daha çok yazıldığı belirtilmiştir (Adıgüzel, Çalışkaner Nibat ve Yıldırım 2022: 315; Bolat ve Tekin, 2017: 617; Güçin ve Oruç, 2015: 120; Güngören vd., 2016: 22; İnci, 2021: 110; Kara, 2021: 58; Kardeş, Akman ve Yazıcı, 2018: 416; Kaya, 2021: 164; Kırnık ve Susam, 2018: 102; Özenç ve Özenç, 2013: 20; Pekdoğan ve Bozgün, 2017: 64). Bahsi geçen çalışmalarda araştırmacıların, bu durumun doktora tezlerini yazma sürecinin daha zor ve uzun uğraş istemesi, doktora tezlerinin daha kapsamlı yapılmakta olması gibi etkenlere bağlı oldukları şeklinde yorumladıkları görülmüştür. Yapılan çalışmada ise bu durumun tersine yönelik bir sonuç ile karşı karşıya kalındığı görülünce, konu ile ilgili yazılan tezler için doktora düzeyinde olan sonuçların yüksek lisans düzeyine göre fazla olmasının sebebi konu alanının spesifik olması şeklinde yorumlanabilir. Pandemi süreci ve uzaktan eğitim genel bağlamda, eğitim bilimleri, sosyal bilimler, fen bilimleri ve sağlık bilimleri gibi

çok geniş bir perspektifte çalışılabilecek konu alanları olduğu için, yüksek lisans düzeyinde çalışılabilmesi adına uygun konular olabileceği düşünülmektedir. Fakat bu konu alanlarının içine özel yetenekli öğrencilerin eklenmiş olması ve pandemi sürecinde yapılan uzaktan eğitimde özel yetenekli öğrenciler ile çalışma yapılması kapsamlı ve spesifik bir alana hitap ettiğinden doktora düzeyinde derinleşilen çalışmaların bu alanda yüksek lisans düzeyinde yapılan çalışmalara göre daha fazla olmasının beklendik bir durum olduğu sonucu çıkarılabilir. Tezlerin kendi içinde yüksek lisans ve doktora düzeyinde yazılmış olması konu alanının derinliği ile ilişkilendirebilirken, alanda yapılmış makale sayılarının tez sayılarına göre ciddi bir fazlalık göstermekte olması da makalelerin, tezlere nazaran konu alanı daha geniş ve birden fazla yazarla kısa sürede tamamlanabilen araştırmalar olması ile ilişkilendirilebilir.

5.1.2. Çalışmaların Yayın Yıllarına Yönelik Tartışma ve Sonuç

Pandemi sürecinde uzaktan eğitime katılan özel yetenekli öğrenciler ile ilgili yapılan çalışmaların yayın yılına göre dağılımını incelendiğinde, 2020- 2022 yılları arasında yapılan çalışmaların yıllara göre düzenli bir artış gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Özel yetenekli öğrenciler ile ilgili yapılmış olan çalışmalar incelendiğinde farklı yıllar örnekleme dahil edilmiş olsa da bu alanda yapılan çalışmaların da yıllara göre artış gösterdiği tespit edilmiştir (Başar, 2019: 38; Gökaydın, Bağlama ve Uzunboylu, 2017: 113; Güngören vd., 2016: 23; İnci, 2021: 115; Kardeş, Akman ve Yazıcı, 2018: 417). Yapılan araştırmaların yorumlarına genel olarak bakıldığında, özel yetenekliler alanı ile ilgili yapılan çalışmaların yıllara göre artış göstermesinin nedeni olarak, alanla ilgili bilgilendirme çalışmalarının yıllar geçtikçe kuvvetlendiği, farkındalığın ve bilinçlenmenin arttığı, buna bağlı olarak çalışmaların sayısının da her geçen yıl arttığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Millî Eğitim Bakanlığı'nın özel yetenekli öğrencilerin eğitimi için kurulmuş olan BİLSEM (Bilim ve Sanat Merkezleri) kurumları bağlamında yapmış olduğu açıklama da bu durumu desteklemektedir. BİLSEM'lere erişimin artış göstermesi için, BİLSEM kurumlarının sayılarında da artış sağlandığı, son 10 yıla bakıldığında BİLSEM kurumlarının sayılarının 3 kat kadar, bu kurumlarda eğitim alan özel yetenekli öğrencilerin sayılarının da 7 kat kadar artış gösterdiği bildirilmiştir (MEB, 2020). Bu bağlamda özel yetenekli öğrencilere verilen önemin artışı, alana yönelik gerekli farkındalığın kazandırılmış olması, BİLSEM sayılarındaki artış ve MEB'in özel yetenekli öğrencilere yönelik desteklerinin yıllar içinde artış göstermesi

ile çalışma sayılarında da artış yaşanmış olmasının ilişkili olduğu sonucuna ulaşılabilir.

Özel yetenekli öğrenciler alanında yapılan çalışmaların, yazımı sağlanan tezde bulunan sonuçları desteklediği gibi pandemi alanında yapılmış olan çalışmaların da benzer şekilde destekleyici sonuçları verdiği dikkat çekmiştir. Pandemi sürecinde Türkiye’de uzaktan eğitim alanında yapılmış çalışmaların yıllara göre dağılımı incelendiğinde de 2020 yılına göre, 2021 yılında daha fazla çalışma olduğu gözlenmiştir (Azizoğlu, 2021: 243; Bilgin, 2022: 55). Pandemi dönemi öncesi ve pandemi dönemini kapsayan 2017- 2020 yılları örnekleminde ise yapılan araştırmaların 2020 yılı öncesinde değişkenlik göstermekteyken, 2020 yılında aniden artış gösterip yaklaşık 3 katına çıktığı (Şiraz, 2021: 89) kaydedilmiştir. Bir başka araştırmada da 2020 yılının özellikle son çeyreğinde artış yaşandığına (Yavuz, Kayalı ve Tural, 2021: 261) dikkat çekilmiştir. Mevcut salgınla ilgili makalelerin haftalara göre detaylı analizi yapıldığında, 17 Ocak 2020 'den itibaren görünmeye başladığı, o zamandan beri yayınların sayısının katlanarak arttığı (Kambhampati, Vaishya ve Vaish, 2020: 304) ve Ekim ayında zirve yaptığı (Liao vd., 2021: 7) ortaya konmuştur. Nihai olarak yapılan benzer araştırmaların da yıllara göre artış göstermesinin pandemi sürecinin gelişimi ile doğru orantılı olduğu düşünülmektedir. 31 Aralık 2019'da Çin'in Wuhan şehrinde nedeni bilinmeyen zatürre (pnömoni) vakaları hakkında DSÖ'nün (Dünya Sağlık Örgütü/World Health Organization) bilgilendirildiği ve 7 Ocak 2020'de Çinli yetkililer tarafından Koronavirüs olarak adlandırılan virüsün, 11 Mart 2020'de Çin dışındaki vaka sayısındaki hızlı artışı ile DSÖ Genel Direktörü içinde bulunulan salgının bir pandemi olarak nitelendirilebileceğini duyurmuştur (WHO, 2019). 16 Mart 2020 Pazartesi tarihinde ise Türkiye’de uzaktan eğitime geçiş resmen duyurulmuştur (WHO, 2020). Pandemi sürecinin belirtilen tarihler çerçevesinde gelişimi referans alındığında, global bir sorun ile karşılaşıldığının fark edilmesi, bu sorunun eğitime yansımalarının görülmesi, uzaktan eğitime geçiş süreci ve uzaktan eğitim konusundaki yetersizliklerin fark edilip konunun irdelenmesi, özel yetenekli öğrenciler gibi spesifik bir topluluğa olan etkilerinin araştırılmasının zaman aldığı düşünülmektedir.

5.1.3. Çalışmaların Kullanmış Oldukları Veri Tabanına Yönelik Tartışma ve Sonuç

Pandemi sürecinde uzaktan eğitime katılan özel yetenekli öğrenciler ile ilgili yapılan çalışmaların veri tabanlarına göre dağılımına ilişkin sonuçlara bakıldığında, en çok çalışmaya Dergi Park veri tabanından ulaşıldığı görülmüştür. Bu duruma “Erişime açık olma” kriterinin etki ettiği düşünülmektedir. Dergi Park veri tabanını sırasıyla Web of Science, YÖK-TEZ ve ProQuest veri tabanları izlemiştir. Pandemi sürecinde uzaktan eğitim üzerine yapılan bir başka çalışmada da Dergipark veri tabanının örneklem olarak seçildiği görülmüştür. Bunun sebebi, elektronik ortamda hakemli dergilerin yayımlarına ev sahipliği yapmakla birlikte Ulakbim tarafından “*TR Dizin ve Ulusal Atıf Dizini için ölçülebilir temiz veri sağlamak amacıyla kurulmuş önemli bir veri tabanı olması*” olarak açıklanmıştır (Şiraz, 2021: 85). Pandemi döneminde uzaktan eğitime yönelik akademik çalışmaların incelendiği diğer araştırmalarda, yalnızca YÖK-TEZ veri tabanı tercih eden (Azizoğlu, 2021: 242), YÖK-TEZ ve Dergi Park veri tabanlarını bir arada kullanan (Bilgin, 2022: 50), Web of Science veri tabanını tercih eden (Yavuz, Kayalı ve Tural, 2021: 259) ve Google Akademik (Elçiçek, 2021: 408) veri tabanını kullanan farklı araştırmalar olduğu görülmüştür. Bilim ve sosyal araştırmalar alanında pandemi sürecinde yapılan çalışmalara bakıldığında da Scopus veri tabanının kullanıldığı görülmüştür (Aristovnik, Ravšelj ve Umek, 2020: 4). Yalnızca Covid-19 pandemisine ilişkin yapılan bir başka çalışma incelendiğinde ise Scopus, Embase, PubMed ve Web of Science veri tabanlarının bir arada kullanıldığı görülmüştür (Akl vd, 2020: 3). Burada yer alan Embase ve PubMed veri tabanlarının sağlık alanı ile ilgili yayınların paylaşımını gerçekleştiren veri tabanları olduğu dikkat çekmiştir. Covid-19 sürecinde uzaktan eğitim için yararlanılan veri tabanı kaynaklarının daha ziyade eğitim ve sosyal bilimler alanlarında yapılmış olan çalışmalara yer verdiği görülürken, konuya sağlık bilimleri perspektifinden bakılmak istendiğinde Embase ve PubMed veri tabanlarının da işler olabileceği düşünülmektedir. Özel yetenekliler üzerine yapılmış olan çalışmalarda ise genel eğilimin YÖK-TEZ (Ulusal Tez Merkezi) veri tabanını kullanmak yönünde olduğu dikkat çekmiştir (Bolat ve Tekin, 2017: 615; Güngören vd., 2016: 22; Kadioğlu Ateş ve Mazı, 2017: 38; Kara, 2021: 27; Kardeş, Akman ve Yazıcı, 2018: 414; Kaya, 2021: 161; Kırnık ve Susam, 2018: 101; Özenç ve Özenç, 2013: 18; Pekdoğan ve Bozgün, 2017: 63). Özel yetenekliler ile ilgili yazılan araştırmalar incelendiğinde, YÖK-TEZ veritabanı ile aynı zamanda; Ulakbim

veritabanını (Güçin ve Oruç, 2015: 119), Google Akademik veritabanını (Adıgüzel, Çalışkaner Nibat ve Yıldırım 2022: 314) kullanan çalışmalar olduğu belirtilmiştir. Özel yetenekli öğrenciler ile ilgili yapılan bir başka çalışmada, yalnızca Web of Science veri tabanının kullanıldığı ve bu veri tabanının “*tüm bilim dünyası tarafından kullanılan ve akademik yükselmelerde kabul gören bir veri tabanı*” (Gürten, Özdiyar ve Şen, 2018: 187) olduğu için tercih edildiği belirlenmiştir. Bir ya da iki veri tabanı kullanılan çalışmalardan farklı olarak, gerçekleştirilen tez ile benzerlik gösterecek biçimde pek çok farklı veri tabanını bir arada kullanan ve araştırmaya zenginlik kazandıran çalışmalar olduğu da dikkat çekmiştir. “Üstün Zekalılar Eğitimi Odaklı Öğretmen Yetiştirme Çalışmalarının Bir Meta-Sentezi” çalışmasında Google akademik, Tübitak, Ulakbim, Dergipark, Ulusal Tez Merkezi ve Eric veri tabanlarının bir arada kullanıldığı görülmüştür (Çelik Şahin, 2021: 99). Bir başka çalışmada ise Ulusal Tez Merkezi, Tübitak, Ulakbim, Dergipark, Google Akademik, Ebscohost-Eric ve Springer veri tabanlarının hepsinin bir arada kullanıldığı dikkat çekmiştir (İnci, 2021: 109). Özel yetenekli öğrenciler ile ilgili yapılan araştırmalarda Scopus ve Web of Science veri tabanlarının araştırıldığı (García Martínez vd., 2021: 4) bir başka çalışmaya bakıldığında da yapılan tez ile veri tabanı bağlamında benzerlik taşıdığı söylenebilir. Nihai olarak veri tabanlarına ilişkin uluslararası düzeyde yapılan araştırmaların genel eğilimine bakıldığında YÖK-TEZ veri tabanının daha çok tercih edildiği sonucuna ulaşılmaktadır. Bununla birlikte Türk araştırmacılar tarafından yapıldığı halde uluslararası dergilerde İngilizce olarak yayınlanan araştırmaların daha farklı veri tabanlarını bir arada kullandığı ve bu eğilimin de yapılan araştırma ile benzerlik taşıdığı gözlenmiştir. Bu bağlamda yapılan tezde de uygulandığı üzere farklı veri tabanlarının kullanımının araştırmaya derinlik kattığı, uluslararası yayınlara erişim sağladığı için araştırmanın evrensel olmasına katkı sağladığı düşünülmektedir.

5.1.4. Çalışmaların Yayınlandıkları Ünelere Yönelik Tartışma ve Sonuç

Pandemi sürecinde uzaktan eğitime katılan özel yetenekli öğrenciler ile ilgili yapılan çalışmaların yayınlandıkları ülkelere göre dağılımı incelendiğinde, çalışmaların 10 farklı ülkede gerçekleştirildiği ve en çok çalışmanın Türkiye’de yapılmış olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmaya dahil edilen çalışmaların yayınlandıkları ülkeler sırasıyla; Türkiye (%56), Avustralya ve Hırvatistan (%8), İsrail, Meksika, Mısır, Polonya, Suudi Arabistan, Güney Afrika ve Ukrayna (%4) olacak şekilde bulunmuştur. Araştırmanın sonuçları ile benzerlik gösterecek biçimde pandemi

sürecinde uzaktan eğitim üzerine yapılan çalışmaların incelendiği bir araştırmada 70 farklı ülkede konu ile ilgili çalışmaların yapıldığı ve en çok yayın yapılan ülkeler sıralandığında, Türkiye'nin ilk 3'e girdiği görülmüştür. Amerika ve Çin'den sonra Türkiye alanla ilgili en çok yayın yapan ülke olarak gösterilmiştir (Yavuz, Kayalı ve Tural, 2021: 263). Yalnızca Covid-19 ile ilgili yapılan çalışmaların ülkelere göre dağılımına bakıldığında da çalışmaların en çok Amerika ve Çin'de gerçekleştirildiği, bununla birlikte en çok yayının yer aldığı ilk 20 listesinde, Türkiye'nin 16. sırada olduğu kaydedilmiştir (Akl vd., 2020: 13). Yine Covid ile ilgili yapılan bir başka araştırmada da 20 ayrı ülkenin listeye eklendiği, Amerika, İngiltere ve Çin'in ilk 3'te yer alırken, Türkiye'nin 13. Sırada yer aldığı görülmüştür (Jose vd., 2022: 8). Özel yetenekliler alanında yapılan çalışmaların incelendiğinde ise 1956-2016 yılları arasında yapılan 1035 makale üzerinde çalışılan araştırmada da en çok yayın yapıldığı belirlenen ilk 10 ülkenin verileri paylaşılmıştır. Amerika'da yayınlanan çalışmaların %67'sini oluşturarak 1. sırada yer aldığı listede, Türkiye ilk 10 içinde yer alan ülkelere biri olarak kalmayı başarmıştır (Gürten, Özdiyar ve Şen, 2018: 191). Bahsi geçen çalışmalar, araştırma sonuçları ile paralellik gösterse de bazı çalışmaların Türkiye ile sınırlı olduğu için ülkelere göre dağılım verilerine yer veremediği, ülkelere göre dağılıma yer verildiği bazı çalışmalarda ise Türkiye'nin listelerde yer almayı başaramadığı görülmüştür. Özel yetenekliler alanında yapılan araştırmalara bakıldığında, çoğu çalışmanın yalnızca Türkiye'de yapılan lisansüstü tezlerle ilgilendiği için ülkelere göre dağılım anlamında bir veri bulundurmadığı görülmüştür. Özel yetenekli öğrencilerle ilgili olarak yapılan çalışmalarda genel eğilimin, yapılan çalışmaların yürütüldüğü üniversitelere göre dağılımının incelendiği yönünde olduğu saptanmıştır (Adıgüzel, Çalışkaner Nibat ve Yıldırım 2022: 316; Başar, 2019: 27-28; Güçin ve Oruç, 2015: 128; Kara, 2021: 32; Kardeş, Akman ve Yazıcı, 2018: 417; Kırnık ve Susam, 2018: 103; Kurt, 2022: 74). Bir diğer taraftan, özel yetenekli öğrencilerin dil eğitimi üzerine yapılan bir araştırmada, çalışmaların çoğunluğunun Amerika'da yapıldığı bulunmuştur (Gökaydın, Bağlama ve Uzunboylu, 2017: 113). Özel yetenekli öğrencilerin konu edildiği çalışmaları inceleyen bir başka araştırmada da en çok yayın yapan ülkelerin sırasıyla "Amerika Birleşik Devletleri", "Avustralya", "Almanya", "Hollanda", "Birleşik Krallık", "Kanada", "Fransa", "İspanya" ve son olarak "İsviçre" olduğu gösterilmiştir (Cornejo Araya vd., 2021: 403).

Pandemiye ilişkin yapılan çalışmalara bakıldığında, 200'den fazla atıf alan bir çalışmanın, 20 farklı ülkenin yer aldığı bir tablo sunduğu fakat, tabloda Türkiye'ye rastlanılmadığı görülmüştür. Bununla birlikte en çok çalışma yapılan ülkelerin sırasıyla; Çin, Amerika, Japonya ve Kore olduğu bilgisine ulaşılmıştır (Lou vd., 2020: 3415). Konu ile ilgili yapılan bir başka çalışmada da Amerika Birleşik Devletleri, Çin ve Avrupa ülkelerinin sayıca fazla yayın ürettikleri sonucuna ulaşılmıştır (Tran vd., 2020: 4). Amerika ve Çin'de yayınlanan çalışmaların diğer ülkelere göre daha fazla sayıda olduğu ortak kanısına ulaşan pek çok araştırma (Arslan Çilhoroz, Çilhoroz ve Bozdemir, 2021: 679; Dehghanbanadaki vd., 2020: 356; Dong vd., 2022: 7; Phoong, Khok ve Phoong, 2022: 15; Sinha vd., 2021: 21; Yıldız Gülhan ve Kurutkan, 2021: 35; Zayim Gedik, Yalçinkaya ve Yalçinkaya, 2020: 425) olduğu dikkat çekmiştir. Bahsi geçen araştırma sonuçlarından yola çıkılarak yalnızca Covid ile ilgili yapılan çalışmalarda genel itibariyle Amerika ve Çin'in çok sayıda yayın gerçekleştirdiği görülürken, konunun eğitim ve özel yetenekli öğrenciler bağlamında incelenmesi noktasında kısıtlı sonuçlar olduğu fark edilmiştir. Sonuçların bu şekilde olması, ülkeler noktasında yapılan çalışmaların genel eğilim itibariyle sağlık bilimleri kapsamında gerçekleştirilmiş olması ile ilişkilendirilebilir. Buna ek olarak Türkiye'de gerçekleştirilen yayınların yurt dışı ile kıyaslamaya gidip ülkelere göre dağılımı göstermemesi, bu konudaki alanyazının desteklenmesi gerektiği sonucuna ışık tutmaktadır.

5.1.5. Çalışmaların Yayın Diline Yönelik Tartışma ve Sonuç

Pandemi sürecinde uzaktan eğitime katılan özel yetenekli öğrenciler ile ilgili yapılan çalışmaların yayın diline göre dağılımı incelendiğinde, İngilizce olarak yayınlanan çalışmaların örneklemin %52'sini, Türkçe yayınlanan çalışmaların ise %48'ini oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmaya dahil edilen tezler içinde (n=5) yer alan tüm çalışmaların Türkçe olarak yayınlandığı, makalelere bakıldığında ise 13 çalışmanın İngilizce, 7 çalışmanın Türkçe yayınlandığı görülmüştür. Makalelerin kendi içinde yüzdeler diliminin %65 İngilizce, %35 Türkçe olduğu dikkat çekmiştir. Araştırmacıların isimleri, buldukları kurum ve araştırmaları gerçekleştirdikleri çalışma gruplarına bakılarak Türk olduklarına emin olunan bazı araştırmacıların da çalışmalarını İngilizce dilinde yayınladıkları belirlenmiştir. Benzer biçimde Covid-19 üzerine Çin'de gerçekleştirilen bir çalışmada da yayın dili kriterine bakıldığında, Çin'de yayınlanan 123 makaleden 104'ünün İngilizce, 19'unun Çince yazıldığı

bulunmuştur (Lou vd., 2020: 3415). Bununla birlikte çalışmada dikkat çeken durumun dil kriterinde kısıtlama yapmadığı halde (Lou vd., 2020: 3412) 20 farklı ülkeden Çince ve İngilizce dışında farklı bir yayın dilinde çalışma ile karşılaşılmadığıdır. Yine Covid alanında Latin Amerika ve Karayipler’de yapılan bir başka çalışmada İngilizce, İspanyolca ve Portekizce dilinin yayın dili olarak kullanıldığı belirlenmiştir (Espinosa vd., 2021: 4). Bu bağlamda yapılan araştırmaların, yayın dili kriteri bağlamında, gerçekleştirildikleri ülkede kullanılan dil ile yakından ilişkili sonuçlara ulaştığı söylenebilir.

Pandemi sürecinde uzaktan eğitime ilişkin yapılan bir araştırmada ise, gerçekleştirilen tezden farklı olarak en çok kullanılan yayın dilinin %85 ile Türkçe olduğu, bunu %9 ile İngilizce, %5 ile Türkçe ve İngilizce, %1 ile Rusça yayınların takip ettiği görülmüştür (Bilgin, 2022: 59). Tezden farklı olmasının yanı sıra literatürde örnekleri verilen diğer çalışmalardan da farklı olan bu araştırma sonucunun, araştırma başlığında da belirtildiği üzere Türkiye’deki durumu incelemesiyle ilişkili olduğu düşünülmektedir.

Özel yetenekliler alanına bakıldığında ise, yayın dili kriterine yer veren bir araştırmada, ulaşılan çalışmaların büyük çoğunluğunun, yine gerçekleştirilen tez ile benzerlik gösterecek biçimde İngilizce olduğu, bununla birlikte yalnızca 1 çalışmanın Türkçe yazıldığı bulunmuştur. Ek olarak araştırmada Almanca, Fransızca, Litvanya dili ve Portekizce sonuçlara da ulaşıldığı görülmüştür (Gökaydın, Bağlama ve Uzunboylu, 2017: 113). Yine özel yetenekli öğrenciler üzerine yapılan bir araştırmada, en çok kullanılan dilin %91,63 ile İngilizce olduğu, bu sıralamayı %2,96 ile Almanca ve %1,48 ile Fransızca dillerinin izlediği, bulunan diğer yayın dillerinin de Portekizce, İspanyolca, Çince, Çekçe, Rusça ve Sırpça olduğu (Cornejo Araya vd., 2021: 404) sonuçlarına ulaşılmıştır. Özel yetenekliler alanında yazılmış olup yayın dili kriterine göre dağılım vermeyen bir diğer araştırmada ise, bilimsel amaçlar doğrultusunda en çok kullanılan dil olduğu için tam metni İngilizce yazılmış eserler üzerinde inceleme arayışına odaklanıldığı belirtilmiştir (García Martínez vd., 2021: 7). Bu bağlamda evrensel dilin İngilizce olduğu düşünüldüğünde, yayın dili kriterlerine göre incelemeler sonucu ortak bulguların, yapılan çalışmalarda bariz farkla ön plana çıkan İngilizce dilinde yazılmasının beklendiği bir sonuç olduğu söylenebilir. Buna ek olarak bilimin evrenselliği, yapılan araştırmanın geniş kitleleri hitabı, atıf alma sayısının artırılması, farklı ülkelerdeki bilim insanları ile etkileşimin sağlanması ve çalışılan

konunun interdisipliner çalışmalara zemin hazırlaması gibi nedenlerin de yayınların İngilizce dilinde yazılmasına zemin hazırlayıcı faktörler olduğu düşünülebilir.

5.1.6. Çalışmaların Hedef Kitesine Yönelik Tartışma ve Sonuç

Pandemi sürecinde uzaktan eğitime katılan özel yetenekli öğrenciler ile ilgili yapılan çalışmaların hedef kitlesine göre dağılımı incelendiğinde, genel olarak “özel yetenekli öğrenciler”, “öğrencilerin aileleri”, “öğrencilerden sorumlu olan öğretmenler”, “uzmanlar” ve “alanla ilgili dokümanlar” çalışmaların hedef kitlelerini oluşturmuştur. Bunun yanı sıra özel yetenekli öğrencilerin eğitim aldıkları kurum olarak tanımlanan BİLSEM’de (Bilim ve Sanat Merkezinde) bulunan öğretmenlere ve öğrencilere yönelik yapılan çalışmalar, özel yetenekli olan ve olmayan öğrenciler, mentor ve öğrenciler gibi ayrı başlıklar altında bulgular kısmında detaylı olarak paylaşılmıştır. Literatüre bakıldığında özel yetenekli öğrenciler ile ilgili yapılan çalışmalarda da benzer biçimde “özel yetenekli öğrenciler, öğretmenler, veliler” ve bu grupların kendi içlerinde birlikte çalışılması ile oluşturdukları hedef kitleler olduğu görülmüştür. Bu çalışmalardan birinde, öğrenciler ile yapılan çalışmaların %52,6 ile en fazla olduğu, veli grubu ile yapılan çalışmaların %5,3 ile en az olduğunu belirtmiştir (Özenç ve Özenç, 2013: 25). Bir diğer çalışmada, genel itibarıyla “üstün yetenekli öğrenciler”, “üstün yetenekli olan veya olmayan öğrenciler, öğretmen, veli, kurum çalışanları, akademisyenler” ve “tez, kitap, makale, proje, plan, elektronik kaynaklar” gruplarının çalışmaların hedef kitlelerini oluşturduğu (Kırnık ve Susam, 2018: 103) gösterilirken, bunların içine öğretmen adaylarını da ekleyen bir başka çalışma daha olduğu görülmüştür (Kara, 2021: 52). Bu bulguların yapılan çalışmanın sonuçları ile çok benzer olduğu dikkat çekmiştir. Yine bir başka çalışmada farklı kademelerdeki öğrenciler ve öğretmenler ayrı gruplarda olacak şekilde gösterilmek suretiyle “anaokulu, ilkokul, ortaokul kademeleri” çoğunluğu oluşturacak şekilde gruplar oluştururken, “akademisyen/uzman”, “idareci/yönetici”, “dokümanlar” ve “veliler” de ayrı gruplarda gösterilmiştir (Kaya, 2021: 165). Farklı bir gruplama metodu izlenen çalışmada öğrenciler ve yetişkinler başlıkları açıldığı gözlenmiştir. Öğrenciler alt başlıklarındaki hedef kitle; sırasıyla ilkokul, ortaokul ve lise olarak gösterilirken, yetişkinler başlığındaki hedef kitle sırasıyla; akademisyen, veli, öğretmen ve okul yöneticileri şeklinde gösterilmiştir (Pekdoğan ve Bozgün, 2017: 67).

Pandemi sürecinde uzaktan eğitime yönelik yapılan çalışmaların hedef kitlelerine bakıldığında, “öğrenci, öğretmen, veli, kitap/doküman/bilimsel yayın akademik çalışmalar, öğretim üyesi, yönetici, resmî kurumların web siteleri, dijital ortamlar ve belirtilmemiş gruplar” olduğunu gösteren bir araştırmaya rastlanmıştır (Bilgin, 2022: 67). Yine pandemi sürecinde uzaktan eğitim alanında yapılan çalışmaların incelendiği bir başka araştırmada da “üniversite öğrencisi, eğitmen, öğretmen, belge, k12 öğrencisi, doktor, asistan, ebeveyn, yetişkin, çocuk, fakülte, sektör dışı ve diğerleri” hedef kitlelerinin bulunduğu belirlenmiştir (Yavuz, Kayalı ve Tural, 2021: 269-270). Özel yetenekli öğrenciler ve pandemi sürecinde uzaktan eğitim üzerine yapılmış olan çalışmaların ortak noktalarına bakıldığında birbirinden farklı ifadeler, ön ekler yahut alt gruplamalar kullanıldığı görülse de genel itibariyle yapılan araştırmaların hedef kitleleri, gerçekleştirilen teze dahil edilen çalışmaların hedef kitleleri ile benzerlik göstermiştir. Nihai olarak genel eğilime bakıldığında, konu ile ilgili yapılan çalışmaların hedef kitlelerini yüzdelerle sıralamasına göre “öğrenciler, öğretmenler, ebeveynler, dokümanlar, alan uzmanları ve akademisyenler” gruplarının oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu noktada dikkat çeken unsurun, Covid-19’a ilişkin yapılmış olan bibliyometrik taramalarda yayın yılı, yayın türü, veri tabanı gibi araştırma durumlarına yer verildiği halde “hedef kitlesi” bilgisi vermek noktasında kısıtlı olduğu görülmüştür. Bu durumun, bahsi geçen çalışmaların genel olarak sağlık bilimleri alanında yapılması hasebiyle vuku bulduğu düşünülmektedir.

5.1.7. Çalışmaların Anahtar Kelimelerine Yönelik Tartışma ve Sonuç

Pandemi sürecinde uzaktan eğitime katılan özel yetenekli öğrenciler ile ilgili yapılan çalışmaların anahtar kelimelerine göre dağılımı incelendiğinde, 69 farklı anahtar kelime bulunduğu, içlerinde en yüksek frekansa sahip olan kelimenin %13,82 (n=17) ile “özel yetenekli öğrenci” olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunu sırasıyla %7,32 (n=9) ile “Covid-19” ve yine %7,32 (n=9) ile “uzaktan eğitim” kelimeleri takip etmiştir. “Üstün yetenekli” %4,88 (n=6), “üstün zekalı” %2,44 (n=3) kelimelerinin her birinin farklı kullanımları olduğu görülmüştür. “Bilim ve sanat merkezleri (BİLSEM)”, “gereksinim” ve “e-öğrenme” anahtar kelimeleri de yine %2,44 (n=3) olacak şekilde kullanılırken, “M-öğrenme”, “oyun tabanlı öğrenme”, “öz düzenleme”, “mentor”, “aile”, “üniversite”, “eleştirel düşünme”, “eylem araştırması” ve “ergen” anahtar kelimelerinin %1,63 (n=2) olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna ek olarak çalışmalarda yalnızca birer kez kullanılan ve toplamda %42,28 (n=52) olduğu görülen anahtar

kelimelerin “diğer” başlığı altında gösterimi sağlanmıştır. Burada yer alan kelimeler de şu şekilde sıralanmaktadır: “eğitimci liderliği”, “çevrimiçi öğrenme ortamı”, “bilgi-eğitim ortamı”, “yetenekli çocuk”, “gelişim”, “talimatlar”, “eğitim bilişim teknolojileri laboratuvarı”, “Kharkiv bölgesel ihtisas yatılı okulu 2. – 3. Derece”, “ikili eğitim”, “girişimcilik merkezi”, “yüksek öğretim”, “online eğitim”, “eğitim sorunları”, “Polonya”, “öğretmen”, “teknoloji kullanımı”, “sorun”, “okur tepkileri”, “anlama”, “öğrenmeyi düzenleme”, “koronavirüs”, “acil uzaktan öğretim”, “psikososyal destek”, “özel eğitim”, “matematik”, “akış”, “madencilik”, “kavram kayması”, “STEM”, “duygular”, “gençler”, “sanal çevre”, “memnuniyet”, “motivasyon”, “üstbilis tutkusu”, “sıralama yargılarıyla ölçekleme”, “pandemi”, “dijital çağ”, “özel yetenekli öğrenciler için rehberlik ve danışmanlık”, “öğrenciler”, “yaşam kalitesi”, “güvenirlilik ve geçerlik”, “öz-inceleme”, “yaratıcı öz-yeterlik”, “fen bilgisi eğitimi”, “program farklılaştırma”, “değerler eğitimi”, “görsel kültür”, “duygusal zeka”, “eğitim teknolojisi”, “yaratıcı problem çözme”, “yaratıcı problem çözme stilleri”.

Araştırmada dökümanlara ulaşmak için kullanılan anahtar kelimeler ile, ulaşılan dökümanlarda kullanılmış olan anahtar kelimeler benzerlik göstermiş olduğu için, alanda yapılan diğer çalışmaların hangi anahtar kelimeleri bulduğu kadar, hangi anahtar kelimelerle arama yaptıklarının da önemli olduğu düşünülerek bu aşamadaki tartışma ve sonuç kısmı iki farklı biçimi de göstermek üzerine oluşturulmuştur. Buna göre özel yetenekli öğrenciler ile ilgili yapılan çalışmalara erişim sağlamak için kullanılan anahtar kelimeler; “üstün yetenekli” (Özenç ve Özenç, 2013: 18), “üstün yetenek” ve “BİLSEM” (Kaya, 2021: 161), “üstün zekâ”, “üstün yetenek”, “Enderun”, “bilim sanat merkezleri” (Güçin ve Oruç, 2015: 119), “gifted education (üstün yeteneklilerin eğitimi)”, “teacher training (öğretmen yetiştirme)”, “teacher education (öğretmen eğitimi)” (Çelik Şahin, 2021: 97), “Gifted and highly talented (üstün ve çok yetenekli)”, “highly talented (çok yetenekli)”, “superiorly gifted (üstün yetenekli)”, “specially talented (özel yetenekli)”, “Enderun”, and “science and art centers (bilim sanat merkezleri (BİLSEM))” (Güngören vd., 2016: 22), “üstün yetenekli”, “üstün zekâ”, “erken çocukluk üstün”, “okul öncesi üstün”, “üstün yetenekli bireyler” (Yılmaz, 2018: 4), “bilim ve sanat merkezi”, “bilim sanat merkezi”, “BİLSEM”, “üstün yetenekli”, “özel yetenekli”, “görsel sanatlar”, “resim”, “yaratıcılık”, “üstün zeka” (Kurt, 2022: 50), “özel yetenek”, “üstün yetenek”, “üstün zekâ” ve “üstün zeka” (Kara, 2021:4), “early childhood (erken çocukluk)” ve “gifted and talent (üstün zekalı

ve özel yetenekli)” (İnci, 2021: 109), şeklinde olmuştur. İngilizce olarak yazımı sağlanan anahtar kelimelerin Türkçe gösterimleri araştırmacı tarafından her iki dildeki karşılığın görülebilmesi adına parantez içinde vurgulanmıştır. Anahtar kelimelere ilişkin dikkat çeken unsur; metodolojik olarak kavram kargaşasına yol açan “üstün zekâ, üstün yetenek, özel yetenek gibi anahtar kelimelerin her birinin ayrı ayrı olacak biçimde aratılması yönünde olmuştur. Bu nedenle tüm anahtar kelimeler tek bir çatı altında ortak parantezde gösterilmek yerine, ayrı ayrı açıklamalı olarak sunulmuştur. Özel yetenekli öğrencilerle ilgili yapılan çalışmalar taranırken kullanılan anahtar kelimeler yukarıda açıkça ifade edildiği üzere genel itibarıyla “üstün zekalı/üstün yetenekli/özel yetenekli öğrenci” ve bu öğrencilerin eğitim aldıkları kurum olan “BİLSEM” anahtar kelimelerinden oluşmuştur. Bununla birlikte her bir araştırma kendi problem durumu bağlamında çalıştığı alanla ilgili anahtar kelimeleri tarama kısmında, genellikle veri toplama başlığında göstermiştir.

Özel yetenekli öğrenciler ile ilgili yapılan çalışmaların incelenmesi sonucu araştırmalarda temalar/kategoriler halinde gösterilen, ya da frekansına göre tabloda sıralı biçimde sunulan anahtar kelimelere açık gösterimleri ile yer verilmiştir. Anahtar kelimelerin kategorilere ayrılarak gösteriminin sağlandığı araştırma kapsamında, 397 çalışma içinden 841 farklı anahtar kelimenin elde edildiği görülmüştür. Oluşturulan 10 farklı kategori ve frekansları şu şekilde verilmiştir: Special Populations (Duyarlı popülasyon) = 196, Psychosocial Needs (Psikolojik ihtiyaçlar)= 149, Measurement (ölçüm) =119, Teaching and Instruction (eğitim ve öğretim) =116, School Settings (okul düzenlemeleri)= 65, Intellect and Abilities (zeka ve yetenekler) =61, Curriculum (müfredat)= 56, Community (topluluk)= 38, Special Programs (özel programlar)= 29, Program and Policy (program ve politika)= 23 (Jolly ve Kettler, 2008: 437-438). Bununla birlikte farklı araştırmalar sonucu elde edilen ve tabloda frekansına göre sırasıyla gösterilerek verilen anahtar kelimeler şu şekildedir: “education (eğitim)”, “human (insan)”, “child (çocuk)”, “article (makale)”, “gifted child (özel yetenekli çocuk)”, “teaching (öğretim)”, “child, gifted (çocuk, özel yetenekli)”, “students (öğrenciler)”, “adolescent (ergen)”, “humans (insanlar)”, “male (erkek)”, “language (dil)”, “child, preschool (çocuk, okul öncesi)”, “gifted students (özel yetenekli öğrenciler)”, “cognition (bilgi)”, “female (kadın)”, “gifted education (özel yetenekliler eğitimi)”, “child, exceptional (çocuk, olağanüstü)”, “curriculum (müfredat)”, “education, special (eğitim, özel)”, “intelligence (zeka)”, “learning disorder (öğrenme

bozukluğu), “priority journal (öncelikli dergi)”, “problem solving (problem çözme)”, “psychological aspect (psikolojik yön)”, “sign language (işaret dili)”, “case report (vaka raporu)”, “child development (çocuk gelişimi)”, “child language (çocuk dili)”, “gifted learners (üstün zekalı öğrenenler)”, “giftedness (üstün zekalılık)”, “intelligence quotient (zekâ katsayısı)”, “language development (dil gelişimi)”, “achievement (başarı)”, adult (yetişkin)”, “child behavior (çocuk davranışı)”, child parent relation (çocuk ebeveyn ilişkisi)”, “computer aided instruction (bilgisayar destekli öğretim)”, curricula (öğretim programı)” (Gökaydın, Bağlama ve Uzunboyulu, 2017: 114-115), “öğrenci”, “başarı”, “çocuklar”, “eğitim”, “ergenlik”, “performans”, “üstün yetenekli”, “tanılama”, “okul” ve “zeka” (Gürten, Özdiyar ve Şen, 2018: 194). Farklı araştırmalar sonucu bulunan ve detayları ile paylaşılmış olan anahtar kelimelerin, araştırmacı tarafından bulunan anahtar kelimeler ile benzerlik gösterdiği ve ortak paydadan bakıldığında en çok öğrenci odaklı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Covid-19 pandemisi ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde ise, araştırmacılar kendi örneğini oluştururken yalnızca “Covid-19” anahtar kelimesini kullanmış olsa da ulaştıkları çalışmalarda yer alan anahtar kelimeler üzerinde farklı yazılımların kullanılması ile örneklem seçiminde kullanmış oldukları veri tabanlarından alınan çalışmaların bilim haritalama tekniği ile detaylı analizlerine yer vermişlerdir (Arslan Çilhoroz, Çilhoroz ve Bozdemir, 2021: 675-676). Burada gözlenen anahtar kelimelerin genellikle sağlık birimlerinin çalışma konusuna girecek kelimeleri içerdiği görülmüştür. Ayrıca çalışma İngilizce dilinde yazıldığı için çok fazla farklı anahtar kelime olduğundan, Türkçe çevirileri ile yer verilmesinden ziyade sonuç itibarıyla kullanılan tekniğin ve genel izlenimin paylaşılması tercih edilmiştir. Covid-19’a ilişkin yapılan çalışmaların çoğunda anahtar kelimelerin tematik eğilimler doğrultusunda, nitel yazılımlar kullanılarak haritalama tekniği ile paylaşıldığı ve genel olarak “Covid”, “SARS-COV-2”, “viroloji”, “hasta”, “vaka”, “Çin”, “virüs”, “zatürre”, “biyoloji”, “ateş”, “depresyon”, “psikoloji”, “anksiyete”, “stres”, “karantina”, “sosyal mesafe”, “halk sağlığı”, “aşı” gibi sağlık konularını içeren anahtar kelimeleri içerdiği görülmüştür (Dehghanbanadaki vd., 2020: 359; Dong vd., 2022: 12; Jose vd., 2022: 15; Moosa, Shareef ve Shareef, 2021: 19; Sinha vd., 2021: 21; Tran vd., 2020: 8; Yıldız Gülhan ve Kurutkan, 2021: 38). Araştırmanın eğitim bilimleri alanında yapıldığı göz önünde bulundurularak bahsi geçen anahtar kelimelerin detaylı haline bu aşamada yer verilmemiş olmakla birlikte, incelenen çalışmaların

kaynakçaları bildirilerek sağlık bilimleri alanında detaylı çalışma yapmayı düşünen araştırmacılar için kolaylık sağlanmıştır. Bununla birlikte alanda yapılan çalışmaların genel bağlamda sağlık üzerine olduğu görülmüş olsa da mental sağlık ile psikolojik terimlere çok yer verildiği, Covid-19'un psikolojik etkilerine ilişkin pek çok anahtar kelimeye rastlandığı ve oluşturulan temaların çoğunda “psikoloji” temasının var olduğu saptanmıştır. Bu bilgiler ışığında, pek çok araştırmanın anahtar kelimesine bakılmış olan geniş literatür referans alınarak, Covid-19'un psikoloji üzerinde önemli etkileri olduğu sonucu çıkarılabilir.

Pandemi döneminde uzaktan eğitim alanında yapılan çalışmalarda döküman elde edilmesi adına kullanılan anahtar kelimeler; “Uzaktan Eğitim ve Pandemi”, “Uzaktan Eğitim ve Covid”, “Uzaktan Eğitim ve Salgın” ve “Uzaktan Eğitim ve Korona” şeklinde olurken (Bilgin, 2022: 50) ulaşılan çalışmaların kullandığı dökümanlarda yer verilen anahtar kelimelerin daha farklı olabildiği görülmüştür. Bulunan çalışmalarda yer alan anahtar kelimelere ilişkin verilerin 27 farklı kategoride toplandığı, en çok görülen anahtar kelimenin “uzaktan eğitim” olduğu, bunu sırasıyla “Covid-19”, “Coğrafya / Fen / Sosyal / Türkçe vb. disiplin alanlarının”, “televizyon, motivasyon, tasarım, sorunlar, iş doyumu”, “iletişim, tahammülsüzlük, sürdürülebilirlik, bilgi, erken çocukluk dönemi, Türkiye” anahtar kelimelerinin takip ettiği bildirilmiştir (Bilgin, 2022: 75-76) Pandemi döneminde uzaktan eğitim alanında yapılan bir başka çalışmada; "online education (çevrimiçi eğitim)", "distance education (uzaktan eğitim)", "online learning (çevrimiçi öğrenme)", "distance learning (uzaktan öğrenme)" ve "pandemic (pandemi)" Bunları e-learning (e-öğrenme)", "education (eğitim)", "medical education (tıp eğitimi)", "coronavirus (koronavirüs)" ve "technology (teknoloji)" ifadelerinin izlediği, yayınların anahtar kelimeleri incelendiğinde de yaklaşık %61'inin Covid-19 ile çağrışım yapan pandemi veya koronavirüs kelimelerini kullandığı görülmüştür (Yavuz, Kayalı ve Tural, 2021: 264).

Bulunan anahtar kelimelerin pandemi süreci, uzaktan eğitim ve özel yetenekli öğrenciler bağlamında çalışmanın sonuçlarında yer verilen anahtar kelimeler ile benzerlik taşıdığı görülmüştür. Bir diğer taraftan bakıldığında, yalnızca Covid-19 sorunuyla çalışılan sağlık bilimleri alanında yer alan “viroloji”, “biyoloji” ve “SARS-COV” gibi anahtar kelimelerin ise çalışmada bulunan anahtar kelimelerden farklı sonuçlar olduğu görülmüştür. Bu durum yapılan çalışmanın tarama alanında özel yetenekli öğrencilere yer verilmesi, dolayısıyla araştırılan makale ve tezlerin daha

ziyade eğitim bilimleri kapsamına girmesiyle açıklanabilmektedir. Bununla birlikte genel çerçeveden bakıldığında, taramalarda anahtar kelime kullanımının sorgulanmasının, hangi kelimeler ile tarama yapıldığına ve yapılan taramalar sonucu hangi kelimelerin bulunduğu bakılmasının önem arz eden bir husus olduğu kanısına ulaşılmıştır. Zira bu sorgulamanın, araştırılan konuların ve çalışmaların kapsamına dair nitelikli bilgiler sunduğu, tümevarımsal düşünmeye sevk ettiği, okuyucu ile alandaki araştırmacıya paket bilgi sunarak kolaylık sağladığı düşünülmektedir. Ek olarak anahtar kelimelerin taranması noktasında, literatüre bakıldığında özellikle Covid-19 ile ilgili yapılan yurt dışı kaynaklı ve/veya Türk yazarlar tarafından İngilizce yazılan makalelerde anahtar kelimelerin saptanmasına dair yeni teknolojilerin kullanıldığı gözlenmiştir. Kavram haritasına benzeyen ve nitel araştırmalara özel olarak geliştirilmiş özel yazılımların sayesinde oluşturulan bu dağılım grafiklerinin, anahtar kelimeleri yansıtmaya ve araştırmacıya bilgi sunma noktasında işler yapılar olduğu düşünülmektedir. Dolayısıyla, nihai olarak yeni teknolojilerin yardımıyla, ya da yıllardır kullanıldığı üzere standart tabloların kullanımıyla, anahtar kelimelerin sunulmasının çalışmalara dair özelden genele gidilmek suretiyle bilgi akışı sağlayacağı ve çalışmaların kapsamı bağlamında çıkarım yapmak noktasında ileride araştırma yapmayı düşünen potansiyel yazarlara zaman kazandıracağı düşünülmektedir.

5.2. İkinci Araştırma Problemine İlişkin: Araştırmaya Dahil Edilen Çalışmaların Konularına Yönelik Genel Tartışma ve Sonuç Kısmı

Bu bölümde araştırmanın ikinci problemi bağlamında, araştırmaya dahil edilen çalışmaların konularına ilişkin edinilen bulgular ışığında varılan genel sonuçlara değinilmiştir. Pandemi döneminde uzaktan eğitime katılan özel yetenekli öğrencilere ilişkin gerçekleştirilen araştırmada, örnekleme oluşturan dokümanların konularına göre dağılımına, temalar halinde yer verilmiştir. Araştırmaya dahil edilen çalışmalar 6 farklı kategoriye ayrılmış olup, çalışmaların kategorilere ayrılmasında kullanılan kod atamalarına bulgular kısmında paylaşılan tabloda detaylı olarak değinilmiştir. Çalışmaların yüzdelerle dağılımlarına bakıldığında %28'lik dilimi oluşturan "Psikolojik Destek ve Rehberlik" kategorisinin en çok çalışmayı (n=7) içine alan kategori olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunu sırasıyla %24'lük dilime sahip olan "Verimi Artırmak" (n=6) ve %12'lik dilimlere sahip olan "Sorunlar- Çözümler" (n=3), "Ailelere Yönelik" (n=3), "Öğretmenlere Yönelik" (n=3), "Eğitim Ortamı Düzenlemeleri" (n=3) kategorileri izlemiştir. Özel yetenekliler alanında yapılan araştırmalara bakıldığında,

farklı dokümanların örnekleme dahil edildiği ve değişken konu başlıklarına ulaşıldığı görülmüştür. Türkiye’de yapılmış olan tezlerin incelendiği bir araştırmada, tezlerin konularına göre dağılımında en çok “durum saptama” çalışıldığı, bunu sırasıyla “eğitimleri”, “zekâ testleri (değerlendirme)”, “ilgili kurumlar”, “üstün zekâlıları tanımlama ve özellikleri”, “tanılama” konularının takip ettiği görülmüştür. Makale konularının ayrı başlıkta ele alındığı çalışmada, tezlerde yer alan konulardan farklı olarak ailelerin ve yasal düzenlemelerin de konu alanına girdiği sonucuna ulaşılmıştır (Güçin ve Oruç, 2015: 130-131). Bir başka araştırmada ise incelenen tezlerde “tutum- ilgi-algi” konularının en çok çalışılan konular olduğu ve bunları sırasıyla “öğretim”, “öğrenme”, “öğretmen eğitimi” ve “ölçek testi geliştirme” konularının takip ettiği belirlenmiştir (Pekdoğan ve Bozgün, 2017: 65). Yine tezlerin incelendiği bir başka araştırmada “üstün yetenekli öğrencilerin özelliklerini tespit etme”, “uygulanan programın/politikanın etkililiği”, “öğretmen rolü/yeterlilikleri”, “üstün yetenekli öğrencileri tanılama”, “üstün yetenekli öğrencilerin aileleri” konularının en çok çalışılan konular arasında yer aldığı görülmüştür (Kırnık ve Susam, 2018: 106). Erken çocukluk dönemindeki özel yetenekliler konusunda yazılan çalışmaların incelendiği bir araştırmada ise “betimleme/durumu ortaya koyan çalışmalar”, “üstün yeteneklilerin belirlenmesine yönelik çalışmalar”, “algı, görüş ve önerilerin belirlendiği çalışmalar”, “verilen eğitimin etkililiğinin gözden geçirildiği çalışmalar” olmak üzere 4 kategoride konuların ayrıştırıldığı saptanmıştır (Yılmaz, 2018: 5). Özel yetenekliler alanında 2000-2019 yılları arasında yapılan lisansüstü tezlerin incelendiği araştırmada, “akademik”, “sosyal duygusal gelişim”, “eğitimleri”, “üstün özellikleri”, “rehberlik gereksinimleri”, “aile”, “öğretmen” olmak üzere 7 tema ve bunların altında yer alan 31 konu olduğu belirtilmiştir (Başar, 2019: 32-33). Burada yer alan rehberlik gereksinimleri konusunun, gerçekleştirilen tezde yer alan psikolojik destek ve rehberlik konusu ile ciddi benzerlik gösterdiği dikkat çekmiştir. Farklı zamanlarda farklı örneklemlerle yapılan araştırmalar sonucu ortak olarak öne çıkan konunun “eğitim” olduğu (Kardeş, Akman ve Yazıcı, 2018: 420; Kara, 2021: 44; Kurt, 2022: 81) görülmüştür. Bununla birlikte, alanda en fazla atıf alan kaynaklar incelendiğinde de “üstün yeteneklilere yönelik program modelleri”, “öğretme-öğrenme süreçleri”, “azınlık grupların gereksinimleri”, “tanılama”, “duyuşsal ve psikolojik özellikler” konularının ön plana çıktığı belirlenmiştir (Gürten, Özdiyar ve Şen, 2018: 203). Genel itibariyle özel yetenekliler bağlamında yapılan araştırmalarda konu dağılımları, gerçekleştirilen tez ile benzerlik gösterecek şekilde temalar halinde verildiği gibi,

tablolar halinde, frekans ve/veya yüzdeler olarak sunum gibi farklı stratejilerin kullanımıyla da gösterilmiştir. Nihai olarak, özel yeteneklilerle ilgili literatürde yer verilen konu dağılımlarına bakıldığında, gerçekleştirilen tez kapsamında tayin edilen temalar ile benzerlik gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Pandemi sürecinde uzaktan eğitim ile ilgili yapılan araştırmalarda, ulaşılan dokümanların konu dağılımlarına incelendiğinde, yine özel yetenekli öğrencilerle ilgili yapılan çalışmalarda olduğu gibi gerçekleştirilen tez ile benzerlik gösteren temaların var olduğu gözlenmiştir. Covid-19 sürecinde uzaktan eğitim ile ilgili lisansüstü tezlerinin incelendiği bir araştırmada, “uzaktan eğitimde teknoloji”, “öğrenciler”, “uzaktan eğitim ve duyuşsal beceriler”, “yöntem”, “öğretmenler”, “dil öğretimi”, “psikoloji”, “engelli bireyler”, “yöneticiler”, “veliler”, “ölçme” ve “tezler” konularının sırasıyla paylaşıldığı belirlenmiştir (Azizoğlu, 2021: 247). Pandemi sürecinde uzaktan eğitimde; “öğrenen / öğretmen / veli deneyimleri / görüşleri”, “öğrenen özellikleri (motivasyon, doyum, tutum, algı gibi)”, “süreçte karşılaşılan güçlükler”, “süreç değerlendirmesi ve öneriler”, “öğretmen özellikleri (motivasyon, doyum, tutum, algı gibi)”, “ortam tasarımı/ değerlendirmesi” konularının en çok çalışılan konular arasında yer aldığı da bir başka araştırmanın sonuçlarından olmuştur (Bilgin, 2022: 74).

Covid-19 sürecine ilişkin yapılan sağlık bilimleri alt yapılı çalışmalarda ise, “ülke hazırlığı ve müdahale”, “pandeminin doğrudan ve dolaylı sağlık etkileri”, “bulaşma”, “bilgi, tutum ve uygulama”, “klinik özellikler”, “sosyoekonomik etkiler” (Guleid vd., 2021: 3), “epidemioloji (salgın hastalıklar bilimi) ve sürveyans (takip)”, “teşhis ve tedavi”, “sağlık hizmetlerinin sağlanması”, “biyolojik araştırmalar”, “kamu politikaları”, “psikososyal yönler”, “erken teşhis ve önleme üzerine araştırmalar” (Espinosa vd., 2021: 6-7) konularının en çok araştırılan konular olarak gösterildiği saptanmıştır. Covid-19 bağlamında yapılan araştırmalarda halk sağlığı, salgın hastalık ve vakaların takibi gibi salt olarak sağlık bilimlerinin konu alanına giren çalışmalar yer almış olsa da bu çalışmaların eğitim sistemine, uzaktan öğretim sistemlerine, toplumu oluşturan öğretmenlere, ailelere ve öğrencilere dolaylı katkılar sağladığı düşünülmektedir. Buna ek olarak rehberlik ve psikolojik destek hizmetlerinin de mental sağlık sistemini destekleyen bir yapı olduğu göz önünde bulundurulduğunda, araştırmaya dahil edilen çalışmalarda en sık görülen konuların bu kategori altında toplanmakta olduğunun önem arz eden bir sonuç olduğu görülmektedir.

5.2.1. Psikolojik Destek ve Rehberlik Kategorisinde Yer Alan Çalışmalara İlişkin Tartışma ve Sonuç

Psikolojik destek ve rehberlik kategorisi altına alınan çalışmaların seçiminde kullanılan kodlar; “Eğitimci Liderlik, Öğrencilerin Denetimi, Algı, Öz Düzenleme, Duygular, Mentorluk, Yaşam Kalitesi” şeklinde olmuştur. Bahsi geçen kodların atandığı her bir çalışmanın, yer verildiği kategori ile uygunluk gösterir biçimde, pandemi sürecinde uzaktan eğitim bağlamında özel yetenekli öğrencilere psikolojik destek ve rehberlik sağlayacak bilgiler içerdiği saptanmıştır. Atanan kodların, mevcut kategoriye uyumu için literatürde yer alan benzer çalışmaların incelenmesiyle yorumlamalar yapılmıştır.

Pandemi döneminde gerçekleştirilen uzaktan eğitim sürecinde özel yetenekli öğrencilerin, bu öğrencilere eğitim veren öğretmenlerin, tüm süreci bizzat yaşayan ebeveynler ile diğer paydaşların süreci daha olumlu olarak yapılandırılmaları adına psikolojik iyi oluş düzeylerini ve psikolojik sağlamlıklarını yüksek tutmaları gerektiği düşünülmektedir. Covid-19 salgınının kriz özellikleri taşıdığı (Sarı ve Sarı, 2020: 60) ve krizlerin potansiyel psikososyal etkileri olan aksaklıklar olarak (Dückers vd., 2017: 106) tanımlandığı görülmektedir. Öğrenciler için yeni bir durum olan uzaktan eğitim noktasında, psikolojik danışmanların krize müdahale yöntemi olarak, öğrencilerin yeni sürece uyum sağlamaları adına öz düzenleme becerilerine yönelik çalışmalar yaptığı belirtilmiştir (Özcan Ulusoy ve Cihangül, 2021: 218).

Üstün zekalı ve özel yetenekli çocukların psikolojik iyi oluşunun, üstün zekalılığın türü, eğitimin uygunluğu, çocuğun benlik algısı, mizacı ve yaşam koşulları gibi kişisel özellikleri ile ilişkili olduğu bilinmektedir (Neihart, 1999: 15). Buna ek olarak özel yetenekli öğrencilerin ebeveynlerinden almış oldukları psikolojik özerkliğin de psikolojik sağlamlık düzeyleri üzerinde etkili olduğu görülmektedir (Yörük Topuz ve Cihangir Çankaya, 2021: 279). Bu bağlamda özel yetenekli öğrencilerin pandemi süreci içerisinde psikolojik iyi oluş ve psikolojik sağlamlık düzeylerinin desteklenmesi noktasında eğitim ortamı, yaşam kalitesi ve aile temelleri gibi pek çok faktörün bir arada incelenmesi gerekli görülmektedir.

Pandemi döneminde gerçekleştirilen uzaktan eğitim süreçlerinde, büyük resme bakıldığında, özel yetenekli öğrenci- öğretmen- veli üçgeninin kilit noktaları işaret ettiği düşünülmektedir. Buna göre süreç içerisinde öğrenciyi yakından etkileyeceği

için öğretmenlerin ve ailelerin de psikolojik durumlarının iyi olması önem arz etmektedir. Pandemi sürecinde öğretmenlerin psikolojik durumuna ilişkin yapılan çalışmalarda; iletişim noktasındaki zorlanmalar, evden çalışıyor olmak ve okul yönetiminin baskıları gibi unsurların (Battal ve Koşar, 2021:1378) psikolojiyi olumsuz etkilediği görülmüştür. Bununla birlikte, psikolojinin, öğretmenlerin zorlandıkları “yeni normale” yaratıcı bir şekilde uyum sağlama sürecinde yardımcı olabileceği (Oliveira vd., 2021: 21) olumlu sonuçlara bir örnek teşkil etmiştir. Ailelerin psikolojik durumlarına yer verilen çalışmalarda da uzaktan eğitimin sosyal farklılıkları ve eşitsizlikleri daha da vurguladığı ve şiddetlendirdiği (Coppola, Senatore ve Masullo 2020: 120), bunun yanı sıra finansal güvensizlik yaşayan ebeveynlerin pandemi sürecinde daha endişeli, depresif ve stresli olduğu görülmüştür (Li vd., 2022: 15). Bahsi geçen psikolojik sıkıntıların öğretmenler ya da ebeveynler aracılığıyla öğrencilere yansımalarının olası olduğu değerlendirilmektedir. Bu bağlamda öğrencilere psikolojik destek sağlamak adına sürecin önemli kilit halkalarını oluşturan öğretmenlerin, öncelikle kendi öznel iyi oluşlarının yükselmesi için hizmet içi eğitimler ile müşavirlik hizmetlerinden yararlanmalarının olumlu sonuçlar verebileceği düşünülmektedir. Benzer şekilde ailelere yönelik psikolojik destek ve rehberlik çalışmalarının da özel yetenekli öğrencilerin ev ortamında daha huzurlu ve sağlıklı koşullar altında çalışmasına kolaylık sağlayacağı öngörülmektedir.

Özel yetenekli öğrencilerin eğitim aldıkları BİLSEM kurumlarında, alanında uzmanlaşmış rehber öğretmenlerin olması beklenmekteyken, özel yetenekli öğrenciler için okul dışında sunulan eğitsel rehberlik hizmetlerinin aileler tarafından tatmin edici bulunmadığı görülmüştür (Altun ve Yazıcı, 2018: 363). Bahsi geçen beklenti ve yetersizlikler normal eğitim sürecinde de ele alınırken, pandemi dönemi ve uzaktan eğitim süreçlerinde bu beklentinin daha yüksek olacağı öngörülebilmektedir. Pandemi sürecinde gerçekleştirilen uzaktan eğitim çerçevesinde özel yetenekli öğrencilerin daha iyi yönlendirilebilmesi ve gereken desteği alabilmesi adına alanında uzman rehber öğretmenler ile ilerlemesi, bununla birlikte mentorluk uygulamalarından faydalanması önem arz etmektedir. Psikolojik destek ve rehberlik kategorisi altında yer alan çalışmalar da bu durumu desteklemektedir. Nihai olarak psikolojik destek ve rehberlik bağlamında, özel yetenekli öğrencilerin pandemi döneminde yaşadığı duyguları, uzaktan eğitim sürecine yönelik algılarını dikkate alarak, bir kriz dönemi olarak nitelendirilebilen bu dönem içinde psikolojik iyi oluşlarının desteklenmesi

gerekmektedir. Bunun için öğrencilerin öz düzenleme becerileri geliştirilerek pandemi sürecinde karşılaşılabilecekleri sorunlara çözüm bulmalarına, vakitlerini daha iyi değerlendirmelerine yardımcı olunmalıdır. Özel yetenekli öğrencilere sağlanacak mentor desteği ile uzaktan eğitim krizi fırsata çevrilerek, öğrencilere dünyanın farklı yerlerinde yer alan geniş bilgi havuzlarına erişim sağlamaları adına rehberlik edilmelidir.

Pandemi bağlamında psikolojik destek unsurları noktasında, öğrencilerin hem güçlü yönlerine (dayanıklılık) hem de ihtiyaçlarına (akıl sağlığı sorunlarına) ilişkin verilerin olmamasının, farklı öğrenme ihtiyaçları olanlar da dahil olmak üzere tüm öğrenciler için etik ve doğru programlamanın sağlanmasını inanılmaz derecede zorlaştırdığına vurgu yapılan çalışmalara rastlanmıştır (Schwartz vd., 2021: 180). Okulların kapanması ve ev izolasyonunun, özel yetenekli öğrencilerin ve ebeveynlerinin artan bir yük duygusu yaşamalarına ve içlerindeki gerilimin artmasına neden olduğu da bildirilmiştir (Alshehri, 2022: 849). Bu bağlamda yapılan tez vasıtasıyla elde edilen bulguların ve çıkarılan sonuçların ışığında, farklı öğrenme ihtiyaçları olan özel yetenekli öğrenciler için pandemi sürecinin, bu süreçte gerçekleştirilen uzaktan eğitim faaliyetlerinin kolaylaştırılması ve psikolojik destek unsurlarına ilişkin farkındalık kazandırılması ile sürecin olumlu yönde yapılandırılması umulmaktadır.

5.2.2. Verimi Artırmak Kategorisinde Yer Alan Çalışmalara İlişkin Tartışma ve Sonuç

Verimi artırmak kategorisi içinde yer alan çalışmalara, “Katkı, Ev Etkinlikleri, Eğitsel Bilgisayar Oyunları, Başarı, Verimliliğinin Yordayıcıları, Dijital Öğrenenler” kodlarının atanmasıyla ulaşılmıştır. Verimi artırmak kategorisinde yer alan çalışmalara bakıldığında, genel itibarıyla özel yetenekli öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinden en yüksek verimi almalarını sağlayacak çalışmaları kapsadığı gözlenmiştir. Atanan kodların kategori ile uyumunun desteklenmesi adına, literatürde pandemi döneminde, uzaktan eğitimde, özel yeteneklilerin eğitiminde verim artırmaya yönelik yapılan benzer çalışmalar incelenmiştir.

Eğitim ve öğretimin, sadece okul saatleri çerçevesinde gerçekleştirilebilmesinin mümkün olamayacağı çok net bir gerçeklik olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu gerçek bağlamında, okul saatlerinin haricinde kalan zamanın en verimli şekilde değerlendirilmesi gerektiğine dikkat çekilmiştir. Derslerde yapılan etkinlikler ve

öğrenmeler gibi, derslerin haricinde de faaliyetler yapılmasına öğrencilerin ihtiyaçları vardır (Şahin ve Boyacı Altınay, 2008: 42). Ders haricindeki etkinlikler; düzenli, sistemli, planlı olacak biçimde hazırlanır ve ders içi etkinliklerle paralel gidecek biçimde uygulanırsa öğrencilerin gelişimine büyük katkı sağlamakla birlikte eğitim-öğretimde verimi artırarak başarıyı getirecektir (Köse, 2013: 349). Görüldüğü üzere ev etkinlikleri olarak da isimlendirilebilecek okul dışı etkinliklerin verimlilik artırmak ve beraberinde başarıyı getirmek noktasında gerçekleştirilen çalışmada yer verilen kodlarla benzerlik taşıdığı dikkat çekmektedir.

Eğitim kurumlarının uzaktan eğitime katılımı ve ders verimliliğini artırmak için alternatifler üretmeleri önemlidir (Çamur, Erşanlı, Abukan ve Canım, 2022: 263). Bu alternatiflerden biri olarak karşımıza çıkan eğitsel dijital oyunların öğrencilerin dikkat becerilerini, motivasyonlarını, akademik başarılarını geleneksel yöntemlere göre daha iyi artırdıkları bilinmektedir (Günbaş ve Öztürk, 2022: 264). Eğitsel bilgisayar oyunlarının, eğitimde tamamlayıcı ve destekleyici bir aktivite olarak kullanılabilirdiği belirtilmiştir (Çankaya ve Karamete, 2008: 126). Eğitsel bilgisayar oyunlarının sosyal bilgiler dersinde kullanıldığında motivasyonu artırdığı gözlenirken (Bakar Çörez, Tüzün ve Çağıltay, 2008: 27), Tarih dersinde kullanıldığında mekânı algılama ve kronolojik düşünme becerilerine olumlu katkıda bulunduğu gözlenmiştir (Aydoğan ve Karabağ, 2020: 106). Özel yetenekli öğrencilere verilen kodlama derslerinde ise öğrencilerin tutumları incelendiğinde; bilgisayar oyunlarını tasarlamamanın yaratıcılıklarını geliştireceği, faydalı olacağı, problem çözme becerisini geliştirerek sınavlarda başarılarını artacağı yönünde olumlu görüşleri olduğu bulunmuştur (Alkan, 2019: 113). Bu bağlamda verimi artırmak kategorisi içinde yer alan kodlardan biri olarak karşımıza çıkan eğitsel bilgisayar oyunlarının literatürde de geniş yer edindiği görülmüştür. Genel bağlamda bahsi geçen literatür çerçevesinde öğrencilerin pandemi döneminde uzaktan eğitim almakta oldukları zaman içerisinde çalışma verimlerini artırmak adına eğitsel bilgisayar oyunlarından yararlanabileceği, ev etkinlikleri vasıtasıyla verimli zaman geçirerek başarının destekleneceği söylenebilir.

5.2.3. Ailelere Yönelik Kategorisinde Yer Alan Çalışmalara İlişkin Tartışma ve Sonuç

Ailelere yönelik kategorisi içinde yer alan çalışmalara, “ebeveynler açısından, ailelerine yönelik, aileler” kodları atanarak ulaşılmıştır. Araştırmaya dahil edilen, aile

kategorisi altında yer verilen çalışmalardaki genel eğilimin, ebeveynlerinin çocukları hakkındaki düşünceleri, kaygıları ve süreci yapılandırmakta ebeveynlere düşen roller oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bazı çalışmalarda pandemi döneminde özel yetenekli öğrencilere yönelik yapılacak uzaktan eğitim sürecinde, daha sağlıklı eğitim alabilmeleri için ailelere yapmaları gereken önerilerin sunulduğu da görülmüştür.

Covid-19 pandemisi sürecinde, çocuk ve aile odaklı araştırmalar incelendiğinde, yazarlar tarafından araştırma amacı olarak en çok benimsenen durumun pandeminin aile ve çocuk üzerindeki etkilerini araştırmak olduğu görülmüştür. Buna ek olarak ulaşılan sonuçların içinde de en çok pandeminin çocuk ve ailelere yönelik olumsuz etkileri olduğu bulunmuştur. Bu bağlamda yine öneriler arasında en çok öne çıkan durumun çocuk ve aileye yönelik destek mekanizmalarının yapılandırılması yönünde olduğu saptanmıştır (Kadan, 2021: 10). Yine bir başka çalışmada pandemi döneminde okulların kapanmasıyla ilgili ebeveynlerin yaşamış oldukları zorluklar; “çocuklarını eğlendirmek”, “açık hava etkinliği için sınırlı fırsatları yönetmek”, “sosyal izolasyonu yönetmek ve kendi fiziksel-zihinsel refahını yönetmek” şeklinde sıralanmıştır. Buna ek olarak “çocuk bakımı ile işi bir arada yürütmede”, “ev işlerini idare etmede” de zorluklar olduğu ortaya çıkmıştır (O’Connor Bones vd., 2022: 945). Pandemi döneminde ailelerin sorumluluklarında artış olması, ruhsal durumlarının süreçten olumsuz etkilenmesi ve streste artış yaşanması görülmüştür (Elmaoğlu vd., 2022: 81).

Sosyoekonomik duruma göre farklı yönelimlerin olduğunu ortaya koyan bir çalışmada ise sosyoekonomik durumu yüksek olan ebeveynlerin uzaktan eğitime yeterli ilgi ve desteği gösterirken, diğerlerinin yeterli ilgi göstermediği görülmüştür. Çok az ebeveyn, çocuklarının canlı sınıf deneyimleriyle ilgilenip, onlara rehberlik ederek ders planını takip etmişlerdir. Ayrıca ailelerin uzaktan eğitim süreçleri ve teknoloji kullanımına ilişkin bilgi ve becerilerinin yetersiz olduğundan bahsedilmiştir (Öğdem ve Sönmez, 2022: 71). Bir başka çalışmada da özel yetenekli öğrencilerin pandemi sürecindeki davranışları ile ebeveynlerin eğitim düzeyi arasında anlamlı bir pozitif ilişki bulunmuştur. Lisansüstü derecesindeki ebeveynlerin özel yetenekli çocuklarının, lisans ve lise düzeyindeki ebeveynlerin çocuklarına göre daha gelişmiş davranışlara sahip olduğu belirtilmiştir (Alsabih vd., 2022: 2675). Bireylerin pandemi döneminde kendilerini izole etmelerinin, düzenli beslenmek ve çalışmak zorunda olmalarının kişiler arası farklılık yaşanmasına neden olduğu da bilinmektedir. Pandemi döneminde evde kalma, beslenme ve vücut direncini koruma sürecinde ekonomik sorunlar

yaşamının, nihayetinde finansal yükümlülükler gerektirdiği de göz önünde bulundurulduğunda, sosyo-ekonomik düzeyi düşük bireyler açısından risk taşıyan bir durumun oluşması kaçınılmaz olmaktadır (Yıldırım, 2020: 1349). Bu bağlamda kişisel farklılıklar ile aileden gelen kültür, yaşayış biçimi gibi farklılıkların gözetilerek her bireyin biricik olduğu ilkesi doğrultusunda ailelere yönelik yapılacak çalışmalarda ve verilecek önerilerde farklı kesimler olduğu hatırlanmalıdır.

Uganda'da Covid sürecinde pandemi ve sokağa çıkma kısıtlamaları kapsamında ebeveynlerin görüşlerine bakıldığında, çoğu ebeveynin, yeterli yiyecek bulmakta ve kira ödemekte güçlüklerle karşılaşarak nihayetinde işlerini kaybettiği öğrenilmiştir. Bununla birlikte ailelerin çocuklarının eğitimi ve arkadaş ilişkilerindeki eksikliğinden endişe ettiği görülmüştür (Mbazzi vd., 2022: 1173). İşten çıkma durumuna benzer biçimde, ebeveynlerin neredeyse beşte birinin çocuğuna bakmak için işten ücretsiz izin aldığı ve %40'ının ücretsiz okul yemeği hakkına başvurduklarını bildiren bir başka çalışma da ebeveynlerin endişe durumuna dikkat çekmiştir (O'Connor Bones vd., 2022: 941). Aileler çocuklarına karşı olan görev ve sorumluluk bilinci ile pandemi döneminde zorlu süreçler yaşamış olmakla birlikte, bu zorlukların üstesinden gelmek adına çözüm önerileri arayışına girip ciddi emek sarf etmişlerdir.

Pandemi sürecinde ailelere öneriler bağlamında çocukların gelişiminin sağlıklı bir biçimde sürdürülebilmesi adına bilgisayar ve internet kullanımları noktasında ailelerin bilinçli olarak takip etmeleri gerektiğinin altı çizilmiştir. Ailelerin, çocuklarının bilgisayarda gereğinden fazla zaman geçirmemesi noktasında dikkatli olması gerektiği kadar, fiziksel ve ruhsal açıdan olumsuz etkilere maruz kalmamaları bağlamında da bilinçli ve bilgili olmaları gerektiği bildirilmiştir. Akademik başarı yönünde de oluşabilecek olumsuz etkiler adına, çocuklarının derse ayırması gereken sürenin de yine aile denetiminde olması elzemdir. Son olarak ailelerin, çocuklarının boş zamanlarını daha etkin kullanmalarını sağlamak adına sosyal etkinlikler için zaman ayırmalarının gerekli olduğu bildirilmiştir (Topan, Kuzlu Ayyıldız, Özsavran ve Mutlu, 2020: 25). Bahsi geçen önerilerin yanı sıra ailelere yönelik kategorisinde yer alan bilgiler ile özel yetenekli öğrencilerin pandemi sürecinde uzaktan eğitim aldıkları dönemde evde geçirmekte oldukları sürede aileleri ile olan ilişkilerinin kuvvetlendirilmesinin sağlanabileceği öngörülmektedir.

5.2.4. Öğretmenlere Yönelik Kategorisinde Yer Alan Çalışmalara İlişkin Tartışma ve Sonuç

Öğretmenlere yönelik kategorisi içerisinde yer alan çalışmalar, “öğretmen, matematik öğretmenleri, öğretmenler” kodlarının konu başlığına göre atanması sonucu bu kategorideki yerini almıştır. Bulgular kısmında geniş biçimiyle doğrudan alıntılarla detaylı hallerine yer verilmiş olsa da çalışmalardaki eğilimin genel itibarıyla, öğretmen görüşlerinin sunulduğu ve öğretmenlerin teknoloji ile iletişimine değinildiği yönde olduğu görülmüştür. Literatürde pandemi sürecine ve uzaktan eğitime ilişkin yapılan çalışmalarda da benzer şekilde öğretmenlerin görüşlerinin alınması ile sürecin şekillendirilmesi noktasında çalışmalar yapıldığı ve bunların içinde de yine teknoloji ile olan ilişkinin irdelendiği görülmüştür.

Öğretmenlerin teknoloji kullanımına Covid-19’un etkisini araştıran bir çalışma kapsamında yapılan ankete katılan öğretmenlerin çoğu, Covid-19’un eğitimde neden olduğu son değişiklikler bağlamında teknoloji kullanımlarını artırdığını bildirmişlerdir (Winter vd., 2021: 239). Yine bir başka çalışmada da öğretmenler, pandemi sürecinin teknoloji kullanımı, farkındalık ve beceri geliştirme konularında olumlu kazanımlar sağladığını belirtmişlerdir (Karakaya vd., 2021: 17). Bahsi geçen kazanımların ve olumlu etkilerin yanı sıra öğretmenlerin teknoloji ile sınavları sürecince, çalışmada da altı çizildiği üzere çeşitli zorluklarla da karşılaştıkları görülmüştür.

Öğretmenlerin çevrimiçi öğretime uyum sağlama, öğrencilerle minimum düzeyde de olsa iletişim kurma ve öğrencilerin öğrenimini ve gelişimini destekleme konusunda önemli zorluklarla karşılaşmakta olduğu görülmüştür (König, Jäger Biela ve Glutsch, 2020: 608). Özel eğitim öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlara bakıldığında da en önemli görülen maddelerin; “öğrencilerin bireysel farklılıkları”, “materyal, donanım ve internete erişim” olduğu dikkat çekmiştir. Bununla birlikte ebeveyn desteğinin yetersiz olmasının ve katılımın az olmasının da öğretmenlere zorluk yaşatıp sorun teşkil ettiği bildirilmiştir (Ünay, Erdem ve Çakıroğlu, 2021: 174). Bu sonuçları destekleyen bir başka araştırmada da benzer durumlardan bahseden öğretmenler ek olarak internet sorunlarına dikkat çekmiş, ilgisiz velilerden şikayetçi olduklarını bildirmiş ve ebeveynlerin öğrencileriyle yeterli iletişim içerisinde olamadıklarını dile getirmiştir (Erbaş, 2021: 360).

Pandemi, dünyadaki ülkelerin ne kadar karmaşık ve birbirine bağlı olduğuna dikkat çekmenin yanı sıra, eğitimin; sosyal, politik ve ekonomik sistemlerle ne kadar bütünleşik olduğunu da vurgulamıştır. Pandemi sürecinde gereken iyileşmenin sağlanması noktasında, tüm dünya çapında ön saflarda bulunan öğretmenlerin değerinin ve katkısının yadsınamaz olduğuna dikkat çekilmesi gerektiği vurgulanmıştır (McCallum, 2021: 206). Öğrenci çerçevesinden bakıldığında da Covid-19 salgını sırasında, özel yetenekli öğrencilerin duygularını anlama, teknik sorunları çözüme kavuşturma gibi konularda kendilerine rehberlik etmeleri için öğretmenlerin desteğine ihtiyaç duymakta olduğu bildirilmiştir (Ismail, Anuar ve Loo, 2022: 56). Bu bağlamda öğrenci-öğretmen ilişkisinin bu süreçte de önem kazandığının altı çizilmeli ve bahsi geçen ilişkinin güçlü tutulması için öğretmenlere yönelik bazı sorumluluklar olduğu hatırlatılmalıdır. Çevrimdışı ortamlardan dijital ortamlara geçişin başarılı olabilmesi için öğretmenlerin yetkinliklerinin önemli bir rolü olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Ek olarak öğretmenlerin bu platformda öğrencilerin ilgisini çekebilmek için farklı etkileşimli yollar keşfetmeleri gerektiğinin altı da çizilmelidir (Treve, 2021: 216).

Öğretmenler müfredatı çeşitli formatlarda sunarak videolar, sesler ve metinler kullanabilmektedirler. Öğretmenlerin derslerini görüntülü sohbetler, sanal toplantılar vb. ile tamamlamasının, anında geri bildirim almak ve öğrencilerle kişisel bir bağ sürdürmek için faydalı olduğu bildirilmektedir (Dhawan, 2020: 16). Yine de bu alternatiflerin sunulduğu sanal ortamda dikkati elden bırakmamak önem arz etmektedir. Özel yetenekli öğrencilere sınırsız erişim imkânı sunan internet dünyasında, zararlı kullanımların ve istenmeyen bilgilerin önlenmesi için öğretmenlerin süreci denetlemesi gerektiğinin altı çizilmiştir (Kadıoğlu Ateş ve Gürdağ, 2021: 144). Bu bağlamda pandemi döneminde uzaktan eğitim yapılan süreç içerisinde özel yetenekli öğrencilerin eğitimi çerçevesinde öğretmenlere yönelik yapılan çalışmaların konularına bakıldığında anlaşıldığı üzere, öğretmenlerin görev ve sorumluluklarını itina ile yerine getirmesi, sürecin daha etkili bir biçimde yürütülmesine yardımcı olmaktadır. Nihai olarak literatürün desteklediği biçimde öğretmenlerin teknolojiye yakın olunan bu süreç içerisinde öncelikle kendini geliştirerek teknolojiyi iyi kullanabilecek düzeye gelmesi, sonrasında da öğrenciye de teknolojiyi olumlu yönde kullanmak bağlamında rehber olması gerektiği düşünülmektedir.

5.2.5. Sorunlar- Çözümler Kategorisinde Yer Alan Çalışmalara İlişkin Tartışma ve Sonuç

Sorunlar ve çözümler kategorisinde yer alan çalışmalara “sorunlar, görüşler, yaşadıkları sorunlar” kodlarının atanmasıyla ulaşılmıştır. Bahsi geçen kategori altında yer alan çalışmalarda genel olarak, altyapı eksikliği, ekipman yetersizliği, internetin çekmemesi gibi fiziki sorunların yanı sıra öğrencilerde görülen düzen bozulması, endişe gibi psikolojik ve sosyolojik sorunların olduğu da görülmüştür. Bu sorunlara ilişkin, altyapı desteği sağlanması, öğretmen eğitimleri gibi çözüm önerileri de getirildiği görülmüştür. Konu ile ilgili yapılan araştırmalara bakıldığında benzer sonuçlarla karşılaşıldığına ulaşılmıştır.

Acil uzaktan eğitimde yaşanan sorunların ve sınırlılıkların incelendiği ve çözüm mahiyetinde önerilerin verildiği araştırmada 11 ana temadan bahsedilmiştir. Bunlar: “dijital uçurum”, “teknolojik deneyimsizlik”, “içerik-tasarım kalitesi”, “uzaktan eğitim yönetimi”, “ekonomik sıkıntılar”, “yetersiz destek”, “pandemi psikolojisi, sağlık ve ailevi kısıtlılıklar”, “bağımsız öğrenme becerileri ve çalışma ortamı”, “uygulama eksikliği”, “genel sorunlar”, “veri güvenliği” olarak şekildedir (Sezgin, 2021: 283). Görüldüğü üzere gerçekleştirilen tezde bulunan sorunlar ile benzeşen yönler mevcuttur. Bir başka çalışmada da uzaktan eğitimde öğrenciler en büyük sorunu “internete ulaşamama” (Arslan Çetin, Öztürk ve Akarsu, 2022: 508) olarak değerlendirmiştir. Bahsi geçen sorunların çözümü noktasında kapsayıcı ve uzaktan eğitime katılım sürecindeki adaleti sağlamayı mümkün kılacak eğitim politikalarının geliştirilmesi gerektiği bildirilmiştir (Çamur, Erşanlı, Abukan ve Canım, 2022: 263).

Tarihin her döneminde ortaya çıkması muhtemel salgın ve benzeri felaketlerin, toplumları sosyolojik ve psikolojik anlamda etkilediği bilinmektedir. Covid-19 gibi salgınların da evrensel niteliğe sahip olmasından dolayı oluşan kaygı ve panik düzeyini oldukça arttırdığı gözlenmektedir (Yıldırım, 2020: 1349). Özel yetenekli öğrencilerin anne-babaları ile yapılan görüşmelerde de öğrencilerin psikolojik sorunlar yaşadıkları belirtilmiştir. Pandemi sürecinde karşılaşılan psikolojik sorunlara ilişkin sorunları gidermek adına getirilen çözümler: Fiziksel etkinlikler, planlama, ev etkinlikleri ve internet kaynakları olacak biçimde dört başlıkta gösterilmiştir (Kaya ve Akgül, 2022: 149). Yapılan çalışmada karşılaşılan bazı sorunların çözümü noktasında öğretmen

eğitiminin gerekli olduğu düşünölen bulgulara rastlanmış olsa da literatürde anne babayı da sorunları gidermek adına sürece dahil ettikleri görölmüştür. Sorunların çözümlü noktasında planlama ve politikalar yapılması gerektiğine dikkat çeken literatür bilgilerine ek olarak bu planlamaların yapımı sürecinde aile-öğretmen ve öğrenci üçgeni çerçevesinde çözüm önerileri getirilmesinin önemli olduğu düşünölmektedir. Bu düşünönceye ek olarak hem yapılan çalışmada hem de incelenen literatürde sorunların çok, çözümlerin ise sorunlara nazaran az olduğu gözlenmiştir, bu doğrultuda çözüm önerileri bağlamında daha çok çalışma yapılmasının gereklilik olduğu düşünölmektedir.

5.2.6. Eğitim Ortamı Düzenlemeleri Kategorisinde Yer Alan Çalışmalara İlişkin Tartışma ve Sonuç

Eğitim ortamı düzenlemeleri kategorisinde yer alan çalışmalara “farklılaştırılmış, bilim ve sanat merkezi, bilgi eğitim ortamı” kodların atanmasıyla ulaşılmıştır. Bu kategoride yer alan çalışmalarda, özel yetenekli öğrencilerin gitmekte olduğu kurumlardan biri olan BİLSEM eğitim ortamları ve online platformdaki eğitim ortamları üzerinde durulduğu sonucuna varılmıştır. Ek olarak çalışmanın bulgularında eğitim ortamlarından kaynaklanabilen bazı sorunlar olduğu ve eğitim ortamlarına ilişkin olumsuz görüşlerin var olduğu yönünde bilgilere de rastlanmıştır. Pandemi döneminde uzaktan eğitim sürecine dahil olan özel yetenekli öğrencilerin eğitim ortamlarında yaşanan sorunların incelenmesi ve bilgiye erişimde kolaylık sağlayacak ortamlar hakkında gereken düzenlemelere ilişkin literatürde yer alan, konuyla ilgili çalışmalar taranarak sonuca ulaşılmıştır.

Öğrenci başarısını etkileyen faktörler içinde en belirleyici olanının, ders çalışma ortamının uygunluğu olduğu belirtilmiştir (Şahin ve Boyacı Altınay, 2008: 47). Öğrenciler açısından evde çalışma ortamlarının olmaması, yüz yüze etkileşimin yetersizliği, bilgisayar ve internet altyapısının olmaması öğrencilerin ders takibini ve verimini düşürmüştür (İnce, Kabul ve Kabul, 2021: 197). Yine bazı öğrencilerin aile ortamı ve evlerindeki fiziki koşulların uygun olmaması nedeniyle derslere katılmakta sorun yaşadıkları bildirilmiştir (Çamur, Erşanlı, Abukan ve Canım, 2022: 263). Eğitime uygun olmayan ortamın konsantrasyon sorunlarını da beraberinde getirdiğine dikkat çekilmiştir. Bir diğer ifade ile; aile bireylerinin bir arada olması ile kalabalık ev ortamının sorun olması bir yandan, evdeki rahatlığın getirisiyle erteleme hissini

oluşumu ve bir yandan da devam zorunluluğu faktörünün öğrencilerin konsantrasyonunu olumsuz etkileyebilen faktörler olarak değerlendirilmiştir (Karakoç ve Karaca, 2022: 157). Bu bağlamda öğrencilerin eğitim ortamlarında gözlenen sorunların neler olduğunun bilinmesi, çözüme ulaşmak adına yol gösterici olacaktır. Öğrencilerin eğitim aldıkları ortamlarda düzenleme yapılırken, farklılaştırma becerilerinden yararlanarak sorun oluşturması olası faktörlerin yok edilmesi sağlanabilir ve öğrencinin derse odaklanmasına zemin hazırlayacak ortamlar oluşturulabilir.

Destekleyici çevre ve uygun müdahaleler ile birlikte olumlu kişilik özelliklerinin varlığının, öğrenme güçlüğü çekenler de dahil olmak üzere tüm özel yetenekli öğrencilerin zor durumlarla başa çıkmalarına ve daha dirençli olmalarına yardımcı olacağı belirtilmiştir (Alexopoulou, Batsou ve Drigas, 2019: 83). Bununla birlikte özel yetenekli öğrencilere yönelik, okullarda ortamların düzenlenmesine gidilmesinin, eğitimin niteliğinde artış gösterilmesinde ve öğrencilerde doyumun sağlanmasında faydalı olabileceği (Bedur, Bilgiç ve Taşlıdere, 2015: 174) göz önünde bulundurulduğunda özel yeteneklilerin bireysel farklılıklarına hitap edecek ortam düzenlemelerinin önem arz ettiği ve öğrenciyi olumlu yönde etkilediği düşünülmektedir.

5.3. Üçüncü Araştırma Problemine İlişkin: Araştırmaya Dahil Edilen Çalışmaların Sonuçlarının SWOT Analizine Yönelik Tartışma ve Sonuç Kısmı

Bu bölümde araştırmanın üçüncü problemi bağlamında, araştırmaya dahil edilen çalışmaların sonuçlarının SWOT analizi bağlamında incelenmesine yer verilmiştir. SWOT analizi bağlamında önceden belirlenmiş olan kategoriler ile çalışmalara atanan kodların uyumuna bakılarak kategori-kod eşlemesi yapılmıştır. Çalışmaların dağılımlarına bakıldığında, en çok çalışmanın yer aldığı kategori %36'lık dilimi oluşturan “Zayıf Yönler” (n=9) kategorisi olmuştur. Bu kategoriyi, sırasıyla %28'lük dilime sahip olan “Güçlü Yönler” (n=7), %24'lük dilime sahip olan “Fırsatlar” (n=6) ve %12'lik dilime sahip olan “Tehditler” (n=3) kategorileri izlemiştir.

Zayıf yönler en çok çalışmanın bulunduğu kategori olsa da S-W-O-T sıralamasının bozulmaması adına ilk başlıkta güçlü yönlerin incelenmesine yer verilmiştir. Güçlü yönler kategorisinin genel bağlamda olumlu ve pandemi sürecindeki uzaktan eğitimin yararlı yönlerine değinen çalışmaları içerdiği görülmüştür. Zayıf yönler kategorisinde,

pandemi döneminde gerçekleştirilen uzaktan eğitime ilişkin yaşanan sorunların, zayıflık ve eksikliklerin işlendiği çalışmalar yer almıştır. Fırsatlar kategorisinde, özel yetenekli öğrenciler için pandemi sürecinde yapılan uzaktan eğitim uygulamalarının sunduğu fırsat ve olanakları içeren çalışmaları içine aldığı görülmüştür. Tehditler kategorisinde ise ciddi risk unsuru olabilecek, önlenmediği takdirde öğrencilerin eğitimleri için tehdit unsuru oluşturabilecek faktörleri içine alan çalışmaların bu kategoriye dahil edildiği görülmüştür.

Kriz etkisi gösteren Covid-19 pandemisinin yanı sıra afet ya da olağandışı kriz dönemi olarak nitelendirilebilecek diğer durumlarda da zayıf yönlerin görülmesi, tehdit unsurlarının saptanıp, giderilmesi önem arz etmektedir. Buna ek olarak fırsat unsurlarının değerlendirilmesi noktasında öğrenme ve öğretme sürecinin tespitinde SWOT analizinin kullanılması, sonuçların iyi bir biçimde yönetilmesi, yorumlanması da önem arz etmektedir (Ezin, 2021: 76). Bu doğrultuda pandemi sürecinde hazırlıksız bir biçimde geçiş sağlanan uzaktan eğitimin kriz özellikleri taşıdığı düşünülerek, bu süreçteki çalışmaların incelenmesinde SWOT analizinden yararlanılarak sürecin yorumlanması sağlanmıştır.

5.3.1. Güçlü Yönler Kategorisinde Yer Alan Çalışmalara İlişkin Tartışma ve Sonuç

“Güçlü Yönler” kategorisi içinde yer alan çalışmalara; "Öğrenme Sorumluluğu", "İhtiyaçların Karşıllanması", "Rehberlik Desteği", "Eğitici Bilgisayar Oyunları", "Avantajlar ve Faydalar", "Motivasyon" ve "Telafi Eğitimi" kodlarının atanması ile ulaşılmıştır. Bu kategoride toplamda 7 çalışmanın olduğu görülmüştür. Güçlü yönler kategorisi altında yer alan çalışmalarda genel anlamıyla olumlu ifadeler yer verildiği, öğrenciler için süreci destekleyici ve güçlendirici unsurların olduğu görülmüştür. Atanan kodların, mevcut kategoriye uyumunun tartışılması ve sonuçta fikir birliğine varılabilmesi adına literatürde yer alan benzer ve farklı çalışmalar incelenmiştir.

Uzaktan eğitim ile işlenen hemşirelik derslerini alan öğrencilerin görüşlerinin SWOT analizi bağlamında incelendiği bir çalışmada güçlü yönler içinde en çok rastlanan kodlar; “eğitime ulaşımın kolaylaşması”, “kendini geliştirme olanağı” ve “zaman tasarrufu sağlanması” şeklinde gösterilmiştir (Timuçin, Sakallı ve Kahraman, 2022: 120). BİLSEM’e devam etmekte olan özel yetenekli öğrencilerin de büyük çoğunluğunun; sağlıklarını koruma (Covid-19'dan kaçma), istedikleri dersleri alma,

zamandan ve mekândan bağımsız olma konularını uzaktan eğitimin güçlü yanları olarak gördükleri dikkat çekmiştir (Gelen ve Kaçan, 2022: 427). Görüldüğü üzere bahsi geçen sonuçların, gerçekleştirilen tezde yer verilen kodlara benzer sonuçlar olduğu görülmüştür. Öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayan, kendi öğrenme sorumluluklarını almalarına yardımcı olan destekleyici bir eğitimden söz edilebilmektedir.

Uzaktan eğitim sürecinde derslerin kayıt altına alınabilmesi ve gerekli olduğunda tekrar tekrar izlenebilmesi öğrencilerin sürece dair güçlü gördükleri, eğitsel fayda sağladıkları bir başka durum olmuştur (Arslan Çetin, Öztürk ve Akarsu, 2022: 508). Öğretmenler de derslerin kayıt altına alınması sayesinde iyi bir inceleme ile hazırlık yapıp, öğretim stratejilerini ve yöntemlerini geliştirmişlerdir (Mahyoob, 2020: 352-353). Ders kayıtlarının tekrar dinlenebilmesinin yanı sıra çevrimiçi derslerin güçlü yönlerine eklenebilecek diğer faktörler; yol/zaman tasarrufu, evden çalışmanın vermiş olduğu rahatlık, salgın bulaşma riski olmayacağına verdiği güvenlik algısı olmuştur (Karakoç ve Karaca, 2022: 157). Gerçekleştirilen çalışmada da bahsi geçen telafi eğitimi sağlama durumuna net bir biçimde farklı pek çok çalışmada da yer verilmiştir.

Etkili ve verimli öğretme ve öğrenme uygulamalarını kolaylaştırmak için bazı öğretim stratejilerinin (dersler, vaka çalışması, münazaralar, münazaralar, deneyimsel öğrenme, beyin fırtınası oturumları, oyunlar, alıştırmalar, vb.) çevrimiçi olarak kullanılabilmesi belirtilmiştir. Bu stratejilerle pek çok insanın hayatının tehlikede olduğu pandemi süreci gibi panik durumlarında, öğretme ve öğrenmenin ilgi çekici hale getirilebileceği, böylece kişilerin stres, korku ve kaygı düzeylerinin azalacağı bildirilmiştir (Dhawan, 2020: 18). Uzaktan eğitimin öğretmenlerin bilgi iletişim teknolojilerini kullanımını artırmakla birlikte, okul eğitimine devam etmek noktasında sıkıntı çeken öğrencilerin eğitime kavuşmasını sağlayan ve öğrenciler ile öğretmenler arasında olduğu gibi öğrencilerin de kendi içinde iletişimine katkıda bulunarak ihtiyaçların karşılanmasına etki eden güçlü yanları da olmuştur (Manesis, 2022: 65). Bilgisayar destekli eğitimin, çocuklara olağanın dışına çıkma imkânı sağlayan bir ortam, birbirinden farklı yöntem ve teknikler sunduğu belirtilmiştir. Ayrıca öğrencilerin birden fazla duyu organını eş zamanlı kullanmalarına imkân tanıyarak da dikkat çekici olduğu, eğitim-öğretim sürecinin olağan halindeki rutinliğini kaldırmak noktasında da güçlü yardımları olduğu bilinmektedir (Köse, 2013: 340).

5.3.2. Zayıf Yönler Kategorisinde Yer Alan Çalışmalara İlişkin Tartışma ve Sonuç

Zayıf yönler kategorisi içinde yer alan çalışmalar; "Az veya Yetersiz EBA İçeriği", "Sınırlı Ölçüde Destekleyici Eğitim", "Teknoloji Kullanımındaki Sorunlar", "Olumsuz Duygu", "Zayıf Altyapı", "Olumsuz Psikolojik Sonuç", "Program Yoğunluğu", "Sorunlar ve Eksiklikler" ve "Derse Bağlanma Sorunları" şeklinde toplam 9 olarak en çok kod atanan sonuçları içeren kısmı oluşturmuştur. Zayıf yönler kategorisinde genel anlamda pandemi döneminde gerçekleştirilen uzaktan eğitimde özel yetenekli öğrencilerin yaşadığı eksiklikler, uzaktan eğitimde teknoloji kullanımına ilişkin yaşanan olumsuz durumlar ve süreç içinde gelişimi aksatan yöndeki çalışmaların sonuçlarına ilişkin veriler bulunmuştur.

Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin görüşleri alındığında, olumsuz duygular; “derslerin verimsiz algılanması”, “motivasyon eksikliği” ve “belirsizliklerin yol açtığı korku-kaygı” şeklinde sıralanmıştır (Aktepe vd., 2022: 478; Alshehri, 2022: 861; Ceylan ve Umdu Topsakal, 2021: 114; Karakoç ve Karaca, 2022: 159). Bunlara ek olarak “teknolojiye erişimde güçlük”, “öğrenci davranışını değerlendirmede güçlük”, “grup çalışması yapamama”, “bazı derslerin içeriğinden dolayı amacına uygun işlenememe”, “materyallerin soyut olması”, “öğrenci veli-öğretmen iş birliğini sağlayamama”, “sınıf düzenini sağlayamama” gibi (Izgı Onbaşılı ve Sezginsoy Şeker, 2021: 738) zayıf yönlerin varlığından bahsedilmiştir. Burada bahsi geçen zayıf yönlerin, çalışmada ulaşılan kodlarla benzerlik gösterdiği görülmektedir.

Eğitimciler perspektifinden bakıldığında da hem pandemi hem de dönemin belirsizliği nedeniyle zaman zaman olumsuz duygular yaşandığı belirtilmiştir. Bu duygulara örnek olarak; kararsızlık, mesleki anlamda profesyonelliğin göz ardı edilmesi, yok sayılma, kaygı, stres, sinirlilik, huysuzluk, korku gösterilmiştir (Alan, 2021: 991). Pandemi döneminde öğretmenlerin kendilerini, alışık olduklarının dışında bir eğitim süreci içinde buldukları, bundan dolayı da öğretmen-öğrenci arasındaki bağın zayıfladığı bildirilmiştir. Bu süreçte oluşan kayıpların ilerideki süreçlerde eğitimcilere yük getireceği, uzaktan eğitime katılım sağlayan öğrenciler ile katılmayanlar arasındaki farkın git gide derinleşeceği ve bu durumun da öğretmenlerin öğrenme sürecini planlamalarında, sınıf yönetme biçimlerinde zorluk çekmelerine sebep olacağı bildirilmiştir (Demir, Özdaş ve Çakmak, 2022: 291)

Literatürde yer alan diğer çalışmalara bakıldığında, zayıf yönlerle ilişkin; “uygulamalı derslerde güçlük”, “derslerin teoride kalması”, “tüm öğrencilere ulaşılamaması”, “öğrenciyle yakın iletişim kurulmaması”, “teknolojik donanımın yeteri kadar sahip olunmaması”, “sınıf yönetiminde zorluk yaşanması” ve “motivasyon kaybı” gibi sonuçlara ulaşılmıştır (Akçöltekin vd., 2022: 60). Yine bir başka çalışmada “uygulama” boyutunda; “canlı derslere ayrılan zamanın az olması”, “öğrenci” boyutunda; “arkadaşlarıyla iletişim kuramama”, “imkânsızlık” boyutunda; “internetin olmaması”, “teknik” boyutunda; “ses sorunları” ve “hoca” ile ilgili olarak da “iletişim eksikliği” gibi zayıf yönler olduğu bildirilmiştir (Özüdoğru, 2021: 321).

Covid-19 durumunda çevrimiçi öğrenmeyi etkileyen ana zorlukların da eğitime eşit olarak erişim sağlayamamak, altyapı sorunları, hareketlilik ve yeni öğrenme/öğretme sistemlerine uyum sağlama ihtiyacı olduğu kaydedilmiştir (Treve, 2021: 224). Uzaktan eğitimde kullanılmakta olan sistemlerde alt yapı, bağlantı hız düzeyi, teknik aksaklıklar gibi faktörler neticesinde kesinti yaşandığı ve bu durumların süreci zayıf kılan taraflar olduğu bildirilmiştir (Karakoç ve Karaca, 2022: 157). Bazı öğrencilerin internet bağlantısı sorunlarının yanı sıra derslere erişim ve ders materyallerini indirme gibi sorunlar ile karşı karşıya kalarak (Mahyoob, 2020: 360) pandemi sürecinde uzaktan eğitimin zayıf yönlerini dile getirdiği sonucuna varılmıştır.

Uzaktan eğitimde özel yetenekli öğrenciler ile yapılan çalışmalarda da özel yetenekli öğrencilerin çoğunun internete erişim ve iletişimde zorluk yaşadığı, bazılarının ise göz ve kas ağrısı gibi sağlık sorunları yaşadığı sonucuna varılmıştır (Gelen ve Kaçan, 2022: 427-428). Ders kitaplarının da uzaktan eğitime uygun olmadığı, bununla birlikte EBA içeriğinin yetersiz olduğu belirtilmiştir. Uzaktan eğitim sürecinde özel yetenekli öğrencilerin durumlarına ilişkin yeterince özen gösterilmediği ve uygulamalı dersler açısından uzaktan eğitimin yetersiz kaldığı görülmüştür (Gülseren, 2021: 13). Bahsi geçen bilginin gerçekleştirilen tezde ulaşılan kodlardan "Az veya Yetersiz EBA İçeriği" ile benzeşim içinde olduğu da dikkat çekmiştir.

Zayıf yönler kategorisinde pek çok çalışmanın olumsuz yönde sonuçlara eriştiği görülse de pandemi döneminde gerçekleştirilen uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin olumlu yönde kanalize olmalarını sağlayan, krizi fırsata dönüştürmelerine yarayan gelişmelerin kaydedildiği çalışmalara da yer verilmiştir. Bu çalışmalar, fırsatlar kategorisinde yer alan çalışmalara ilişkin tartışma ve sonuç kısmında ele alınmıştır.

5.3.3 Fırsatlar Kategorisinde Yer Alan Çalışmalara İlişkin Tartışma ve Sonuç

Fırsatlar kategorisi içinde yer alan çalışmalara; "Potansiyele Ulaşma", "Topluma Uyum Sağlama Fırsatı", "Kaliteli Kaynaklar", "Ev Etkinlikleri ile Kaliteli Vakit Geçirme", "M-Öğrenme Sistemi", "Öz-Yeterlik İnançlarının Gelişimi" kodları ile ulaşılmıştır. Bu kategoride toplamda 6 çalışmaya yer verilmiştir. Fırsatlar kategorisinde yer alan çalışmaların sonuçlarına bakıldığında pandemi döneminde gerçekleştirilen uzaktan eğitimin bir kriz gibi değerlendirilebilmesi durumunda krizi fırsata çevirmeye olanak sağlayacak sonuçları içinde barındıran, olumlu durumların ele alındığı çalışmaların olduğu görülmüştür.

Uzaktan eğitim ile işlenen hemşirelik derslerini alan öğrencilerin görüşlerinin SWOT analizi bağlamında incelendiği araştırmada fırsatlar içinde dikkat çeken kodlar; “yüz yüze eğitimin kıymetini anlamak”, “maddi rahatlama”, “kişisel gelişim” ve “online eğitim deneyimi edinme” şeklinde olmuştur (Timuçin, Sakallı ve Kahraman, 2022: 118). Öğretmen görüşlerinin alındığı ve fen bilimlerinde uzaktan eğitim sürecinin irdelendiği bir başka çalışmada da fırsatlar kategorisine eklenen “farklı eğitim imkanlarına ulaşılabilme”, “bireysel öğrenme alanlarını arttırması” ve “teknoloji kullanım yetkinliğini geliştirmesi” (Akçöltekin vd., 2022: 60) gibi maddeler tezde bulunan kodlar ile benzerlik göstererek ön plana çıkmıştır.

Özel yetenekli öğrenciler, pandemi sürecinde gerçekleştirilen uzaktan eğitimin kendilerine sağladığı fırsatı; “standart hale gelmiş öğretim programlarından geriye kalan zamanlarını değerlendirmek” olarak tanımlamışlardır. Bahsi geçen bu zaman içinde ileri seviye konuların öğrenilmesine ve de öğrenmiş oldukları konuları etkinlikler vasıtasıyla zenginleştirilmeye odaklanmışlardır. Pandeminin kriz etkilerini fırsata dönüştürmeyi başaran özel yetenekli öğrenciler, ayrıca uzun zamandır normal süreçte vakit bulamadıkları için gerçekleştiremedikleri; kodlama eğitimi, maket yapma, kitap okuma, uzaktan eğitim kurslarına katılma gibi ev etkinliklerine de vakit ayırma fırsatı bulmuştur (Avcı Doğan ve Ateşgöz, 2022: 9-13). Özel yetenekli öğrencilerin ebeveynleri ile gerçekleştirilen bir başka çalışmada da pek çok katılımcının, pandemi sürecini aile ilişkilerinin gelişimi için bir fırsat olarak görmelerinin yanı sıra, çocuklarının kişisel çıkarlarıyla ilgili daha fazla araştırma

olanağı olarak algıladıkları görülmüştür. Buna ek olarak, çocukların teknolojik becerilerinin gelişimine de katkı sağladığı bildirilmiştir (Kaya ve Akgül, 2022: 145).

Çevrimiçi öğrenmeyi olumlu değerlendiren özel yetenekli öğrencilerin pek çok farklı fırsata dikkat çektiği bildirilmiştir. Bu fırsatlar: “öğrenme sürecinin daha kolay, daha etkili ve öğrenciler için daha üretken hale gelmesi”, “bireysel öğrenci değerlendirmeleri için sağladığı fırsatlar”, “devamsızlık”, “derslerin daha kısa olması”, “derslerin kaydedilebilir olmasından dolayı tüm ders boyunca aktif olarak katılmak zorunda kalmama”, “daha yüksek notlar elde etmek için daha kolay öğrenme formatı”, “aile ile bir arada geçirilecek daha fazla zamanın kalması” gibi fırsatlar şeklinde belirtilmiştir (Alshehri, 2022: 861-862). Evde aile ile zaman geçirme durumunun yanı sıra, evde kalınan süreçte ev etkinlikleri için de kaliteli zaman geçirme şansı bulabilen öğrenciler, yaş gruplarına göre yaptıkları ev etkinlikleri ile evde kalma durumunu fırsata çevirmeyi başarmışlardır. Küçük yaş grubunda EBA TV, kitap okuma, ev içi etkinlikler, ödev yapma gibi etkinlikler yapılırken, ileri yaş grubunda test çözme, sınava hazırlık gibi etkinliklerin ağırlıkta olduğu bildirilmiştir (Güvercin, Elitok Kesici ve Akbaşı, 2022: 599). Görüldüğü üzere pek çok yönden tezde ulaşılan kodların literatürdeki sonuçlarla benzerlik gösterdiği teyit edilmiştir.

5.3.4. Tehditler Kategorisinde Yer Alan Çalışmalara İlişkin Tartışma ve Sonuç

Tehditler kategorisi içinde yer alan çalışmalara; "Veri Güvenliği", "Ekran Bağımlılığı", "İçsel Huzursuzluk" kodları atanarak ulaşılmıştır. Bu kategoriye dahil edilen çalışmaların sayısının 3 ile sınırlı kaldığı görülmüştür. Sayıca az kod yer alsa da bu kategoride bulunan sonuçların riskli durumlara sebebiyet verebilmesi ihtimali göz önünde bulundurularak derinlemesine tartışıldığı söylenebilir. Bu kategoriye dahil edilen çalışmaların, genel bağlamda; pandemi döneminde gerçekleştirilen uzaktan eğitim sürecinde özel yetenekli öğrencilerin karşı karşıya kaldıkları riskli durumları içine alan çalışmalar olduğu görülmektedir.

Uzaktan eğitimdeki hızlı teknoloji entegrasyonu yüzünden dijital iletişim araçlarının kullanılmakta olduğu öğrenme-öğretme süreçlerinde bireylerin kişisel verilerini de sistem kullanım verilerini de tam anlamıyla gizli tutabilmek oldukça zor görünmektedir. Yeterince düşünülmezsizin, test edilmeksizin öğrenme süreçlerine entegre edilen araçların veri güvenliği açısından risk oluşturabileceği bildirilmiştir

(Sezgin, 2021: 287). Uzaktan eğitimde güvenlik problemlerinin yaşanabileceği, dış etkenlerin dersi engelleyebileceği, sınıf içi iletişim ve etkileşimin azalması, sosyalleşmenin azalması, konuların tam olarak öğretilmemesi, yaparak yaşayarak öğrenme ortamının olmaması ve ölçme değerlendirme işleminin adil ve tarafsız yapılamaması gibi durumlar tehdit olarak algılanmaktadır (Akçöltekin vd., 2022: 61). “Uygun dijital araçların bulunmaması”, “internet bağlantısının olmaması” veya “yasal olmayan Wi-Fi bağlantıları” öğrencilerin öğrenme fırsatlarını kaybetmesine neden olabilir (Dhawan, 2020: 16). Görüldüğü üzere veri güvenliği tehdidi tek başına büyük bir sorun olmanın yanı sıra, beraberinde farklı problem durumlarına da sebebiyet verip farklı tehdit unsurları oluşturabilmektedir.

Gelişmekte olan ülkelerde (Hindistan, Pakistan, Bangladeş, Nepal ve Afganistan) Covid-19 karantinası sürecinde çevrimiçi öğretime yönelik yapılan bir araştırmanın sonuçları kültürel bir tehdit ögesini gün yüzüne vurmuştur. Cinsiyete dayalı farklılıklar noktasında kız öğrencilerinin, çok basit cihazlara sahip olmak, ev işleri noktasında çok fazla sorumluluğuna sahip olmak, sınıf arkadaşlarıyla görüşmemek, kardeşlerine bakmak zorunda olmak ve mutfak sorumluluklarının çevrimiçi ders zamanlamaları ile çakışması nedeniyle çok yoğun sabah programları gibi sorunlar yaşadıkları görülmüştür (Mathrani, Sarvesh ve Umer, 2022: 637). Yine bir başka çalışmada da Covid-19 pandemi sürecinin öğrenciler üzerinde can sıkıntısı, okula aidiyet duygusunun azalması, etkileşim eksikliği, motivasyon kaybı ve dijital bağımlılık konularında sosyal ve psikolojik etkiler oluşturduğu belirtilmiştir (Karakaya vd., 2021: 25). Bahsi geçen durumların gerçekleştirilen tezde yer alan kodlara benzer biçimde içsel huzursuzluğa sebebiyet verip, önlenmediği takdirde psikolojik tehdit unsuru olabileceği düşünülmektedir.

Pandemi döneminde gerçekleştirilen uzaktan eğitim sürecinde öğrencileri tehdit eden bir diğer durumun da ekran bağımlılığı olduğu çalışmada ulaşılan bir sonuç olmuştur. Literatürde bu durumu destekleyen ve ekran bağımlılığının yanı sıra farklı tehlikelerin de olabileceğini gösteren çalışmalara rastlanmıştır. Covid-19 sırasında ekran süresinin önemli ölçüde arttığı (Pandya ve Lodha, 2021: 1) insan ile teknolojinin yoğun bir etkileşime girdiği, problemleri teknoloji kullanımı ile bu durumun bir sonraki aşamasını oluşturan “bilgi teknolojileri bağımlılığı” tehdidinin beraberinde geldiği belirtilmiştir (Öztürk, 2021: 212). Yine benzer bir çalışmada, pandemi sürecinde

çocuklarda ekran süresinin ve internet kullanımının artış gösterdiği, internet bağımlılığının geliştiği ve diğer çalışmalardan farklı olarak beden kitle indekslerinde artış olduğu sonuçları edinilmiştir (Elmaoğlu vd., 2022: 81). Teknolojinin bireylerin ihtiyaç duyduğu eğlenceyi sağlarken, bilinçsiz olunması durumunda sorunlu kullanım kalıpları geliştirme riski oluşturduğu da bildirilmiştir (Göker ve Turan, 2020: 108). Bu bağlamda internet kullanımına ilişkin gereken bilincin kazandırılması, uygun eğitimlerin alınması durumunun bahsi geçen tehditleri azaltmak yönünde önleyici olacağı düşünülmektedir.

İnternet bağımlılığı ve özel yetenek üzerine pandemi öncesinde yapılan bir araştırmada sohbet, sosyal paylaşım ve oyun oynamak için interneti kullanan özel yetenekli öğrencilerin internet bağımlılık düzeylerinin, ders ve araştırma yapmak amacıyla interneti kullanan diğer öğrencilere oranla daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ek olarak özel yetenekli öğrencilerin interneti kullanım süreleri ve sıklığının artışı ile internete bağımlılık düzeylerinin artışı arasında doğru orantılı bir durum olduğu da görülmüştür (Kurnaz ve Tepe, 2019: 665). Yine özel yetenekli öğrencilerin internet kullanımına ilişkin yapılan başka bir araştırmada, öğrencilerin interneti ödev yapmak, video izlemek, araştırma yapmak gibi faaliyetler için kullanmayı tercih ettiği görülse de internetten edinilen bilgilerin güvenilirliğinin nasıl tespit edileceği konusunda öğrencilerin bilgi düzeyinin eksik olduğu dikkat çekmiştir. Güvenli internet kullanımı, internet ortamında karşılaşılabilecek tehlike ve riskler bağlamında özel yetenekli öğrencilere destek olunmasının önem arz ettiği belirtilmiştir (Alkan ve Mertol, 2018: 55). Sağlıklı dijital alışkanlıkların ve dijital teknolojinin olumlu kullanımının teşvik edilmesinin, aşırı ekran süresinin kötü etkilerini önlemek için kaçınılmaz olduğu ifade edilmiştir (Pandya ve Lodha, 2021: 7). Bu bağlamda çalışma içinde tehditler kategorisine dahil edilen “ekran bağımlılığı” kodunun ve tehditler kategorisinde yer alan diğer faktörlerin, ciddi riskler oluşturmasını engellemek adına önleyici rehberlik uygulamaları ve bilgilendirme çalışmalarının önem arz ettiği düşünülmektedir.

5.4.Dördüncü Araştırma Problemine İlişkin: Araştırmaya Dahil Edilen Çalışmaların Önerilerine Yönelik Tartışma ve Sonuç Kısmı

Bu bölümde araştırmanın dördüncü problemi bağlamında, araştırmaya dahil edilen çalışmaların önerilerinin nasıl gerçekleştirildiği incelenmiştir. Araştırma önerileri, uygulama önerileri, model/sistem önerileri ve sürece ilişkin olacak biçimde 4

kategoriye ayrıldığı gözlenmiştir. Pandemi sürecinde uzaktan eğitime katılan özel yetenekli öğrenciler ile ilgili yapılan çalışmalarda yer alan önerilere bakıldığında en çok çalışmanın; %32'lik dilimi kapsayacak biçimde “Araştırma Önerileri” (n=8) kategorisi olduğu dikkat çekmiştir. Bu kategoriyi, sırasıyla %28'lük dilime sahip olan “Uygulama Önerileri” (n=7) ve %20'lik dilimlere sahip olan “Sistem/Model Tasarımı Önerileri” (n=5) ve “Sürece İlişkin Öneriler” (n=5) kategorileri izlemiştir.

Pandemi sürecinde uzaktan eğitime ilişkin yapılan farklı çalışmalarda önerileri ele alan araştırmacıların neler bulduğu ve önerilerin hangi yönde ağırlık kazandığı incelenerek genel bağlamda tartışılmıştır. Akabinde yapılan çalışmada elde edilen kategorilere dahil edilen önerilere benzeyen durumların varlığını tespit etmek adına derinlemesine literatür çalışması yapıp ilgili alt başlıklarda tartışılarak sonuca gidilmesi sağlanmıştır. Bu bağlamda öğretmenlerin görüşlerinin alındığı bir çalışmada “uzaktan eğitim sürecinde gerçekleştirilen ilk okuma yazma öğretiminde karşılaşılan zorluklara ilişkin çözüm önerileri” üzerine 15 farklı önerinin öne sürüldüğü görülmüştür. Önerilerin genel anlamda uygulama önerileri kategorisinde ele alınabilecek öneriler olduğu ve en fazla frekansa sahip önerinin “İnternet alt yapısı güçlendirilmeli” önerisi olduğu dikkat çekmiştir (Atik ve Avcı, 2021: 701). Gerçekleştirilen tezde ise önerilerin en çok araştırma önerileri kategorisine dahil edildiği göz önünde bulundurulduğunda bu çalışmanın sonuçlarının tezden farklılık gösterdiği söylenebilmektedir.

Türkçe öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecinde yazma becerisini geliştirmeye yönelik yaşanan sorunlara ilişkin sundukları çözüm önerilerine bakıldığında da yine genel itibariyle uygulama önerileri kapsamına girebilecek önerilerin olduğu görülmüştür. Buna göre öneriler yüzdelerine göre şu şekilde sıralanmıştır: “altyapı iyileştirmeleri”, “aile ile iletişim”, “hizmet içi eğitimler”, “uzaktan eğitim deneyimlerinin paylaşıldığı platformların kurulması ve yaygınlaşması”, “motivasyonu artırıcı yazma yarışmalarına teşvik” (Günaydın, 2021: 717). “Pandemi döneminde üstün yetenekli öğrencilerin uzaktan eğitiminde uygulanan farklılaştırma ve zenginleştirme etkinliklerine yönelik öğretmen görüşlerinin” incelendiği çalışmada “ileride yapılacak araştırmalara yönelik öneriler” ve “uygulamaya yönelik öneriler” başlığı altında iki farklı kategoride öneri sunulduğu gözlenmiştir. Burada yer alan önerilerin ise diğer çalışmalardan farklı olarak, birbirine eşit sayıda (her kategori için 3 öneri) olacak biçimde verildiği dikkat çekmiştir (Turhan, 2022: 87). Bir başka çalışmada ise uzaktan eğitim süreci genel hatlarıyla ele alınarak hem gerçekleştirilen

tezden farklı hem de alanda yer verilen uygulama ağırlıklı önerilerden farklı olacak şekilde öneriler sunduğu görülmüştür. Bahsi geçen çalışma Yılmaz (2020: 11-14) tarafından kaleme alınan “Uzaktan Eğitimin İyileştirilmesi Salgın Kaynaklı Eğitim Krizini Aşmak İçin Öneriler” adlı çalışma olmuştur. Uzaktan eğitim/ uzaktan öğretim kavramlarının karıştırılmasına yönelik bir farkındalık kazandırılmak adına en çok öneri “uzaktan öğretim faaliyetlerinin “eğitim” olarak algılanmamasına yönelik öneriler” başlığı altında verilmiştir. Akabinde “öğretmen yeterlikleri ile ilgili öneriler”, “teknolojik alt yapı ve ders materyalleri ile ilgili öneriler”, “velilerin eğitime katkısı ile ilgili öneriler” ve “müfredatın uzaktan eğitime uyarlanması ile ilgili öneriler” başlıkları altında farklı önerilere yer verildiği görülmüştür. Öneriler bağlamında literatürde yer alan çalışmalardaki başlıkların birbirlerinden ayrılan yönleri mevcut olsa da ana kaynakların içinde yer alan yazıların tam metin hali okunup, detaylı incelemeleri yapıldığında gerçekleştirilen tez ile benzerlik taşıyan önerilere yer verildiği görülmüştür. Bahsi geçen önerilere alt başlıkların içeriklerinde yer verilmiştir.

5.4.1. Araştırma Önerileri Kategorisinde Yer Alan Çalışmalara İlişkin Tartışma ve Sonuç

Araştırma önerileri kategorisi içinde yer alan çalışmalara, "Daha Fazla Araştırma", "Nicel ve Nitel", "İlgili Araştırmalar", "Çevrimiçi Anket", "Araştırma Önerisi", "El Kitabı", "Örneklem" ve "Öğrenci Sayısı" kodları atanarak ulaşılmıştır. Bu kategoride toplam 8 çalışmanın yer aldığı ve öneriler kapsamında en çok çalışmanın bu kategori altında toplandığı görülmüştür. Araştırma kategorisi altında yer verilen çalışmalardaki genel eğilimin, alana ilişkin literatürde yer verilen bilgileri geliştirmek adına gelecek çalışmalara yönelik önerileri kapsar nitelikte olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Daha fazla araştırma ile ilgili olarak, özel yetenekli öğrencilerin motivasyon seviyeleri ve öz düzenleme becerileri ile çevrimiçi öğrenme çıktılarının başarısı arasındaki ilişkiyi keşfetmeyi amaçlayacak araştırmalar yapılmasını öneren (Alshehri, 2022: 864) bir çalışmaya rastlanmıştır. Farklı içeriklere sahip modüllerin geliştirilebileceği ve öğrenciler ile öğretmenlerin fikirlerinin alınabileceği, böylece özel yeteneklilerin ihtiyaç duydukları eğitim programlarına alternatifler üretilecek yeni araştırmalar yapılması önerilmiştir (Ceylan ve Umdü Topsakal, 2021: 126-127). Bununla birlikte, pandemi döneminde uzaktan eğitim sürecinin etkili olması / kalitesi üzerine de daha

fazla çalışma yapılmasını öneren (Bilgin, 2022: 111) çalışmalar olduğu görülmüştür. Bu bağlamda daha fazla araştırma kodunun yer aldığı araştırma önerilerine benzer çalışmalara yer veren destekleyici literatür olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Nicel ve nitel kodunun yer aldığı çalışmaya benzer bir başka öneri de gelecekteki araştırmalar bağlamında, öğretmenlerin uzaktan eğitimin faydalarına ilişkin görüşlerini kapalı uçlu sorular ve nitel bir veri analizi yoluyla incelenebileceğini belirten çalışma olmuştur. Ayrıca bu çalışmada ek olarak yüz yüze eğitimin yararları ile karşılaştırma yapılabileceği ve bu konuda öğrenci görüşlerine de başvurulabileceği önerilmiştir (Manesis, 2022: 72). Örneklem ve öğrenci sayısı kodları ile ilişkili olabilecek bir öneri sunan bir başka çalışmada da uzaktan eğitimin daha fazla öğrenciye ulaşmayı sağladığı göz önünde bulundurularak, bundan sonraki araştırmaların daha geniş bir örnekleme yapılması önerilmiştir (Ceylan ve Umdu Topsakal, 2021: 126).

Özel yetenekliler alanında yapılmış çalışmalarda da “araştırma önerisi” kategorisi ile uyum sağlayacak biçimde, uzaktan eğitim süreci kapsamında özel yetenekli öğrenciler için yapılacak araştırmalarda akademik ve duyu durumlarının incelenmesi önerilmiştir (Gülseren, 2021: 23). Yine bir başka çalışmada BİLSEM'lerde görev yapan öğretmenlerin görüşlerinin alınması önerisinde bulunularak, uzaktan eğitim ile ilgili daha derinlemesine araştırmalar yapılması önerilmiştir (Gelen ve Kaçan, 2022: 428). Covid-19 pandemisi nedeniyle eğitime ulaşma noktasında pek çok sorunla karşılaşan ve sosyo-psikolojik problemler yaşamaları daha muhtemel olan özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilere ilişkin çok boyutlu araştırmaların yapılması önerilmiştir (Çiçek, Tanhan ve Tanrıverdi, 2020: 1102). Özel yetenekli öğrenciler, öğrencilerin velileri ve öğretmenleri ile uzaktan eğitim sürecinde yaşanan deneyimlerin incelenmesi ve uzaktan eğitim sürecine yönelik önerilerin geliştirilebileceği araştırmaların yapılması önerilmiştir (Sağlam, 2022: 121). Görüldüğü üzere literatürde, gerçekleştirilen tez ile benzerlik gösteren pek çok sonuca ulaşılmıştır.

5.4.2. Uygulama Önerileri Kategorisinde Yer Alan Çalışmalara İlişkin Tartışma ve Sonuç

Uygulama Önerileri kategorisi içinde yer verilen çalışmalara "Ek İçerik Oluşturma", "Bireysel Öğrenme Uygulaması", "Dijital İçerik Havuzu", "Uzaktan Eğitim

Buluşmaları", "Yarışmalar ve Projeler", "Uygulamaların Verimliliği", "Dijital Temelli Eğitim Araçları" kodları atanarak ulaşılmıştır. Farklı çalışmalarda uygulama önerilerine daha fazla yer verilmiş olsa da (Atik ve Avcı, 2021: 701; Günaydın, 2021: 717), gerçekleştirilen tezde uygulama önerileri kategorisinde toplam 7 çalışmaya yer verildiği görülmüştür. Uygulama önerileri kategorisi altında yer verilen çalışmalarda genel eğilimin, konuya dair yapılacak uygulamaları güçlendirmek adına önerileri içinde barındırdığı görülmüştür. Gerçekleştirilen tezin bulgular kısmında yer verilen önerilerin yanı sıra, bu sonuçları desteklemek adına literatür araştırılarak ulaşılan önerilerin uygulanması halinde özel yetenekli öğrencilerin daha iyi eğitim uygulamaları ile karşılaşacağı düşünülmektedir.

Ek içerik oluşturma ve dijital içerik havuzu kodlarına benzer biçimde literatürde içerik üzerine uygulama dahilinde önemli önerilere yer verildiği görülmüştür. Özel yetenekli öğrenciler bağlamında gerçekleştirilen bir çalışmada, bu öğrenciler için özelleştirilmiş uzaktan eğitim içerikleri geliştirilmesi önerilmiştir (Gülseren, 2021: 23). Eğitimcilerle yönelik önerilerde bulunan bir başka çalışmada da öğretmenlerin ve eğitim üyelerinin, aktif öğrenmeyi teşvik etmek için yalnızca içerik oluşturma ve içeriği sunmaya odaklanmalarının yeterli olmayacağı, bunun yanı sıra öğrenci-öğrenci ve öğrenci-öğretmen etkileşimlerini de dikkate almaları gerektiği önerilmiştir (Bozkurt vd., 2020: 27). Bir başka çalışmada, pandemi sürecinde yaşanan stresli durumların öğrencileri kaygılandırmasının kaçınılmaz olduğu bir gerçek olduğu düşünülerek, öğrencilerin kaygı düzeylerini azaltmaya yönelik içeriklerin EBA TV üzerinden yayınlanması önerilmiştir. Konuya ilişkin Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık öğretmenlerinin de sürece daha fazla dahil edilmesi öneriler arasında yer verilen bir diğer madde olmuştur (Ünal ve Bulunuz, 2020: 364). Pandemi sürecinde öğrencilerin sosyal gelişim açısından arkadaşlarıyla bir araya gelememeleri, oyun oynayamamaları, sosyal gelişimlerini destekleyici etkinliklerden mahrum kalmaları da önemli bir eksiklik olarak görülmüştür (Karakaya vd., 2021: 25). Özel yetenekli öğrencilere uzaktan müzik öğrenimi geliştirirken, öğrenmenin verimli olmasını sağlamak için sanal öğretim, çevrimiçi görevler ve sanal tartışmalar gibi temel etkinlikler uygulanabileceği önerilmiştir (Ismail, Anuar ve Loo, 2022: 58). Bahsi geçen öğrenci-öğrenci etkileşimi eksikliğini gidermek ve öğrencileri buluşturmak adına "uzaktan eğitim buluşmaları" koduna benzer biçimde online görüşme platformlarının uygulama önerileri altına alınmasının işler olacağı düşünülmektedir.

EBA yazılımlarındaki teknik sorunların giderilmesi ve eğitim materyallerinin genişletilmesi ve geliştirilmesi de uygulama önerileri arasında kendine yer bulmuştur. Bunun yanı sıra çevrimiçi öğrenme süreçlerine öğrenci katılımını ve motivasyonunu artırmak için daha açıklayıcı ve geri bildirim sağlayabilen eğitim bilgileri sunulabileceği ifade edilmiştir. Ayrıca öğretmenlerin, öğrencilerinin ilgisini çeken ve çevrimiçi bir ders sırasında onları motive eden etkinlikler oluşturması da önerilmiştir (Öğdem ve Sönmez, 2022: 72). Bu bağlamda bahsi geçen öneriler doğrultusunda yarışma ve projeler kodunda yer aldığı üzere, öğrencilerin motivasyonunu artıracak etkinlikler kapsamında uzaktan uygulanabilecek yarışmalar düzenlenebilir. Bununla birlikte uygulama verimliliği kategorisi ile benzerlik gösterecek biçimde öğrencilerin bilgi ve becerilerini etkin ve verimli bir şekilde değerlendirmelerine yardımcı olacak Web 2.0 araçlarından olan Quizizz, Kahoot, ve Socrative (Aydoğan Yenmez ve Gökçe, 2021: 167) uygulamalarının kullanımı uygulama önerileri arasında yer alabilir.

5.4.3. Model/Sistem Önerileri Kategorisinde Yer Alan Çalışmalara İlişkin Tartışma ve Sonuç

Model/Sistem Tasarımı Önerileri kategorisi içinde yer alan çalışmalara; "Sistem Geliştirme", "Model Oluşturma", "Mobil Öğrenme Modeli", "Uzaktan Eğitim Sistemi", "Plan" kodları atanarak ulaşılmıştır ve toplam çalışma sayısının 5 olduğu görülmüştür. Model/sistem önerisi kategorisi altında yer verilen çalışmalardaki genel eğilim, özel yetenekli öğrencilerin pandemi döneminde almakta oldukları uzaktan eğitim uygulamalarına ilişkin model önerileri geliştirilmesine olanak sağlayacak sistemli, planlı fikirleri içinde barındıran çalışmalar olduğu yönündedir.

Model oluşturma ve sistem geliştirme kodlarına benzer biçimde model/sistem önerileri kategorisine dahil eden çalışmalar ile benzerlik taşıyan önerilere yer verilen farklı çalışmaların olduğu görülmüştür. Pandemi döneminde uygulamalı derslerin uzaktan eğitim vasıtasıyla verilmesine ilişkin modeller geliştirme ve paydaşların görüşlerini değerlendirmeyi sağlayacak çalışmaların yapılması önerilmiştir (Koç, 2020: 873). Bununla birlikte özel yetenekli öğrencilere özel yüz yüze eğitim ile uzaktan eğitimin bir arada kullanılabileceği bir eğitim modeli tasarlanması önerilmiştir (Avcı Doğan ve Ateşgöz, 2022: 13). Yine uzaktan eğitim sistemlerinin pandemi bitişinden sonra da kullanılmasına karşı olumlu bakılması gerektiğinin altı çizilerek sistemlere yönelik önerilerde bulunulmuştur. Yüz yüze eğitimlerin devam etmesi halinde, bazı

durumlarda (toplantı, grup etkinlikleri vs.) uzaktan eğitim sistemlerinden yararlanılmaya devam edilmesi önerilmiştir (Sezen Gültekin ve Aşın, 2021: 76). Bu bağlamda bir taraftan da uzaktan eğitim sistemi kodu ile benzerlik sağlayan önerilerin de olduğu görülmüştür.

Plan koduna ilişkin benzer önerilerin yer aldığı çalışmaların da model/sistem önerileri kategorisi altında gösterilmesi sağlanmıştır. Bu noktada, BİLSEM'lerin ders planları ile öğrencilerin örgün eğitime devam ettikleri okul ders planları arasındaki çakışmanın önlenmesi gerektiğini vurgulayan bir çalışmada plan önerisi sunulmuştur. İl/İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerinin gerekli iş birliği ve koordinasyonu sağlayarak uzaktan eğitim sürecini birlikte planlaması önerilmiştir (Aktepe vd., 2022: 480). Uzaktan eğitimde ders planlarının oluşturulması sürecinde etik değerlerin dikkate alınması önerilmiştir. Bununla birlikte ders içeriklerine öğrencilerin aileleriyle beraber yapabilecekleri sosyal sorumluluk projelerini de katmaları önerilmiştir (Levent ve Şallı, 2022: 139). Bu anlamda farklı planlamaların sürece dahil edilebileceği görülmektedir.

5.4.4. Sürece İlişkin Öneriler Kategorisinde Yer Alan Çalışmalara İlişkin Tartışma ve Sonuç

Sürece İlişkin Öneriler kategorisi içinde yer alan çalışmalara; "Gereklilik", "İzolasyon Süreci", "Salgın Süreci", "Salgın Süreci-Örgün Eğitim Süreci", "Uzaktan Eğitim Süreci" kodları atanarak ulaşılmıştır ve yine toplam çalışma sayısının "model/sistem önerileri" kategorisine benzerlik gösterir biçimde 5 olduğu görülmüştür. Sürece ilişkin öneriler kategorisi altında yer verilen çalışmalardaki genel eğilimin, konuya ilişkin genel hatlarıyla salgın süreci durumunda, süreci daha olumlu yönde kanalizetmek adına yapılması gereken önerileri içerdiği görülmüştür. Bu kategoride yer alan önerilerin pratikte gerçekleştirilmesi durumunda sürecin özel yetenekli öğrenciler bağlamında daha işler hale geleceği düşünülmektedir.

Uzaktan eğitim süreci koduna benzer biçimde, bahsi geçen sürece ilişkin, gerçekleştirilen tezin bulgularında yer verilen önerilere benzer önerilerde bulunan çalışmalar olduğu gözlenmiştir. Uzaktan eğitim sürecinde veli desteğini arttırmaya yönelik bilgilendirici yayın ve paylaşımlar yapılabileceğinin altı çizilmiştir. Bununla birlikte ebeveynlere psikolojik destek ve özellikle eğitim ve bilgilendirme destekleri verilebileceği ifade edilmiştir. Özel gereksinimli öğrenciler için de bireysel

ihtiyaçlarına uygun erişilebilir yayınlar hazırlanarak farklı iletişim araçlarıyla duyurulabileceği önerisinde bulunulmuştur (Ünay, Erdem ve akıroğlu, 2021: 175). Yine benzer önerilere yer verilen bir başka çalışmada uzaktan eğitim sürecinin daha etkin yürütülebilmesi için BİLSEM'de öğretmen, öğrenci ve öğrenci velilerinin ihtiyaçlarına göre bilgilendirmeler yapılabilmesi, eğitimler verilebileceği, seminerler ve programlar düzenlenebileceği ifade edilmiştir (Aktepe vd., 2022: 480). Bunların yanı sıra uzaktan eğitim süreci içerisinde öğrencilerde ve velilerde motivasyon eksikliği durumunu önleyebilmek adına uzmanlar vasıtasıyla psikolojik danışmanlık hizmetleri verilmesi önerilmiştir (Atik ve Avcı, 2021: 704). Uzaktan eğitimin geliştirilmesi ve iyileştirilmesi süreci doğrultusunda, öğrenci katılımını teşvik etmek için öğrenci ve velilerle iletişimin geliştirilmesi, okul psikolojik danışmanı tarafından öğrenci ve velilere uzaktan eğitim hakkında gerekli bilgilerin verilmesi (İnce, Kabul ve Kabul, 2021: 198) de sürece ilişkin öneriler arasında yer almıştır. Covid-19 salgınının özel yetenekli öğrenciler üzerinde yarattığı duygusal boşluğu kapatmak için bakanlıklar veya müdürlükler bünyesinde ruh sağlığı desteği gibi alternatif hizmet biçimleri geliştirilmesi önerisi de (Kınık Topalsan ve Demir, 2022: 518) salgın süreci kodu ile benzerlik gösteren bir öneri olarak sürece ilişkin kategorisine dahil edilmiştir.

Süreç önerilerinin yanı sıra, süreçte gereklilik arz eden hususlara yer verilen önerilerin, “gereklilik” koduna benzer olacak şekilde farklı çalışmalarda da ele alındığı görülmüştür. Uzaktan eğitim sürecinde kişilere her manada eşit şartlar sunulmasının gereklilik olduğu düşünölen bir çalışmada ek olarak süreç içerisinde kişisel hakların ve mahremiyetin korunması adına güvenlik önlemlerinin alınmasıyla birlikte belirli periyotlarda değerlendirme ve denetimlerin yapılması önerilmiştir (Levent ve şallı, 2022: 139). Yine özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilerin pandemi sürecinde uzaktan eğitime daha kolay ulaşabilmelerini sağlamak adına projeler geliştirilmesinin bir gereklilik arz ettiği (iek, Tanhan ve Tanrıverdi, 2020: 1102) belirtilerek sürece ilişkin önerilere dahil edilmesi sağlanmıştır.

6. ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın bulguları ve sonuçları ışığında önem arz eden durumlar üzerine önerilerde bulunulmuştur. Önerilerin, alanla ilgili akademik çalışma yapmakta olan lisansüstü öğrencilerine, akademisyenlere hitap eden kısımları “Araştırmacılara Yönelik Öneriler” başlığı altında verilmiştir. Özel yetenekliler eğitimi alanında uygulamalarda bulunan öğretmenler, eğitim politikaları ile ilgili kişiler ve eğitim kurumlarındaki yöneticiler için sunulan öneriler “Uygulayıcılara Yönelik Öneriler” başlığı altında paylaşılmıştır. Özel yetenekli öğrencilerin velilerine yönelik öneriler de “Özel Yetenekli Öğrencilerin Velilerine Yönelik Öneriler” başlığı altında verilmiştir. Özel yetenekli öğrencilerin okumaktan keyif aldıkları, bilimsel ve bilimsel olmayan okumalar yaptıkları ve bu okumaların ufkunu genişlettiği (Nacaroğlu, Kızılcapan ve Bozdağ, 2021: 127) bilindiği üzere bu öğrencilerin, okuma yapmak için araştırmaya başladıklarında, karşılaşmalarını sağlamak adına kendilerine yönelik öneriler de “Özel Yetenekli Öğrencilere Öneriler” başlığı oluşturularak ayrı bir biçimde ele alınmıştır. Böylece pandemi döneminde, uzaktan eğitim sürecinde içinde buldukları sorunlara çözüm arayışında olduklarında alternatif çözüm önerilerini okuyarak, ufkunu genişletebilecekleri düşünülmüştür.

6.1. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

- Alanda yapılmış çalışmaların genel itibariyle İngilizce çalışmalar olduğu ve tezlere nazaran makalelerin yoğunlukta olduğu göz önünde bulundurulduğunda araştırmacıların farklı boyutları ele alacak makaleler ile derinlemesine bilgi sunacak tez çalışmalarını yapıp literatüre katkı sağlamaları önerilmektedir.
- Alana ilişkin yapılacak çalışmalarda “üstün zekâ”, “özel yetenek” vb. şeklinde kavram karmaşası yaşanmaması adına akademik bir mutabakata varılması önerilmektedir. Benzer biçimde “uzaktan eğitim”, “uzaktan öğretim” kavram yanlışlığını ortadan kaldırmayı sağlayacak, kesinlik içeren araştırmalar yapılması önerilmektedir.
- İncelenen çalışmaların çoğunda ortak sorun olarak belirtilen internet sorunlarına yönelik bilgisayar teknolojileri ve yazılım üzerine araştırma yapan kişilerin uzaktan eğitim sürecini kolaylaştırmak adına eğitimciler ile ortak bir program geliştirme projesine katılımı ya da AR-GE çalışması geliştirme sürecine girmesi önerilebilir.

6.2. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

- Özel yetenekli öğrencilerin eğitiminde rol oynayan kişilerin, öğrencilerin kişisel özelliklerini ve bireysel farklılıklarını yeterli düzeyde bilecek şekilde eğitim almaları adına üniversitelerin ilgili alanındaki derslerin yeterliliğinin gözden geçirilmesi adına uygulamalar yapılması önerilebilir.
- Özel yetenekli öğrencilerin pandemi gibi kriz dönemlerinde psikolojik olarak desteklenmeleri adına model önerisi geliştirilebilir, bu öğrencilere yönelik uzaktan eğitim programlarında farklılaştırma sağlayacak çalışmalar yapılabilir.
- Öğretmenlerin uzaktan eğitim ile ilgili daha yetkin düzeye ulaşmaları için ve teknolojik okur yazarlık düzeylerini arttırabilmeleri adına hizmet içi eğitimler sağlanabilir, konferanslar, seminerler verilebilir.
- İncelenen çalışmalarda psikolojik destek gerekliliğine vurgu yapıldığı dikkat çekmiştir. Özel yetenekli öğrencilere eğitim vermekle sorumlu olan ve BİLSEM kurumlarında görev alan kişilerin, öğrencinin çok yönlü gelişimini sağlamak adına rehberlik ve psikolojik danışmanlık servisi ile sıkı bir iletişimde olması önerilmektedir. Sürecin sağlıklı işlemesi için bakanlıkların, bu kurumlarda görev yapan öğretmenlerin iş birliği içinde olma durumunu takip etmesi sağlanabilir.

6. 3. Özel Yetenekli Öğrencilerin Velilerine Yönelik Öneriler

- Özel yetenekli öğrencilerin pandemi döneminde gerçekleştirilen uzaktan eğitim sürecinde, zamanlarını evde geçirdikleri düşünüldüğünde velileri ile etkili iletişim kurmalarının önemli olduğu bilinmektedir. Bu bağlamda öğrenci-veli etkileşimini güçlendirmek adına ebeveynlerin, çocuklarının ihtiyaçlarını anlamak adına okumalar yapması ve çocuklarının ihtiyaçlarına yönelik davranışlar sergilemek için eğitici videolar izleyip, seminerlere katılması önerilmektedir.
- Aile içinde yaşanan sorunlar için rehberlik ve psikolojik danışmanlık servislerinden yardım almak noktasında ilk adımı atan taraf olmaktan çekinmemeleri önerilmektedir.
- Pandemi sürecinde zorunlu uzaktan eğitime geçiş sürecinin, diğer çocuklara göre daha hassas yapıda olabilen özel yetenekli öğrenciler için zorlayıcı olabileceğini destekleyen bulgulara rastlandığından, ailelerinin çocuklarına yol gösterici bir tutum içinde sergilemesi önerilmektedir. Bunun için ailenin okul yöneticileri, öğretmenler ve rehberlik uzmanı ile iş birliği içinde süreci yönetmesi önerilebilir.

6. 4. Özel Yetenekli Öğrencilere Yönelik Öneriler

- Özel yetenekli öğrencilerin pandemi döneminde uzaktan eğitim süreçlerinde merak ettikleri konuları araştırmak için evde geçirebilecekleri zamanı iyi değerlendirmeleri önerilmektedir.
- Süreç içerisinde artması muhtemel bilgisayar ve internet kullanımı noktasında bilinçli olmaları gereken özel yetenekli öğrencilerin kendileri için güvenilir siteleri ve uygulamaları tercih etmek noktasında ebeveynlerine, öğretmenlerine ve rehberlik uzmanlarına sorular sormaktan çekinmemeleri gerekmektedir.
- Eğitimin uzaktan yapılmakta olduğu süreçte ilgi duydukları konularla ilgili üniversitelerin online derslerine açık erişim sağlayabilecekleri platformları ziyaret etmeleri önerilmektedir.
- Kişisel gelişimi destekleyici programlara katılım sağlamak, projelerde yer almak için uzaktan eğitimi avantaj olarak kullanıp yurt dışı ile etkileşim içinde olmak ya da boş zamanlarda uzaktan eğitim ile yabancı dil öğrenimini ilerletmek için interneti kullanmak da önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, S., Çalışkaner Nibat, G. & Yıldırım, M. (2022). Analyzing of researches on gifted in science education in Turkey from 2018 to 2020. *Kastamonu Education Journal*, 30(2), 312-330. DOI: <https://doi.org/10.24106/kefdergi.782121>
- Ağaoğlu, O., Öner, R. B. ve Kanıbir, E. (2020). Özel yetenekli ve özel yetenekli olmayan lise öğrencilerinin siber zorbalığa yatkınlıklarının karşılaştırılması. *Bilim Armonisi Dergisi*, 3(2), 17-32. DOI: <https://doi.org/10.37215/bilar.742518>
- Ağbulut, Ü. (2019). *Örgütsel performans yönetimi ile ilgili Türkiye’de yapılmış çalışmaların incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Afonso, P., Trindade, B., Santos, D., Pocinho, R., Silveira, P. & Silva, P. (2020). Teachers’ adaptation to technologies during the pandemic by Covid-19. *In Proceedings of the Eighth International Conference on Technological Ecosystems for Enhancing Multiculturality*, Salamanca, Spain, 21–23 October; DOI: <https://dl.acm.org/doi/10.1145/3434780.3436590>
- Ahmed, V., Opoku, A., Olanipekun, A., & Sutrisna, M. (Eds.). (2022). *Validity and reliability in built environment research: A selection of case studies* (1st ed.). Routledge. DOI: <https://doi.org/10.1201/9780429243226>
- Akçöltekin, A., Özdemir, B., Genç, S. Z. ve Şevgin, H. (2022). Fen bilimleri öğretmenlerinin Covid-19 pandemi dönemi fen bilimleri dersi uzaktan eğitim uygulamalarına yönelik ihtiyaçlarının SWOT analizi ile incelenmesi. *Uluslararası Eğitimde Yenilikçi Yaklaşımlar Dergisi*, 6(1), 50-62. DOI: <https://doi.org/10.29329/ijiape.2022.437.5>
- Akdemir, A. B. ve Kılıç, A. (2021). Nitel makalelerin yöntem analizi. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 486-502. DOI: <https://doi.org/10.21666/muefd.834707>

- Akdoğan, E. (2021). *Türkiye’de matematiksel düşünme ve matematiksel muhakeme ile ilgili yazılan lisansüstü tezlerin incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Eskişehir.
- Akgül, G., Atalan Ergin, D. ve Uzunpınar, S. (2021). Üstün yetenekli ergenlerde problemlili internet kullanımı ve siber zorbalık: Drama temelli bir müdahale programının etkililiği. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 16(2), 167-190.
- Akl, E. A., Meho, L. I., Farran, S. H., Nasrallah, A. A. & Ghandour, B. (2020). The Pandemic of the Covid-19 literature: A bibliometric analysis running title: bibliometric analysis of the Covid-19 literature. *Research Square*. PrePrint. 1-26. DOI: <https://doi.org/10.21203/rs.3.rs-129261/v1>
- Aktepe, V., Ergin, G., Aktepe, L., & Ergin, A. E. (2022). Gifted students and teachers’ perceptions of distance education process in the Covid-19 pandemic. *Journal for the Education of Gifted Young Scientists*, 10(3), 467-485. DOI: <http://dx.doi.org/10.17478/jegys.1161859>
- Alan, Ü. (2021). Distance education during the Covid-19 pandemic in Turkey: Identifying the needs of early childhood educators. *Early Childhood Education Journal*, 49(2021), 987–994. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10643-021-01197-y>
- Alexopoulou, A., Batsou, A., & Drigas, A. (2019). Resilience and academic underachievement in gifted students: Causes, consequences and strategic methods of prevention and intervention. *International Journal of Online and Biomedical Engineering (iJOE)*, 15(14), 78–86. DOI: <https://doi.org/10.3991/ijoe.v15i14.11251>
- Al Hroub A. & El Khoury S. (2018). (Eds). Definitions and conceptions of giftedness around the world. In: Gifted Education in Lebanese Schools. (pp. 9-38). *Springer Briefs in Psychology*. Springer, Cham. DOI: https://doi.10.1007/978-3-319-78592-9_2
- Alkan, A. (2019). Özel yetenekli öğrencilerin bilgisayar oyunları destekli kodlama öğrenimine yönelik tutumları. *Milli Eğitim Dergisi*, 48(223), 113-128.

- Alkan, A. ve Mertol, H. (2018). Özel yetenekli öğrencilerin internet kullanım düzeyleri. *Uluslararası Eğitimde Yenilikçi Yaklaşımlar Dergisi*, 2(2), 46-56. DOI: <https://doi.org/10.29329/ijiape.2018.148.2>
- Alsabih, A., Bougatfa, R., Morsi, A., Ali, A., Alsafwani, H., Alatiya, S., Alzaaliy, A., Alsaqr, A., Abdelmoneim, A., Ahmed, A. & Mersal, E. (2022). The impact of quarantine restrictive measures on gifted students' academic achievement and behavior during Covid-19 outbreak, in Saudi Arabia: educational and psychological aspects. *The Egyptian Journal of Hospital Medicine*, 88(1), 2668-2676. DOI: <https://doi.org/10.21608/EJHM.2022.241114>
- Alshehri, A. H. A. (2022). Impact of online learning on gifted students. *International Journal of Education in Mathematics, Science, and Technology (IJEMST)*, 10(4), 849-867. DOI: <https://doi.org/10.46328/ijemst.2641>
- Altun, F. ve Yazıcı, H. (2018). Türkiye'deki üstün yetenekli öğrencilerin psikolojik danışma ve rehberlik ihtiyaçları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 19(2), 355-378. DOI: <https://doi.org/10.21565/ozelegitimdergisi.339056>
- Arastaman, G. Fidan, İ. Ö. ve Fidan, T. (2018). Nitel araştırmada geçerlik ve güvenilirlik: kuramsal bir inceleme. *Van Yüzcüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 37-75. DOI: <http://dx.doi.org/10.23891/efdyyu.2018.61>
- Aristovnik, A., Ravšelj, D. & Umek, L. (2020). A bibliometric analysis of Covid-19 across science and social science research landscape. *Sustainability*, 12(21), 1-30. DOI: <https://doi.org/10.3390/su12219132>
- Arrona Palacios, A., Rebolledo Mendez, G., Escamilla, J., Hosseini, S. & Duffy, J. (2022). Effects of Covid-19 lockdown on sleep duration, sleep quality and burnout in faculty members of higher education in Mexico. *Ciencia & saude coletiva*, 27(8), 2985–2993. DOI: <https://doi.org/10.1590/1413-81232022278.04322021>
- Arslan Çilhoroz, İ., Çilhoroz, Y., & Bozdemir, E. (2021). Analysis of Studies on Covid-19 Pandemic with Science Mapping Technique. *Acibadem*

Universitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 12(3), 670-681. DOI: <https://doi.org/10.31067/acusaglik.850986>

Aslan Çetin, F., Öztürk, S. ve Akarsu, O. N. (2022). Pandemi sürecinde öğrencilerin “uzaktan eğitim” ve “uzaktan muhasebe eğitimi”ne yönelik bakış açıları. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(2), 498-510. DOI: <https://doi.org/10.33206/mjss.934058>

Atik, H. ve Avcı, F. (2021). Covid-19 salgın sürecinde 1. sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitim uygulamaları: Eğitim teknolojileri ile ilk okuma-yazma öğretiminde karşılaştıkları zorluklar ve çözüm önerileri. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 687-708.

Avcı Doğan, G. ve Ateşgöz, N. N. (2022). Covid-19 salgını sürecinde özel yetenekli öğrencilerin durumu. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, Erken Görünüm. DOI: <https://doi.org/10.21565/ozelegitimdergisi.933459>

Aydın Ceran, S. & Ergül, E. (2022). Disadvantaged students in the distance education: an analysis specific to science lesson. *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi (AKEF) Dergisi*, 4(2), 282-296. DOI: <https://doi.org/10.38151/akef.2022.18>

Aydoğan, O. ve Karabağ, G. (2020). Eğitsel bilgisayar oyunu ile desteklenmiş tarih öğretiminin öğrencilerin mekân algılama ve kronolojik düşünme becerilerine etkisi. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 4(1), 106-130. DOI: <https://doi.org/10.38015/sbyy.734552>

Aydoğan Yenmez, A. ve Gökçe, S. (2021). Uzaktan eğitimde ölçme değerlendirme amaçlı kullanılan web 2.0 araçlarına yönelik öğretmen görüşleri. *HAYEF: Journal of Education*, 18(2), 167-178. DOI: <https://doi.org/10.5152/hayef.2021.21008>

Azizoğlu, N. İ. (2021). Covid-19 salgını sürecinde yayınlanan uzaktan eğitim konulu lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Rumeli Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 7. Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretimi Kongresi, Özel Sayısı. 238-250. DOI: <https://doi.org/10.29000/rumelide.1011400>

- Bakar Çörez, A., Tüzün, H., ve Çağıltay, K. (2008). Öğrencilerin eğitsel bilgisayar oyunu kullanımına ilişkin görüşleri: Sosyal bilgiler dersi örneği. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education)*, 35(2008), 27-37.
- Bakioğlu, B., ve Çevik, M. (2022). Uzaktan eğitim sonrası fen bilimleri öğretmenlerinin fen öğretimine yönelik görüşleri. *Yaşadıkça Eğitim*, 36(2), 384-401. DOI: <https://doi.org/10.33308/26674874.2022362451>
- Baltacı, A. (2018). *Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme*. Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 7(1), 231-274.
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır? *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388. DOI: <https://doi.org/10.31592/aeusbed.598299>
- Başar, B. (2019). *Üstün yetenekliler ile ilgili lisansüstü tezlerin incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Lefke Avrupa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü, Lefke.
- Başaran, M., Ülger, I. G., Demirtaş, M., Kara, E., Geyik, C. ve Vural, Ö. F. (2021). Uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin teknoloji kullanım durumlarının incelenmesi. *OPUS International Journal of Society Researches*, 17(37), 4619-4645. DOI: <https://doi.org/10.26466/opus.903870>
- Başkale, H. (2016). Nitel araştırmalarda geçerlik, güvenilirlik ve örneklem büyüklüğünün belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 9(1), 23-28.
- Baştürk, S., Dönmez, G. ve Dicle, A. N. (2013). *Geçerlik ve güvenilirlik*. S. Baştürk (Ed.), *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (162-194). Ankara: Vize Yayıncılık.
- Baydar Işık, B. (2021). *Türkiye’de matematik eğitimi alanında pedagojik alan bilgisi (PAB) ve teknolojik pedagojik alan bilgisi (TPAB) çalışmalarının betimsel içerik analizi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kocaeli Üniversitesi. Fen Bilimleri Enstitüsü, Kocaeli.

- Bayraklı, S. (2019). *Fen Eğitimi alanında 2008-2018 yılları arasında deneysel araştırma ile yapılmış yüksek lisans tezlerinin içerik analizi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Bayram, G. M. (2019). *2008-2018 yılları arasında matematik eğitimi alanında yapılan lisansüstü tezlerin bilgisayar destekli matematik öğretimi bağlamında incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bayburt Üniversitesi. Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Bayburt.
- Bedur, S., Bilgiç, N. ve Taşlıdere, E. (2015). Özel (Üstün) Yetenekli Öğrencilere Sunulan Destek Eğitim Hizmetlerinin Değerlendirilmesi. *HAYEF Journal of Education*, 12(1), 159-175. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iuhayefd/issue/8802/110035> Erişim Tarihi: 15.08.2022
- Benites Zapata, V. A., Ulloque Badaracco, J. R., Alarcon-Braga, E. A., Hernandez Bustamante, E. A., Mosquera Rojas, M. D., Bonilla Aldana, D. K. & Rodriguez Morales, A. J. (2022). Clinical features, hospitalisation and deaths associated with monkeypox: a systematic review and meta-analysis. *Annals of Clinical Microbiology and Antimicrobials*, 21(1), 1-18. DOI: <https://doi.org/10.1186/s12941-022-00527-1>
- Bilgin, E. (2022). *Pandemi sürecinde Türkiye'deki uzaktan eğitim üzerine yapılan araştırmaların incelemesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bogdan, R., & Biklen, S. K. (2007). *Qualitative research for education: An introduction to theory and methods*. (5th Edition). Boston: Allyn & Bacon. Pearson Education.
- Bond, M. (2020). Schools and emergency remote education during the Covid-19 pandemic: A living rapid systematic review. *Asian Journal of Distance Education*, 15(2), 191-247. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.4425683>
- Bolat, Y. ve Tekin, M. (2017). Üstün yeteneklilerin eğitimi araştırmalarında eğilimler: Yöntem bilimsel bir analiz, *International Journal Of Eurasia Social Sciences*, 8(27), 609-629.

- Bordens, K. S., & Abbott, B. B. (2018). *Research design and methods a process approach*. (10th Edition). New York, NY: McGraw-Hill Education.
- Borman, K. M., LeCompte, M. D. & Goetz, J. P., (1986). Ethnographic and qualitative research design and why it doesn't work, *American Behavioral Scientist*, 30(1), 42-57.
- Bostan, S., Erdem, R., Öztürk, Y. E., Kılıç, T. & Yılmaz, A. (2020). The effect of Covid-19 pandemic on the Turkish society. *Electronic Journal of General Medicine*, 17(6): em237, 1-8. DOI: <https://doi.org/10.29333/ejgm/7944>
- Bozkurt, A. (2017). Türkiye’de uzaktan eğitimin dünü, bugünü ve yarını. *Açık öğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 85-124.
- Bozkurt, A. (2020). Koronavirüs (Covid-19) pandemi süreci ve pandemi sonrası dünyada eğitime yönelik değerlendirmeler: Yeni normal ve yeni eğitim paradigması. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(3), 112-142.
- Bozkurt, A., Jung, I., Xiao, J., Vladimirschi, V., Schuwer, R., Egorov, G., ... Paskevicius, M. (2020). A global outlook to the interruption of education due to Covid-19 Pandemic: Navigating in a time of uncertainty and crisis. *Asian Journal of Distance Education*, 15(1), 1–126. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.3878572>
- Bowen, G. A. (2009) Document Analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal*, 9(2), 27-40. DOI: <https://doi.org/10.3316/QRJ0902027>
- Brink, H. I. L. (1993). Validity and reliability in qualitative research. *Curationis*, 16(2), 35–38.
- Broder C. C. (2012). Henipavirus outbreaks to antivirals: the current status of potential therapeutics. *Current Opinion In Virology*, 2(2), 176–187. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.coviro.2012.02.016>
- Brooks, J. & Caton-Hughes, H. (2021). *Practical applications of coaching and mentoring in dentistry*. Hoboken USA: John Wiley & Sons.
- Bryman, A. (2012). *Social research methods*. (4th ed.). New York. Oxford University Press Inc.

- Budak, F. ve Korkmaz, Ş. (2020). Covid-19 Pandemi sürecine yönelik genel bir değerlendirme: Türkiye örneği. *Sosyal Araştırmalar ve Yönetim Dergisi*, 2020(1), 62-79. DOI: <https://doi.org/10.35375/sayod.738657>
- Bunge, E. M., Hoet, B., Chen, L., Lienert, F., Weidenthaler, H., Baer, L. R. & Steffen, R. (2022). The changing epidemiology of human monkeypox-A potential threat? A systematic review. *PLoS neglected tropical diseases*, 16(2), e0010141, 1-20. DOI: <https://doi.org/10.1371/journal.pntd.0010141>
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (18. Baskı). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Camcı Erdoğan, S. (2021). Öğretmen adaylarının özel gereksinimli bireylerin eğitimine yönelik görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 22(2), 283-306. DOI: <https://doi.org/10.21565/ozelegitimdergisi.663271>
- Cárdenas, S., Lomelí, D. & Ruelas, (2022). Primary and Secondary Education During Covid-19 Disruptions to Educational Opportunity During a Pandemic. Reimers, F. (Ed.). In *Covid-19 and Post-pandemic Educational Policies in Mexico*. What is at Stake? (pp: 153-175). USA: Springer. DOI: <https://doi.org/10.1007/978-3-030-81500-4>
- Cellini, N., Canale, N., Mioni, G. & Costa, S. (2020). Changes in sleep pattern, sense of time and digital media use during Covid-19 lockdown in Italy. *Journal of Sleep Research*, 29(4), e13074, 1-5. DOI: <https://doi.org/10.1111/jsr.13074>
- Ceylan, Ö., & Umdü Topsakal, Ü. (2021). Teachers' and gifted students' views regarding the implementation of the DSC in the Covid-19 distance education process. *Mimbar Sekolah Dasar*, 8(2), 114-132. DOI: <https://doi.org/10.53400/mimbar-sd.v8i2.32474>
- Chaturvedi, K., Vishwakarma, D. K., & Singh, N. (2021). Covid-19 and its impact on education, social life and mental health of students: A survey. *Children and Youth Services Review*, 121(2021):105866, 1-6. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2020.105866>
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2018). *Research methods in education* (8th ed.). New York: Routledge. DOI: <https://doi.org/10.4324/9781315456539>

- Conte, F., Cellini, N., De Rosa, O., Rescott, M. L., Malloggi, S., Giganti, F., & Ficca, G. (2021). Dissociated profiles of sleep timing and sleep quality changes across the first and second wave of the Covid-19 pandemic. *Journal of Psychiatric Research*, 143(2021), 222–229. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jpsychires.2021.09.025>
- Coppola M, Senatore I, Masullo G. (2020). Parents in pandemic: parents' perceptions of risks and psychological, relational, and pedagogical needs in childhood during the Covid-19 emergency in Italy. *Academicus International Scientific Journal*, 11(22), 103-122. DOI: <https://doi.org/10.7336/academicus.2020.22.08>
- Cornejo Araya, C. A., Gómez Araya, C. A., Muñoz Huerta, Y. P., & Reyes Vergara, C. P. (2021). What do we know about giftedness and underachievement? A bibliometric analysis. *International Journal of Research in Education and Science (IJRES)*, 7(2), 400-411. DOI: <https://doi.org/10.46328/ijres.1481>
- Coşar Ciğerci, Z. (2006). *Üstün yetenekli olan ve olmayan ergenlerde benlik saygısı, başkaları tarafından algılanma ve psikolojik belirtilerin karşılaştırılması*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Coşkun, A. (2022). *Okul öncesi fen eğitimi alanındaki lisansüstü tez çalışmalarının sistematik literatür incelemesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi. Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Tokat.
- Creswell, J. W. (2014). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. (4th Edition). New York: SAGE.
- Creswell, J. W., & Creswell, J. D. (2018). *Research design: qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. (5th edition) Los Angeles: SAGE.
- Cross, T. L. (2011). *On the social and emotional lives of gifted children. understanding and guiding their development*. (4th ed.). Texas: Prufrock Press Inc.
- Cross, J. R. (2016). Gifted children and peer relationships. In M. Neihart, S. I. Pfeiffer, & T. L. Cross (Eds.), *The social and emotional development of gifted children: What do we know?* (pp. 41–54). Prufrock Press Inc.

- Cummins, R. (2021). Exploiting fear to lock down freedom. Mercola, J. & Cummins, R. (Eds.). In *The truth about Covid-19 – Exposing the great reset, lockdowns, vaccine passports, and the new normal*. (pp: 97-119). London UK: Chelsea Green Publishing.
- Çamur, G., Erşanlı, E., Abukan, B. ve Canım, F. (2022). Covid-19 pandemisinde üniversite öğrencilerinin değişen yaşamları ve online (çevrimiçi) eğitimleri üzerine bir araştırma. *Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi* 7(1), 247-266. DOI: <https://doi.org/10.47115/jshs.1078600>
- Çankaya ve Karamete, (2008). Eğitsel bilgisayar oyunlarının öğrencilerin matematik dersine ve eğitsel bilgisayar oyunlarına yönelik tutumlarına etkisi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 115- 127.
- Çelik Şahin, C. (2021). A meta-synthesis of teacher training studies in the focus of gifted education. *International Journal of Progressive Education*, 17(1), 97-110. DOI: <https://doi.org/10.29329/ijpe.2021.329.7>
- Çınar, A. & Bavlı, B. (2022). Learning English as a foreign language in the shadow of the Covid-19: Perspectives of secondary school students. *International Journal of Field Education*, 8(1), 1-13.
- Çiçek, İ., Tanhan, A. ve Tanrıverdi, S. (2020). Covid-19 ve eğitim. *Milli Eğitim Dergisi*, Salgın Sürecinde Türkiye'de ve Dünyada Eğitim (Özel Sayı), 49(1) 1091-1104. DOI: <https://doi.org/10.37669/milliegitim.787736>
- David, H. (2017). Giftedness: How does it work with Sensitivities, learning disabilities, and disorders? *Journal of Interdisciplinary Sciences*, 1(1); 61-75.
- Davis, G. A., Rimm, S. B. & Siegle, D. (2014). *Education of the gifted and talented* (6th ed.). Boston, MA: Pearson Education.
- Dehghanbanadaki, H., Seif, F., Vahidi, Y., Razi, F., Hashemi, E., Khoshmirsafa, M. & Aazami, H. (2020). Bibliometric analysis of global scientific research on Coronavirus (Covid-19). *Medical Journal of Islamic Republic Iran*. 34(1), 354-362. DOI: <https://doi.org/10.47176/mjiri.34.51>
- Demir, F., Özdaş, F. ve Çakmak, M. (2022). Covid-19 salgın sürecinin eğitime yansımaları: fırsatlar ve zorluklar. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve*

Uygulama, 13(26), 275-300. Erişim Adresi:
https://dergipark.org.tr/tr/pub/eibd/issue/72529/1134994#article_cite Erişim
Tarihi: 28.12.2022

Delen, A. (2021). *Türkiye'de e-öğrenme ortamlarına ilişkin yapılan araştırmalardaki eğilimler: 2004- 2020 dönemi tezlerin incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Dergi Park (2022). Dergi Park Makale Araştırma Veri Tabanı. Erişim Adresi:
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/page/about> Erişim Tarihi: 12.05.2022.

Dhawan, S. (2020). Online Learning: A Panacea in the time of Covid-19 crisis. *Journal of Educational Technology Systems*, 49(1), 5–22. DOI:
<https://doi.org/10.1177/0047239520934018>

Dinçer, S. (2018). Eğitim bilimleri araştırmalarında içerik analizi: Meta-analiz, metasentez, betimsel içerik analizi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 176-190. DOI: <https://doi.org/10.14686/buefad.363159>

Di Pietro, G. B., Biagi, F., Dinis Mota Da Costa, P., Karpinski, Z. & Mazza, J. (2020). *The likely impact of Covid-19 on education reflections based on the existing literature and recent international datasets*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. DOI: <https://doi.org/10.2760/126686>

Dimkić, I., Fira, D., Janakiev, T., Kabić, J., Stupar, M., Nenadić, M., Unković, N. & Grbić, M. L. (2021). The microbiome of bat guano: for what is this knowledge important? *Applied Microbiology And Biotechnology*, 105(4), 1407–1419. DOI: <https://doi.org/10.1007/s00253-021-11143-y>

Dong, X., Wei, X., Shu, F., Su, Q., Wang, J., Liu, N. & Qiu, J. (2022). A bibliometric analysis on global psychological and behavioral research landscape on Covid-19 pandemic. *International Journal of Environment Research and Public Health*, 19(2), 1-13. DOI: <https://doi.org/10.3390/ijerph19020879>

Duman, S. (2019). *Türkiye'de sosyal ağların kullanımına yönelik yazılmış tezlerin ve akademik makalelerin incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi. Fen Bilimleri Enstitüsü, Afyon.

- Dursun, S., Gökçe, A. ve Aytaç, S. (2020). Siber zorbalık: Üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma. *International Journal of Social Inquiry*, 13(2), 465-485. DOI: <https://doi.org/10.37093/ijisi.837694>
- Dückers, M. L., Yzermans, C. J., Jong, W., and Boin, A. (2017). Psychosocial crisis management: the unexplored intersection of crisis leadership and psychosocial support. *Risk Hazards Crisis Public Policy*, 8(2), 94–112. DOI: <https://doi.org/10.1002/rhc3.12113>
- Eken, Ö., Tosun, N. ve Tuzcu Eken, D. (2020). Covid-19 salgını ile acil ve zorunlu uzaktan eğitime geçiş: Genel bir değerlendirme. *Milli Eğitim Dergisi*, Salgın Sürecinde Türkiye'de ve Dünyada Eğitim, 49(1), 113-128. DOI: <https://doi.org/10.37669/milliegitim.780722>
- Ekiz, D. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (3. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Elçiçek, M. (2021). Tendencies in Turkey-based academic studies on distance education during the Covid-19 pandemic. *Journal of Educational Technology & Online Learning*, 4(3), 406-417. DOI: <http://doi.org/10.31681/jetol.916038>
- Elmaoğlu E., Çoşkun A. B., Solmaz F., Akyiğit Albayrak E. ve Çiğdem Z. (2022). Covid-19 pandemi sürecinde çocuklardaki internet bağımlılığının beden kitle indeksi ve ebeveynlik stresine etkisi. *Yaşam Boyu Hemşirelik Dergisi*, 3(3), 55-77. Erişim Adresi: <https://lnursing.com/files/lnursing/4b6c72a3-2315-4e38-98c6-680b17b62688.pdf> Erişim Tarihi: 29.12.2022
- Ellakany, P., Zuñiga, R. A. A., El Tantawi, M., Brown, B., Aly, N. M., Ezechi, O., et al. (2022) Impact of the Covid-19 pandemic on student' sleep patterns, sexual activity, screen use, and food intake: A global survey. *PLoS ONE*, 17(1), 1-12. DOI: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0262617>
- Erarslan, A. (2021). English language teaching and learning during Covid-19: A global perspective on the first year. *Journal of Educational Technology & Online Learning*, 4(2), 349-367. DOI: <http://doi.org/10.31681/jetol.907757>
- Erbaş, Y. H. (2021). Covid-19 salgını döneminde eğitim: İlkokuma yazma öğretiminde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 9(2), 360-380. DOI: <https://doi.org/10.16916/aded.851724>

- Er Koçoğlu, N. (2020). Covid-19 pandemisinde bilgiye erişimin önündeki büyük engel: sayısal bölünme/bilgi uçurumu. *Türk Kütüphaneciliği*, 34(3), 373-376.
- Espinosa, I., Cuenca, V., Eissa Garcés, A. & Sisa, I. (2021). A bibliometric analysis of Covid-19 research in Latin America and the Caribbean. *Revista de la Facultad de Medicina*. 69(3), 1-11. DOI: <https://doi.org/10.15446/revfacmed.v69n3.94520>
- Ezin, Y. (2021). Covid-19 sürecinde üniversitelerde uzaktan muhasebe eğitiminin SWOT analiz tekniği ile değerlendirilmesi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 2021(92), 73-90. DOI: <https://doi.org/10.25095/mufad.937725>
- Farajollahi, M. & Zarifsanæe, N. (2012). International perspectives of distance learning in higher education. Moore., J. L. & Benson, A. D., (Eds.). In *Distance Teaching and Learning in Higher Education: A Conceptual Model*. (pp: 13-33). Croatia: IntechOpen. DOI: <https://doi.org/10.5772/2404>
- Fidan F, Alkan B, Tosun A (2014). Çağın pandemisi: D vitamini eksikliği ve yetersizliği. *Türk Osteoporoz Dergisi*, 20(2), 71-74. DOI: <https://doi.org/10.4274/tod.94830>
- Flick, U. (2018). *The sage handbook of qualitative data collection*. Los Angeles: SAGE Reference.
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E. & Hyun, H. H. (2012). *How to design and evaluate research in education* (8th ed.). New York: Mc Graw Hill.
- Gallagher, J.J. (1994). Current and historical thinking on education for gifted and talented students. 83-107. Erişim Adresi: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED372584.pdf> Erişim Tarihi: 17.07.2022
- Gao J, Zheng P, Jia Y, Chen H, Mao Y, Chen S, et al. (2020) Mental health problems and social media exposure during Covid-19 outbreak. *PLoS ONE*, 15(4), 1-10. DOI: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0231924>
- García Martínez, I., Gutiérrez Cáceres, R., Luque de la Rosa, A. & León, S. P. (2021). Analysing educational interventions with gifted students: Systematic review. *Children*, 8(5), 1-15. DOI: <https://doi.org/10.3390/children8050365>

- Gardner, H., & Hatch, T. (1989). Multiple intelligences go to school: Educational implications of the theory of multiple intelligences. *American educational research association, Educational Researcher*, 18(8), 4-10.
- Garrison, D. R. & Shale, D. (1987) Mapping the boundaries of distance education: Problems in defining the field, *American Journal of Distance Education*, 1(1), 7-13. DOI: [10.1080/08923648709526567](https://doi.org/10.1080/08923648709526567)
- Geben, Y. A. (2021). *Uzaktan ve çevrim içi eğitim yoluyla yapılan Türkçe eğitimi çalışmalarının incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.
- Gelen, I., & Kaçan, A. (2022). Teaching practices and evaluation with distance education of gifted students. *Journal for the Education of Gifted Young Scientists*, 10(3), 411-433. DOI: <http://dx.doi.org/10.17478/jegys.1140286>
- Genç, S. Z., Engin, G. ve Yardım, T. (2020). Pandemi (Covid-19) sürecindeki uzaktan eğitim uygulamalarına ilişkin lisansüstü öğrenci görüşleri, *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2020(41), 134-158. DOI: <https://doi.org/10.33418/ataunikkefd.782142>
- Gentles, S. J., Charles, C., Ploeg, J., & McKibbin, K. (2015). Sampling in qualitative research: Insights from an overview of the methods literature. *The Qualitative Report*, 20(11), 1772-1789. DOI: <https://doi.org/10.46743/2160-3715/2015.2373>
- Gentles, A. D., Guth, S., Rozins, C., & Brook, C. E. (2020). A review of mechanistic models of viral dynamics in bat reservoirs for zoonotic disease. *Pathogens and Global Health*, 114(8), 407–425. DOI: <https://doi.org/10.1080/20477724.2020.1833161>
- Gómez Román, R., Tornieporth, N., Cherian, N. G., Shurtleff, A. C., L'Azou Jackson, M., Yeskey, D., Hacker, A., Mungai, E., & Le, T. T. (2022). Medical countermeasures against henipaviruses: A review and public health perspective. *The Lancet. Infectious Diseases*, 22(1), 13-27. DOI: [https://doi.org/10.1016/S1473-3099\(21\)00400-X](https://doi.org/10.1016/S1473-3099(21)00400-X)
- González Cabrera, Tourón, Machimbarrena, Gutiérrez Ortega, Álvarez Bardón, & Garaigordobil. (2019). Cyberbullying in gifted students: Prevalence and

- psychological well-being in a Spanish sample. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 16(12), 1-15. DOI: <https://doi.org/10.3390/ijerph16122173>
- Golafshani, N. (2003). Understanding reliability and validity in qualitative research. *the qualitative report*, 8(4), 597-606. DOI: <https://doi.org/10.46743/2160-3715/2003.1870>
- Goodhew, G. (2009). *Meeting the needs of gifted and talented students*. London: Network Continuum.
- Gökaydın, B., Bağlama, B., & Uzunboylu, H. (2017). language learning of gifted individuals: A content analysis study. *Profile Issues in Teachers' Professional Development*, 19(2017), 109-118. DOI: http://dx.doi.org/10.15446/profile.v19n_sup1.68532
- Göker, M. E. ve Turan, Ş. (2020). Covid-19 pandemisi sürecinde problemlı teknoloji kullanımı. *ESTÜDAM Halk Sağlığı Dergisi*. 5(Covid-19 Özel Sayısı), 108-114. DOI: <https://doi.org/10.35232/estudamhsd.767526>
- Guessoum, S. B., Lachal, J., Radjack, R., Carretier, E., Minassian, S., Benoit, L., & Moro, M. R. (2020). Adolescent psychiatric disorders during the Covid-19 pandemic and lockdown. *Psychiatry research*, 291(113264), 1-6. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2020.113264>
- Guleid, F. H., Oyando, R., Kabia, E., et al. (2021). A bibliometric analysis of Covid-19 research in Africa. *BMJ Global Health*, 6(5), 1-7. DOI: <https://doi.org/10.1136/bmjgh-2021-005690>
- Güçin, G. ve Oruç, Ş. (2015). Türkiye'de üstün yetenekliler ve üstün zekâlılar alanında yapılmış akademik çalışmaların çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Adıyaman University Journal of Educational Sciences*, 5(2), 113-135. DOI: <https://doi.org/10.17984/adyuebd.05095>
- Güçlü, İ. (2019). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara. Nobel yayıncılık.

- Gücyeter, Ş. ve Sak, U. (2018). Üstün yeteneklilerin tanılanmasında var olan güncel sorunlar ve çözümleri. Sak, U. (Ed). *Üstün Yeteneklilerin Tanılanması* İçinde. (ss. 185-204). Vize Yayıncılık, Ankara.
- Gülseren, Ö. (2021). Uzaktan eğitim sürecinde ilkokul velilerinin karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *İstanbul Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(31), 1-26. Erişim Adresi: http://www.istjss.org/resim/2021_fall_31_1.pdf Erişim Tarihi: 14.11.2022
- Günaydın, Y. (2021). Türkçe Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitimde Yazma Becerisinin Geliştirilmesine İlişkin Yaşadıkları Sorunlar ve Çözüm Öneriler. Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, 0 (71), 703-724. DOI: <https://doi.org/10.14222/Turkiyat4520>
- Günbaş, N. ve Öztürk A., N. (2022). Eğitim Bilişim Ağı (EBA) içeriklerinde yer alan dijital matematik oyunlarının Bloom taksonomisine göre incelenmesi. *e-Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 9(1). 253-278. DOI: <https://doi.org/10.30900/kafkasegt.1009879>
- Güngören, Ö. C., Gür Erdoğan, D., Kaya Uyanık, G. & Demirhan, E. (2016). An examination of postgraduate theses written about the gifted. *International Online Journal of Educational Sciences*, 8(4), 20-30. DOI: <http://dx.doi.org/10.15345/iojes.2016.04.003>
- Güvercin, D., Kesici, A. E. & Akbaşlı, S. (2022). Distance education experiences of teacher-parents during the Covid-19. *Athens Journal of Education*, 9(4), 593-614. DOI: <https://doi.org/10.30958/aje.9-4-4>
- Gürten, E., Özdiyar, Ö., Şen, Z. (2019). Üstün yeteneklilere yönelik akademik çalışmaların sosyal ağ analizi. *Eğitim ve Bilim*, 44(197), 185- 208. DOI: <https://doi.org/10.15390/EB.2018.7735>
- Hafeez, A., Gujjar, A. A., & Noreen, Z. (2014). Demanding need of growing technologies in distance learning system. *Turkish Online Journal of Distance Education*, 15(4), 170-180. DOI: <http://dx.doi.org/10.17718/tojde.04872>
- Hakak, A. M., Boloria, N., Dabbach, A., & Venhari, A. A. (2016). "Thinking out of the box" from out of the box! increasing the dimension of "starting point" case

- study. *Architecture Students. Psychology*, 7(3), 345-355. DOI: <https://dx.doi.org/10.4236/psych.2016.73037>
- Halis, M., Akova, O., & Tagraf, H. (2007). The relationship between ethics and quality: Conflicts and common grounds. *Serbian Journal of Management*, 2(2), 127–145.
- Hill, A. P., & Madigan, D. J. (2022): Perfectionism, mattering, stress, and self-regulation of home learning of UK gifted and talented students during the Covid-19 pandemic, *Gifted and Talented International*. DOI: <https://doi.org/10.1080/15332276.2022.2033649>
- Hritchenko, T. et al. (2021). Telecommunication technologies as the basis of distance education. *International Journal of Computer Science and Network Security*, 21(11), 248-256. DOI: <https://doi.org/10.22937/IJCSNS.2021.21.11.34>
- Holmberg, B. (1995). *Theory and practice of distance education*. (2nd Edition). London: Routledge.
- Honigsbaum, M. (2009). Historical keyword pandemic. *The Lancet*, 373 (9679), 1939 DOI: [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(09\)61053-9](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(09)61053-9)
- Honigsbaum, M. (2020). *The pandemic century: A history of global contagion from the Spanish flu to Covid-19*. Cambridge, MA: Penguin
- Huang, Y., & Zhao, N. (2020). Generalized anxiety disorder, depressive symptoms and sleep quality during Covid-19 outbreak in China: a web-based cross-sectional survey. *Psychiatry research*, 288(112954), 1-8. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2020.112954>
- Huf, B., & McLean, H. (2020). *Epidemics and pandemics in Victoria: historical perspectives*. Parliamentary Library & Information Service, Parliament of Victoria. DOI: <https://doi.org/10.25916/5ebdd6e9a752e>
- Huremović D. (Eds). (2019). Brief history of pandemics (pandemics throughout history). In *psychiatry of pandemics: A mental health response to infection outbreak*. Springer Nature Switzerland. (pp:7–35). DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-030-15346-5_2

- Ibrahim, Y. M., Werid, G. M., Zhang, H., Fu, L., Wang, W., Chen, H., & Wang, Y. (2022). Potential zoonotic swine enteric viruses: The risk ignored for public health. *Virus research*, 315(198767), 1-13. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.virusres.2022.198767>
- Ilıman Güllühalı, E., İnci, G., Baltacı, R., & Melekoğlu, M. (2021). From past to present gifted and talented: the evolution of terminologies. *Osmangazi Journal of Educational Research*, 8(2), 247-266.
- Inguscio, B. M. S., Nicastri, M., Giallini, I., Greco, A., Babiloni, F., Cartocci, G., & Mancini, P. (2022). School wellbeing and psychological characteristics of online learning in families of children with and without hearing loss during the Covid-19 pandemic. *Psychology in the Schools*, 60(1), 78-104. DOI: <https://doi.org/10.1002/pits.22761>
- Ismail, M. J., Anuar, A. F., & Loo, F. C. (2022). From physical to virtual: A new learning norm in music education for gifted students. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 23(2), 44-62. DOI: <https://doi.org/10.19173/irrodl.v23i2.5615>
- Izgi Onbaşılı, Ü. & Sezginsoy Şeker, B. (2021). Distance education in the Covid-19 pandemic period: opinions of primary pre-service teachers about teaching practice course. *Journal of Educational Technology & Online Learning*, 4(4), 726-744. DOI: <http://doi.org/10.31681/jetol.1016098>
- İnce, E. Y., Kabul, N. & Kabul, A. (2021). Opinions of high school students about distance education in pandemic process. *Journal of Learning and Teaching in Digital Age*, 7(2), 192-199. DOI: [10.53850/joltida.1035262](https://doi.org/10.53850/joltida.1035262)
- İnci, G. (2021). The analysis of research about gifted and talented children at early childhood in Turkey: A study of meta-synthesis. *Journal for the Education of Gifted Young Scientists*, 9(2), 107-121. DOI: <https://dx.doi.org/10.17478/jegys.696491>
- Johnson, J. L. (2003). *Distance education: The complete guide to design, delivery and improvement*. Teachers College Press, New York.

- Jolly, J. L., & Kettler, T. (2008). Gifted education research 1994–2003: A disconnect between priorities and practice. *Journal for the Education of the Gifted*, 31(4), 427–446. DOI: <https://doi.org/10.4219/jeg-2008-792>
- Jolly, J. L., & Robins, J. H. (2022). The marland report: A defining moment in gifted education. *Journal for the Education of the Gifted*, 45(1), 3–3. DOI: <https://doi.org/10.1177/01623532211064366>
- Jose, J., Saberi, M. K., Khamis, F., Mokthari, H. & Zakwani, İ. A. (2022). Covid-19 medical research in Oman: A bibliometric and visualization study. *Oman Medical Journal*. 1-28. DOI: <https://doi.org/10.5001/omj.2022.73>
- Kabakçı Yurdakul, I. (Ed). (2016). *Nitel veri analizinde adım adım NVivo kullanımı. "Nitel Veri Analizinin Temelleri"*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kadan, G. (2021). Covid-19 pandemisinde çocuk ve ailelere yönelik yapılan makalelerin incelenmesi. *Çocuk ve Gelişim Dergisi*, 4(8), 1-17.
- Kadioğlu Ateş, H. ve Mazı, M. G. (2017). Türkiye’de üstün yetenekliler eğitimi ile ilgili yapılan lisansüstü tezlere genel bir bakış. *Journal of Gifted Education and Creativity*, 4(3), 33-57.
- Kadioğlu Ateş, H. ve Gürdağ, K. (2021). Compilation study on gifted students and e-learning during the pandemic: Limitations, strengths and weaknesses. *The Journal of Social Sciences*, 54(54), 136-148. DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/SOBIDER.52685>
- Kambhampati, S., Vaishya, R., & Vaish, A. (2020). Unprecedented surge in publications related to Covid-19 in the first three months of pandemic: A bibliometric analytic report. *Journal of Clinical Orthopaedics And Trauma*, 11(13), 304–306. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jcot.2020.04.030>
- Kapil, Y. & Roy, A. (2014). Critical Evaluation of Generation Z at Workplaces. *International Journal of Social Relevance & Concern*, 2(1), 10-14.
- Kara, F. (2021). *Türkiye’de özel yetenek/üstün yetenek alanındaki lisansüstü eğitim tezlerinin incelenmesi (2015-2020)*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi. Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.

- Karakaya, F., Adıgüzel, M., Üçüncü, G., Çimen, O. & Yılmaz, M. (2021). Teachers' views towards the effects of Covid-19 pandemic in the education process in Turkey. *Participatory Educational Research*, 8(2), 17-30. DOI: <https://doi.org/10.17275/per.21.27.8.2>
- Karakoç, A. & Karaca, S. (2022). Online course experiences during the pandemic period: A qualitative research. *Journal of Nursology* 25(3). 153-160. DOI: <https://doi.org/10.5152/JANHS.2022.946007>
- Karakuş, F. (2011). Üstün yetenekli çocukların anne babalarının karşılaştıkları güçlükler. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 127-144.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi. Kavramlar, ilkeler, teknikler.* (23. Baskı). Ankara; Nobel Yayıncılık.
- Kardeş, S., Akman, B., ve Yazıcı, D. N. (2018). Üstün yetenekliler alanında yapılmış tezlerin analizi. *Kuramsal Eğitim bilim Dergisi [Journal of Theoretical Educational Science]*, 11(3), 411-430. DOI: <https://doi.org/10.30831/akukeg.353279>
- Kaya, D. (2021). Türkiye’de matematik eğitimi alanında üstün zekalılar ve özel yetenekliler konusunda yürütülmüş tezlerin tematik ve yöntemsel eğilimleri. *Uluslararası Bilim ve Eğitim Dergisi*, 4(3), 157-178. DOI: <https://doi.org/10.47477/ubed.917732>
- Kaya, N. G., & Akgül, G. (2022). Evaluating online education for gifted students: Parents' views. *Gifted Education International*, 38(1), 138–158. DOI: <https://doi.org/10.1177/02614294211065089>
- Kepenek, F. (2021). *Covid-19 pandemi döneminde hemşirelik öğrencilerinin aldıkları uzaktan eğitime yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi.* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Khan, M., Adil, S. F., Alkathlan, H. Z., Tahir, M. N., Saif, S., Khan, M. & Khan, S. T. (2021). Covid-19: A global challenge with old history, epidemiology and progress so far. *Molecules*. 26(39), 1-25. DOI: <https://doi.org/10.3390/molecules26010039>

- Kılıç, O. (2020). Pandemics throughout history and their effects on society life. Şeker, M., Özer, A. & Korkut, C. (Eds.). In *reflections on the pandemic in the future of the world*. (pp: 13-54). Turkish Academy of Sciences Publications: Ankara.
- Kınık Topalsan, A. & Demir, Ş. (2022). Examining gifted students' perceptions about Covid-19 and distance education through metaphors. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 30(3), 512-519. DOI: <https://doi.org/10.24106/kefdergi.814687>
- Kırnık, D. ve Susam, E. (2018). *Özel yetenekli öğrencilere yönelik yapılan tezlerin analizi*. International Congress On Gifted And Talented Education: 1-3 Kasım 2018 – Malatya: Bildiriler (99-108).
- Koç, İ. (2016). Üstün zekâlı ve üstün yetenekli öğrenci velilerinin bilim ve sanat merkeziyle ilgili görüşleri: Bir BİLSEM örneği. *Journal of Gifted Education and Creativity*, 3(3), 1-10.
- Koç, A. (2020). Covid-19 salgını sürecinde ilahiyat fakültesi öğretmenlik uygulaması dersinin uzaktan eğitim yoluyla yapılması: Örnek bir uygulama modeli. *Milli Eğitim Dergisi*, Salgın Sürecinde Türkiye'de ve Dünyada Eğitim (Özel Sayı), 49(1), 851-875. DOI: <https://doi.org/10.37669/milliegitim.770561>
- Koşar, D. ve Battal, B. (2021). Covid-19 dönemi acil uzaktan eğitim faaliyetlerinin öğretmenlerde yarattığı psikolojik güçlükler. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilgiler Enstitü Dergisi*, 11(3), 1366-1384. DOI: <https://doi.org/10.30783/nevsosbilen.988780>
- Kowalski, W. J. (2022). Langya henipavirus ultravioleto susseptibility. *Sanuvox*. 1-888-726-8869. 1-3. DOI: <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.33351.78240>
- König, J., Jäger Biela, D. J. & Glutsch, N. (2020). Adapting to online teaching during Covid-19 school closure: Teacher education and teacher competence effects among early career teachers in Germany. *European Journal of Teacher Education*, 43(4), 608–622. DOI: <https://doi.org/10.1080/02619768.2020.1809650>
- Köse, E. (2013). Eğitim kurumlarında gerçekleştirilen ders dışı etkinliklerin sınıflandırılmasına yönelik bir öneri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 2(2), 336-353. DOI: <https://doi.org/10.7884/teke.151>

- Krippendorff, K. (2004). *Content Analysis: An Introduction to Its Methodology* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Kurnaz, A. ve Tepe, A. (2019). Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerde internet bağımlılığı düzeyinin farklı değişkenlere göre incelenmesi. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 6(3), 665–689. DOI: <http://dx.doi.org/10.15805/addicta.2019.6.3.0025T>
- Kurt, C. (2022). *Bilim ve Sanat Merkezi görsel sanatlar alanında yazılmış akademik çalışmaların incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan.
- Kurtuluş Üstün, B. (2020). *Sınıf öğretmenliği bilim dalında 1998-2017 yılları arasında üretilen tezlerin eğilimleri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Rize.
- Lai, J., & Widmar, N. O. (2021). Revisiting the digital divide in the Covid-19 era. *Applied Economic Perspectives and Policy*, 43(1), 458–464. DOI: <https://doi.org/10.1002/aep.13104>
- Leana Taşçılar, M. Z. ve Kanlı, E. (2014). Investigation of perfectionism and self-esteem scores of gifted and average students. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 47(2), 1-20. DOI: https://doi.org/10.1501/Egifak_0000001335
- Leavy, P. (Ed.). (2014). *The Oxford handbook of qualitative research*. UK. Oxford University Press.
- LeCompte, M. D., & Goetz, J. P. (1982). Problems of reliability and validity in ethnographic research. *Review of Educational Research*, 52(1), 31–60. DOI: <https://doi.org/10.3102/00346543052001031>
- Ledertoug, M. M., Tidmand, L. Hayas, C. L., Gabrielli, S. & Carbone, S. (2021). UPRIGHT – Well-being & Resilience education. Disrupted by the Covid-19 pandemic. (pp: 51-76). White, M. A. and McCallum, F. (Eds.). In *Wellbeing and Resilience Education Covid-19 and Its Impact on Education*. New York: Routledge Taylor & Francis Group.

- Lee, S. J., Ward, K. P., Chang, O. D. & Downing, K. M. (2021). Parenting activities and the transition to home-based education during the Covid-19 pandemic. *Children and youth services review*, 122(105585), 1-10. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2020.105585>
- Levent, A. F. ve Şallı, D. (2022). Pandemi sürecinde uzaktan eğitimde yaşanan etik sorunlar ve çözüm önerilerine ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri. *İş Ahlakı Dergisi*, 15(1), 109-149. DOI: <https://doi.org/10.12711/tjbe/m3437>
- Li, J., Bünning, M., Kaiser, T. & Hipp, L. (2022). Who suffered most? Parental stress and mental health during the Covid-19 pandemic in Germany. *Journal of Family Research*, 34(1), 281–309. DOI: <https://doi.org/10.20377/jfr-704>
- Liao, K. Y. Wang, Y. H. Li, H. C. Chen, T. J. & Hwang, S. J. (2021). Covid-19 publications in family medicine journals in 2020: A PubMed-Based bibliometric analysis. *International Journal of Environmental Research Public Health*, 18(7748), 1-15. DOI: <https://doi.org/10.3390/ijerph18157748>
- Lou, J., Tian, S. J., Niu, S. M., Kang, X. Q., Lian, H. X., Zhang, L. X., & Zhang, J. J. (2020). Coronavirus disease 2019: a bibliometric analysis and review. *European review for medical and pharmacological sciences*, 24(6), 3411–3421. DOI: https://doi.org/10.26355/eurrev_202003_20712
- Mahyoob, M. (2020). Challenges of e-learning during the Covid-19 pandemic experienced by EFL learners. *Arab World English Journal*, 11(4) 351-362. DOI: <https://dx.doi.org/10.24093/awej/vol11no4.23>
- Manesis, N., Vlachou, E., Anastasiou, N., Konstantinopoulou, A., Peristeropoulou, F. Tsoli, D. (2022). The benefits of distance education, during the Covid-19 pandemic: Greek teachers' opinions. *Review of European Studies* 14(2), 65-75. DOI: <https://doi.org/10.5539/res.v14n2p65>
- Marland, S. P. (1972). *Education of the gifted and talented: Report to the Congress of the United States by the U.S. Commissioner of Education and background papers submitted to the U.S. Office of Education*. Washington, DC: U.S. Government Printing Office.
- Marelli, S., Castelnuovo, A., Somma, A., Castronovo, V., Mombelli, S., Bottoni, D., Leitner, C., Fossati, A., & Ferini Strambi, L. (2021). Impact of Covid-19

lockdown on sleep quality in university students and administration staff. *Journal of Neurology* 268(1), 8–15. DOI: <https://doi.org/10.1007/s00415-020-10056-6>

Martín Delgado, M. C., Martín Sánchez, F. J., Martínez Sellés, M., Molero García, J. M., Moreno Guillén, S., Rodríguez Artalejo, F. J., Ruiz Galiana, J., Cantón, R., De Lucas Ramos, P., García Botella, A., García Lledó, A., Hernández Sampelayo, T., Gómez Pavón, J., González Del Castillo, J., Muñoz, P., Valerio, M., Catalán, P., Burillo, A., Cobo, A., Alcamí, A., ... Bouza, E. (2022). Monkeypox in humans: a new outbreak. *Revista Española de Quimioterapia*, 35(6), 509-518. DOI: <https://doi.org/10.37201/req/059.2022>

Mathrani, A., Sarvesh, T. & Umer, R. (2022). Digital divide framework: Online learning in developing countries during the Covid-19 lockdown. *Globalisation, Societies and Education*, 20(5). 625-640. DOI: <https://doi.org/10.1080/14767724.2021.1981253>

Mbazzi, F. B., Nalugya, R., Kawesa, E., Nimusiima, C., King, R., Van Hove, G. & Seeley, J. (2022) The impact of Covid-19 measures on children with disabilities and their families in Uganda. *Disability & Society*, 37(7), 1173-1196. DOI: <https://doi.org/10.1080/09687599.2020.1867075>

Mbu'u, C. M., Mbacham, W. F., Gontao, P., Sado Kamdem, S. L., Nlôga, A., Groschup, M. H., Wade, A., Fischer, K. & Balkema-Buschmann, A. (2019). Henipaviruses at the interface between bats, livestock and human population in Africa. *Vector Borne And Zoonotic Diseases*, 19(7), 455–465. DOI: <https://doi.org/10.1089/vbz.2018.2365>

McCallum, F. (2021). Teachers' wellbeing during times of change and disruption. (pp: 183-208). White, M. A. and McCallum, F. (Eds.). In *Wellbeing and Resilience Education Covid-19 and Its Impact on Education*. New York: Routledge Taylor & Francis Group.

McCluskey, K. W., Baker, P. A., Bergsgaard, M. & McCluskey, A. (2003). Interventions with talented at-risk populations with emotional and behavioural difficulties. (pp: 168-188). Montgomery, D. (Eds). In *Gifted &*

Talented Children with Special Educational Needs Double Exceptionality.
London: David Fulton Publishers.

MEB (2018). *Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği*. Erişim Adresi: https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_09/13145613_Ozel_EYitim_Hizmetleri_YonetmeliYi_son.pdf Erişim Tarihi: 27.06.2022.

MEB. (2020). “*Bilim Sanat Merkezleri Güçleniyor*”. Erişim Adresi: <https://www.meb.gov.tr/bilim-ve-sanat-merkezlerigucleniyor/haber/21827/tr> Erişim Tarihi: 08.06.2022.

Meckstroth, A. E. (1991). Guiding the parents of gifted children: The role of counselors and teachers. Milgram, M. R. (Ed.). In *Guiding the Parents of Gifted Children: The Role of Counselors and Teachers*. Norwood, NJ: Ablex Publishing Corporation.

Mercola, J. (2021). Protecting Yourself from Covid-19. Mercola, J. & Cummins, R. (Eds.). In *The truth about Covid-19-Exposing the great reset, lockdowns, vaccine passports, and the new normal*. (pp: 120-151). London UK: Chelsea Green Publishing.

Merriam, S.B., & Tisdell, E.J. (2016) *Qualitative research a guide to design and implementation* (4th ed.) San Francisco, CA: Jossey Bass.

Morens, D. M., Daszak, P., Markel, H. & Taubenberger, J. K. (2020). Pandemic Covid-19 joins history’s pandemic legion. *American Society for Microbiology*, 11(3), 1-9. DOI: <https://doi.org/10.1128/mBio.00812-20>

Moosa, V. Shareef, M. & Shareef, I. (2021). A bibliometric analysis of research on perception towards Covid-19 vaccines. *Islamic University of Maldives*, 5(1), 11-25. Erişim Adresi: <https://ium-media.s3.ap-southeast-1.amazonaws.com/al-manhaj-volume-5-no-1-1651049925dJbly.pdf> Erişim Tarihi: 19.08.2022

Nacaroğlu, O., Kızıkan, O. & Bozdağ, T. (2021). Investigation of lifelong learning tendencies and self-regulatory learning perceptions of gifted students. *Education and Science*, 46(205), 113–135. DOI: <http://dx.doi.org/10.15390/EB.2020.8935>

- NAGC (National Association for Gifted Children). (2019). *A Definition of giftedness that guides best practice*. position statement. 1-4. Erişim Adresi: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED600145.pdf> Erişim Tarihi: 18.08.2022
- Naidenova, X. (2001). Piaget's theory of intelligence: operational aspect. *Computer Science Journal of Moldova*, 2(26), 208-230.
- Neihart, M. (1999). The impact of giftedness on psychological well-being: What does the empirical literature say? *Roeper Review*, 22(1), 10-17. DOI: <https://doi.org/10.1080/02783199909553991>
- Neuendorf, K. A. (2002). *The content analysis guidebook*. Thousand Oaks, California: Sage Publications.
- Neuman, W. L. (2014) *Social research methods: qualitative and quantitative approaches*. (7th Eds.). UK, London. Pearson Education Limited.
- O'Connor Bones, U., Bates, J., Finlay, J., & Campbell, A. (2022). Parental involvement during Covid-19: Experiences from the special school. *European Journal of Special Needs Education*. 37(6), 936-949. DOI: <https://doi.org/10.1080/08856257.2021.1967297>
- OECD (2021), The State of Global Education: 18 Months into the Pandemic, *OECD Publishing*, Paris. DOI: <https://doi.org/10.1787/1a23bb23-en>
- Oliveira, W. A., Andrade, A. L. M., Souza, V. L. T., Micheli, D., Fonseca, L. M. M., Andrade, L. S., Silva, M. A. I. & Santos, M. A. (2021). Covid-19 pandemic implications for education and reflections for school psychology. *Psicologia: Teoria e Prática*, 23(1), 1–26. DOI: <https://doi.org/10.5935/1980-6906/ePTPC1913926>
- Oğurlu, Ü. ve Yaman, Y. (2010). Üstün zekalı/yetenekli çocuklar ve iletişim. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(28), 213-223.
- Omona, J. (2013). Sampling in qualitative research: Improving the quality of research outcomes in higher education. *Makerere Journal of Higher Education*, 4(2): 169-185. DOI: <http://dx.doi.org/10.4314/majohe.v4i2.4>
- Öğdem, Z. & Sönmez, E. (2022). Evaluation of the distance education process based on teachers' opinions during the Covid-19 pandemic. *Malaysian Online*

Journal of Educational Technology, 10(1), 61-75. DOI:
<http://dx.doi.org/10.52380/mojet.2022.10.1.351>

Öpengin, E. (2020a). Pandemi sürecinde özel yetenekli öğrencilerin eğitimi. Tanhan, F. Ve Özok, H. İ. (Ed.). *Pandemi ve Eğitim İçinde*. (ss: 225-240). Ankara: Anı Yayıncılık.

Öpengin, E. (2020b). Pandemi sürecinde özel gereksinimli çocuklar. Tanhan, F. Ve Özok, H. İ. (Ed.). *Pandemi ve Eğitim İçinde*. (ss: 241-254). Ankara: Anı Yayıncılık.

Özenç, M. ve Özenç, E. G. (2013). *Türkiye’de üstün yetenekli öğrencilerle ilgili yapılan lisansüstü eğitim tezlerinin çok boyutlu olarak incelenmesi*. Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, 171(171), 13-28.

Özer, M. (2020). Türkiye’de Covid-19 salgını sürecinde Millî Eğitim Bakanlığı tarafından atılan politika adımları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 28(3), 1124-1129. DOI: <https://doi.org/10.24106/kefdergi.722280>

Özgürden, S. ve Okur, M. R. (2022). Pandemi dönemi acil uzaktan eğitim uygulamalarında K12 düzeyinde öğrenme kayıplarının incelenmesi. *Açık Öğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 36-54. DOI: <https://doi.org/10.51948/auad.1092674>

Öznacar, M. D. ve Bildiren, A. (2012). *Üstün zekalı öğrencilerin eğitimi ve eğitsel bilim etkinlikleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Özsoy, Y. (2019). Ülkemizde özel yetenekli öğrenciler ve eğitimleri alanında faaliyet gösteren akademik dergilere genel bir bakış. *Journal of Gifted Education and Creativity*, 6(1), 40-53.

Öztan Ulusoy, Y. ve Cihangül, N. (2021). Uzaktan eğitim sürecinde psikolojik danışmanların krize müdahale deneyimlerinin incelenmesi. *Milli Eğitim Özel Eğitim ve Rehberlik Dergisi*, 1(1), 195-231.

Öztürk, A. (2021). Covid-19 pandemi sürecinde bilişim teknolojileri bağımlılığı. *Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 195-219. DOI: <https://doi.org/10.31463/aicusbed.903612>

- Özüdoğru, G. (2021). Problems faced in distance education during Covid-19 Pandemic. *Participatory Educational Research*, 8(4), 321-333. DOI: <https://doi.org/10.17275/per.21.92.8.4>
- Pandya, A. & Lodha, P. (2021). Social connectedness, excessive screen time during Covid-19 and mental health: A review of current evidence. *Frontiers in Human Dynamic* 3(684137), 1-9. DOI: <https://doi.org/10.3389/fhumd.2021.684137>
- Palinkas, L. A., Horwitz, S. M., Green, C. A., Wisdom, J. P., Duan, N., & Hoagwood, K. (2015). Purposeful sampling for qualitative data collection and analysis in mixed method implementation research. *Administration and Policy in Mental Health*, 42(5), 533–544. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10488-013-0528-y>
- Patton, M. Q. (2015). *Qualitative research and evaluation methods*. (4th Edition). Sage Publications, Thousand Oaks.
- Piret, J. & Boivin, G. (2021). Pandemics throughout history. *Frontiers in Microbiology*, 11(631736). DOI: <https://doi.org/10.3389/fmicb.2020.631736>
- Pekdoğan, S., & Bozgün, K. (2017). Examination of postgraduate dissertations within the field of gifted education in Turkey: Content analysis study. *Journal for the Education of Gifted Young Scientists*, 5(4), 59-70. DOI: <http://dx.doi.org/10.17478/JEGYS.2017.70>
- Petersen, E., Kantele, A., Koopmans, M., Asogun, D., Yinka Ogunleye, A., Ihekweazu, C., & Zumla, A. (2019). Human Monkeypox: epidemiologic and clinical characteristics, diagnosis, and prevention. *Infectious disease clinics of North America*, 33(4), 1027–1043. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.idc.2019.03.001>
- Phoong, S. Y., Khek, S. L. & Phoong, S. W. (2022). The bibliometric analysis on finite mixture model. *SAGE Open*, 1-13. DOI: <https://doi.org/10.1177/21582440221101039>
- Polat, C. (2020). Covid-19 pandemisi: Genel bir bakış. *ANKEM Dergisi*, 34(1), 25-31. DOI: <https://doi.org/10.5222/ankem.2020.025>

- ProQuest (2022). ProQuest Tez ve Makale Araştırma Veri Tabanı. Erişim Adresi: <https://www.proquest.com/?parentSessionId=6p3ppeCbBbwhzj8ScpfFAyqsEl5sHcoDYm9ALI23v6Q%3D> Erişim Tarihi: 12.05.2022
- Rahayu, S., Rahmadani, E., Syafitri, E., Luluk Sri, A. P., M, F. U., & Tavakoli, M. (2022). Teaching with technology during Covid-19 pandemic: An interview study with teachers in Indonesia. *Education Research International*. 2022 (7853310), 1-9. DOI: <https://doi.org/10.1155/2022/7853310>
- Rodríguez Hidalgo, A. J., Pantaleón, Y. Ç, Dios. I. & Falla, D. (2020) Fear of Covid-19, stress, and anxiety in university undergraduate students: A predictive model for depression. *Frontiers in Psychology*, 11(591797), 1-9. DOI: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.591797>
- Reis, M. S., Colbert, R. D. & Hébert, T. P. (2004) Understanding resilience in diverse, talented students in an urban high school. *Roeper Review*, 27(2), 10-120. DOI: [10.1080/02783190509554299](https://doi.org/10.1080/02783190509554299)
- Reimers, F., Schleicher, A., Saavedra, J. and Tuominen, S. (2020) Supporting the continuation of teaching and learning during the Covid-19 pandemic-annotated resources for online learning. *Organisation for Economic Co-Operation and Development*, Paris. Erişim Adresi: <https://www.oecd.org/education/Supporting-the-continuation-of-teaching-and-learning-during-the-COVID-19-pandemic.pdf> Erişim Tarihi: 16.08.2022.
- Reimers, F., Budler, T., Irele, I., Kenyon, C., Ovitt, S. & Pitcher, C. (Eds.). (2022). *Advancing a new social contract for education: collaborations to reimagine our futures together*. Independently Published.
- Riffe, D, Lacy, S, Fico, F (2004) *Analyzing media messages: Using quantitative content analysis in research*. (3th Edition). New York: Routledge Taylor & Francis Group.
- Rockx, B., & Wang, L. F. (2013). Zoonotic henipavirus transmission. *Journal of clinical virology: the official publication of the Pan American Society for Clinical Virology*, 58(2), 354–356. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jcv.2013.02.013>

- Safa, S. B. ve Arabacıoğlu, T. (2021). Sınıf öğretmenlerinin eğitim teknolojileri kullanım düzeylerinin bireysel yenilikçilik özellikleri açısından incelenmesi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40(1), 369-386.
- Sağlam, Ö. (2022). *Covid-19 pandemisi izolasyon dönemine ilişkin öğretmen, öğrenci ve veli görüşleri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bartın Üniversitesi. Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Bartın.
- Sak, U. (2017). Üstün zekalı öğrencilerin eğitimi. H.İ. Diken (Ed.). (15. baskı). *Özel eğitime gereksinimi olan öğrenciler ve özel eğitim içinde*. (542-582). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Sak, R., Şahin Sak, İ. T., Öneren Şendil, Ç. ve Nas, E. (2021). Bir araştırma yöntemi olarak doküman analizi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 4(1), 227-250. DOI: <http://doi.org/10.33400/kuje.843306>
- Saykılı, A. (2018). Distance education: Definitions, generations, key concepts and future directions. *International Journal of Contemporary Educational Research*, 5(1), 2-17.
- Schreier, M. (2012). *Qualitative content analysis in practice*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Schwartz, K. D., Exner Cortens, D., McMorris, C. A., Makarenko, E., Arnold, P., Van Bavel, M., Williams, S., & Canfield, R. (2021). Covid-19 and student well-being: Stress and mental health during return-to-school. *Canadian Journal of School Psychology*, 36(2), 166–185. DOI: <https://doi.org/10.1177/08295735211001653>
- Seeletso, M. (2021). Online teaching and learning in higher education during Covid-19: International perspectives and experiences (1st ed.). Chan, R.Y., Bista, K., & Allen, R.M. (Eds.). In *using information communication technologies for interactive open and distance learning experiences in the era of Covid-19* (pp. 120-134) New York: Routledge. DOI: <https://doi.org/10.4324/9781003125921>
- Sezen Gültekin, G. ve Algın, G. (2021). Öğretmenlerin gözünden Covid-19 pandemisinin eğitim sistemine yansımaları. *Education & Youth Research*, 1(2), 62-81.

- Sezgin, S. (2021). Acil uzaktan eğitim sürecinin analizi: Öne çıkan kavramlar, sorunlar ve çıkarılan dersler. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(1), 273-296.
- Shapiro, S. H. (2022). *Interpreting Covid-19 through turbulence theory: perspectives and cases from early childhood and special education* (1st ed.). New York: Routledge. DOI: <https://doi.org/10.4324/9781003214410>
- Sharma, A., Ahmad Farouk, I., & Lal, S. K. (2021). Covid-19: A review on the novel coronavirus disease evolution, transmission, detection, control and prevention. *Viruses*, 13(2), 202. DOI: <https://doi.org/10.3390/v13020202>
- Sinha, P. K., Chakraborty, K., Sahoo, S. K., Gajbe, S. Mahato, S. S. & Debnath, S. (2021). *A parametric review of bibliometric studies related to Covid-19*. Third International Conference on Science & Technology Metrics, Virtual, December. DOI: <https://doi.org/10.6025/stm/2021/3/6-24>
- Silberschatz, A., Korth, H. F. & Sudarshan, S. (2020). *Database system concepts*. (7th Edition). New York: McGraw-Hill.
- Smith, B. W., Dempsey, A. G., Jackson, S. E., Olenchak, F. R., & Gaa, J. (2012). Cyberbullying among gifted children. *Gifted Education International*, 28(1), 112–126. DOI: <https://doi.org/10.1177/0261429411427652>
- Sternberg, R. J. (2021). Adaptive intelligence: Its nature and implications for education. *Education Science* 11(12), 1-11. DOI: <https://doi.org/10.3390/educsci11120823>
- Soman Pillai, V., Krishna, G., & Valiya Veetil, M. (2020). Nipah Virus: Past outbreaks and future containment. *Viruses*, 12(4), 465. DOI: <https://doi.org/10.3390/v12040465>
- Syvyi, M. J., Mazbayev, O., Varakuta, O. M., Panteleeva, N. B. & Bondarenko, O.V. (2020). Distance learning as innovation technology of school geographical education. *CEUR Workshop Proceedings*, 2731(2020), 369–382. DOI: <https://doi.org/10.31812/123456789/4422>

- Şahin, Ç. ve Boyacı Altınay, Y. (2008). İlköğretimde ev ödevlerine yönelik etüt çalışmalarını: Kavramsal bir analiz. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(1), 41-52.
- Şanlı, M. (2021). *Kodlama ve robotik eğitimi alanında Türkiye’de yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Şiraz F, (2021). The literature review on changes in research trends regarding distance education before and during the Covid-19 pandemic (2017-2020). *Pegem Journal of Education and Instruction*, 11(4), 82-99. DOI: <https://doi.org/10.47750/pegegog.11.04.09>
- Tarhan, S. & Kılıç, Ş (2014). Identification of gifted and talented student and models in Turkey. *Journal of Gifted Education Research*, 2(2), 27–43.
- Tarhan, N. (2020). Human relations in the post-pandemic period -new truths in the new normal. Şeker, M., Özer, A. & Korkut, C. (Eds.). In *reflections on the pandemic in the future of the world*. (pp: 700-726). Turkish Academy of Sciences Publications: Ankara.
- Taşdelen, A. S. ve Emir, S. (2022). Özel yetenekli öğrencilerde mükemmeliyetçilik ve duygusal zekâ: bir derleme çalışması. *Milli Eğitim Özel Eğitim ve Rehberlik Dergisi*, 2(3), 63-91.
- Tatlı, Z., Er Nas, S. & Şeyihoğlu, A. (2022). Views of teacher candidates on distance education in the Covid-19 pandemic process. *Kastamonu Education Journal*, 30(2), 378-389. DOI: <https://doi.org/10.24106/kefdergi.803041>
- Temsah, M. H., Barry, M., Aljamaan, F., Alhuzaimi, A. N., Al Eyadhy, A., Saddik, B., Alsohime, F., Alhaboob, A., Alhasan, K., Alaraj, A., Halwani. R., Jamal, A., Alamro, N., Temsah, R., Esmaeil, S., Alenezi, S., Alzamil, F., Somily, A. M. & Al Tawfiq, J. A. (2021). SARS-CoV-2 B.1.1.7 UK Variant of concern lineage-related perceptions, Covid-19 vaccine acceptance and travel worry among healthcare workers. *Frontiers in Public Health*, 9(686958), 1-11. DOI: <https://doi.org/10.3389/fpubh.2021.686958>

- Telli Yamamoto, S. G. ve Altun, D. (2020). Coronavirüs ve çevrimiçi (online) eğitimin önlenemeyen yükselişi. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 25-34. DOI: <https://doi.org/10.32329/uad.711110>
- Tercan Çiltaş, D. (2021). *Türkiye’de matematik ve fen bilimleri eğitimi alanında yayınlanan tezlerde kullanılan öğretim teknolojilerinin incelenmesi: bir içerik analizi çalışması*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bayburt Üniversitesi. Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Bayburt.
- YÖK-TEZ (2022). Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı. Ulusal Tez Merkezi. Erişim Adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
Erişim Tarihi: 12.05.2022.
- Timuçin, A., Sakallı, D. ve Kahraman, S. (2022). Covid-19 sürecinde uzaktan yürütülen hemşirelik eğitimiyle ilgili öğrencilerin SWOT analizi. *Journal of Academic Research in Nursing (JAREN)* 8(3), 115-123. DOI: <https://doi.org/10.55646/jaren.2022.04372>
- Tortop, H. S. & Kadioğlu, S. “Türkiye’de özel yeteneklilerle fen eğitimi alanında yapılan araştırmalarda farklılaştırılmış öğretimin kullanımı.” 13th International Balkan Education and Science Congress, 6-8 September 2018, Edirne: Trakya University, 2018, 185. Erişim Adresi: <http://eprints.ugd.edu.mk/20442/3/Abstract%20Book%202018.pdf>. Erişim Tarihi: 27.11.2020.
- Topan, A., Kuzlu Ayyıldız, T., Özsavran, M. ve Mutlu, B. (2020). İlkokul öğrencilerinin bilgisayar, internet kullanımı ve bilgisayar oyunları hakkındaki düşünceleri. *Çocuk Dergisi-Journal of Child*. 20(1), 20-26. DOI: <https://doi.org/10.26650/jchild.2020.1.0004>
- Topu, F. B., Baydas, Ö., Turan, Z., & Göktas, Y. (2013). Common reliability and validity strategies in instructional technology research. *Çukurova University Faculty of Education Journal*, 42(1), 110–126.
- Tracy, S. J. (2020). *Qualitative research methods: Collecting evidence, crafting analysis, communicating impact*. (2nd Edition). Hoboken, NJ: Wiley Blackwell.

- Tran, B. X., Ha, G. H., Nguyen, L. H., Vu, G. T., Hoang, M. T., Le, H. T., Latkin, C. A., Ho, C. & Ho, R. (2020). Studies of novel coronavirus disease 19 (Covid-19) pandemic: A global analysis of literature. *International Journal Of Environmental Research and Public Health*, 17(11), 4095. DOI: <https://doi.org/10.3390/ijerph17114095>
- Treve, M. (2021). “What Covid-19 has introduced into education: Challenges facing higher education institutions (HEIs).” *Higher Education Pedagogies*, 6(1): 212–227. DOI: <https://doi.org/10.1080/23752696.2021.1951616>
- Tunç Toptaş, H. (2022). *Pandemi sürecinde uzaktan eğitim veren öğretmenlerin öz-yeterlik algıları ile uzaktan eğitim tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Turhan, G. (2022). *Pandemi döneminde üstün yetenekli öğrencilerin uzaktan eğitiminde uygulanan farklılaştırma ve zenginleştirme etkinliklerine yönelik öğretmen görüşlerinin belirlenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yakın Doğu Üniversitesi. Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Lefkoşa.
- Türk, B. ve Şenyuva, G. (2021). Şiddet sarmalı içinden siber zorbalık: Bir gözden geçirme. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, 2021(10), 462-479. DOI: <https://doi.org/10.21733/ibad.901032>
- Türkman, B. (2020). The evolution of the term of giftedness & theories to explain gifted characteristics. *Journal of Gifted Education and Creativity*, 7(1), 17-24.
- Ünal, M. ve Bulunuz, N. (2020). Covid-19 salgını döneminde yürütülen uzaktan eğitim çalışmalarının öğretmenler tarafından değerlendirilmesi ve sonraki sürece ilişkin öneriler. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), Salgın Sürecinde Türkiye'de ve Dünyada Eğitim (Özel Sayı), 343-369. DOI: <https://doi.org/10.37669/milliegitim.775521>
- Ünay, E., Erdem, R. ve Çakıroğlu, O. (2021). Covid-19 sürecinde özel eğitimde uzaktan eğitim uygulamaları. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(30), 158-184. DOI: <https://doi.org/10.19171/uefad.845915>

- Vaismoradi, M., Turunen, H. & Bondas, T. (2013) Content analysis and thematic analysis: Implications for conducting a qualitative descriptive study. *Nursing and Health Sciences*, 15(3), 398-405. DOI: <https://doi.org/10.1111/nhs.12048>
- Velavan, T. P. & Meyer, C. G. (2022). Monkeypox 2022 outbreak: An update. *Tropical Medicine International Health*. 27(7), 604–605. DOI: <https://doi.org/10.1111/tmi.13785>
- Vuran, S. (Ed.). (2014). Özel eğitimde roller ve sorumluluklar (2. Bölüm) 31-54. *Özel eğitim içinde* (3. Baskı). Ankara: Maya Yayınları.
- WebMD, (2022). *What Is Langya Henipavirus?* Written By “Alexandra Benisek”. (11 August 2022). Erişim Adresi: <https://www.webmd.com/lung/langya-henipavirus> Erişim Tarihi: 19.08.2022
- Wertz, F.J. et al. (Eds.). (2011). *Five ways of doing qualitative analysis: Phenomenological psychology, grounded theory, discourse analysis, narrative research, and intuitive inquiry*. New York: Guilford Press.
- White, M. A. (2021). Enhancing school – university pre-service teacher professional experience with online wellbeing masterclasses during Covid-19. (pp: 161-182). White, M. A. & McCallum, F. (Eds.). In *wellbeing and resilience education Covid-19 and its impact on education*. New York: Routledge Taylor & Francis Group.
- WHO. (2019). *Coronavirus disease (Covid-19) outbreak*. Health topic. Erişim Adresi: <https://www.euro.who.int/en/health-topics/health-emergencies/coronavirus-covid-19/novel-coronavirus-2019-ncov> Erişim Tarihi: 06.06.2022.
- WHO. (2020). Turkey’s response to Covid-19: First impressions. Ankara, Turkey (11 July). Copenhagen: *WHO Regional Office for Europe*. Erişim Adresi: <https://apps.who.int/iris/handle/10665/335803> Erişim Tarihi: 06.06.2022.
- WHO (World Health Organization), (2022). *Monkeypox Overview*. Erişim Adresi: https://www.who.int/health-topics/monkeypox#tab=tab_1 Erişim Tarihi: 16.08.2022
- WHOa (World Health Organization), (2022). *Multi-country outbreak of monkeypox, External situation report*. Erişim Adresi:

<https://www.who.int/publications/m/item/multi-country-outbreak-of-monkeypox--external-situation-report--3---10-august-2022> Erişim Tarihi: 18.08.2022

Winter, E., Costello, A., O'Brien, M. & Hickey, G. (2021). Teachers' use of technology and the impact of Covid-19. *Irish Educational Studies*, 40(2), 235–246. DOI: <https://doi.org/10.1080/03323315.2021.1916559>

WoS (2022). Web of Science. Erişim Adresi: <https://www.webofscience.com/wos/woscc/basic-search> Erişim Tarihi: 12.05.2022

Xie, C. & Gao, L. (2022). Accumulated epidemiological lessons and China's Covid-19 response. (pp: 50-62). Waters, D. M., Dhawan, A., Marrs, T., Anderson, D., Warren S. & Hughes, C. L. (Eds.). In *the coronavirus pandemic and the future. virology, epidemiology, translational toxicology and therapeutics*. UK: The royal society of chemistry.

Yavuz, M., Kayalı, B. & Tural, Ö. (2021). Trend of distance education research in the Covid-19 period: A bibliometric and content analysis. *Journal of Educational Technology & Online Learning*, 4(2), 256-279. DOI: <http://doi.org/10.31681/jetol.922682>

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (1999). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.

Yıldırım, S. (2020). Salgınların sosyal-psikolojik görünümü: Covid-19 (Koronavirüs) pandemi örneği. *Turkish Studies*, 15(4), 1331-1351. DOI: <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.43585>

Yıldız Gülhan, P. & Kurutkan, M. N. (2021). Bibliometric analysis of Covid-19 publications in the field of chest and infectious diseases. *Duzce Medical Journal*, 23(1), 30-40. DOI: <https://doi.org/10.18678/dtfd.826465>

Yılmaz, E. (2018). Erken çocukluk döneminde üstün yetenekliler ile ilgili Türkiye’de yapılan çalışmaların incelenmesi. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 3(1), 1-16.

- Yılmaz M. (2020). Uzaktan eğitimin iyileştirilmesi: salgın kaynaklı eğitim krizini aşmak için öneriler. İstanbul: İLKE İlim Kültür Eğitim Vakfı. Erişim Adresi: https://ilke.org.tr/images/yayin/politika_notlari_uzaktan_egitim/ILKE_PN_12_web.pdf Erişim Tarihi: 30.12.2022.
- Yin, R. K. (2014). *Case study research: Design and methods*. (5th Edition). Thousand Oaks, California: Sage Publications.
- Yin, R. K. (2016). *Qualitative research from start to finish*. (2nd Edition). New York: The Guilford Press.
- Yiğit, M. F. ve Seferoğlu, S. S. (2017). Siber zorbalıkla ilişkili faktörler ve olası çözüm önerileri üzerine bir inceleme. *Online Journal of Technology Addiction and Cyberbullying*, 4(2), 13-49.
- Youngerman, B. (2008). *Global issues: Pandemics and global health*. New York: Infobase Publishing.
- Yörük Topuz, İ., ve Cihangir Çankaya, Z. (2022). Özel yetenekli öğrencilerin psikolojik sağlamlığının yordayıcıları: Benlik saygısı, akran ilişkileri ve ebeveyn tutumları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 23(2), 271-294. DOI: <https://doi.org/10.21565/ozelegitimdergisi.742426>
- Zayim Gedik, K. Yalçınkaya, Ö. & Yalçınkaya, B. (2020). Managing evidence-based research processes with systematic review and bibliometric analysis methods in Covid-19 pandemic. *Bezmialem Science*. 8(4), 418-427. DOI: <https://doi.org/10.14235/bas.galenos.2020.4811>
- Zhang, X. A., Li, H., Jiang, F. C., Zhu, F., Zhang, Y. F., Chen, J. J., Tan, C. W., Anderson, D. E., Fan, H., Dong, L. Y., Li, C., Zhang, P. H., Li, Y., Ding, H., Fang, L. Q., Wang, L. F. & Liu, W. (2022). A zoonotic henipavirus in febrile patients in China. *The New England Journal Of Medicine*, 387(5), 470–472. DOI: <https://doi.org/10.1056/NEJMc2202705>
- Zhaoyang, H., Feng, C., Mei, F., Jingjing, L. & Jiyang, P. (2022). Negative perfectionism and sleep quality in Chinese international students under Covid-19 epidemic: A moderated mediation. *Frontiers in Psychology*. 13(937816). DOI: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.937816>

İNCELENEN DÖKÜMANLARIN KAYNAKÇASI

Bu bölümde araştırmaya dahil edilme kriterlerini karşılayan 20 makale ve 5 tezin kaynakçalarına yer verilmiştir. Bahsi geçen çalışmaların kaynakçaları, erişimin daha kolay sağlanması adına ayrı bir başlık altında ve kodları ile eşleştirilerek sunulmuştur.

M1: Ronksley Pavia, M. & Neumann, M. M. (2022). Exploring educator leadership practices in gifted education to facilitate online learning experiences for (Re)engaging gifted students. *Education Science*, 12(2), 1-11. DOI: <https://doi.org/10.3390/educsci12020099>

M2: Karpova, L., Shtefan, L., Kovalska, V., Ionova, O. & Luparenko, S. (2020). Information-educational environment as a condition of formation of gifted children's informational-digital competence. *Postmodern Openings*, 11(2 Supl 1), 60-78. DOI: <https://doi.org/10.18662/po/11.2Sup1/179>

M3: Aboud, Y. (2021). Challenges to gifted education in the Covid-19 pandemic about online learning in Saudi Arabia from the perspective of gifted students and parents. *Journal of Gifted Education and Creativity*, 8(1), 11-21.

M4: Mahlangu, V. P. (2022). Exploring the supervision of gifted students in open distance e-learning setting in higher education context: University of South Africa. *Journal of Gifted Education and Creativity*, 9(1), 57- 74.

M5: Türksoy, E. & Karabulut, R. (2020). Gifted students' perceptions of distance education in the Covid-19 epidemy. *Talent*, 10(2), 176-189. DOI: <https://doi.org/10.46893/talent.773442>

M6: Erdem, C. (2021). Problems, transformations, application examples and detections for gifted students in the Polish education system in the Covid-19 process. *Journal for the Education of Gifted Young Scientists*, 9(1), 37-45. DOI: <https://doi.org/10.17478/jegys.864104>

M7: Özdoğru, M. (2021). Covid-19 sürecinde özel yetenekli öğrencilerin uzaktan eğitiminde öğretmenlerin teknoloji kullanımı. *Eğitim ve Teknoloji*, 3(1), 32-47.

M8: Yıldırım, K., Sönmez, M., Çetinkaya, F. Ç. ve Akyüz, S. (2021). Üstün yetenekli öğrencilerin küresel salgın sürecinde ev etkinlikleri, okur tepkileri ve anlama

durumlarının incelenmesi. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 690-710. DOI: <https://doi.org/10.21666/muefd.869258>

M9: Boyraz, H., Güçlü, M. ve İnan, S. (2021). Uzaktan eğitim sürecinde özel yetenekli lise öğrencilerinin öz düzenleme kapasitelerinin incelenmesi. *Erciyes Akademi*, 35(2), 460-472. DOI: <https://doi.org/10.48070/erciyesakademi.929766>

M10: Alpaslan, M. (2020). Öğretim üyelerinin özel yeteneklilerin eğitiminde uzaktan eğitimin kullanımına yönelik görüşleri. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 126-147

M11: Sani Bozkurt, S., Bozkuş Genç, G., Vuran, S., Yıldız, G., Çelik, S., Diken, İ. H., Uysal, Ç., Gürgür, H., Kalaycı, G. Ö., Diken, Ö., Ateşgöz, N. N., İçyüz, R., Doğan, M., Şafak, P., ve Demiryürek, P. (2022). Covid-19 salgınında Türkiye’deki özel gereksinimi olan öğrenciler ve ailelerine yönelik uzaktan özel eğitim uygulamalarına ilişkin uzman bakış açısı. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 23(1), 133-164. DOI: <https://doi.org/10.21565/ozelegitimdergisi.786118>

M12: Gürbüz, M. (2022). Özel gereksinimli çocuğa sahip ailelerin salgın döneminde gerçekleştirilen uzaktan eğitim süreci hakkındaki görüşlerinin incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 51(233), 443-460. DOI: <https://doi.org/10.37669/milliegitim.788016>

M13: Juric, P., Brkic Bakaric, M. & Matetic, M. (2021). Detecting students gifted in mathematics with stream mining and concept drift based m-learning models integrating educational computer games. *International Journal of Emerging Technologies in Learning (iJET)*, 16(12), 155–168. DOI: <https://doi.org/10.3991/ijet.v16i12.21925>

M14: Juric, P., Brkic Bakaric, M. & Matetic, M. (2021). Cognitive predispositions of students for STEM success and differences in solving problems in the computer game for learning mathematics. *International Journal of Engineering Pedagogy (iJEP)*, 11(4), 81–95. DOI: <https://doi.org/10.3991/ijep.v11i4.20587>

M15: Valadez, M., López Aymes, G., Ruvalcaba, N. A., Flores, F., Ortíz, G., Rodríguez, C. & Borges, Á. (2020). Emotions and reactions to the confinement by Covid-19 of children and adolescents with high abilities and community samples: A Mixed Methods Research Study. *Frontiers in psychology*, 11(585587), 1-14. DOI: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.585587>

M16: Castro Zamudio, S., Viguera, E., Cortés Ramos, A., Castilla Mesa, M. T., Valbuena Díaz, D. & Moreno Madrid, I. (2022). Satisfaction, assessment and adaptation to a virtual environment of the university mentoring programme GuíaMe-AC-UMA for gifted high school students. *Sustainability*, 14(9), 1-15. DOI: <https://doi.org/10.3390/su14095465>

M17: Shehab, R. T., Ali, R. A. & Saleh, S. (2022). Motivation and passion for research in metacognition as predictors of distance learning efficiency: A study of gifted and non-gifted students' responses. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education*, 13(1), 44-59.

M18: Demirçelik, E., Bağcı, M. I. ve Usta, İ. (2021). Özel yetenekli lise öğrencilerinin pandemi sürecinde yaşadıkları sorunların sıralama yargılarıyla ölçeklenmesi. *Uluslararası Türk Kültür Coğrafyasında Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(2), 277-289.

M19: David, H. (2022). Digital immigrants, digital natives and digital learners: where are we now? *Journal for the Education of Gifted Young Scientists*, 10(2), 159-172. DOI: <http://dx.doi.org/10.17478/jegys.1090172>

M20: Erçetin, Ş. Ş., Potas, N., Açıkalin, Ş. N., Koçtürk, N., & Abal, S. (2021). Effects of Covid -19 on Gifted Students' Quality of Life (QOL-GSS): Scale Development and Application, *Sakarya University Journal of Education*, 11(1), 28-50. DOI: <https://doi.org/10.19126/suje.843116>

T1: Ünal, A. (2022). *Üstün yetenekli öğrencilerin yaratıcı öz-yeterliklerinin gelişimi bağlamında bir öğretmen öz-incelemesi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

T2: Ceylan, Ö. (2021). *Özel yetenekli öğrencilerin erişilerinin, eleştirel düşünme becerilerinin ve değerlerinin farklılaştırılmış fen bilimleri programı aracılığıyla geliştirilmesi: bir eylem araştırması*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

T3: Daşdemir, A. (2021). *Görsel sanatlar eğitiminde görsel kültürün BİLSEM öğrencilerinin eleştirel düşünme becerilerine katkısı*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

T4: Akdeniz, H. (2021). *Bilim ve sanat merkezinde yaratıcı problem çözüme çalışmaları: Bir eylem araştırması.* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

T5: Pusat, M. A. (2021). *Bilim ve sanat merkezlerinde görev yapan matematik öğretmenlerinin uzaktan eğitim ile ilgili görüşleri.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi. Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Ağrı.

EK 1: Çalışma İnceleme Formu

ÇALIŞMALARLA İLİŞKİN GENEL BİLGİLER			
Yayına Atanan Kod			
Yayın Türü (Tez/Makale)			
Yayın Tarihi/Yayın Yılı			
Yayına Erişim Sağlanan Veri Tabanı			
Yayınlanan Ülke			
Yayın Dili			
Araştırmanın Çalışma Grubu/Hedef Kitle			
Araştırmada Kullanılan Anahtar Kelimeler			
<u>CALIŞMANIN KONUSU:</u>			
ÇALIŞMANIN SONUÇLARI (SWOT)			
Güçlü Yönler	Zayıf Yönler	Fırsatlar	Tehditler
ÇALIŞMALARIN ÖNERİLERİ			
∞		
∞		
∞		
∞		
∞		
∞		

EK 2: Araştırmaya Dahil Edilen Çalışmaların Orjinal İsimleri

T1	Üstün Yetenekli Öğrencilerin Yaratıcı Öz-Yeterliklerinin Gelişimi Bağlamında Bir Öğretmen Öz-İncelemesi
T2	Özel Yetenekli Öğrencilerin Erişilerinin, Eleştirel Düşünme Becerilerinin ve Değerlerinin Farklılaştırılmış Fen Bilimleri Programı Aracılığıyla Geliştirilmesi: Bir Eylem Araştırması
T3	Görsel Sanatlar Eğitiminde Görsel Kültürün Bilsem Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Becerilerine Katkısı
T4	Bilim ve Sanat Merkezinde Yaratıcı Problem Çözme Çalışmaları: Bir Eylem Araştırması
T5	Bilim ve Sanat Merkezlerinde Görev Yapan Matematik Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitim ile İlgili Görüşleri
M1	Exploring Educator Leadership Practices in Gifted Education to Facilitate Online Learning Experiences for (Re)Engaging Gifted Students
M2	Information Educational Environment as a Condition of Formation of Gifted Children's Informational Digital Competence
M3	Challenges to gifted education in the Covid-19 pandemic about online learning in Saudi Arabia from the perspective of gifted students and parents
M4	Exploring the supervision of gifted students in open distance e-learning setting in higher education context: University of South Africa
M5	Gifted Students' Perceptions of Distance Education in the Covid-19 Epidemiy
M6	Problems, Transformations, Application Examples and Detections for Gifted Students in The Polish Education System in The Covid-19 Process
M7	Covid-19 Sürecinde Özel Yetenekli Öğrencilerin Uzaktan Eğitiminde Öğretmenlerin Teknoloji Kullanımı
M8	Üstün Yetenekli Öğrencilerin Küresel Salgın Sürecinde Ev Etkinlikleri, Okur Tepkileri ve Anlama Durumlarının İncelenmesi
M9	Uzaktan Eğitim Sürecinde Özel Yetenekli Lise Öğrencilerinin Öz Düzenleme Kapasitesitelerinin İncelenmesi
M10	Öğretim Üyelerinin Özel Yeteneklilerin Eğitiminde Uzaktan Eğitimin Kullanımına Yönelik Görüşleri
M11	Covid-19 Salgınında Türkiye'deki Özel Gereksinimi Olan Öğrenciler ve Ailelerine Yönelik Uzaktan Özel Eğitim Uygulamalarına İlişkin Uzman Bakış Açısı
M12	Özel Gereksinimli Çocuğa Sahip Ailelerin Salgın Döneminde Gerçekleştirilen Uzaktan Eğitim Süreci Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi
M13	Detecting Students Gifted in Mathematics with Stream Mining and Concept Drift Based M-Learning Models Integrating Educational Computer Games
M14	Cognitive Predispositions of Students for STEM Success and Differences in Solving Problems in the Computer Game for Learning Mathematics
M15	Emotions and Reactions to the Confinement by Covid-19 of Children and Adolescents With High Abilities and Community Samples: A Mixed Methods Research Study
M16	Satisfaction, Assessment and Adaptation to a Virtual Environment of the University Mentoring Programme GuíaMe-AC-UMA for Gifted High School Students
M17	Motivation and passion for research in metacognition as predictors of distance learning efficiency: A study of gifted and non-gifted students' responses
M18	Özel Yetenekli Lise Öğrencilerinin Pandemi Sürecinde Yaşadıkları Sorunların Sıralama Yargılarıyla Ölçeklenmesi
M19	Digital immigrants, digital natives and digital learners: Where are we now?
M20	Effects of Covid-19 on Gifted Students' Quality of Life (QOL-GSS): Scale Development and Application

EK 3: Araştırmaya Dahil Edilen Çalışmaların Konulara Göre Dağılımları: Doğrudan Alıntıların Çevirileri

2. ARAŞTIRMA PROBLEMİNE İLİŞKİN: ARAŞTIRMAYA DAHİL EDİLEN ÇALIŞMALARIN KONULARINA AİT ÇEVİRİLER		
KOD	İNGİLİZCE	TÜRKÇE ÇEVİRİSİ
M1	It is essential that a team leader of specialist educators of gifted students understands who gifted learners are, knows how they learn, and understands the evolving nature of online learning environments.	“Uzman eğitimcilerinden oluşan bir ekip liderinin, özel yetenekli öğrencilerin kim olduğunu anlamak, nasıl öğrendiklerini bilmek ve çevrimiçi öğrenme ortamlarının gelişen doğasını anlamak noktasında önemli olduğu (s.8)”
M2	The educational environment should be renovated in order to bringing it into line with the modern level of technological development of society, state and trends of social development.	“Toplumun, devletin ve toplumsal gelişme eğilimlerinin çağdaş teknolojik gelişme düzeyine uygun hale getirilmesi için eğitim ortamının yenilenmesi gerekir (s.66)”
M3	The results indicate that school closures and loneliness have resulted in a higher psychological burden than normal and more family stress for parents of gifted children.	“Okulların kapanması ve yalnızlığın, özel yetenekli çocukların ebeveynleri için normalden daha fazla psikolojik yük ve daha fazla aile stresi ile sonuçlandığı (s.19)”
M4	Assist the student in gaining access to distance supervision resources and knowledge by acting as a facilitator. Assist the student in resolving technical	“Bir rehber olarak hareket ederek öğrencinin uzaktan öğrenme sürecinde denetlenmesi, kaynaklara, bilgiye erişmesine ve ortaya çıkan teknik sorunları

	issues that arise during the supervision process.	<i>çözmede öğrenciye yardımcı olunması (s.71)”</i>
M5	The interviews contain generally negative statements, indicating that the teaching process has combined with the epidemic and they created a negative perception.	<i>“Pandemi döneminde özel yetenekli öğrenciler ile yapılan görüşmeler sonucu genel olarak olumsuz bir algı oluştuğuna (s.187)”</i>
M6	The lack of equipment and students’ internet connection is the biggest problem	<i>“Ekipman eksikliği ve öğrencilerin internet bağlantısı en büyük sorun (s.40)”</i>
M13	This research shows that stream mining can be used for the detection of students gifted in Mathematics in mobile systems which are based on educational computer games.	<i>“Bu araştırma, eğitsel bilgisayar oyunlarına dayalı mobil sistemlerde matematikte üstün yetenekli öğrencilerin tespiti için akış madenciliğinin kullanılabileceğini göstermektedir (s.166)”</i>
M14	By analysing different criteria for success, it has been shown that students gifted in Mathematics have expectedly higher accuracy in finishing levels of educational computer games.	<i>“Başarı için farklı kriterlerin analiz edilmesiyle, matematikte özel yetenekli öğrencilerin eğitsel bilgisayar oyunlarını bitirme seviyelerinde beklenenden daha yüksek doğrulukta oldukları (s.93)”</i>
M15	Hope, concern, fear, sadness, joy, care to avoid getting infected, being comfortable at home. *Sayfa 12’de yer alan Tablo 10 üzerindeki bulgular araştırmacının kendi cümle oluşturma biçimi ile, çıkan	<i>“Topluluk örnekleminin temel bağlam birimi açısından 3 ana duyguyu daha yoğun yaşadıkları (evde rahat olma, endişe ve üzüntü) görülürken, üstün yeteneklere sahip olan grubun 7 farklı duyguyu (Umut, endişe, korku, üzüntü, neşe, enfeksiyon</i>

	anlamda bozulma olmayacak şekilde yazıya dökülmüştür.	<i>kapmamaya özen gösterme, evde rahat olma) yoğun olarak yaşadıkları (s.12)”*</i>
M16	Virtual learning environments constitute spaces for the construction of knowledge in which, as in the case of mentorship workshops, a constructivist space is generated in which the mentee can interact with other mentees and with the mentor having access to resources that favour the acquisition and development of competences.	<i>“Sanal öğrenme ortamları, mentorluk atölyelerinde olduğu gibi, mentenin diğer mentiler ile etkileşime girebileceği ve yetkinliklerin kazanılmasını ve geliştirilmesini destekleyen kaynaklara erişimi olan mentor ile etkileşime girebileceği yapılandırıcı bir alanın oluşturulduğu, bilginin inşası için alanlar oluşturur (s.9)”</i>
M17	Multimedia programs play an important role in improving the quality and efficiency of distance learning (s.48). The results of the study showed that students’ motivation influences the efficiency of the distance education system (s.54).	<i>“Multimedya programlarının, uzaktan eğitimin kalitesini, verimliliğini artırmada önemli bir rol oynadığı (s.48) ve özel yetenekli öğrencilerin motivasyonunun uzaktan eğitim sisteminin verimliliğini etkilediği (s.54)”</i>
M19	Resources for Educators & Parents During Covid-19.	<i>“Covid-19 sırasında eğitimciler ve ebeveynler için kaynaklar (s.163)”</i>
M20	According to the results, it can be inferred that Covid-19 prevented innovativeness and creativity skills from improving, and caused some negative psychological outcomes.	<i>“Pandemi sürecinin, özel yetenekli öğrencilerin yenilikçilik ve yaratıcılık becerilerinin gelişmesini engellediği ve bazı olumsuz psikolojik sonuçlara neden olduğu (s.43)”</i>

EK 4: Araştırmaya Dahil Edilen Çalışmaların SWOT Analizine Göre Dağılımları: Doğrudan Alıntıların Çevirileri

3. ARAŞTIRMA PROBLEMİNE İLİŞKİN: ARAŞTIRMAYA DAHİL EDİLEN ÇALIŞMALARIN SONUÇLARINA AİT ÇEVİRİLER		
KOD	İNGİLİZCE	TÜRKÇE ÇEVİRİSİ
M1	<p>These research findings related to transformational approaches to gifted education leadership will assist in ensuring that educators of gifted students feel confident to overcome challenges that arise, and ultimately, provide positive engaging learning experiences for gifted students to reach their full potential.</p>	<p>“Özel yeteneklilerin eğitim liderliğine yönelik dönüşümsel yaklaşımlarla ilgili bu araştırma bulguları, özel yetenekli öğrencilerin eğitimcilerinin ortaya çıkan zorlukların üstesinden gelmek için kendilerini güvende hissetmelerini sağlamaya ve nihayetinde üstün yetenekli öğrencilerin tam potansiyellerine ulaşmaları için olumlu ilgi çekici öğrenme deneyimleri sağlamalarına yardımcı olacaktır (s.10)”</p>
M2	<p>It should be noted that the information-educational environment both influences the formation of schoolchildren's informational-digital competence and created opportunities for facilitation of the process of their training and upbringing, development of personal qualities and harmonic adaptation in the society.</p>	<p>“Bilgi-eğitim ortamının hem okul çağındaki çocukların bilgi-dijital yeterliliklerinin oluşumunu etkilediği hem de eğitim ve yetiştirme süreçlerinin kolaylaştırılması, kişisel niteliklerin geliştirilmesi ve topluma uyum sağlayıp adapte olması için fırsatlar yarattığı belirtilmelidir (s.72)”</p>

M3	For gifted learners, online learning is very effective because it allows them the flexibility to find high-quality resources and teachers that might not be accessible in their local communities.	<i>“Üstün yetenekli öğrenciler için çevrimiçi öğrenme çok etkilidir çünkü onlara yerel topluluklarında erişilemeyecek yüksek kaliteli kaynakları ve öğretmenleri bulma esnekliği sağlar (s.20)”</i>
M4	Supervisors may have obstacles in delivering distance monitoring due to technological limitations as well as culture issues. For example, the technology could raise legal and ethical concerns about data security.	<i>“Danışmanlar, teknolojik sınırlamaların yanı sıra kültür sorunları nedeniyle uzaktan izleme sağlamada engellerle karşılaşabilirler. Örneğin, teknoloji, veri güvenliği ile ilgili yasal ve etik kaygıları gündeme getirebilir (s.71)”</i>
M5	Considering the wide range of research; the content included in the EBA has been found to be few or insufficient. In this respect, EBA is not yet a sufficient portal. In the data of the study, the restrictions of the epidemic are noted, and the criticisms towards distance education run in parallel with the restrictions.	<i>“Geniş araştırma yelpazesi göz önüne alındığında; EBA'da yer alan içeriğin az veya yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Bu açıdan EBA henüz yeterli bir portal değildir. Çalışmanın verilerinde, salgının kısıtlamalarına dikkat çekilmekte, uzaktan eğitime yönelik eleştiriler de kısıtlamalarla paralel ilerlemektedir (s.188)”</i>
M6	The pandemic made it impossible for gifted students to participate in activities that would reveal their true potential. Supportive training in line with the individual needs of the students could only be provided to a limited extent. This situation caused	<i>“Pandemi, üstün yetenekli öğrencilerin gerçek potansiyellerini ortaya çıkaracak etkinliklere katılmalarını imkânsız hale getirmiştir. Öğrencilerin bireysel ihtiyaçları doğrultusunda destekleyici eğitimler ancak sınırlı ölçüde sağlanabilmiştir. Bu durum öğrencilerin</i>

	<p>students to stay away from activities that could improve their abilities. Competitions for gifted individuals could not be held due to the pandemic. Therefore, the number of applications submitted to such educational institutions was lower than in previous years.</p>	<p><i>yeteneklerini geliştirebilecek etkinliklerden uzak durmalarına neden olmuştur. Üstün yetenekli bireyler için yarışmalar pandemi nedeniyle yapılamamıştır. Bu nedenle, bu tür eğitim kurumlarına yapılan başvuru sayısı önceki yıllara göre daha az olmuştur (43)”</i></p>
M13	<p>Predictive classification models trained within this research can be used in preselecting a large number of students who are gifted in Mathematics, without knowing any other feature except for their age, i.e. students can be classified based solely on their interaction with the m-learning system which uses educational computer games.</p>	<p><i>“Bu araştırma kapsamında geliştirilen kestirimci sınıflandırma modelleri, Matematikte üstün yetenekli çok sayıda öğrencinin yaşları dışında başka bir özelliği bilinmeden önceden seçilmesinde kullanılabilir, bir başka deyişle öğrenciler yalnızca eğitici bilgisayar oyunlarında kullanılan m-öğrenme sistemi ile etkileşimlerine göre sınıflandırılabilir (s.166)”</i></p>
M14	<p>By analysing different criteria for success, it has been shown that students gifted in Mathematics have expectedly higher accuracy in finishing levels of educational computer games.</p>	<p><i>“Başarı için farklı kriterler analiz edilerek, Matematikte üstün yetenekli öğrencilerin eğitsel bilgisayar oyunlarını bitirme seviyelerinde beklenenden daha yüksek doğrulukta oldukları gösterilmiştir (s.93)”</i></p>
M15	<p>The community sample showed more negative feelings than the one with high abilities.</p>	<p><i>“Topluluk örneği, yüksek yeteneklere sahip olandan daha fazla olumsuz duygu göstermiştir (s.13)”</i></p>

M16	The necessity of resorting to a virtual modality in the current edition has confirmed the advantages and benefits that online learning provides for the development of cognitive skills and the construction of knowledge.	<i>“Bu yayında sanal bir modaliteye başvurma gerekliliği, çevrimiçi öğrenmenin bilişsel becerilerin gelişimi ve bilginin yapılandırılması için sağladığı avantajları ve faydaları doğrulamıştır (s.9)”</i>
M17	The results of the study also revealed statistically significant differences between the average responses of gifted and non-gifted students on the scales of both motivation and passion for research in metacognition, as one of the predictors of distance learning efficiency, in favor of gifted students.	<i>“Çalışmanın sonuçları ayrıca, uzaktan öğrenme verimliliğinin yordayıcılarından biri olan üstbiliş alanında hem motivasyon hem de araştırma tutkusu ölçeklerinde üstün zekalı ve üstün zekalı olmayan öğrencilerin ortalama tepkileri arasında üstün yetenekli öğrenciler lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar olduğunu ortaya koymuştur (s.55)”</i>
M19	The findings highlighted students’ views regarding the lack of knowledge and skills among instructors and poor infrastructure.	<i>“Bulgular, öğrencilerin öğretmenler arasındaki bilgi ve beceri eksikliği ve zayıf altyapı ile ilgili görüşlerini vurguladı. (s.159)”</i>
M20	According to the results, it can be inferred that Covid-19 prevented innovativeness and creativity skills from improving, and caused some negative psychological outcomes.	<i>“Sonuçlara göre Covid-19’un yenilikçilik ve yaratıcılık becerilerinin gelişmesini engellediği ve bazı olumsuz psikolojik sonuçlara neden olduğu anlaşılmaktadır (s.43)”</i>

EK 5: Araştırmaya Dahil Edilen Çalışmaların Önerilerine Göre Dağılımları: Doğrudan Alıntıların Çevirileri

4. ARAŞTIRMA PROBLEMİNE İLİŞKİN: ARAŞTIRMAYA DAHİL EDİLEN ÇALIŞMALARIN ÖNERİLERİNE AİT ÇEVİRİLER		
KOD	İNGİLİZCE	TÜRKÇE ÇEVİRİSİ
M1	As there is little empirical research that specifically explores the leadership practices and characteristics that enable and empower teachers to support the learning and engagement of gifted students, further research is needed.	“Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerin öğrenimini ve katılımını desteklemelerini sağlayan ve güçlendiren liderlik uygulamalarını ve özelliklerini özel olarak araştıran çok az deneysel araştırma olduğundan, daha fazla araştırmaya ihtiyaç vardır (s.9)”
M2	Taking into account the specificity of the information-educational environment and the distinguished directions of activities in it, we may determine the requirements to information-educational environment and organization of gifted children’s work.	“Bilgi-eğitim ortamının özgülüğünü ve içindeki faaliyetlerin ayırt edici yönlerini dikkate alarak, bilgi-eğitim ortamının gerekliliklerini ve üstün yetenekli çocukların çalışmalarının düzenlenmesini belirleyebiliriz (s.69)”
M3	Parents who suggested that during the isolation period their adolescents felt happier and content, however, attributed those changes to the increased amount of time their teens had to focus on personal interests or hobbies.	“İzolasyon sürecinde ergenlerin kendilerini daha mutlu ve memnun hissettiklerini öne süren ebeveynler, bu değişiklikleri gençlerin kişisel ilgi alanlarına veya hobilerine odaklanmak zorunda kaldıkları süreye bağladılar (s.17)”

M4	In the future, it is recommended to conduct criterion-based quantitative and qualitative research on e-mentoring, e-tutoring and e supervision applications in the development of gifted talent at the university level.	<i>“Gelecekte, üniversite düzeyinde üstün yeteneklilerin geliştirilmesinde e-mentorluk, e-egitim ve e süpervizyon uygulamalarına yönelik ölçüt tabanlı nicel ve nitel araştırmaların yapılması önerilmektedir (s.57)”</i>
M5	In EBA, additional content can be created for the education of gifted children.	<i>“EBA'da üstün yetenekli çocukların eğitimi için ek içerikler oluşturulabilir (s.188)”</i>
M6	It is thought that the implementation of the distance learning system among professionals will be useful in the future, for example for students who do not attend classes, or in the implementation of individual learning.	<i>“Uzaktan eğitim sisteminin profesyoneller arasında uygulanmasının gelecekte örneğin derslere devam etmeyen öğrenciler için veya bireysel öğrenmenin uygulanmasında faydalı olacağı düşünülmektedir (s.43)”</i>
M13	By considering and analysing features which reflect motivation and the level of knowledge acquired, i.e. number of times played and time taken to think, respectively, a model which enables preliminary student evaluation can be built.	<i>“Motivasyonu ve kazanılan bilgi seviyesini, başka bir deyişle oyun oynama sayısı ve düşünmek için geçen süreyi yansıtan özellikleri göz önünde bulundurarak ve analiz ederek, ön öğrenci değerlendirmesine olanak tanıyan bir model oluşturulabilir (s.166)”</i>
M14	Since the mobile learning model is based on generic competencies, it can be used in curricula of other subjects by simply replacing the domain of teaching with other primary or secondary school	<i>“Mobil öğrenme modeli genel yeterliklere dayandığından, öğretim alanını, STEM bileşenlerinin konu müfredatının diğer ilk veya orta okul içeriğiyle değiştirerek diğer</i>

	content of the subject matter curricula of other STEM constituents.	<i>derslerin müfredatlarında kullanılabilir (s.93)”</i>
M15	The main limitation of this study is that we used an online questionnaire, which means that there is no guarantee that it was answered by the child without parental influence.	<i>“Bu çalışmanın ana sınırlaması, çevrimiçi bir anket kullanmamızdır; bu, ebeveyn etkisi olmadan çocuk tarafından yanıtlandığının garantisi olmadığı anlamına gelir (s.13)”</i>
M16	A prospective research is proposed which may have several sources of research.	<i>“Birkaç araştırma kaynağına sahip olabilecek ileriye dönük bir araştırma önerilmiştir (s.13)”</i>
M17	Develop ambitious plans for the distance education system in accordance with quality standards, and seek to pay attention to quality processes and continuous review of the e-learning environments for the distance education system.	<i>“Kalite standartlarına uygun olarak uzaktan eğitim sistemi için iddialı planlar geliştirin, uzaktan eğitim sistemi için kalite süreçlerine ve e-öğrenme ortamlarının sürekli gözden geçirilmesine dikkat etmeye çalışın (s.56)”</i>
M19	Training facilities needed upgrading to accommodate Covid-19 regulations and a detailed handbook on clinical simulation should be developed to standardise the simulation process.	<i>“Covid-19 düzenlemelerine uyum sağlamak için eğitim tesislerinin yükseltilmesi ve simülasyon sürecini standart hale getirmek için klinik simülasyon hakkında ayrıntılı bir el kitabı geliştirilmelidir (s.159)”</i>
M20	Competitions and projects that can improve innovativeness and creativity traits of gifted students may be organized during Covid-19 pandemic.	<i>“Covid-19 pandemisi sürecinde üstün yetenekli öğrencilerin yenilikçilik ve yaratıcılık özelliklerini geliştirebilecek yarışmalar ve projeler düzenlenebilir (s.45)”</i>

ÖZGEÇMİŞ

Kadriye GÜRDAĞ

A. EĞİTİM

Yüksek Lisans: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü Yüksek Lisans Programı, 2022, İstanbul.

Lisans: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü 2020, İstanbul (Çift Anadal Programı)

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Üstün Zekalılar Öğretmenliği Bölümü 2019, İstanbul.

Lise: İzmir Karşıyaka Suzan Divrik Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü 2012, İzmir.

B. MESLEKİ DENEYİM

2011- 2012 Özel bir anaokulunda stajyer okulöncesi öğretmeni

2017- 2018 Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık alanında stajyer öğretmenlik

2018- 2019 Üstün Zekalılar alanında stajyer öğretmenlik

2019- 2021 Özel yetenekli öğrencilere gönüllü mentorluk eğitimi ve rehberlik

2021-2022 Hollanda Amsterdam'da çevrimiçi yaz stajı

2021-2022 Özel bir kolejde sınıf öğretmenliği

2020-2022 İZÜ İZÖMMER bünyesinde yüksek lisans öğrenci asistanlığı görevi

C. PROJELERİ

1- "TÜBİTAK 4004 Doğa Eğitimi ve Bilim Okulları "Bilim ve Sanat Kaşifleri Doğada 2" 2018 Yılı- Rehber Öğretmen Görevi.

2- "TÜBİTAK 2237-A Alanyazın Tarama ve Derlemeye Yolculuk Projesi" 2021 Yılı- Katılımcı.

3- İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Öğretim ve Öğrenmeyi Geliştirme Uygulama ve Araştırma Merkezi (İZÖMER) bünyesinde gerçekleştirilen BAP projelerinin yanı sıra eğitim ve araştırmalarda öğrenci asistanlığı görevi, 2020-2022 yılları.

D. YAYINLARI (Akademik Yayıncı ID- ORCID: 0000-0002-5346-0516)

Kadioğlu Ateş, H. ve Gürdağ, K. (2017). Bilimsel bir makale nasıl yazılır ve yayımlanır? Robert A. Day (Kitap Özeti). 4(10), 413-450. DOI: <http://dx.doi.org/10.16990/SOBIDER.3389>

Kadioğlu Ateş, H. ve Gürdağ, K. (2017). Sınıf yönetimi: Hüseyin BAŞAR. The Journal of Turk-Islam World Social Studies. 4(10), 141-172. DOI: <https://doi.org/10.16989/TIDSAD.1218>

Gürdağ, K. ve Arıkan, E. E. (2018, Mayıs). STEM yaklaşımı ile ilkokul düzeyinde kullanılabilir uygulamalar önerileri. (Ed: Yıldırım, B.). *Uluslararası STEM ve Eğitim Bilimleri Kongresi. Muş Alparlan Üniversitesi*. 3-5 Mayıs. Özet Bildiri. ISBN-978-605-68360-0-8. Ss: 90.

Kadioğlu Ateş, H., Gürdağ, K. ve Erkuş, E. (2018). Üstün zekâ kavramının altı farklı kuram çerçevesinde tümdengelimci bir bakış açısı ile incelenmesi. (Ed: Akkaya, E.) International Congress on Gifted and Talented Education (IGATE). 1-2-3 Kasım. Malatya İnönü Üniversitesi ve Hacettepe Üniversitesi İşbirliğinde Gerçekleştirilmiştir. Özet Bildiri. Malatya- Türkiye. Ss: 105-109.

Kadioğlu Ateş, H., Gürdağ, K. ve Mazı, M.G. (2018). Özel yeteneklilerin bireysel farklılıklarına uygun ilkokul türkçe dersi etkinlik örnekleri. (Ed: Akkaya, E.). International Congress on Gifted and Talented Education (IGATE). 1-2-3 Kasım. Malatya İnönü Üniversitesi ve Hacettepe Üniversitesi İşbirliğinde Gerçekleştirilmiştir. Özet Bildiri. Malatya- Türkiye. Ss: 110-113.

Kadioğlu Ateş, H., Gürdağ, K. ve Mazı, M.G. (2020). Özel yeteneklilerin bireysel farklılıklarına uygun ilkokul Türkçe dersi etkinlik örnekleri. *International Social Sciences Studies Journal*, 6(75), 5689-5705.

Kırkıç, K. A., Gürdağ, K. ve Aydın, E. (2020). An innovative model for the admission of talented high school students to the university: A case study. *7th International Conference on Education and Education of Social Sciences* 242-252. DOI: <https://doi.org/10.46529/socioint.2020135>

Kadioğlu Ateş, H. ve Gürdağ, K. (2021). Compilation study on gifted students and e-learning during the pandemic: Limitations, strengths and weaknesses. *The*

- Kadioğlu Ateş, H. ve Gürdağ, K. (2021). “İlkokula okur yazar olarak başlayan özel yetenekliler için farklılaştırma öğretimi”. (3. Bölüm). Kuramdan Uygulamaya İlkokul Eğitiminde Güncel Öğrenme ve Öğretim Konuları İçinde. (Ed: Vatansever Bayraktar ve Kırkıç, K. A.). Efe Akademi Yayınları. İstanbul. (Ss: 71-110). ISBN: 978-625-7601-40-5
- Gürdağ, K., Kırkıç, K. A. ve Mazı, M. G. (2022, şubat). Öğrenme ve öğretme mükemmeliyet merkezi eğitimlerine katılan öğretim elemanlarının memnuniyet düzeyleri. (Ed: Andrei, J. V. ve Kalgı, M. E.) *5th International Aegean Conferences(On Social Sciences & Humanities) Kongresi*. Online Sunulan Tam Bildiri. İzmir- Türkiye. Ss:893-909. ISBN:978-625-7720-76-2.
- Mazı, M. G., Kırkıç, K. A. ve Gürdağ, K. (2022, Mart). Üniversite öğretim elemanları ve öğrencilerinin öğretim ve öğrenmeyi geliştirme uygulama ve araştırma merkezinden bekledikleri eğitimler. *Akdeniz 7. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi*. Online Sunulan Tam Bildiri. Mersin- Türkiye. Pp: 243-256. ISBN: 978-625-7341-96-7.
- Kırkıç, K. A., Gürdağ, K. ve Güzin Cengiz, S. (2022, Ekim). Öğretim becerileri geliştirme ve etkinleştirme programına ilişkin öğretim elemanlarının görüşleri. *ICCI- EPOK 10. Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Kongresi*. Gazi Üniversitesi- Ankara. (26-28 Ekim). Özet Bildiri. Ss: 49-54.